

Méhes Károly

Lassan minden titok

TARTALOM

<i>(Szeretettel, én)</i>	
<i>(Nagypapa)</i>	
<i>(Édesapuka)</i>	
<i>(Bizonyos bizonyosságok)</i>	
<i>(Fájó beszúrás - egy)</i>	
<i>(Bizonyos bizonytalanságok)</i>	
<i>(Minden másképp lesz)</i>	
<i>(Gyerekek - egy)</i>	
<i>(Fájó beszúrás - kettő)</i>	
<i>(Fájó fájdalom)</i>	
<i>(Még egy beszúrás)</i>	
<i>(Gyerekek - kettő)</i>	
<i>(Beszúrás - nem fáj, csak furcsa érzés)</i>	
<i>(Csak én)</i>	
<i>(Amit a kártya mutat)</i>	
<i>(A harmadik - egy)</i>	
<i>(Választás - egy)</i>	
<i>(A harmadik - kettő)</i>	
<i>(Jövő - egy)</i>	
<i>(Jövő - kettő)</i>	
<i>(„Sztori” - egy)</i>	
<i>(Választás - kettő)</i>	
<i>(„Sztori” - kettő)</i>	
<i>(Sötét - egy)</i>	
<i>(„Sztori” - három)</i>	
<i>(Leszámolás)</i>	
<i>(„Regényem”)</i>	
<i>(Választás - három)</i>	
<i>(Bizonyos félelem)</i>	
<i>(Választás - négy)</i>	
<i>(Bizonyos bizonytalanságok - mint régen)</i>	
<i>(A harmadik - három)</i>	
<i>(Bizonyos bizonytalanságok - örületbe hajolva)</i>	
<i>(Levelek barátnémhoz - egy)</i>	
<i>(Próba - egy)</i>	
<i>(Próba - kettő [siker?])</i>	
<i>(Levelek barátnémhoz - kettő)</i>	
<i>(Napló)</i>	
<i>(Vége)</i>	

(Szeretettel, én)

A piros mintás fotelt odahúztam a fűtőtest mellé, az ablakot résnyire nyitottam, hogy a nyakamba azért csak jöjjön némi hideg borzongatás. A második helyiségből egyenletes szuszogás hallatszott, Édesanyuka aludt. Azok a percek, órák történtek meg most is, amikor nem tudta, még csak nem is álmodhatta (álmodni sem merte? - hiszen *ehhez* ébren kell lenni!), mi történik velem.

Ki mondta: úgy érezte magát, akár a vadkörtefa, amely őszibarackot kívánna teremni? Talán olvastam valahol. Így járok mindig, sokat olvasok, belemásznak mindenféle mondatok a fejembe, mint a kórokozók.

Csak ültem a jeges simogatásban, és gondolkodtam, bele a sötétbe. Vagyis, ne túlozzak, a gondolkodás mégis csak valami tudatos elmefolyamat, az kellene, hogy legyen, de nálam csak ide-oda dobálóztak a hangok, színek, sejtelmek és legfőképpen balsejtelmek, amikben, egyébként, minél előbb meg kellett volna nyugodnom.

Mert most már tudtam.

Vagyis hát megmondták, bele a szemembe. Nem: bele a képembe. Mert még van képem... így meg úgy.

Az a helyzet, mivel csak önmagammal vagyok képes foglalkozni, csak önmagamat szeretem, kioltódott belőlem minden érdeklődés és érzélem mások iránt. (Ezt mondta Gaby, igen így, ő y-nal írja a Gabit, rá kellett jönnie, hogy nem szeretem, bár sokkal valószínűbb, arra jött rá, hogy nem szeret, ám ez a felismerés valamiért - még mindig - kellemetlen a számára, ezért kézenfekvőbb, hogy én nem szeretem őt. Olyan mindegy. A lényeg - legalábbis semmi egyéb kézzelfoghatót nem tudtam leszűrni belőle, mint - hogy vége. Kész, passz. Ráadásul így, papíron, az egész szinte érdektelen, az a legkínosabb benne, mennyire banális és bugyuta... mi?, még csak nem is történet.)

Mégis annyiban érdekes, hogy én meg éppenséggel mindig is azt hittem, azt *kellett* higgyem, hogy engem nem szeretnek, illetve végtelen, mindig is készpénznek vett szeretetek alakultak át irányomban nem-szeretéssé, mondhatni: árulássá (mint most már, saját okoskodásom szerint, Gaby esetében is). Ennek a nem-szeretésnek a nimbusza lengte körül az életemet, körkörösén, mert egy-egy alkalmi ál-szeretet hirtelen fényt gyújtott, hogy aztán annál mélyebb és súlyosabb sötétség köszöntson rám. Miközben roppant sajnáltam magam kifelé és adott esetben befelé is (csak éppen másképp), békén türtem a nem-szeretettek mártíriumát. Legutoljára és legcifrábban - legalábbis kívülről jöttként - Gaby kontárkodott bele az „élet-művembe”, és kezdett el szeretni, vagy legalábbis úgy tenni, mint aki szeret. De ne legyek igazságtalan, éreztem én azt, hogy szeret, mivel teljesen máshogy szeretett, mint Édesanyuka, akinek nem is szeretetként való szeretetéhez szokva voltam. Itt persze most nem áll módomban tárgyalni Édesanyukát, aki a maga szeretésével minden sérelmen, látszólagos és valódi szenvedésen, vágyon és elutasításon felül áll, de legalább is kívül áll, hiszen ő nem mérhető, nem besorolható, olyan, mint a nap, mindig is sugározta a melegséget, természetes módon, és valóban elképzelhetetlen, hogy egyszer csak ne sugározná, hát milyen dolog az, hogy a nap lepottyan az égről? Akkor úgyis vége lesz a világnak. Mindamellet nem Édesanyuka mondta-e világ életemben, hogy én csak senkivel se törődjek, vagyis, pontosabban, csak magammal törődjek, mert egyedül én számítok, az emberek gonoszak, önzőek, ráadásul ostobák, úgyhogy az se túl nagy baj, semmi esetre sem veszteség, ha csak a minimális kapcsolatot ápolom a saját fajtámmal. Ez persze alig kivitelezhető, és ezt Édesanyuka is tudta a maga keserű tapasztalatából, hiszen ahhoz, hogy

felneveljen, kitaníttasson Édesapuka (akit csak én hívok így, titokban, mert a titok... de nem most!) távozása után, állásba kellett mennie, mégpedig a „húshoz”, ezt így emlegettük, ahol Édesanyuka álló nap véres cafatok és mócsingok között turkált, és egy szép napon (emlék-szem, zuhogott a hó, az a legszebb, minden tiszta lesz, mintha egy fehér papirost fűznénk a Continentálba, amire bármit lehet írni) bejelentette, hogy attól a naptól fogva vegetáriánus lesz.

De nem ezt akartam mondani.

Egy percig sem állítom, hogy a módszeres kiképzés ellenére sohasem szerettem volna, ha mások máshogyan szeretnének (amit, igaz, ideig-óráig el is követtek), és nem óhajtottam volna (a magam módján, de végeredményben, ki nem a maga módján teszi?) szeretni másokat. No nem általánosságban véve, hanem bizonyos másokat. Ahogy most végigpillantok ezeknek a bizonyos másoknak az emlékezetbeli panteonján, elég furcsa társaság jelenik meg előttem, s ha hirtelen mindannyian egy buszon találánánk magunkat, amint kényelmesen utazunk valahová, azt hiszem, mégis kevesen mondanák azt, hogy haj, de kellemes kirándulásnak nézünk elébe!

Kik is ők, hadd vegyem már számba (milyen borzasztó e két jelentésű szavunk!) őket, és mit is akartunk valaha egymástól? Most csak úgy említettem fennhéjázva, hogy „szeretetet”, s közben mi minden egyebet jelentett ez az amúgy is megfoghatatlan fogalom!

Szegény Édesanyuka, ha megtudnád, hogy ennyi idős fejjel máris leltárt készítek az életemről, arról a kevésről, ami e sok év alatt megesett, bizonyára sírva fakadnál, és a fejemet a hasadhoz szorítanád, ősi lakhelyemhez, hogy aztán két kezed és a hasad kalodájából igyekezzek felfelé pislogni, könnymaszatos arcod felé, lássam, azért a nap süt, a nap felhők mögött is süt.

(Nagypapa)

Talán helyes lenne nagypapával kezdeni. Édesapukáról külön számolok be, mint ahogy Édesanyukáról külön *nem* számolok be, mert ő mindig velem van, és úgyis bármiről lesz szó, azzal együtt róla is szó lesz.

És pedig azért nagypapával, mert nagyszüleim közül csak őt ismerhettem, ha ugyan ezt a minden emlék-pillanatért való reszketést ismeretségnek szabad neveznem. A feleségét, aki az egyik nagymamám lett volna, a születésem előtt elgázolta egy motorbiciklis. Mondják, a körülmények változása őt viselte meg a leginkább, depressziós lett, nem találta a helyét a világban. Vajon a világon kívül megtalálta-e ez az egyetlen ránk maradt fénykép tanúsága szerint kedves, tiszta arcú, a háború előtti színésznők hullámokba rendezett frizuráját viselő idegen néni, akire Édesanyuka egy cseppet sem hasonlít?

Édesapuka szüleiről végképp semmit sem tudni, árvaházban nőtt fel, az állam nevelte azzá, ami lett, és talán ezért is bíztak meg egymásban olyan nagyon, Édesapuka és az állam, egészen egy bizonyos napig, ami majd ebben a leírásban is felvirrad (és ezzel együtt be is alkonyul.)

Nagypapát kegyetlenül megpróbálta az élet, de ez, bizonyára eredendő szívjósága miatt nem megkeseredetté, hanem végtelenül szelíddé nemesítette, ami Édesanyukára is jellemző, csak éppen harciasabb kiszerezésben, ha szabad így mondanom. Nagypapa eleinte áldhatta a sorsát, hogy egyszerű kasznárgyerekként a kormányzó úr kegyessége nyomán katonai pályára léphetett, és kifogástalan magaviseletének, valamint vas elszántságnak köszönhetően a Ludovika Akadémiára is felvették. Nem, az életét nem akarnám végig elmesélni, nem is tudnám sajnos, mert ahhoz túl hamar elment, hogy mást is megismerjek belőle, mint a jóságos nagypapát. Ráadásul ez a felütés elegendő is ahhoz, hogy tudni lehessen a folytatást, már ami nagyapa

életének, és így családja életének további negyven évét illeti. Édesanyuka emlegeti néha, hogy nagyobb állami ünnepek alkalmával (április 4., november 7., de persze nagyobb állami balsejtelmek, október 23-ák is ide tartoztak) nagyapát elvitték néhány napra a fogházba, már nem verték meg, csak *várákoltatták*, hogy ez a nyugdíjas tejüzemi gondnok a két vékony kezével nehogy felforgassa a világrendet.

Nem, nem ismerem nagypapa életét, senkiét se ismerem, az övé az *első*, amit nem ismerek. Mindegy, ez végül is nem butaság, inkább végtelen szegénység, amiben az a fájó, hogy micsoda gazdagság is lehetett volna, ha... Dehát „ha” nincsen, legfeljebb „ha-ha”, ám azt, hogy ki kacag, nem is merem sejteni.

Egy furcsálható dolgot kell megjegyeznem, amire, végül is, büszke vagyok, hogy rájöttem, illetve, amiért így összeállt a fejemben. Nevezetesen, hogy a nagypapában azt szerettem, hogy ő szeretett engem. Ezt csak homályosan érzem a valóságban, voltaképp Édesanyuka elbeszéléseiből tudom, hogy nagypapának én voltam a szíve csücske, végre értelmét látta, hogy minden üldöztetést, szenvedést, megaláztatást túlélt, és egészen a születésemig tengette a napjait, mert így megláthatta, hogy az élet még számára is tartogatott valami örömet, amiért kimondhatatlanul hálás volt. Édesanyuka szerint természetesen neki volt hálás, amiért engem a világra hozott, és semmiképpen sem Édesapukának, aki ebben az eseménysorban a szükséges rossz szerepét játszotta.

Tehát nagypapa iránti szeretetem leginkább hála-szeretet. Azt a magas küszöbön papucsosan ülő, cigarettázó, nyútt arcú, de megtörtségében is égő szemű bácsit tisztelem e szeretetemmel, akinek érdek nélkül tetszettem. Akinek az életében én lehettem az utolsó jó, a végső mentség és tán még egy szikrányi bizakodás is, hogy mégsem volt minden hiábavaló. Megjegyzendő, mindezt csak nagypapa kedves személyét illetően vélem így, mármint, hogy ő gondolta volna ezt rólam, és nem én magamról... Sajnos, a néhány cakkos szélű fényképet leszámítva semmire sem emlékszem belőle, az élete pusztán Édesanyuka meséiből történt meg a számomra. Emlékfoszlány, mint egy hosszú-hosszú képtárfolyosón a legtávolabbi festmény. Annyi van meg, ahogy egy fülledt nyári napon, de csupán percekkel a vihar előtt, épp befejezem a fagylaltozást, és nagypapa előveszi a nadrágzsebéből, nagyjából az én fejem magasságában, az összehajtogatott kék-szürke-fehér kockás ruhazsebkendőjét, egy picit megnyálazza, és maszatos ábrázatomat így törli tisztára. A vászon erőteljes dörzsölését ma is érzem az ajkamon. Aztán nehogy anyád összeszidjon minket!, teszi hozzá nagypapa magyarázatképpen, de ezt a mondatot nem is mindig hallom, ráadásul nem tudom, hogy az ő hangja mondja-e, vagy csak a Hang, ami mindig és mindenre képes megadni a magyarázatot.

Nagypapáék nyomorúságos házikójából, ahol még fürödni is csak lavórban lehetett, akkor, ha előtte órák hosszat melegítették fazékban a vizet, Édesapuka vitte el Édesanyukát. Nem tudni, vajon nagypapa ezért hálás volt-e Édesapukának, hogy a lányának és majdan az unokájának, úgymond, emberibb életet biztosított, vagy inkább a gyermeke elrablóját látta benne, aki szemfényvesztéssel tekerte el egy szegénységben, de mégis csak tisztességben felnevelt, *amúgy* valóban jobb sorsra érdemes lény fejét. Nem tudni azt sem, hogy vajon nagypapa az egyedülletbe betegedett-e bele végleg, vagy, ahogy Édesanyuka magyarázza a mai napig, a nyolc év hadifogság, a szibériai fagy követelte őt magának végleg, csak az biztos, hogy még négy éves sem voltam, amikor az első igazán meleg napon távirat jött a szomszéd Keviczky bácsitól, hogy a nagypapa nincs többé.

Mindig is úgy képzeltem, hogy nagypapával a későbbiekben nagyon jól meg tudtuk volna érteni magunkat. Másképp, mint Édesanyukával, aki mégiscsak nevelt engemet, egészen más feladatai és kötelezettségei voltak irányomban is, főképp azután, hogy Édesapuka kilépett a családukból. Nem mintha nem szerettem volna iskolába járni, tanultam is becsülettel, mégis

azt érzem, nagypapától kaphattam volna meg az igazi tudást, ami ugyan nem helyettesíthette volna a tapasztalatot, de legalább megelőzhette volna. Édesanyuka szeret, sőt imád, és ez csodálatos, de ha szabad azt mondani, ez a szeretet nem igazán tesz okossá, mi több, néha már attól tartok, a szeretete, mint valami állandó morfium, amellet, hogy zsongít, butít is.

Ott voltam nagypapa temetésén, mármint Édesanyuka elbeszélése szerint, mert az égvilágon semmire nem emlékszem belőle. És érdekes, azóta már jó pár temetésen voltam, de egyikre sem emlékszem, csak egy filmbéli temetés jelenetsorát látom mindig. Philip Noiret, a nagy orrú, francia színész, aki szerintem meglepően hasonlít Édesapukára, csak jóval alacsonyabb, áll a sír fölött, alulról veszi őt a kamera, lehajol, földet markol, és beledobja a képbe, a szemem közé. A kamera lencsájén úgy porlik szét ez a marék föld, mintha tényleg szétfröccsenne a világ.

Azonban nagypapa alig ismert személyén túl nem mehetek el szól nélkül rám maradt tárgyai mellett, amiket mindennél jobban ismerek, hiszen egész életemet végigkísérték, és biztos vagyok benne, hogy végig is kísérik egészen addig, míg az én számomra szét nem fröccsen a világ. Azt mondtam, nagypapában azt szeretem, hogy szeretett engem, de ez nem teljesen igaz, mert legalább annyira szeretem azt a néhány apróságot, amik végül is őt jelentik a számomra.

Nagypapa órája. Nem, senki ne gondoljon dupla fedelű ezüst, pláne nem arany zsebórára. Cirkalmas bevéséssel, monogrammal, jelmonddal! Nagypapa órája, amit csuklómon viselek, egy Szputnyik típusú szovjet karóra. A kis- és nagymutató két kék színű rakéta, alul pedig, a 6-os szám helyén egy szputnyik forog, rajta egy kis lyuk van, ott látszanak ki a bolha nagyságú másodpercek, 5, 10, 15, 20... Az óra lapján pedig itt is, ott is, apró csillagocskák.

Nem hallgathatom el, hogy volt idő, amikor felláztam ez ellen az óra ellen. Vacaknak, rondának, elhajítandónak gondoltam. De Édesanyuka bölcsőbb volt nálam, ha engedett is a szeszélyemnek, és meg is kérte a Jézuskát, hogy hozzon nekem divatos, stopperes kvarcórát, nagypapa Szputnyikját egy titkos fiók mélyére rejtette, várván a pillanatot, amikor szinte esedezve kértem, hogy újból az az óra mutassa számomra az időt, ami valóban az én időm múlását hivatott jelezni. Még nem sejtettem, hogy nem szeretem többé Gabyt, illetve ő nem szeret engem, csak menekülési útvonalként azt választja, hogy én nem szeretem őt, amikor visszakönyörögtem a Szputnyikot, mert valamiképp éreztem, mostantól járt le mindenféle idegen idők ideje az életemben, ettől a perctől fogva csakis én létezem (no meg Édesanyuka, aki velem egy). Édesanyuka a sötétedő szobában állva vette elő a nagypapa óráját a fiókból, felhúzta, majd gyengéden a kezemre csatolta a régi szíjat, amely még őrizte nagypapa bőrének érintését. Csak amikor a konyhába kimentem, ahol Gaby az általa kedvencemnek kikiáltott töltött paprikát készített, és ezért (is) elvárta a segítségemet, láttam alig meglepődve, hogy az imént felhúzott Szputnyik pontosan annyi időt mutat, ahány óra van.

Nagypapa szemüvege. Olvasószemüvege tudniillik, amit leginkább rejtvényfejtéshez használt. Egy barna, jellegzetes szagú tokban. A tok olyan, mint a lázmérő tokja, széthúzható, nehezen összeilleszthető, de természetesen akkora, hogy beférjen egy szemüveg. Vékony, aranyszínű szemüveg, aminek a felső ívén fekete, fényes műanyag húzódik végig, ami szigorúvá, már-már mérges tekintetűvé teszi magát a szemüveget, hát még azt, aki viseli! Kérdeztem is Édesanyukát, vajon nagypapa is ilyen mérges volt-e, de ez ellen mindig élénken tiltakozott, állította, hogy nagypapánál jámborabb lélek nem született, mióta világ a világ. Ennek ellenére Édesanyuka, nem úgy, mint az óra esetében, nem szereti, hogy ebbe szemüvegkeretbe csináltattam új lencsét, és ezt hordom, amióta elkezdett homályosulni előttem világ, jöllehet, sokáig azt képzeltem, az idő előrehaladtával egyre világosabban látok majd mindent. Édesanyuka szerint ebben a szemüvegen én úgy nézek ki, mint valami gonosz kis manó, aki lelki defektusait mások módszeres, hosszú éveken át tartó kéjes kínzásában éli ki, ugyanakkor rettegvén a kikerülhetetlen büntetéstől, amikor majd egy másik, még elrettentőbb szemüveggel hivalkodó egyén

az én kéjes kínzásomat űzi majd hosszú éveken át... Kire gondolhat vajon? Pedig, ha a tükör elé állok ebben a szemüvegben, és elfogultság nélkül próbálok magamra tekinteni, nem mondhatok mást, mint hogy ilyen vagyok. Amint ilyen volt ugyanebben a szemüvegben a nagypapa is, ez az áldott jó ember. Édesanyuka a mellére vonja a fejemet, megborzol, és csak annyit mond, hogy azért én mégsem vagyok a saját nagyapám. És ebben természetesen igaza van. Ebben is.

Nagypapa nagyítója. Miért is érdekes ez? Mert senki nem tudta eddig megmondani, mi a csudának volt szüksége neki nagyítóra. Ráadásul ilyen finom, kimunkált és remekül nagyító nagyítóra. Mi lehetett az, amit nagyapa, életének minden kisszerűségét megunva, legalábbis a maga számára, ezek szerint titokban, fel akart nagyítani? Édesanyuka akárhogy is erőltette az eszét, nem tudott visszaemlékezni, hogy valaha is látta volna nagypapa kezében ezt a tárgyat, és afelől sem tudott semmi épkezláb ötlettel előállni, mikor és milyen céllal került nagypapa privát kincsei közé. Édesanyukát, akárhányszor ez a nagyító-ügy valaminek a kapcsán terítékre kerül, látom, ma is szinte aggasztja, hogy nincs rá magyarázat, én viszont örülök egy kicsit, és ezért is tartom különös becsben a nagyítót, mert kell, hogy mindenkinek az életében legyenek megmagyarázhatatlan dolgok, titkok, amiket magával visz a sírba. Ezzel együtt Édesanyuka, és talán, mindennek ellenére én is, a lelkünk mélyén reménykedünk benne, hátha egyszer valamilyen véletlen folytán kiderül a nagyatyai nagyító története. Én magam szintén nem tudtam soha, semmilyen hasznát látni. Ha néha elő is veszem, semmi mást nem tudok vele kezdeni, mint hogy a hüvelykujjamat nézegetem kétszeres méretben, azt a hüvelykujjat, ami, ha szigorúan veszem, épp úgy a nagypapától származik, mint a nagyító.

(Édesapuka)

Bezzeg Édesapuka! Ő sokszor hajolt pipával a szájában bélyegei fölé ezzel a nagyítóval. Csoda, szinte csoda, hogy nem vitte magával, amikor kilépett az életünkből, hogy aztán úgy eltűnjön, mint a kámfor. Sőt, a bélyegek is itt maradtak, amiket pedig a munkahelyéről hozott haza kis papírzacskóban, és Édesanyuka méltatlankodása mellett a mosdó hosszas lefoglalásával áztatta le őket nagy akkurátusan. Mennyi USMail-bélyeg, csillagos lobogó, Thomas Jefferson elnök, és temérdek Österreich-bélyeg, 7 ÖS-ért (ennyiért jött el Magyarországra), Linz főtere lilás árnyalatban.

Édesapukát, akit, mondom, csak titokban, csöndes lázadásként, magamban nevezek így, mert Édesanyukának a legjobb esetben is az undorral kiejtett *Apád!*, (így, már-már kiáltva, mintha valójában az én vétkem lenne az egész) jön a szájára, máskor csak úgy emlegeti, hogy *az*, szóval én őt nagyon szeretem. Nem tudom megmagyarázni, miért, hiszen ha logikusan végiggondolom, az életem nem akkora fáklyásmenet, hogy feltétlenül hálás kell lennem azért a bizonyos tőle származó szikráért, majd angolos távozásával sem arról tett tanúbizonyságot, hogy a szíve közepe lennék, legalább én, ha már Édesanyuka, fogjuk rá, megint idegen lény lett a számára. És különben is, hivatalosan is kimondatott: áruló.

Mégse tudom Édesapukát úgy elképzelni, hogy ne szeretne. Nem tudom, hány éves lehettem, csak arra emlékszem, még délután is hálózásokban aludtam, az udvarra néző nyitott ablak melletti ágyon (éppenséggel Édesapuka ágyán!), amikor arra ébredtem, hogy ő, valami hosszabb útról megtérően egészen szokatlanul korán hazaállítva, odahajol fölem. Olyan végtelen melegség és szeretet ömlött szét kicsiny, szinte még öntudatlan testemben, hogy ezt a látása feletti boldogságot azóta se tudta semmiféle egyéb irányú tapasztalás agyoncsapni. Édesanyuka nem ritka kijelentését, miszerint Édesapuka egy „szörnyeteg” lett volna, kelle-

metlen érzéssel hallgatom, de ebben a leginkább az a kellemetlen, hogy Édesanyuka mondja, és nem az, hogy Édesapukára!

Édesapuka a belügi szerveknek dolgozott, mert Édesanyukától, aki akkor még fülíg szerelmes volt belé, teljes titoktartást követelt, sőt, hogy nem kérdezősködik, nem támaszt nehézségeket munkája végzésében. Ennek fejében, azt mondta, megígéri, hogy a családja teljes boldogságban, gond nélkül élheti az életét. Csak arra nem gondolt, hogy Édesanyuka számára az lett a legnagyobb gond, hogy e sok titok és nem-kérdezősködés közepette hová is lesz a család boldogsága?

Nem érzékelttem, hogy Édesapuka olyan sokat volt távol. Hol volt?, kérdezem néha most is makacsul Édesanyukát, pedig mennyire jól tudom, hogy ilyenkor összeszűkül a szeme, elfordítja rólam a tekintetét, még akár a karácsonyfa fényében is, és csak annyit mond: Elment. Pedig ezekből az elmenetelekből még rendre hazajött, igaz, soha nem lehetett előre tudni, hogy mikor, de annál nagyobb ünnep volt, amikor betoppant. Soha nem jött üres kézzel, Édesanyuka virágot szokott kapni és bonbonmeggyet, én pedig Tibi csokit. De soha nem képzeltem azt, hogy Édesapuka ezekkel az ajándékokkal meg akarta volna váltani a szeretetünket, azt, hogy türelemmel várunk rá. Legalábbis én bármire megesküszöm, hogy az ő látványának sokkal jobban örvendeztem, mint a csokoládénak. Édesanyuka... ő is biztos örült, de ma már tudom, ez az öröm más típusú kellett legyen, mint az enyém volt. A bonbonmeggyes üvegek sötét hadseregként sorakoztak a kamra leghátsó polcán.

Édesapuka, ha otthon volt, kiolvasta az újságot, amit mindig a barna zakójának a belső zsebéből húzott elő, egészen kicsire összehajtogatva. Leült az ablakhoz legközelebb álló piros mintás fotelba, az újságot akkurátusan kisimogatta, és olvasni kezdett. Közben pipára gyújtott, ami olyanná tette a szobát, mintha karácsony lenne. Sokszor nem is csináltam semmit, csak ültem, néztem az újság számomra érthetetlen első és utolsó oldalát, láttam Édesapuka ujjait és az újság felső része mögül bodorodó kékes füstöt. Ennyi elég is volt a boldogságomhoz, nem is értettem, hogy ilyen jeles alkalmakkor Édesanyuka hol a csudában marad, mit zörög odakint az előszobában, mért most pucol cipőt vagy éppen mos fel, amikor Édesapuka itthon ül és újságot olvas!

Sokkal-sokkal később derült csak ki, hogy Édesapuka titkos munkája mellé egyéb titkos ügyek is társultak, magántermészetű titkos ügyek, amiket viszont vagy nem tudott kellőképp titkolni, ami nehezen hihető az ő kvalitásaival, vagy konspiráció áldozata lett, és valaki elárulta ezeket a magántermészetű titkos ügyeket Édesanyukának. Akárhogyan is, biztos, hogy tudott róluk, de mindig is hajlandó volt a megbocsátásra, különben első riadalmában nem siratta volna meg Édesapukát, amikor ő úgy döntött, hogy minden titokkal leszámol, és kilép a családja életéből. Persze, egy nap az ő könnyei is elapadtak. Méghozzá örökre.

(Bizonyos bizonyosságok)

Természetesen még most, felnőtt férfi fejjel sem tudok Édesanyukára mint nőre nézni, főképp nem tudom kibogozni a régi fényképek alapján, hogy Édesapukának vajon mi nem felelt meg Édesanyukában, mit keresett más nőknél, amit itthon nem kaphatott meg.

Volt például a Manyi néni. A fodrásznő. Együtt jártunk Édesapukával fodrászhoz, mert neki nem lehetett loboncos hajjal mutatkoznia, rendszeresen igazítottatott, főképp hátul kellett neki borotválni a tarkója fölött, de oldalt és hátul fel is nyíratta mindig egy kicsit. Ilyenkor engem is vitt, Édesanyuka erőtlen tiltakozásának leszerelésére elmagyarázta, hogy addig kell vágatni a

gyerek haját, amíg még erősödik, utána már *egál*, mert néha Édesapuka ilyen csuda szavakat is tudott, amiket én például sose használok, de kincsként elraktároztam őket titkos szótáramban. Édesapukát mindig Manyi néni, egy kontyba rakott hajú, szemüveges, hosszú, piros körmű nő nyírta, és míg ez, az általam figyelemmel nem követett, szóbeli csipkelődéssel kísért foglalatosság tartott, én a szekrényből előszedett nyakigláb plüssmajommal szórakoztattam magamat. Amikor végeztek, engem beparancsoltak Sándor bácsi, egy öreg, túske bajuszú borbélymester öblös foteljébe, aki olyan lassan, amennyire ember csak haját vágni képes, nekiállt a megkopasztásomnak. Ilyenkor Édesapuka és Manyi néni felmentek az emeletre kávézni. A felfelé vezető lépcső rettenetesen nyikorgott és döngött a lépéseik alatt, de nem annyira, hogy ne lehetett volna hallani Manyi néni furcsa, mély hangú kacarászását. Mire Sándor bácsi örökké vízben úszó, elmondhatatlan színű szemét rám emelte, és közölte, hogy a fiatalúr akár udvarolni is mehet, már megint nyikorgott a lépcső, jajgatott és döndült, Édesapukáék visszatértek a kávézásból, és Manyi néni a kis seprővel gyorsan körbefötört Édesapukán, mondván, nehogy hajsza maradjon a ruháján.

Sajnos, folyamatos zavarban vagyok Édesapuka nyilvánvaló félrelépéseit illetően, mert bármennyire is fáj nekem, amiért ilyen „himpellér” (Édesanyuka másik kedvenc megjelölése a „szörnyeteg” mellett, és ezt már én is el tudom fogadni) módon viselkedett, elsősorban Édesanyukával szemben, valahogy mégsem tudom érte teljes szívemből megvetni, pláne nem gyűlölni, úgy értem... női módra. Mintha erre az elveszejtett, egyre inkább távoli figurára, akit titokban még mindig Édesapukának hívok, egyben úgy gondolnék: szegény, hát legalább ez megadatott a számára, hogy annyi gondja-baja között a nők megvigasztalták. Édesanyuka is mestere a vigasztalásnak, de az ő vigasztalásai egyben parancsszavak is, nem engednek kibúvót, eltunyulást, a vigasz szavai egy cél kijelölését hordozzák magukban. Édesapukának pedig erre végképp nem volt szüksége, ő máshonnan kapta a parancsokat, amikről úgysem lehetett tudni semmit.

Egy őszi napon Édesapuka, nem sokkal végleges távozása előtt, megkérdezte tőlem, nem akarok-e vele elmenni a focimeccsre, tud jegyet szerezni. Ez akkor volt, amikor szenzációszámba menően a mi városunk csapata nyerte meg a magyar bajnokságot, ami azt eredményezte, hogy kijutottak az aranylábú fiúk a nemzetközi küzdőtérré, ráadásul olyan mázlijuk volt, hogy az első körben az izlandi bajnokkal kellett mérkőzniük. Hogy’ az ördögbe ne kíváncsoztam volna én is a meccsre, noha nem állíthatom, hogy a futball megszállottja lettem volna bármikor is. De az iskolában (a harmadik elemi padjait koptattam éppen) a pusztán tény, hogy ott leszek ezen a *találkozón*, olyan, addig ismeretlen érdeklődés, azaz irigység alanyává tett, hogy szinte magam is irigyeltem magamat (tudniillik, hogy mért nincs ez mindig így?).

A meccs azonban nem nagyon ragadt meg az emlékezetemben, mert valami egyéb súlyosan rátelepedett. Kiderült ugyanis, hogy Édesapuka egy baráti társaság tagjaként ment ki a stadionba, ahová engem is magával cipelt, és egy külön szektorban foglaltunk helyet, ahová bizonyára csupa különleges futballrajongó nyert bebecsúztatást. Megfigyeltem, nem is értem, miképp, hogy Édesapuka sehol sem nyújtotta a jegyét, mert nem is volt jegye, csak az igazolványát húzta elő a barna zakója belső zsebéből, mint otthon az újságot, azt villantotta fel egy pillanatra, és máris alázatosan mutatták neki az utat. Tőlem egyszer sem kérdezték, ki fiaborja vagyok, mivel Édesapuka nyomában furakodtam, az ő természetes velejárójaként mindenhová bejutottam.

Azt figyeltem meg, hogy Édesapuka barátai és munkatársai feltűnően hasonlítanak Édesapukára. Nagyjából hasonló konfekcióruhát viseltek, nekik is ugyanúgy fel volt nyírva a hajuk a halántékuknál és a tarkójuk felett, körülbelül egymagasak voltak, arcuk lilára borotvált, és harsányan derültek számomra mintha nem is magyar nyelven elejtett megjegyzéseken. Mindezt

egészen eladdig nem volt módomban megállapítani, mert hozzánk vendégek soha nem jöttek, és mi sem tettünk baráti viziteket senkinél. Mivel se Édesanyukának, se Édesapukának testvére nincs, emiatt sem kellett időt és energiát arra pazarolni, hogy utazgatással, ajándékvétellel és bájceveggel keserítsük meg az életünket.

Az este legfontosabb mondatát mégis hozzám intézte a sok egyforma öltönyös közül talán az az épp harsányságával kitűnő, amúgy a többihez képest alacsonyabb férfi, akinek Édesapuka külön bemutatott, magyarán engem löködött hátulról, hogy tanítása szerint szépen nyújtsam a kezemet és mondjam hangosan a nevemet. Mikor ez megtörtént, vagyis Édesapuka az illusztris társaság előtt nem vallott velem szégyent, az Alacsony Harsány, aki a saját nevét nem árulta el, ha lehet, még hangosabban felnyerített, és így szólt:

- No nézd csak, a kis Kobra!

Ez a megjegyzés mindenkiből önfeledt, sőt, ma már inkább úgy aposztrofálnám: örült kacagást váltott ki. Persze én is tölem telhetően mosolyogtam, én, a kis Kobra, és próbáltam elcsípní Édesapuka pillantását, akiről abban a pillanatban még nem volt számomra világos, hogy eszerint ő lenne a nagy Kobra, de Édesapuka a többiekkel együtt hahotázott, jöllehet finom kis antennám azt érzekelte, ez nem teljesen őszinte vidámkodás a részéről, csupán valamiféle feladat része, ami számomra ez alkalommal is ugyanolyan titok maradt, mint egész korábbi tevékenysége.

Nem is sejtem, vajon Édesanyuka tudja-e, hogy a férjét munkahelyi fedőnevén Kobrának hívták, én ugyanis ennyi hosszú év alatt *soha nem* beszéltem neki erről a meccsről, vagyis arról a meccsről, mikor Édesapuka és én mint nagy és kis Kobra álltunk egymás mellett (bár épp egymással szemben álltunk) a különleges futballrajongóknak fenntartott szektorban, és egyáltalán nem lehetett tudni, ki kivel van: Édesapuka most tényleg a kis Kobra nagy apukája-e, vagy egy furcsa társaság tagja, ahol mindenki Kobra, Tigris meg Gepárd, vagy a jó ég tudja micsoda, és én, akit viccből kis Kobrának tituláltak (holott az iskolában még kevésbé előkelő és harcias módon Röcögének neveztek el, amit - bár idővel megszoktam, azért - utáltam) rettenetesen kilógok ebből az *egészből*.

Ez az egész, persze, akárhonnán nézzük is, heteken belül felbomlott. Édesapuka egy szeles, hó nélküli, rendkívül hideg napon ugyanúgy beszállt a cég által érte küldött gépkocsiba, mint mindig, láttam, ahogy beszállás előtt a kalapját a hátsó ülésre hajítja, a sofőr mond neki valamit, bizonyára sürgette, mert azonnal a gázba taposott, és mielőtt Édesapuka még becsaphatta volna az ajtót, a kipufogócsőből rettenetes füst szállt fel a hirtelen gázadástól, és az autó máris kikanyarodott a főútvonalra.

Nem merném állítani, hogy Édesapuka minden távozását az ablakból néztem végig, hiszen nem egy alkalommal az éjnek közepén jött a riasztás, és én csak a reggeli kakaósbögrét szorongatva döbbsentem rá, hogy Édesapuka széke üres, és kérdésemre, hogy hol van, Édesanyuka, szinte ugyanazzal a hangsúllyal, mint a mai napig, azt felelte, Hol lenne? Elment. Ám most ott térdeltem abban a piros mintás fotelben, ahol Édesapukának az újságot kellett volna olvasgatnia pipaszó mellett. A pillanatnak semmiféle különlegességét nem éreztem, amint az autó eltűnt a sarkon, szépen visszaeresztettem a függönyt, és elővettem Verne Gyula könyvét, A tizenöt éves kapitányt, amit Édesapukától kaptam karácsonyra, hiszen angyalok már nem léteztek a számomra, de azt nagyon is el tudtam képzelni, hogy valahol, egy, az enyémnél is boldogabb szigeten én legyek a kapitány... a kilenc... éves... kapitány.

Nem rémlik, hány nap telhetett el Édesapuka távozása óta, amikor késő este csöngettek, már ágyban voltam, reggel iskolába kellett menjek, de felugrottam, mert ilyenkor szabad volt, azonban az ajtóban két ugyanolyan férfi állt, mint akikkel a futballmeccsen találkoztam, és akik

- akkor úgy tűnt - nagyon hasonlítottak Édesapukára, de természetesen egyikük sem ő volt. Közölték, hogy Édesanyukával óhajtának beszélni, mire Édesanyuka nekem hátraszólt, nyugodtan feküdjek le, reggel korán kell kelni. Túlzás, hogy nyugodtan feküdtem volna, ha behunytam a szememet, egészen mélyen csillogó, pupilla-fekete, égő piros és haragoszöld ugrált előttem, cikázva, és anélkül, hogy a színek szimbolikáját sejthettem volna, éreztem, hogy ez nem jó, tehát inkább nyitott szemmel bámultam a sötétet, és füleltem, hogy a kinti pusmogásból vajon megtudok-e valamit.

Megtudtam, mert kisvártatva nyílt az ajtó. Édesanyuka jött be és kért, hogy bújjak elő, mert a bácsik szeretnének kérdezni tőlem valamit. Csak arra figyelmeztetett, hogy az igazat mondjam. Efféle „vallatáson” még csak egyszer vettem részt, amikor második osztályban (azaz egy évvel korábban) a Dezső nevű osztálytársamnak hasmenése lett, és elvonult a vécébe intézkedni, de amint kiderült, nem volt papír, ezért könyörgőn kiszólt, hozzanak, ám ahelyett, hogy a vágyott papír megérkezett volna, elkezdtek nyitogatni a budifülke ajtaját, ahol Dezső kakás fenékkal ácsorgott, miközben egyre többen jöttek és egyre kajánabban nyitogattak, amire a Dezső persze sírva fakadt, és végül botrány lett belőle. Tanítónénink, a Kati néni, akiről még bőven lesz szó, utóbb nagy vallatást tartott, vajon miképp is zajlottak az események, ugyanis a Dezső papája (a nagy Dezső...) követelte, hogy példás büntetést vonjon maga után a fián esett széken. Ez alkalommal kellett nekem is megjelenni a Kati néni vezette inkvizíciós bizottság előtt, ahol végül én is elsírtam magam, mert nem akarták elhinni, hogy egyáltalában nem vettem részt a budi ajtajának nyitogatásában, se nem röhögtem, hanem nagyon is meg voltam rökönnyödve, és amikor a kövérkés Dezsőt megpillantottam ott állva, pucér fenékkal, eltorzult ábrázattal, csak annyit mormogtam, azt is magamnak, hogy Szegény Dezső!

Most nem tudtam, mit mormogok majd, hacsak nem azt, hogy Szegény Édesapuka, és ezt egész életem végéig mormoghatom, csak magamnak, titokban... És hogy: szegény én. A bimbózó önsajnál!

A két férfi a nappaliban ült az asztalnál. Az egyikükben felismertem azt, aki az őszi futball-meccsen rám kiáltott, hogy A kis Kobra!, de ő most meg sem mukkant, rezzenéstelen, szinte sima arccal ült. A másik, aki szintén hasonlított valamelyest Édesapukára, hiszen a halántékán és a tarkóján fel volt gépelve a haj, és a kabát alatt az öltönye is szakaszott ugyanolyannak tetszett, hellyel kínál, majd az után érdeklődött, hogy mikor, milyen körülmények között találkoztam utoljára Édesapukával.

Hallottam, hogy Édesanyuka a konyhában zörög, gondolom, kávét készített, bár ebben nem volt nagy tapasztalatom, mert nálunk szinte soha nem fordult meg vendég, ám a zajok határozottan kávéfőzésre emlékeztettek. Elmondtam, hogy Édesapuka azon a napon hazajövele után pár perccel kapott egy telefont, amit a szokásos módon intézett el, szinte semmit sem válaszolt a kagylóba, csak annyit, hogy igen, meg értettem. Bement a mellékhelyiségbe, aztán a fürdőszobába, úgy, ahogy volt, kabátban, sálban, csak a kalapját hagyta a cipősszekrény tetején az előszobában. Mire a fürdőből kijött, és Édesanyuka a konyaajtóban kezébe nyomott egy kiflit és almát tartalmazó zacskót, felhangzott az utcáról az érte küldött autó dudálása. Édesapuka búcsúzásképp azt mondta, mint mindig, hogy Elmentem!, így, múlt időben, pedig még itt volt, mert az ajtóból, mint mindig, ha én otthon voltam, egy utolsó pillanatra visszafordult, és jobb kezének hüvelykujját felém mutatta és kicsit biggyesztett egyet hozzá a szájával. Ezt én elég messziről, a szobából néztem, tétova mozdulattal intettem vissza, majd az ablakhoz fordultam, odatérdeztem a piros mintás fotelbe (ezt mutattam is: abba), elhúztam a függönyt, és figyeltem, amint Édesapuka a kalapot a fejére szorítva a pöfögő autóhoz siet, kinyitja az ajtaját, a kalapot hátravágja a hátsó ülésre, beül, a sofőr mond neki valamit, és mielőtt még becsaphatná az ajtót, már el is rugaszkodnak nagy füstfelhőt eregetve.

A két férfi az arcomat fürkészte, ugyanúgy, mint a Dezső-ügyben Kati néni, csak nem olyan jószágosan, hiszen ő akkor a mosolyát is alig tudta leplezni (amit sokkal, de sokkal később, egy vizes szuterén-lakásban vallott be nekem). Végül a másik, nem az, akivel a meccsen összeismerkedtem, azt kérdezte, hogy Édesapuka nem mondott-e nekem a távozását megelőző napokban valamit arról, hogy hová készül?, nem telefonált-e itthonról többet a szokásosnál?, nem keresték-e fel ismerősök vagy akár ismeretlenek? Azonban ezen a kérdéssoron hamar túlestünk, mert minden alkalommal csak a fejemet ráztam, amivel láthatólag nem sok örömet szereztem a vendégeknek.

Édesanyuka behozta a kávé, és ennek apropóján engem visszaküldtek a szobába aludni.

Az alvás azon az éjszakán alig sikerült, pedig az álom, ha lehetek ilyen fennkölt, mind a mai napig tart. Úgy tűnhet, Édesapuka története, mintha ollóval vágták volna el (de ki? - hiszen, ha igaz, ő vágta el), befejeződött, ám ez biztos, hogy nem igaz, az ő története folyamatosan zajlik, bennünk, mellékszereplőkkel, és könnyen lehet, hogy a mi elmúltunkkal sem lesz még vége. A hosszas, és bizonyos értelem - legalábbis Édesanyukának mindenképpen - kínos procedura végén, több mint egy évvel később, úgymond pontot tettek az ügy végére. Édesapuka árulása, finomabb szóval disszidálása elfogadott tény lett, már a hatóság, egykori munkahelye szemében, ami megtörtént, tehát visszacsinálhatatlan.

Ha valamit nem tudok soha Édesapukának megbocsátani, az az, hogy Édesanyuka sírt. Az ugyan most szöveget üt a fejemben, vajon *miatta* sírt-e, vagy inkább *miattunk*, akik maradtunk, támasz és gondviselő nélkül, már-már kétes egzisztenciává válva egyik pillanatról a másikra. Hiszen a vizsgálatot felölelő tizenhárom hónap után jóformán pár nap leforgása alatt ki kellett költözzünk a szolgálati lakásból és, mint már említettem, Édesanyukának el kellett helyezkednie a „húsnál”. Ebben még szegény nagypapa egyik öreg bajtársa (lám, milyen bölcs is a mi nyelvünk, tényleg a bajban kellenek igazán a társak) segített, Iván bácsi, akivel együtt ültek a pergőtűzben negyven évvel korábban, és harcoltak „Ivánék” ellen, no, az ő fia, a kis Iván is a „húsnál” volt, és ő szólt Édesanyuka érdekében.

És ez a tizenhárom hónap hozta azt is, hogy Édesanyuka megacélosodott. Ez az eddig csak önmagával erélyes, látszólag mindenkit kiszolgáló, áldozatos teremtés a maga harminchárom évével (krisztusi kor, mondjuk unos-untalan a férfiakra, hát én tudom, hogy a maga szenvedéseivel Édesanyuka is ugyancsak krisztusi korban volt akkor - és még meddig!) rá kellett döbbenjen arra, hogy egy szál egyedül maradt a világban, velem együtt egyedül.

(Fájó beszúrás - egy)

Ez az „Édesanyukázás” meg „Édesapukázás” - néha azon kapom magam, hogy terhemre van, túl körülményes, gyerekes, amit persze mélyen szégyellek. De amikor mindig is így hívtam őket! Képtelen vagyok *tárgyszerűbb* lenni, és e két *személy* kapcsán, azt hiszem, nem is várható el. Mondjam azt, hogy „Apám”, ennyire (szinte) vulgárisan - nem sokban különbözne attól, ahogy Édesanyuka emlegeti őt: *Apád!*, ami tényleg szitokszóvá lett.

Nem: mivel úgymint örök életet élnek, megmaradnak annak, amik mindig is voltak. Édesanyukának és Édesapukának.

(Bizonyos bizonytalanságok)

Itt kell elkezdenem Kati néni történetét, jobban mondva az én történetemet Kati nénivel. Ugyanis sorrendben Kati néni volt a következő emberi lény, akit Édesanyukáék - kettőjüket még együtt emlegetem! - mellett képes voltam megszeretni. (Nem vagyok benne biztos, hogy ez valóban képesség-e, vagy csak azért emlegetem így, hogy az én Gabym vádját, ami nagyon is fülemben cseng, hogy *képtelen* vagyok mások szeretetére, legalább szóban, folyamatosan cáfoljam.)

Milyen is egy első osztályos kölyök, aki nem járt óvodába, mert jóságos szülei úgy vélték, hogy az ő védőszárnyaik alatt találja meg a... mit is? Hát, bizonyára úgy fogalmazták volna, még Édesapuka is, hogy a biztonságot, azt az érzelmi központot, amitől jobb minél később eltávolodni. (Ezúttal óhatatlanul felrémlik az ember előtt, vajon miféle érzelmi világ uralkodhatott egy titkosrendőr családjában, aki lépten-nyomon megcsalta a feleségét, és - ki tudja? - tán még engem is, hiszen hogy is ne lehetne megcsalni egy gyereket. Ám a gyerek ebből szinte semmit sem érzékelt, amit mégis, az is csak utólagos belemagyarázás, a gyerek szentül meg volt győződve róla, hogy akárcsak ő mindenkit, őt is mindenki, és ezen felül mindenki mindenkit szeret!)

Kati nénitől időm sem volt félni. Mert amint megláttam, majdnem ugyanolyan jó érzés költözött belém, mint annak idején, amikor Édesapukát pillantottam meg ébredés után. A ráismerés, hogy jaj, de jó, nem alszom, nem álom az egész. Vagy az: álom, és de jó.

Mivel Édesapuka vitt iskolába, autóval, Kati néni kettőnkre mosolygott, nem tudom, milyen arányban osztva meg e mosolyt közöttünk (a nagy és kis... izé között, amiről akkor még fogalmam se volt), de az biztos, hogy Édesapuka se maradt ki a szeretetteljes üdvözlésből. Kati néni magas volt, sötétbarna, tupírozott frizurát viselt, fitos orrát mintha egy picit magasan hordta volna, de épp ez volt az érzékszalódás, elvégre ezt épp a fitosság okozta. A száján halvány rúzszt vettem észre, amit Édesanyuka sose használt, de ettől még nem taszított, mert ez a rúzsos száj kedvesen, becézve, lágy hangon szólt hozzám.

Elég legyen annyi, hogy Kati nénivel mi nagyon jó barátságba keveredtünk. Édesanyuka, imádjon bármennyire is, főképp Édesapuka távozását megelőzően, nem kényeztetett engem a végtelenségig: óvott, de ebbe az óvásba is megmutatkozott az a későbbi szigor, amiről akkor már pláne nem mondhatott le, holott, ami a babusgatást illeti, ez az idő haladtával egyre inkább előtérbe került, és ma, annyi évtized után a legintenzívebb, és lehet, hogy Édesanyukának titkos és nagy bánata, hogy már nem képes az ölébe véve megdajkálni (az én már nem-szerető Gabym e tárgyban felsorakoztatott vádjairól majd a maguk helyén referálok). Ám Kati néni néha már valósággal szétcincált. Maga elé állított azzal az ürüggyel, hogy rendetlenül áll a gallérom, félregomboltam az iskolaköpenyemet, kócos vagyok - bár ennyi trehánytság soha nem volt rám jellemző -, és ezek rendbehozatala címén cirógatott, simogatott, és folyton olyanokat kérdezett, hogy akarok-e én az ő gyönyörű szép kis nebulója lenni? Persze, hogy akartam (annak ellenére, hogy lila gőzöm sem volt, mi lehet az a nebuló), de sajnos, nagyon sokáig gyönyörű és szép akartam lenni mindenki szeme előtt. Odáig fajult ez a kölcsönös rajongás, hogy késő délután és este, amikor alig néhány órát töltöttem otthon az ágyba bújásig, Kati néninek írtam és rajzoltam pazar leveleket, hihetetlen műgonddal és kidugott nyelvű koncentráció közepette, amit aztán másnap már a reggeli sorakozónál átnyújtottam neki, rendesen kék borítékba rakva, megcímezve és felbélyegezve egyszer már használt USMail- és Österreich-bélyegekkel.

Édesanyuka, aki aggódott az üvegbúra alóli kikerülésem miatt, és hogy vajon megállom-e rendesen a helyemet a tanulásban (ő sose jeleskedett az iskolában, ezt mindig is bevallotta,

bármilyen halk, szorgalmas és igyekvő volt, egyszerűen bizonyos dolgok nem akartak belemenni a fejébe - no persze, nem alsó elemiben), szinte zavart örömmel nyugtázta tanító nénimnél elkövetkezett fényes karrieremet. Néha érdeklődött, mi van feladva, hol tartunk ebben vagy abban a tárgyban, de én már mindig mindent megtanultam és tudtam, és ellenőrző könyvecském hemzsegett a piros pontoktól, dicséretektől. A magamra rótt plusz levélírási penzumokról nem is beszélve, hiszen, akárhogy is nézzük, egy hatéves gyereknel sokkal természetesebb lett volna, ha sötétedésig a grundon rúgja a labdát, vagy épít, ne adj isten, tévét néz (noha a Magilla Gorillánál - ami Édesapuka egyik kedvence volt a meccs mellett - magam is odatelepédtem a „doboz” elé), mint hogy csak írja, írja azokat a szerelmes leveleket.

(Szent ég, Gaby - itt kell hirtelen, restelkedve, de mégis, felkiáltok -: én nem tudtam szeretni, én?!)

De Édesapuka is tudott szeretni, bizony. Hogy is láthattam volna, amikor duplán vak voltam: mint gyerek és mint saját jogon Kati néni-rajongó. Csak utólag, utólag kezd el létezni minden, akkor, amikor történt, mintha valami más történt volna! Ha nem is feltűnő, de minimum figyelemre méltó, hogy Édesapuka, akinek a munkaideje, illetve, az, amikor van rá szükség, olyannyira rapszodikus volt, hogy maga sem tudhatta, hol lesz a következő félórán, egyszer csak módját találta, hogy rendszeresen megjelenjen értem az iskolában délután fél öt órakor, mondjuk, a hét hat napjából legalább négyszer, autóval, naná, amikor már csak én és Kati néni égettük a teremben a neonlámpákat. És engem ilyenkor kiküldtek a hosszú, félhomályos folyosóra öltözködni. Ez el is tartott egy ideig, mert a magas szárú cipőt végig befűzni kinkeservvel ment, de ha el is készültem, ki tudja, miért, szívesen ácsorogtam az üres térben, ami hirtelen egészen más világgá lett, mint amilyenek délelőtről és koradélutánról ismertem, és ez jól esett. Jól, mert valami ismeretlennek lettem az ismerője, amiről a többi gyerek, akik kedvenc mivoltom miatt meglehetősen kiközösítettek, semmit sem tudhatott. Ezek a tíz, tizenöt, húsz percek csak az enyémeke voltak, s bár talán nem különlegesen hasznos tudás (egybevetve az osztályban tanult írással, számolással) a folyosói sötét és csönd és elvékonyodó csíkban a csapóajtóig fénylő keramikő, mégis - ha nem is megfogalmazhatóan - úgy érzem, valami fontos történt ilyenkor velem.

Utólag, ugyebár, utólag tudom, ez a fontos az volt, hogy báva ácsorgásaim alatt odabent az osztályban, ahová még véletlenül sem jutott eszembe visszatérni, de még csak bekopogtatni sem, míg ki nem nyílt az ajtó, Édesapuka és Kati néni is egymást szerették, jöllehet teljesen más, hogy úgy mondjam, felnőtt módon... vagyis: állati módon, ám ilyen, tán helyénvaló megjegyzéseket sokkal nehezebb szívvel teszek, mint amilyen nehéz szívvel fogadom el a tényt, hogy mindez megtörtént.

Édesapuka a sötét folyosón végigballagva megfogta a kezemet, és csak annyit mondott legtöbbször, de csak mintegy magának:

- Hallom, jól viseled magad.

És erre én, aki nagyon is tisztában voltam vele, hogy ez nem is annyira Kati nénitől, hanem az ajnározásban egyáltalán nem jeleskedő Édesapukától számít nagy dicséretnek, mindig csak annyit feleltem, mondhatni szerénytelenül:

- Igen.

Édesapuka füttyölt is ilyenkor, a széles lépcsőn lefelé menet, s bár a dallam itt van fülemben a mai napig, nem sikerült kiderítenem még, mi is volt az.

Mint ahogy azt sem, vajon Édesanyuka tudott-e Édesapuka és Kati néni kapcsolatáról. Az biztos, rám szinte féltékeny lett, néha-néha mondott olyasmit, „Bezzeg nekem soha nem ír

levelet az én kis bogárkám, biztos engem nem is szeret!” (aha, tehát még ő is vádolt effélével, bizony!), mire megembereltem magam, és az *iskolában* írtam neki is, de valahogy, valóban, sokkal kevesebb lelkesedés fűtött ennek a levélnek a megírásakor, hiszen, ha úgy vesszük, kérést teljesítettem, már-már házfeladatszámba ment. Ennek ellenére Édesanyuka könnyezett, amikor a szokásosnál kevésbé precíz, ákom-bákom soraimat és esetlen rajzomat az ölébe engedve nézegette, s majdnem olyan ellágyulva borzolta közben a hajamat, mint Kati néni, vagyis mint megint ő - manapság.

Érdekes, hogy ezek a műveim mindkettőjüknél becses kincsként őriztetek meg. Édesanyukának gyártott első levelem megszámlálhatatlan ízben volt megint a kezemben, hol ő, hol én olvastuk fel a négy nyúlfarknyi sort, ami arról biztosítja Édesanyukát, hogy „azért” őt is szeretem, nem csak a Kati nénit, mi több, őt még jobban is szeretem. Természetesen Gaby is látta és olvasta ezt az őskori relikviát, nem sokkal megismerkedésünk és itthoni bemutatása után, elvégre őt is illett bevonni a családi titkok ismeretébe, arról nem is szólva, hogy e kockás papírlap Édesanyuka szemében a legcsodálatosabb tárgyi bizonyítéka annak, mennyire szerető kisfia is vagyok én neki.

A Kati néni számára szakmában gyártott levelekkel sokkal szomorúbb körülmények között találkoztam újra, és se időm, se kedvem nem volt hozzá, hogy *valamennyit* végigböngésszem, nem éreztem úgy, hogy azon túl, amit aznap Kati néni velem közölt, sokkal többet megtudhatnék belőlük.

Édesapuka távozása, majd a tizenhárom hónapi vizsgálat lefolytatása után nem csak a szolgálati lakást kellett elhagynunk és új helyre költöznünk (nagyapapa régi lakhelyét, ahonnan Édesapuka kimentette Édesanyukát, földi Paradicsomot ígervén a számára, már rég eldőzerolták, és akkoriban még sivár, buckás terület volt csak a helyén, majd pompás panelházakkal építették be), hanem iskolát is kellett változtatnom. Kati nénivel való viszonyom (ez azért remekül hangzik!) már korántsem azon a hőfokon lobogott, mint az első osztályban. Azt nem tudhatom, hogy Édesapukával hogyan és miként (főképp miért?) maradt abba az osztályteremben zajló délutáni randevúzás, csak az biztos, hogy Édesapuka egy idő után (talán, így utánagondolva, akkor, amikor tavasszal hosszabbodni kezdtek a nappalok és délután fél ötkor is sütött még a nap...) már nem járt értem, Édesanyuka hozott el, sőt később ő sem, mert a második osztálytól minden féltés ellenére kikiáltottak nagyfiúnak, és egyedül tettem meg az iskola és a lakásunk közti mintegy háromszáz méternyi, egyetlen bekanyarodással járó utat. Bárhogya is végződött a kapcsolatuk, Kati néni ennek kimenetelét velem nem érzékeltette, és bár a köztünk lévő viszony lassan beállt egy talán normálisnak nevezhető tanár-diák kapcsolatba, afélől nem kellett kétségeim legyenek, hogy továbbra is a szíve csücske vagyok-e. Ezt már nagypapáról is mondtam, de róla - sajnos - egyben ki kellett jelentsem: azt szerettem benne, hogy engem szeretett. Kati néni esetében egészen bizonyosan állíthatom, hogy azt szerettem benne, hogy szeretem. Amit, egyébként az én... igen, pont-pont-pont Gabym is tud.

A negyedik osztály végén Kati nénitől mindenképp el kellett volna búcsúzni, ezért, amennyiben szabad ezt mondani, ha jönnie kellett, a legjobbkor jött az iskolaváltoztatás kényszere.

Nem is értem, miképp történhet meg az, hogy egy ekkora városban két ember, akik annyira közel álltak egymáshoz, kerekén tizennégy éven át még csak véletlenül se találkozzon. Noha ezen könnyen lehetett volna segíteni, egy telefon, egy levél bizonyára bőven elengedő lett volna hozzá, hogy mindkettőnknek megfelelő pillanatban Kati néni és én *tervszerűen* találkozzunk, de ez nem így történt.

Őszi nap volt, amikor az üvegesnél jártam Édesanyuka megbízásából, hogy a fürdőszobai kis szekrény ajtajába új tükröt vágassak. A mester, egy kopasz, bajuszos bácsi, egy igazi, még az

ántivilágból itt maradt szaki, nagyon alapos, vagyis a mi újkori fogalmaink szerint kibíratatlanul lassú munkát végzett, hosszú-hosszú időre eltűnt a belső helyiségben, ami onnan, ahol én álltam, valóságos lomtárnak tűnt, deszkák, lécek, képkeretek, üveg- és tükörtáblák keveredtek bent számomra teljesen ismeretlen szerszámok garmadájával. Az előtér viszont tele volt aggatva különböző méretű, egyszerű meg cirádás keretbe foglalt tükörökkel. E várakozás közepette éreztem meg, hogy az egyik velem szemben lógó tükörből néz valaki. Odapillantottam, és bár az utcán álló, bordó, horgolt sapkát viselő, úgy ötvenöt éves hölgyet nem ismertem meg a legelső pillantásra, valamiért mégis olyan megrázót dobban a szívem. Megfordultam, és láttam, hogy a nő belép az ajtón, miközben folyamatosan engem bámul. Aztán azt kérdezte tétován, azon soha el nem felejthető, kedves hangon:

- Ugye, *ön* a Jánoska?

Kati néni az évek alatt úgy változott meg, hogy nem változott meg, még ha ezt ő - bizonyára szomorkodva - nem is ismerné el. Hiszen miképp lehet, hogy az egyik pillanatban még nem ismertem meg, a következőben pedig úgy üdvözöltem Kati néniként, mintha világon való életemben ilyennek láttam volna?

Megígértem, hogy meglátogatom.

Ez a látogatás... Nehezebb visszaemlékezve megint túlesni rajta, mert akkor, mielőtt betoppantam volna hozzá, nem tudhattam, mi következik. Most tudom, miről kell beszámoljak, mi az, amit *nem* lehet pontosan elmesélni, mik azok a bénító érzések, amik azóta is itt kavarnak bennem.

Pedig mennyi örömmel készülődtem. Édesanyuka is örült, mintha valami nagyon jó hírt kaptunk volna, „A Kati néni?”, kérdezgette a találkozás (és egyben a fürdőszoba-szekrény elkészültének) napján többször is, és minden ilyen kérdés után a lelkemre kötötte, hogy minél előbb menjek el hozzá, mert biztosan nagyon várja szegény (vajon Édesanyuka honnan tudta, hogy ez igaz, ez a *szegény?*), hogy betartsam az ígéretet - és éppenséggel ebből az aggódó sürgetésből sejtem, hogy Édesapuka és Kati néni egykori lé-összeszűréséről nem lehetett tudomása.

A megadott címen, a nem sok jóval kecsegtető Lenin úton, egyébként nem messze egykori iskolánktól, gyönyörű, igaz, eléggé romos villával találtam szemközt magam. Az előkertben feszes, zöld egyenruhába bújtatott őrseg gyanánt tujasor állt, a kiöblösödő, félkörívben előrejövő homlokzat mellett faragott, csorba kőlépcső vitt a félemeleti főbejárathoz. Csöngetésemre nagy sokára egy roppant magas, de görnyedt, bottal járó, kardigános idős férfi nyitott ajtót, és észlelhetően teljes bizalmatlansággal mért végig. Nem köszönt, csak annyit kértett foghegyről, miközben a fejét jóformán hátravetette:

- Tetszik valami?

Hát ez egy csodálatos kérdés. Lehetetlen válaszolni rá. Mit mondjak: a Kati néni? Az tetszik? Édesapukának tetszett. De ezt, abban a pillanatban *még mindig* nem tudtam.

A férfi szívott egyet az orrán.

- Ocsovai Katalint keresem - feleltem, s minthogy az öreg azonnal összehúzta a szemöldökét, amelyből négy-öt centiméter hosszú, nyílegyenes szálak is meredeztek, hozzátettem: - Tanítónő. - Csak ennyit. Mintha valamiféle bizalmas információt árulnék el.

- Á, á! - hördült fel a férfi, majd a botját lendítve mutatott. - Lent! Ott van lent.

Így mondta, szó szerint, ennyit nem nehéz megjegyezni: ott van lent.

Visszamentem a lépcsőn, és elkanyarodtam a villa oldalában. Már majdnem elértem az épület végébe, láttam a gazos, rendetlen kertet, még valami rozsdás boronafélét is felismerni véltem, amikor jobbra, a ház falában vájtán egy ajtót találtam, a föld szintjénél néhány lépéssel lejjebb, három lépcsőfok vezetett hozzá. Megálltam, az ajtó csukva volt persze, a felső, üveges részét alumíniumrúdra húzott nájlönfüggöny takarta - ismerős volt, szakasztott így nézett ki a mi konyhaajtónk is. A falban zöld gomb derengett elem, és alatta, egy alul-fölül behajtott szélű pléh lapocskába kézzel írott papírdarab volt becsúsztatva: OCSOVAI K., ennyi fért ki a nagy betűkkel.

A következő pillanatban becsöngettem ahhoz a nénihez, aki írni, olvasni, számolni tanított, és aki a családjától elbitangolt Édesapuka szeretője volt egykor.

Kati néni sírt. Majdnem az egész nála töltött időt végigsírta. Tizenhat négyzetméteren élt ebben a lyukban. Akivel én találkoztam, az az anyja keresztapja, valami öreg ezredes, akit az ötvenes években szó szerint hülyére vertek, ám elpusztítani nem tudták, a rokonai (kérdés, miképp úszták meg egy *ilyen* bácsikával?) fogadták vissza ebbe a házba huszonöt éve, de aztán szép lassan mindenki kihalt mellőle. Kati néninek csak ő volt hajlandó menedéket adni, miután... - hú, de bonyolult!

Kati néni az én iskolából való távozásomat követő évben elvette a Simon, így emlegette, tornatanár volt, egy vadállat, a Simon, nem emlékezhetem rá, nem tanított. Idegroncsot csinált belőle három év alatt. Vele impotens volt, ezért verte, közben meg füvel-fával megcsalta. Ivott, mint az állat, de a legrettenetesebb, hogy még így is hatott a Kati nénire, aki a Simon mellett rászokott a piára. Egy idő után egyre kevésbé tudta kontrollálni magát, ez maradt meg a Simonból, az ital, de az töményen, és Kati néni már az órára is magával kellett vigye a köpenye zsebében a kis lapos üveget, a tábla felé fordulva húzta meg, összepisilte magát a gyerekek előtt, nem volt mit csinálni... Még ez a Simon adta be a válókeresetet, az a részeges disznó, miközben Kati néni elvitette valami lerohadt vidéki kastélyba, és ott a gondoskodó egészségügy megpróbálta visszatántorítani a való világba, ahol néha a nap is süt.

Oszkár bácsi, az anyukája keresztapája jó volt hozzá, emlékezett, hogy Kati néni kislánykorában mindig felköszöntötte a neve napján, szavalt és énekelt, és Oszkár bácsi elhatározta, hogy ezt meghálálja, így került Kati néni ebbe a házba. Sajnos, Oszkár bácsi tényleg teljesen elmebeteg, de erre Kati nénin kívül még senki se jött rá (vagy csak nem vették a fáradságot lépéseket tenni, tán azért, mert manapság semmi remény, hogy egy ekkora villát saját zsebből bárki is rendbe tudjon szedni). Az első időkben Kati néni a fenti két lakható szoba egyikét foglalta el, míg ki nem derült, hogy Oszkár bácsi az ideje nagyobbik részében a hadtörténelem legnagyobb csatáit vívja újra, a két szobát szabályos hadszíntérre nemesítve át, és ilyen alkalmakkor, amik szinte naponta ismétlődtek, a legkülönbözőbb tárgyak indultak röppályára Oszkár bácsi keze nyomán, sőt, miután az öregúr szovjet kiskatonákkal cigarettáért pisztolyt meg töltényeket cserélt, szabályszerű lövöldözés is színesítette a harc menetét. Kati néni ezt addig viselte, míg egy vasárnap délelőtt a kezében tartott könyvet Oszkár bácsi át nem lőtte, pedig jó vastag könyv, Truman Capote írta, az a címe, hogy Hidegvérrel, Kati néni meg is mutatta a könyvet a rajta lévő lyukkal. Ezután költözött ide, ahol most *van*, olyan lent, amelyet soha nem tudott magának elképzelni.

Kati néni az utóbbi években rokkantnyugdíjasként a lottózóban dolgozik, ez kibíráható, egy héten kétszer kell menni, és csak rakni a sablont a cetlire, egyiket a másik után, lesni, volt-e valakinek szerencséje, de ötöst még sose talált, nem is akar, mert úgy érzi, nem irigységből, de valamiért mégis csak fájni neki, hogy na, ennek az embernek mostantól mennyire jó dolga lesz.

És mint voltaképp várható volt, azt ne mondjam, talán csalódottan is távoztam volna, ha nem történik meg, a fal mellé nyomorított szekrény alsó, elhúzható ajtaja mögül előkerültek egy bonbonos papírdobozból a leveleim, amit Édesapuka szolgálati lakásának íróasztalánál gyártottam oly nagy műgonddal Kati néninek, amilyen levelet Édesanyuka csak egyet kapott, szemben a Kati néni több tucatjával.

Pityeregve olvasgatta ezeket a láthatólag sokszor forgatott papírlapokat, elismételgette, hogy istenem, milyen aranyos kisfiú is voltam (ezen egyébiránt én is majdnem meghatódtam, mármint hogy *voltam*), majd egyszer csak rám nézett, és megkérdezte, tudom-e, hogy őt életében igazán csak egy férfi szerette, illetve egy férfiről hitte, hogy nagyon szereti, mert ő, Kati néni nagyon szerette azt a férfit, és az Édesapuka volt.

Tetszik valami? - jutott eszembe a bolond, lövöldöző öregúr nem olyan rég hallott kérdése.

- Jánoska - hajolt felém Kati néni, ahogy csak ő képes erre a hanglejtésre -, mit csináltál a folyosón, míg mi odabent voltunk az osztályban?

Elmondtam már, mit csináltam. És bár most alig motyogtam pár szót, csak az udvariasság kedvéért, Kati néni bizonyosan megértette, hogy velem is különös, soha el nem feledhető dolgok történtek odakint, amikor, ha nem is úgy, mint egy nőnek egy férfi (vagy fordítva), de nekem is tetszett valami, a hétéves, örökkön élő lelkemnek.

(Minden másképp lesz)

Ha belegondolok, mi sem jártunk sokkal jobban Édesapuka távozása után, mint Kati néni a maga kálváriája során - vagyis másképp jártunk rosszul.

A szolgálati lakásból való költözés reggelén platós ZIL-teherautó állt meg a ház előtt, a „cég”, utolsó, elbocsátó nagyúri (...némi torokköszörülés mellett) gesztusaként. A legdöbbenetesebb volt látni azt, hogy milyen kevéske holmink maradt. Kiderült, számomra csak a rakodás pillanataiban, de lehet, hogy anyukának se sokkal korábban, hogy bútoraink nagyobbik része nem képezte személyes tulajdonunkat (igen, így...), hanem az akcióhoz kiszállt ügyintéző, kucsmás férfi leltári szám alatt azonosította a különböző darabokat - akkor kellett lássam, hogy valóban, azok az asztalok, székek, amelyek között addigi életem telt, a legeldugottabb helyeken kis fém lapocskát rejtegettek, rajtuk ezekkel a bizonyos leltári számokkal.

Akárha gombnyomásra, a teherautó beállása, és a két munkás, valamint az ügyintéző bejelentkezése után elkezdett szállingózni a hó, majd egyre inkább rázendített, úgyhogy amint cókókajaink lassacskán felkerültek a platóra, a nyitott platóra, természetesen, rögtön be is lepett mindent a fehérség. Ha valahol korábban azt mondtam, hogy a hó mindent tisztává varázsol, olyan, mintha új lapot fűznénk az írógépbe, akkor ez erre a pillanatra maximálisan igaznak bizonyult. Azzal a kiegészítéssel, hogy az új lap sem feledtetheti el, hogy már töméntelen teleírt, maszatos, pacás, kivakart, gyűrött és tépett papír van a birtokunkban, saját korábbi történetünkkel, amiket ugyanúgy, szépen elcsomagolva viszünk magunkkal mindenhová, akár csak az én első osztályos, Édesanyukának rótt leveletem, amit *majdnem* ugyanolyan lelkesedéssel írtam, mint a Kati néninek szólókat.

Nem lepődnék meg, ha kiderülne, mert arról valamiért Édesanyuka bölcsen hallgat (miképp is illene bele a kölcsönös árulás-képbe?), hogy a kilencedik emeleti lakásunkhoz végül is a „cég” segített bennünket. Az biztos, első lépésben rettenetesen kitoltak velünk és magukkal is, mert a lépcsőházunkban, a vadonat új Munkásőr úti házban nem működött a lift, és akármennyire is

lecsökkent ingóságaink száma a leltározó bácsi megjelenésének köszönhetően, éppen elég volt a maradékot felcipelni kilencszer huszonnégy lépcsőfok magasba.

(Ugyan)itt és most, immár a Szent Imre útívá avanzsált ház kilencedik emeletén, testvériesen osztózva a másfél szobán, noha az egyiket, már-már úgy mondom: ideig-óráig, ami pontosan hét évet jelent, megosztottam Gabyval, még a mai napig is felemlegetjük régi otthonunkat, a házat, mert az ház volt, nem pusztán lakás, ahol, még Édesanyukának is úgy tűnik némely pillanatban, boldogok voltunk, mi, a *család*. Noha kettesben se vagyunk csonka família, mégis az emlékezetben létezik egy még tökéletesebb állapot, amiben - Édesanyuka esetében - nem is feltétlenül Édesapukával egészülünk ki, hanem egy helyszínnel, egy élethelyzettel, ami végképp elmúlt, és nem is az a szomorú benne, hogy elmúlt, hanem az, hogy lám, ez velünk is ugyanúgy történik, mint mindenki mással a világ létezése óta, nem vagyunk kivételek, bármennyire is azt képzelem mindenki, amikor még soha nem hagyott el semmit az életében.

A kilencedik emeletről hirtelen másnak tetszett a világ. Az ablakunkból mindent láttam, mindent ismertem, de mintha mégse lett volna semmi sem a helyén. A piros mintás fotelból (mint az eddigiekből kiderülhetett, ezen nem díszlett semmiféle leltári szám, nálunk maradt, s Édesanyuka felvilágosított: ez a *garnitúra* - ugyanis két fotelról és egy sezlonról van szó - nagypapa nászajándéka volt, Édesanyuka ma sem érti, miképp tudott „szegénykém” annyi fillért az élére rakni, hogy erre az akkor méregdrága bútoregyüttesre tellett) nézve láttam, és látom ma is, az iskolát, az ABC-t, a buszmegállót, ahol Édesanyuka várakozott a maga járatára, hogy aztán egy vasútállomási átszállással a „húshoz” kizötykölődjön a mócsingokhoz.

Elmesélte, már akkor, amikor az első időkben esténként szinte vidáman főzte a nagy marhacsontokból a húsleveseket, aprította és porciózta a mélyhűtőben eltárolandó ilyen-olyan húsokat, amikről sok cafrangot, bőnyét, inakat kellett levagdosni, de hát ingyen volt, elmesélte, hogy a műszak végeztével mekkora, zsákszerű füles szatyrokkal masíroznak ki a dolgozók a „hús” kapuján, ahol egy kék köpenyes, sildes sapkás portás, vagyis inkább rendész mindenkinek a zsákszerű szatyrába belekukkant, és ezek kivétel nélkül telis tele vannak húsarúval, és a portás bólint, rendben, mintha csak azt ellenőrizné, elegendő holmit lopnak-e a dolgozók, nem szabotálja-e el valaki a népgazdaság megkurtítását. Édesanyuka sem tudott néhány nap múltán ellenállni a... nem is a csábításnak, hanem a kötelezettségnek. Mint Iván bácsi fia, a kis Iván fogalmazott, Édesanyuka nyugodtan dolgozhat „üzemi hőfokon”, és elárulta, hogy az ő irodája nincs messze a „hús” hátsó kerítésétől, ami mögött csak elhagyatott, gazzal benőtt iparvágányok búslakodnak, és ő már kora reggel hallja a nagy puffogásokat, először el sem tudta képzelni, mi lehet ez, hát látta, hogy a földisznók csak úgy repülnek ki a kerítésen, akár a madár, azok puffognak, aztán délután, a munka végeztével sorban érkeztek a Zsigulik, Wartburg kombi deluxok, és a földisznók helyet foglaltak a helyi sajtóorgánus kiolvasott példányaival óvott hátsó üléseken. Sőt, akadt olyan eset is, hogy hátsó ülés sem volt, kiszedték annak érdekében, minél több földisznó beférjen az utazásra.

Édesanyuka tehát főzött, én kanalaztam az aranyárga húsleveseket, pirítottam a kenyeret, hogy a velőscsontokból méltó helyre tudjam kiűtögetni a fénylőn remegő velőt, ám mindezt valahogy egyre kevesebb lelkesedéssel tettük, Édesanyuka alig evett néhány korty levest, velőt egyáltalán nem kért, sajtót rágcált, engem biztatott, hogy csak vacsorázzak rendesen, nekem kell az erő az iskolában. Aztán elkövetkezett az a bizonyos nap, a következő télen, amikor megint esett a hó, megint tiszta lapot nyithattunk életünk könyvecskéjében, és Édesanyuka nyitott is, mert üres szatyorral tért haza, csak tejet, túrót és az újabban a boltokban megjelent őszibarackos joghurtot hozott. Közben kipakolt, közölte, hogy a rá sem bír már nézni a húsrá, egy falat nem megy le a torkán, elege van, e szent pillanattól fogva ő vegetáriánus. Egy kicsit megütköztem ezen a hirtelen fejleményen, különösen azt nem értettem, ki az ördög az a

Vegetári János, akivé ilyen ukmukfukk átvedlett, de végül is engem megnyugtatót, ha kívánom, továbbra is bármikor főz nekem húsételt, csak azt ne kérjem, hogy ő is egyen belőle.

Furcsa dolog ez, mert mi Édesanyukával annyira egyek vagyunk, hogy egyikünk döntése egy idő után óhatatlanul a másik döntésévé is válik, ami mégsem jelenti azt, hogy ne lenne saját személyiségünk, véleményünk, és csak majmolnánk egymást, sokkal inkább arról van szó, hogy a köztünk meglévő szeretet, a maga parttalan áramlásával mindent egybesimít, és megajándékoz egy másik lény kitüntető figyelmével. Én a mai napig megeszem a húst, főképp Gaby oldalán voltam erre rákényszerülve (még ha e kifejezés túlzó is), aki úgy ajándékozott meg saját(os) kitüntető figyelmével - és így Édesanyukát is -, hogy büszkén kijelentve az ő kedvenc ételeit főzte a számunkra: fokhagymás sült oldalast, töltött dagadót, nyulat kapott néha egy távoli erdész bácsikájától (akivel titkos szalon mégis tartotta a kapcsolatot, azt hiszem egyetlenként a családtagjai közül, bár én sose láttam a színét se), amit - mi tagadás - finom kapros szószban tálalt élénk. Ám akkor, amikor még csak mi ketten voltunk a kilencedik emelet lakói, Édesanyuka saját elhatározását követően lassacskán hiába kérdezte, ne ránts-on-e ki nekem néhány szelet húst vasárnap ebédre, csak a fejemet ráztam, és amikor eljött az ideje, sorsommal, és *saját* választással nagyon is megbékélve fogyasztottam a sóskát főtt krumplival és tükörtojással. Manapság, ha kérdezik (bár, ki a fene kérdezi?), mi a kedvenc eledelem, szinte remetei habitusról teszek tanúságot, midőn halk, de csöppet sem szégyenlős hangon felelem: valami egyszerű.

Egy pszichológus bizonyára rettenetes dolgokat bányászna elő a lelkemből, ami a gyerekkor veszteségeit illeti, én, gondolom - ennyit én is hallottam harangozni -, elfojtottam és kompenzáltam, ám így saját erőből visszaemlékezve (és mi a csuda ez, ha nem amatőr analízis?) arra kellett jussak, hogy mindennek elvesztése - Édesapuka, otthon, Kati néni, iskola (mint második otthon, ahogy azt tanultuk!) - sem tett teljesen elveszetté. Ami, egészen bizonyos, Édesanyukának köszönhető. Ennyi, egy pillanat alatt kikapcsolt szeretet helyett volt képes magából elegendő plusz szeretetet kipréselni, miközben a napjait lenyesegetett cafrangok hajigálásával töltötte, mintha az életéről vagdosott volna le innen is, onnan is valami rusztyaságot, hogy aztán a végén semmi se maradjon.

Dehogyan nem maradt: megmaradtam neki én.

Ekkor kezdődött ideológiai nevelésem is, azzal a szinte anti-fatalista attitűddel, hogy csak én számítok, a világ, a sors, a többi ember egy szemernyi sem, mind nagy nulla, legalábbis hozzám képest. Ki ne hinné ezt el szívesen, ám ki ne szembesülne naponta mindennek az ellenkezőjével, csak hogy a legkézenfekvőbbet említsem, az iskolában, ahol egyébként Édesanyuka is teljes joggal várta el a fényes szereplést. Mondhattam-e volna, saját kitűnőségemről mélységesen meggyőződve, egy-egy gyöngébb osztályzat kapcsán, hogy elmentek ám ti a... majd megmondtam, hová?

Nem, sohasem tettem volna ilyet.

Inkább arról győződhettem meg, hogy tényleg valóban mindenki hülye, de mivel rengetegen vannak, a túlerővel egyelőre lehetetlenség felvenni a harcot, ám eljön majd az idő, amikor megvilágosodásuk támad, és rájönnek egészen kivételes mivoltomra (amiről Édesanyuka esti, sötétbeni sugdolózásaihoz biztosított, és kinek higgyek, ha nem neki?). Attól kezdve áll majd helyre a világ menete, amikor én uralkodok bölcsen és jó szándékúan (amilyennek magamat mindig is képzeltem, sőt - ma már talán állíthatom - hittem), és ez a temérdek hülye, ha csak részlegesen is, normálissá válik, mondjuk, annyira, hogy ne okozzon nehézséget számukra felfogni és elfogadni szerfelett bölcs és jó szándékú (lásd mint fent) életvezetésemet. Nem állítom, hogy titokban világuralomra törtem volna, legalábbis semmi esetre sem a vérszomjas

diktátorok világmegmentő elméleteihez hasonlóan, csupán... Nem, megadom magam: lehet, hogy semmiben sem különböztem a tíz-tizenkét éves vezérektől.

Arról fantáziáltam - és erről sem tud Édesanyuka, mintha így lenne rendjén: hadd legyenek *egyedül* a titkaimmal -, hogy én, mint ez a bizonyos bölcs és jó szándékú, ám mégis csak nagyhatalmú úr, palotámban hű szolgálóimtól vagyok körülvéve, akik pedig: a Róka és a Farkas. Ők nagyjából az egyiptomi istenekhez hasonlítottak, azzal a kitéttel, hogy a Róka természetesen vörös volt. Vakon engedelmeskedtek parancsaimnak, s bár már nem rémlik, milyen feladatokkal bíztam meg őket, egészen tiszta szívvel állíthatom, semmiféle disznóságot nem testáltam rájuk. Akkor mire voltak jók mégis? Arra, hogy egy kicsit tompítsam Édesanyuka szuggesszióját: nem vagyok teljesen egyedül, csak azért, mert a legkülönb vagyok, hű fegyverhordozóim segítenek a legjobbnak lennem. Édesanyuka lett volna a Róka és a Farkas egy személyben? De akkor mért bontottam szét e két figurára? És ha az egyik Édesanyuka volt, a másik Édesapuka? Akkor melyik melyik? A Róka a nő, a Farkas a férfi, ennyire egyszerűen?

Semmi sem ennyire egyszerű. Sajnos, egyszerű dolgok nincsenek.

(Gyerekek - egy)

Ám az talán mégiscsak baj volt, hogy Édesanyukáék (megint, ők ketten!) nem különösebben voltak rajta, hogy részt vegyek kortársaim mindennapjaiban, főképp, ha az nem volt elkerülhetetlen. Kezdődött azzal, hogy óvoda helyett otthon ültem, ami rettenetesen kényelmes volt, és pedig azért *rettenetesen*, mert mai fejjel valóban megrettent, hogy évek során nem csináltam semmit, illetve annyiban mégis valamit, hogy megtanultam professzionálisan unatkozni. Az rémlik fel előttem, hogy Édesanyuka amolyan jó háziasszony módjára egész nap tesz-vesz a lakásban, mozog a helyiségek között, mos, centrifugázik, tereget, kimegy a kamrába, behoz dolgokat, amik a főzéshez kellenek, eltűnik a konyhában, majd megint átmege az előszobán. És én ezt mint egy távoli vendég, mint aki nem is idetartozik, hanem valamely titkos küldetés folytán mégis csak megsemléli, hogy ez a fiatalasszony miképp is vezeti a háztartását, a belső szobában ülve (vagy állva?, vagy a szőnyegen feküdve?, nem is tudom felidézni testhelyeztemet) tartja szemmel a rábizott terepet, és a komoly megfigyelők állhatatosságával, de talán egyben fásultságával is, órák hosszat csak néz. Néz két évesen, három évesen, négy évesen, öt évesen is néz.

Ebben az a furcsa, mintha Édesanyuka nem törődött volna velem eléggé, nem helyettesítette volna kellőképpen az óvónénit, de hát ez nem lehet igaz, hiszen ezek azok az évek, amikor egy életre egymáshoz láncolódtunk, ami a kifejezés ellenére egy percig sem szabad, hogy a rabság látszatát keltse, inkább arról van szó, hogy mint a kromoszómában a fehérjék, csakis egymás mellett tudunk létezni, különben megszűnne az élet menete. E hosszú-hosszú együttlétek alatt Édesanyuka pontosan annyit foglalkozott velem, amennyit egy síró, eleső, éhes vagy álmos gyerek pillanatnyi állapota igényel, azt szeretettel és kimerítő alapossággal elvégezte, akár csak a seprést vagy ablakpucolást, ha éppen az volt a porondon. Ám ezekbe a mindennapi teendőkbe nem óhajtott bevonni, ha láb alatt voltam, inkább játszani küldött. Kisebb koromban egyszerűen felnyalábolt, és bevitt a szobába, ami elfogadott territóriumommá vált, és utóbb, mint jeleztem, már csak innen voltam hajlandó szemlélni a világ (ami nagyjából egyenlő volt a házzal) menetét. Játékaim szerintem nem különböztek kortársaim játékarzenáljától, amit a játékboltok akkori színvonalán be lehetett szerezni, nekem is megvolt. Emlékszem egy sípoló gumitörpére, amit viszont beleraktam Édesapuka ázó bélyegei mellé a mosdóba, és attól fogva

nem sípolt. Volt világoskék színű, Trabantot mintázó műanyag lendkerekes autóm, xilofonom, karika-dobálós játékom, mesekockáim, amelyeknek minden oldalán különböző mese szerepelt, és csak keservesen lehetett összeválogatni őket, ám ezt sem éreztem igazi kihívásnak.

Boltba együtt mentünk Édesanyukával, reggeli után. A pékség, a zöldséges, a közeli kis piac az élő állatokkal, a húsbolt azonban, nem tudom megmagyarázni, miért, valójában nem érdekelt. Tudomásul vettem, hogy ezek a helyek az én birodalmamon túl még léteznek, megismertem sajtós illatukat (bizonyos esetekben csak szagukat, sőt bűzüket), amiket elraktároztam. Felszólításra - később - magam is eltaláltam e helyszínekre, és teljesen ugyanúgy tudtam viselkedni, mint Édesanyuka, a kezembe nyomott céduláról rendeltem meg a vásárolnivalókat, fizettem, és aztán irány haza.

Utunk naponta elvezetett egy játszótér mellett, ahol - nagyon jól emlékszem rá - már minden létező alkalmatosságot kipróbáltam. Édesanyuka meghintáztatott (mi több, hintám otthon is volt, de mivel a konyhai ajtófélfába csavart kampókon hónapokig csak félrevontan lógott, végül Édesapuka elrakatta az előszobában álló fehér padba, ami a mai napig lomtárként szolgál), forogtam körbe a ringlispílen, néhányszor felveszkelődtem az úrhajót formázó mászóka felső emeletére, ahol azonban mindig sokan tanyáztak, és nem nézték jó szemmel egy újabb úrhajós érkezését. De összességében egyik se nyűgözött le, és bolti sétáink alkalmával Édesanyuka hiába nógatott néha, hogy legalább szaladgáljak kicsit vagy homokozzak, kötelességszerűen ugyan tettem egy kört, ácsorogtam néhány percig a hinta, a libikóka, a mászóka mellett, mintegy gyors szemlét tartva (a szobából kieresztett titkos ügynök...) e szerencsétlen gyermeksereglet felett, akik itt pazarolták a drága idejüket, mikor otthon is heverészhettek volna, majd visszaültem Édesanyuka mellé a padra, aki kisvártatva feltette a kérdés: Mehetünk, bogárkám? És a bogárka komoly fejbólintással adta beleegyezését az olyannyira vágyott indulásba.

Nem tudom, mindezek ellenére, legalábbis magam előtt nem kötelező-e tiltakoznom az ellen, hogy lusta gyerek lettem volna. Tévedés ne essék, kövér egyáltalán nem voltam. Csupán annyiról lehet szó, hogy - ha nagy szavakat akarok használni - a lelkemnek tetsző események és *dolgok* egy egészen kis körön belül elérhetőek voltak a számomra, és épp ezért nem láttam elengedhetetlen szükségét, hogy e körből kitörjek.

Édesapuka életéhez, a foglalkozásához alapvetően hozzátartozott, elsőrendűen fontos volt a barátság, az emberi kapcsolat, azt ne mondjam: bajtársiasság, ezért ha ideje engedte, kezelésbe vett. Ám ez ellen sem tiltakoztam, sőt, nagyon is jól tudtam, hogy ez Édesapuka kiváltsága, mi több, picikét az én kiváltságom is, hogy kézen fog, és elindulunk *valahová*. Így pontos a meghatározás, mert soha nem lehetett tudni, hova vezetnek ezek a séták, számomra utóbb sem derült ki, hol voltunk, szinte az sem, mit csináltunk, csak azt az egyet tudtam, hogy Édesapukával vagyok, aki most nem dolgozik, hanem velem foglalkozik, még akkor is, ha közben idegen bácsikkal diskurál vagy éppen üveg-pöttyös falú füles pohárból sör névre hallgató keserű folyadékot iszik (megkóstolhattam, nem ízlett). Édesapuka amúgy hozzám is folyamtosan beszélt, elég jó beszélőkéje volt, a nőket ezzel vette le a lábukról, hogy mindig, mindenhol tudta, mit kell éppen mondani. Ezt, mondjuk, nem örököltém tőle, legfeljebb annyi erény szorult belém, tökéletesen a visszájára fordulva: mindig és mindenhol tudok hallgatni, ami bizonyos esetekben ugyan kínos, de ennek a kommunikációs módszernek tagadhatatlanul megvannak a maga nagyon is kézzelfogható előnyei.

Édesapuka, valóban a barátság és bajtársiasság híve, szokott érdeklődni a barátaim felől, mire én - merő kötelességtudásból, és picit érezvén az esetleges szégyent, ha senkit nem nevezek meg - mindig előrukkoltam egy névvel, miszerint az az illető lenne az én barátom: egy-egy játszótéri fiú, akinek hallottam kiáltani a nevét, és talán kevésbé volt undok, mint a többi. A

kérdésre, kivel barátkozom, azt feleltem, hogy a Tibivel, vagy fél év múlva, a Sanyival, ám ezek a barátságok annyiból álltak, hogy míg a padon ücsörögtem, elkérték a biciklimet, amit Édesanyuka jólelkűen kölcsön is adott. De Édesapukát ezek a mikroszkopikus részletek nem érdekelték, neki az volt a mérvadó, hogy a fia barátokra lelt, van kire számítsa az életben, amit egy rövid szóbeli esszé keretében szokott összefoglalni, és ez valóban nem szólt másról, mint hogy az emberi kötelékek között a legnemesebb a barátság, mert érdek nélküli, szikárabb, de épp ezért erősebb is, mint a szeretet, jóllehet a barátság se mentes a szeretetről, ám ezzel együtt szinte több annál. Ezt, ugyan képtelenül mindennek a megfogalmazására, magam is így éreztem, és éppen ezért Édesapukát tartottam a legjobb barátomnak, aki mellé úgyse tudna felnőni semmiféle Tibi meg Sanyi, tehát teljesen meddő kísérletezésnek véltem, hogy ezekkel a jószándékot mímelő kis gazemberekkel bármi közelebbi nexust kialakítsak.

Az iskolaidő elkövetkeztével mindez gyökeresen megváltozott. Édesanyuka, aki szerintem addig meglepődéssel nyugtázta, hogy afféle magamnak való (vagyis *magának való*) vagyok, a gyermekmasszába bekerülve féltetni kezdett, félt, még azt találok képzelni, csupán egy vagyok a sok kis egyforma kék köpenyes között. Ekkor következett el az az időszak, amikor a korábbi gyakorlatát feladva elkezdett búgni a fülemben: tudniillik, hogy én csak ne törődjek senkivel, mondjon és csináljon mindenki, amit akar, akkor is szebb, okosabb, meg mit tudom én, milyenebb vagyok náluk. Ezt persze Kati néni, mindettől teljesen függetlenül, a maga módján szintén táplálta, holott, azt mondhatnám, feleslegesen, mert korábbi, játszóteri magatartásom, és szegény, amúgy semmit sem vétő gyermektársaimról kialakított véleményem attól végképp nem változott meg, hogy hirtelen még többen és bizonyos állandósággal voltak körülöttem. Édesapuka, persze, Kati nénival végzett gyakori konzultációja nyomán mindig dicsért, de akkor, amikor már nem járt értem az iskolába, tovább faggatott, hogy na, van-e már barátom, mikor hívom meg játszani, sőt, azt is felajánlotta, hogy ő elvisz bennünket az állatkertbe. Akkoriban egy Zoli nevű fiúról állítottam, hogy a barátom, két dolog miatt: mert mellettem ült, és mert vadász volt az apukája. Igaz, hogy eltörte a vonalzómat, és kizárólag a vezetékneve-men szólítva folyton csepült, majd egy nap, mély elkeseredésemre, elnevezett Röcögének, amit harsányan közhírré is tett az osztályban, és a többi mákvirág boldog megvilágosodással ismételtgetett, mégis azt állítottam, hogy ő a barátom, és ezért Édesapuka őt akarta minden áron elvinni velem együtt az állatkertbe. Erre végül is isteni gondviselés útján nem került sor, mert amikor Édesapuka már végleg azon volt, hogy beszél a Zoli apukájával, a Zoli leesett, ha jól emlékszem, egy garázstetőről, ahová a felrúgott labda miatt mászott fel, és eltörte a lábát, iskolába sem járt egy ideig, és mire felépült, gyorsan kijelentettem, hogy már nem a barátom.

A helyzet azért változott meg gyökeresen, mert arra nem voltam elkészülve, hogy a belső viszonyaim és kellőképpen lefojtott osztálybéli kapcsolataim, ez a szűkre húzott kör kívülről is támadható. Nem számoltam vele, hogy az osztályban lányok is vannak, akik hét éves korban ugyanolyan érzelmekkel viseltetnek a fiúk iránt, mint tíz vagy húsz vagy harminc évvel később, nevezetesen képesek csöpp lelkükkel is szerelembe esni.

Erről szerénytelenség nélkül szólni lehetetlen, tehát nem is próbálkozom vele. Horváth Évike rövidre vágatott hajú, szőke, barna szemű kislány volt, semmi különös, kis egér, aki pont az előttem lévő padban ült, én az ő hátát láttam, dehát nekem a Horváth Évike kék köpenyes háta annyit se jelentett, mintha egy kék csempével kirakott falat bámultam volna. Annyi ragadott meg Horváth Évikéből, hogy ormótlan régi, fa tolltartója volt, amilyen senki másnak, ám érdekes módon ezt a kopott, tintafoltos, kis réz kallantyúval záródó fatokot nemhogy szégyellte volna, hanem még büszke is volt rá, azt állította (no nem nekem, hiszen még köszönő viszonyban sem voltunk - úgy hallottam...), a nagymamájától kapta, még ő használta kisiskolás korában, ötven évvel ezelőtt valahol, egy falucska elemi iskolájában. De ez nem Horváth Évike

volt maga, legfeljebb a tolltartója, és csak annyiban érdekes, amennyiben Horváth Évikére mégis csak rá lehet sütni, hogy hülye, amiért ezt a vacak tolltartót használja.

Először az tűnt fel, hogy elkezdett hátrafelé nézegetni órán. Igaz, álmomban sem gondoltam volna, hogy engem nézeget, de ha belegondolok, tényleg, mi a csudát nézegetett volna más? Egyszer legurult a radírja, pontosan alám, és megkért, hogy vegyem fel, amit csakis ezért vettem fel, mert közvetlen mögöttem állt a Kati néni (valami diktálást tartott éppen, ezért is vált nélkülözhetetlenné az a fránya radír), és pontosan látta, mi történik, illetve, hogy a Horváth Évike mire kér. Arról nem is szólva, hogy azért felrémlített Édesanyuka év eleji intelme, hogy a lányokkal illedelmesen kell bánni, bár akkor ennek a figyelmeztetésnek szinte semmi jelentőséget nem tulajdonítottam, mert világképemben a lányok nem léteztek, tehát nem volt senki, aki igényt tartott volna az általam gyakorolt illedelmességre. És akkor ez a radír-ügy: Horváth Évike nem volt rest hátrafordulni, és úgy venni vissza tőlem a felszedett radírt (Kati néni jelenléte nélkül maximum csak visszarúgtam volna a pad alatt), amit ha nem is hangosan, de minden esetre az osztályban uralkodó csendhez képest erős hangon megköszönt!

Következett a sikálás esete. Ez nem valamiféle hasznos, tisztítást jelentő tevékenység, hanem egy idióta tánc, amit a lányok a „Hegyek-völgyek között zakatol a vonat” című nóta keretén belül adtak elő, és abból állt, hogy a választásnál ketten átlósan megfogták a másik kezét, egymást megtartva kissé hátrafelé dőltek, és pörögtek, mint a megveszekedett, miközben a többiek tovább énekeltek és tapsoltak. A folyosó keramitkövén a cipőtalpak körbesiklása adta magát a sikálást.

És egy napos délelőtt, már nyitva voltak az ablakok, de a sok eső miatt még nem engedtek ki az udvarra, a folytonos hátranézegetés és radírdobálás után, a nóta „...téged választalak” passzusakor Horváth Évike odapenderült elém, elkapta a kezemet, és mire észbe kaphattam volna, már én is majdnem sikáltam, amely szégyent iskolás korom végeztéig nem mostam (vagy, jézusom, mégis: sikáltam?) volna le magamról. Ám a szörnyű valóság felmérése után sikerült megőriznem hidegvéremet, és az Édesanyukától kapott illemtani leckét feledve két kézzel mellbe taszítottam Horváth Évikét. Tehetetlen dühnek nem nevezném e tett után, amit éreztem, hanem végtelen, keserű szégyennek, hogy lám, velem ezt is meg lehet tenni, és arra gondoltam (később, este, az ágyam mélyén gubbasztva), ezen a szégyenfolton már csak halványítani tudtam a lökessel, eltüntetni biztos nem sikerült. Nem figyeltem, hogy a jeleneten ki röhögött, ki sírt, nem tudom, ki vagy kik sikítottak, azt láttam, hogy Horváth Évike megtántorodott, majd hátravágódott, hanyatt, miközben a körben állók szétrebbentek. Kati néni nem volt sehol, de a lépcsőn lefelé épp érkezett a másodikosok osztályfőnöke, egy nagyon magas, sasorrú, vörösre festett hajú nőszemély, akit csak úgy ismertünk, hogy „az Eiben”, és őt a lányok azonnal letámadták, árulkodtak és mutogattak erre a vadállatra, aki én voltam, egy kíméletlen, durva alak, aki mindenféle modor híján intézi a szerelmi ügyeit... Mire az Eiben hozzánk ért, Horváth Évike már feltápáskodott, egy szó nélkül, leporolta a fenekét, a köpenye hátulját, majd átható pillantással tekintett rám, aki jobbnak láttam visszahúzódni a radiátorhoz, hogy legalább hátulról védjen a fal. Az Eiben megállt, azt kérdezte, mi folyik itt, körbejáratta a tekintetét (és a sasorrát), nem tudom, pont engem keresett-e, annyi bizonyos, a *bűnöst* kereste, akit végre meg lehet büntetni, mert az Eibennek rossz híre volt, imádott beírogatni az ellenőrzőbe, sőt, olyan pletykák is terjengtek róla, hogy nála a teremben még sarokba állítás is létezik, második osztályban! Most azonban Horváth Évike lépett elé, és valamiféle gyanús, számomra mindenféleképpen érthetetlen női lovagiasságról téve tanúbizonyságot, azt közölte az Eibennel, hogy semmi komoly nem történt, sikálás közben egyszerűen elesett, mert nem fogta elég erősen a *párja* - így mondta, istenem, mennyire kitörölhetetlen ez az egy szó! - kezét. Az Eibennek nagyon nem lehetett ínyére ez a referátum, szigorúan Horváth Évikére nézett:

- Biztos ez, te lány? - kérdezte már-már fenyegetően, mialatt hátulról ketten is rázendítettek, hogy nem igaz, mert ellökte, láttuk, de a Horváth Évike nem adta meg magát, sőt, még annyi tartás is volt benne, hogy többé meg se szólalt, csak bólintott az Eiben kérdésére, aki ezek után nem tudott mit tenni, a felhangzó becsöngetés pillanatában, csak azt a nem túl eredeti kollektív büntetést harsogta el, hogy takarodjunk be az osztályba.

Otthon mindezekről mélyen hallgattam. De nem volt ez nagy titkolózás, hiszen magam is azon voltam, hogy ez egész esetet minél inkább elbagatellizáljam, tegyek úgy, mintha semmi sem történt volna, elvégre a legjobbnak és legkülönbnek, aki magam lettem volna, ennyi még belefér - holott mind a mai napig az ujjaimon érzem Horváth Évike műanyag köpenyének az érintését, és persze gyöngye testét is, ahogy nekifeszültem, majd a következő pillanatban ő ismét elvált a kezemtől, igazság szerint, valahogyan azt is érzem a tenyeremen, ahogy esik, ahogy miattam zuhan.

Ettől függetlenül ki kellett alakítanom egy stratégiát, ha nem is a hasonló esetekre gondolva, mert abban mégsem „reménykedhettem”, hogy az osztály összes lánya sorban *belémesik* (ennek ez a pontos terminus technicus, most jutott az eszembe), és a történetek után nem viselkedhettem ugyanúgy, mint eladdig. Míg a lányok többsége tüntetőleg elhúzódott mellőlem, akár sorbanálláskor, akár más közös alkalmakkor, addig a fiúk mintha kezdtek volna tudomást venni rólam, nem csak úgy, mint aki van, ámde minek, hanem aki esetleg még használható is valamire, minden külső jegy ellenére. Lányokat verni érdekes módon nem tartozott a mindennapos férfiúi erények közé, talán meddő erőfitogtatásnak tetszhetett egy méltatlan ellenféllel szemben, ezért passzióból sem verték a lányokat, noha, vélem én, néha megérdemelték volna. Ám most jöttem én, és mindenre fittyet hányva, csak azért, mert úgy éreztem, az egyetlen igaz utat járom, ami immáron elkerülhetetlen, megvertem (még ha csak lökés formájában is) azt a lányt, aki erre rászolgált.

Mindjárt másnap focizni hívtak. Nem tudom, mért gondolták, hogy aki lökdös, az focizni is tud, minden esetre egy Pityu nevű fő-fő gazember, aki már a frissen kinőtt metszőfogát is félig letörte, a hóna alatt a bőrlasztival, futtában nekem is intett (aki, természetesen, a radiátor mellett álltam):

- Röcöge, gyerünk az udvarra!

Mért képzelték, hogy bármiféle sorsközösséget is érzek velük, amiért immár engem is a hős rosszalkodók közé számítanak, nem értem, de azt látniuk kellett, hogy olyan könnyen nem vagyok beidomítható, mert én bizony nem mentem focizni.

Annál furcsább volt, hogy egy jóformán mindig teljesen kopaszra nyírt, vézna, szemüveges fiú (a kunkorodó drót szemüvegszár, aminek egy kis gömb volt a vége, kilátszott a fülcimpája alatt), akit addig, becsülettel szólva, észre sem vettem, csak annyit tudtam - szinte azt kérdezem: azt is honnan tudtam? -, hogy Tihamérnak hívják, egyszerűen mellém szegődött. Furcsa dolog ez, mert a mellém szegődés mindenképp több, mint az, hogy mellém állt, noha semmi egyéb nem történt, mint hogy ő is odaállt a radiátor mellé, nem is nézett rám, a kövegetet bámulta, esetleg elbambult a továbbra is sikáló lányok irányába, de úgy, hogy az a sok rajcsúr bizonyára nem jutott el hozzá, inkább az lett számomra világos, hogy komoly feladatot vállalt: közel kerülni hozzám. Ami ugyan kimerült az ácsorgásban, ritka napokon abban, hogy a menzán egy asztalhoz keveredtünk, ám mindeközben alig néztünk egymásra, szót szinte nem váltottunk, és igazság szerint eléggé kíméletlen voltam hozzá, mert ha éppen úgy esett kedvem, ott hagytam a radiátort, tovább sétáltam vagy vécére mentem, és ügyet sem vettem rá, hogy a Tihamér lelkében ezek a hirtelen manőverek milyen viharokat kavargathatnak.

A fiúk, némi meglepetésemre, meg-megújuló visszautasításaimat, fennkölt (...nem, ezt a jelzőt most álmodtam ide - mi a csudáért fennkölt az, hogy egyszerűen kuka voltam - de most ezen háborgok: hát kuka lettem volna?) magányosságomat (hiszen Tihamért mégsem lehetett társaságnak nevezni) tisztelettel akceptálták (megjegyzendő, a „Kati néni kedvence” korszaknak is rég vége szakadt már, ami a nyilvános ölelgetéseket, kócolásokat illeti, de ezt már nem is engedtem volna, s úgy tűnt, félszeg visszahúzódásnak minősíthető magatartásom Kati néni-nek is megfelelt a mindennapokra). A srácok egy idő után már letettek arról, hogy messziről jött idegenként maguk közé fogadjanak (illetve, most már tán: magukhoz édesgessenek), helyette nagyokat köszöntek, és - észrevettem - egyesek még az örült rohanás, tolakodás közepette is megálltak, és például előre engedtek az ajtón, amit egy lánnyal soha nem tettek, micsoda gyalázat is lett volna!

Tihamér viselkedése egyhangú volt, bár kétségtelen, hogy egy-egy árulkodó jel szinte minden héten akadt. A mákos tészta az egyik kedvencem, úgy falom, mint kevés más ételt. Azon a napon a menzán szinte egy szempillantás alatt bevilláztam a magam porcióját, és már az utolsó mákszemeket kergettem a tányér szélén, amikor Tihamér, aki aznap nem is az én asztalomnál ült, hanem nekem jobbra és pont háttal, egyszer csak megfordult, és a maga púpozott tányér mákos tésztáját felém nyújtotta. Kérdő tekintetemre semmi egyebet nem mondott, mint:

- Utálom.

Ma, ez a vékony fiúhang, ez az „utálom” úgy hangzik a fülemben, mintha azt rebegette volna: „Szeretem”...

A mákos tésztát befaltam, és amikor Édesapuka legközelebb a szokásos módon egy vállszorítás kíséretében (mert ez olyan bensőségesen férfias volt) megkérdezte, vannak-e barátaim, és igenlő válaszom hallatán tovább érdeklődött, hogy ki az, én már Tihamér nevét ejtettem ki a számon, mire csak felhúzta a szemöldökét:

- Micsoda szülők vannak! Hogy lehet egy kisgyereknek olyan nevet adni, hogy Tihamér? No, nem baj, majd elmegyünk együtt az állatkertbe.

Nem emlékszem, ez a tervbe vett állatkerti túra miért nem jött össze, de nem is ez a lényeges. Vagyis csak annyiban, hogy egy efféle közös kirándulás úgyis elképzelhetetlen lett volna, miután Tihamérral továbbra sem váltottunk emberi szavakat, csupán azt éreztük, hogy egy láthatatlan kapocs tart össze minket. Ennek, már Édesapuka távozása után, vagyis ebben a - hadd hívjam így - Kati néni-féle iskolában egy utolsó, ám egyben perdöntő bizonyítéka született.

Tanév vége volt már, mindenki megkergült.

Kint álltam a salakos futópályán, egy platánfa árnyékában, a fának dőlve, és legújabbán bevezetett polgárpukkasztásomnak hódoltam: önként és - lélekben - dalolva olvastam. Egy könyvet olvastam, amit Mark Twain írt egy bűdös, rossz kölökről, nevezett Tom Sawyerről, akihez az olvasottak alapján némileg ambivalens módon viszonyultam, hiszen tetszett is ez a csibész életmód és főképp az iskolatársak rovására elkövetett sok csínytevés, ugyanakkor nem tudtam volna magam hasonló szerepben elképzelni. Mindegy, maga az olvasás ténye jelen pillanatban elegendő csíny volt, s valósággal kéjérzet futott rajtam végig, amikor egy-egy osztálybéli fiú vad rohanása közben engem a fa alatt meglátva lelassított (megadom: ismételt döbbenetében), és szinte óvakodva osont el előttem, nehogy zavarjon ebben az általa ugyan utált, de mivel én műveltem, valamennyire szent cselekedetnek tűnő tevékenységben. Már tudtam, hogy pár nap elteltével örökre búcsút mondok a Kati néni-féle (ez az egy fajt) intézménynek, és azt hittem, hogy ezek a termek, ezek az arcok, ez az ebédlő, ez az udvar és ez a fa is úgy eltűnik az életemből, mintha soha nem léteztek volna...

Aztán tessék, harminc évvel később azért verem a fejemet a falba, mert mindenre emlékszem, az utolsó billegő keramitkőre is, de minek, ha úgyse lehet *rendesen* szólni róla.

A dögmelegben álltam a fa alatt, Tom Sawyert kerítésfestére parancsolta Polly néni, amiből isteni biznissz lett..., amikor iszonyú üvöltést hallottam a hátsó futballkapu felől, amit a fa egyébként eltakart. Nem mintha ritka esemény lett volna iskolaudvarunkon ez a hangminőség, amikor valaki, mi több: valakik egyszerre üvöltének, és üvöltéseik összeadódva valami egészen különleges zaj-eseményt produkál, azonban most ezen üvöltés-összhangzatból kihallottam egy vékony, minden más hangnál keservesebbet, amiről szinte azonnal *tudtam*, hogy a Tihamér hangja. És ennek - koránt sem felismerése, inkább csak - a sejtése nem engedte egy pillanattal sem tovább olvasnom Tom kalandjait, mert azonnal megindultam az őrjöngő fiútömeg felé.

A kapuban verekedtek.

Tihamér állt középen, és félig megőrülve kapkodott hol az egyik, hol a másik fiúhoz, akik egy bőrfocit dobáltak egymásnak, ám akadt olyan kontár, amelyik elejtette, erre Tihamér lecsapott, de abban a pillanatban ráugrott a többi, és kezdődött újra az eszeveszett üvöltés, amíg Tihamér szorításából nem sikerült kicibálni a labdát. Tihamér ettől vitustáncba kezdett, arcáról soha nem látott indulatok lövelltek, miközben valószínűleg se látott, se hallott.

Megvallom, nem csináltam semmit azon túl, hogy az egy perccel korábbi lázas küldetéstudatommal szöges ellentétben lassan, a Tom Sawyerbe dugott ujjal, a könyvet magam mellett szinte szórakozottan lóbálva, egyszerűen arra sétáltam, s bár éreztem némi különös izgatottságot, egészen egyszerűen tudtam, hogy most pedig valami történni fog. Ehhez nem kellett képzett jósnak lennem, hiszen olyan nincs, hogy semmi sem történne, de ezúttal nem volt ebben egy fikarcnyi filozófia sem. És valóban, mintha valami próféta jelent volna meg a színen, aki a föld felett tíz centiméterrel lebegve közeledett volna az egymást csépelő, gonoszul röhögő, vad szemeket meregető társasághoz, minden közeledő lépésemmel úgy halkult el a végtelennek tűnő zaj, úgy lettek ernyettebbek a mozdulatok, úgy simultak ki és öltöttek egyfajta nem is annyira valós, mint vágzott ártatlanságot az arcok, eltűntek a grimaszok és lassan kezdett elülni a vörös salak pora. Mire odaértem, mindenki némán állt, a Pityu, minden gazemberek gazembere, kicsit előrehajolva, akárha egy császárnak aranytálcán szolgálná fel a legbecsesebb étket, nyitott tenyerén nyújtotta a még mindig a kör közepén álló Tihamér felé a labdát, s közben a szemük sarkából felém lestek.

Ezek után egy mukkot sem kellett szóljak, egyszerűen egy hirtelen mozdulattal elkanyarodtam balra, a másik kapu irányába, és hogy teljes diadalt üljek (álljak), a következő pillanatban magam elé lendítettem a könyvemet, a jelzőként használt ujjammal felütöttem, és máris belemélyedtem Tom Sawyer-be.

(Fájó beszúrás - kettő)

Dehát így történt-e mindez, kérdezem magamat hitetlenkedve, most, hogy végigfutottam a fenti sorokat. Hát megőrültem? Vagy csak folyékonyan vagyok képes (figyelem - *képes!*) hazudni? Eltelt e kora délután óta néhány hónappal több, mint harminc év, és odáig jutottam, hogy saját magamat valóságos mágusként élem újra, aki - mint utóbb kiderült - Tihamér Svájból kapott vadi új bőrlasztiját, ami szakasztott olyan volt, mint amelyet a vb-döntőben az NSZK és a holland válogatott rúgott, pusztá megjelenésemmel viasszaszolgáltattam.

Hinnem kell, amit mondok, különben semminek semmi értelme.

(És egy zárójelbe kívánczó kiegészítés az azóta már szintén a múlt kódéba veszett jövőből: egy könyvelőiroda folyosóján várakoztam ügyintézendő a tél közepén, s miközben fél füllel azt hallgattam, hogy a kreolbarnára fényezett titkárnő valószínűleg egy nem elvárásainak megfelelően sikerült szerelmi kiruccanásról számolt be nőtársának, azt kísértem mély érdeklődéssel, hogy a bakancsom recéiből mint olvad ki a fagyos hó, egyre terebélyesedő foltot hagyva a ciklámen és ultramarin kék színekkel büszkélkedő IKEA-szőnyegen, egy alig érzékelt ajtónyitódás után - igen, egy másik világból - valaki a nevemen szólított. Amikor felnéztem, öltönyt, nyakkendőt viselő, ám ami ennél sokkal inkább megrémített, szinte minden ujján vékonyabb-vastagabb aranygyűrűt villogtató, kopaszodó, puha arcú ember állt előttem, száján tétova mosollyal, szemmel láthatólag arra várva, hogy felugorjak, a nevét kiáltssam, vagy legalábbis azonnal mondjam, mint ő az enyémet. Ám ezt képtelen voltam produkálni, s bár felálltam és a jobb mutatóujjamat tétován mellmagasságba emeltem, mint aki eszeveszetten gondolkodik - ami, szegyen ide vagy oda, majdnem így is történt, már ami az észvesztést illeti -, de végül is kissé eltátott számat semmiféle hang nem hagyta el, és ezzel teret adtam a gyűrűvillogtató, engem ismerő ismeretlennek, hogy újból megszólaljon.

- Nem emlékszel? Mi egy osztályba jártunk...

Ettől kezdve már csak mosolyognom kellett és mindenre emlékezően bólogatnom, mert Tihamér, kilétét felfedve, a mosolyból kissé visszavéve, precízen és kurtán, mintha üzleti gyorsjelentést vagy éppenséggel felszólítást diktálna a téli nap sütötte titkárnőjének, címszavakban felsorolta közös életünk állomásait - iskola, Kati néni, folyosó, menza, udvar -, majdnem úgy, ahogy én is emlékezni vélek rá, csak éppen mindaz hiányzott e vázból, ami Tihamért (és engem) valaha is jelentette.

E találkozás csak annyiban rendített meg, amennyiben ismételtén be kellett lássam: épp úgy, ahogy két egyforma ember nem létezik, nincs két egyforma sors sem, és éppen ezért két, azonos dolgokat raktározó emlékezet sem működik, a megtörténő események borzalmainál csak a felejtés borzalma végzetesebb - ha pedig az emlék mégis megvan, akkor az a legborzalmasabb, ahogy erről nem vagyunk hajlandók (már megint: képesek?!) beszélni. Lehet, mégis igazságtalan vagyok Tihamérhoz, beszélt ő volna, ha... ha én nem állok ott előtte, mint a sült hal, ha legalább néhány szavammal segitettem volna előhívni azt, amit - mégis csak fájoan remélem! - soha nem felejtethet el. Nem tudom, miféle büszke, vagyis sokkal inkább konok és buta némaság vett erőt rajtam azok után, hogy nem ismertem fel annyi év elteltével, mért képzelhettem tudat alatt, hogy nem én találkozom itt egykori osztálytársammal (nem, egyszerűen nem merem állítani: barátommal), hanem csak ő velem, ez az ő ügye, és én csak arra várok megadó türelemmel, hogy ez a nem remélt és igazából oly kevésbé fontos esemény véget érjen. Annak idején Kati néni tizennégy év után, ha nem is a legelső pillanatban, de örömmel ismertem fel és köszöntöttem, most Tihamérral majdnem dupla annyi idő elteltével semmit sem tudtam kezdeni, hiszen egy ismeretlen felnőtt férfi állt előttem, akiből - nem úgy, mint Michelangelo szerint a kötömbből a szobrot - semmilyen módszerrel nem lehetett többé előbányászni a tíz éves kisfiút, aki szótlanul ácsorgott mellettem a folyosói radiátor előtt, maga elé, a szürke kőlapokra nézve.

Édesanyukának a vacsorakor, két kanál paprikás krumplics (hús nélkül) között mondtam, hogy találkoztam a Tihamérral, ám neki végképp nem volt fogalma róla, ki az a Tihamér, s amikor ugyanolyan röviden és a legszárazabb tényekre szorítkozva adtam elő Tihamér „hiteles történetét”, mintha nem létező titkárnőm számára üzleti levelet diktálnék, Édesanyuka (ellentétben a másfél évtizeddel korábbi Kati néni-féle találkozással) már-már elkomorodva, alig válaszolva hallgatott végig, engem, e tapintatlan frátert, aki már megint azokból az időkből ráncigálok elő valami sosem látott figurát, mikor még Édesapuka (*Apád!* úgyis mint a

Szörnyeteg) velünk volt, már ha bármikor is velünk volt... Az is igaz, a titkok egyre szegényesebb listáját szaporítandó, Édesanyuka tán még akkoriban sem hallott Tihamérról, mert kizárólag Édesapuka érdeklődött férfitársi bensőségességgel a barátaim iránt, mondván, hogy a gyerekkori barátságok egy életre szólnak.

Tihamér a második találkozás aktusával végképp az ezeréves emlékek polcának hátsó sarkába került, hiszen bebizonyosodott, a gyerekkori Tihamérnak nincsen mai folytatása, és mivel a későbbiekben soha többé nem kerestem fel azt a bizonyos könyvelői irodát, semmiféle kísértés nem maradt, hogy ezzel a Tihamér névre hallgató felnőtt korú férfival egyszer úgy isten igazából kitárgyaljuk a régi szép időket.)

(Fájó fájdalom)

Igaz, hogy már elhagytam a Kati néni-féle iskolát, Horváth Évike elintézéséhez feltétlenül vissza kell térnem, sőt további még korábbi eseményekhez, bár nem tudom, ezek bármit is megmagyaráznak-e, nem mintha az lenne a *dolguk*, hogy magyarázatot adjanak.

Édesanyukáék (még ketten), azt kell mondjam, sose veszekedtek. Legalább is semmiképpen sem elsődleges jegyekből észlelhető módon. Nem hogy verekedés, tányérdobálás nem fordult elő a szolgálati lakás megszenteltnek tetsző fedele alatt, de erős, indulatos szavak sem hangzottak el. Ez két dolgot jelenthet: vagy tényleg ennyire egy húron pendültek az érzelmeik, vagy az egyikük (esetleg mind a kettő) sokat nyelt. Édesanyuka esetében egészen biztos, hogy ez utóbbi verzió az érvényes, mert egykori némaságát feladva Édesapuka eltűnése után hosszú-hosszú évekig mást sem tett, mint hogy veszekedett egy egyre távolodó alakkal, mintha az mégis valamiképp tudomást szerezne az ő mondandójáról, szidalmairól, átkairól, arról, hogy naponta legalább egyszer szörnyetegnek neveztetik. Édesapuka lelkiismeret-furdalásáról és szégyenérzetéről, lehet, soha nem fogunk megtudni semmit, az az egy azonban biztos, hogy amíg itthon volt (értve ezalatt, szűken véve, a házunkat), mindig is nagy tapintattal viseltetett Édesanyuka iránt, még akkor is, ha ő ezt egészen másképp élte meg. Édesapuka Édesanyukát rendes körülmények között, ha szükség volt megszólításra, Böbének hívta, és ezt nagyon kedvesen tudta mondani, én legalábbis szerettem, ha mondja, mert a meséből ismert Böbe baba kedves volt a számomra, és szinte büszkeséget éreztem, hogy Édesanyukát is így hívják. Édesanyukát természetesen Erzsébetnek hívják, amit sokáig kizárólag az „anyja neve” rovat ellenőrzőbéli kitöltésekor kellett használnjak, és megvallom, nem tudtam ezt a nevet Édesanyukával azonosítani. Ha Édesapuka feszült volt, ideges (érdekes, ezt a szót mennyire nem szeretem, elvégre mindenki van ideg, mindenki a legtermészetesebb módon *ideges*), ami munkáját meghazudtoló módon ritkán esett meg vele, s főképp akkor, ha valamilyen csoda folytán sokáig nem történt semmi, nem riasztották, nem keresték telefonon, csak ülhetett volna a piros mintás foteljében, akkor Édesanyukát egyszerre elkezdte „Fiam!”-nak nevezni. Ez egy nagyon gyorsan, erőteljesen kiejtett hangsor volt, körülbelül úgy hangzott, hogy „Fjm!”, amitől - én legalább is úgy éreztem - téli alkonyat lett a szobában, szerettem volna elbújni egy sötét sarokba, hogy én mint Édesapuka fia, ne kelljen halljam ezt a „Fiam!”-ozást. Ugyanakkor nem állíthatom, hogy ez túl gyakran elhangzott volna, mert ha sor került is rá, többnyire egyetlen „Fiam!” elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy a dolgok a maguk medrébe terelődjenek, bár az is lehet, hogy ez a „Fiam!” épp azt jelezte, hogy a dolgok e pillanattól fogva más mederben folynak - kérdés, meddig, mert ennek az állapotnak a végét semmi különösebb határátkö, akár egy újabb szó nem jelezte. Hacsak az nem, hogy Édesapuka egy idő után mégis távozott otthonról, és majdani hazajövelekor ismét Böbének szólította Édesanyukát.

Ami engem illet, Édesapuka szívesen nevezett „Haramiavezérnek”, amely megszólítás az idők során rövidült, ám csodálatosképp oly módon, hogy a haramia kopott le róla, vagyis maradt a vezér, ami Édesapuka számára lassan általános nevemmé lépett elő, és valóban Vezérnek, sőt - félve merem felidézni - Vezéremnek titulált, aminek azért vannak némi történelmi felhangjai, még akkor is, ha erről egy kisgyerek mit se tudhat. Ráadásul a számomra Édesapuka volt (és bizonyos értelemben: maradt is) a Vezér.

Vezér vagy nem Vezér, azt kicsit furcsállom, hogy általa is választott valódi keresztnévem szinte feledésbe merült a számára. Édesanyuka adott némi magyarázatot, magára vállalva nevemmel való „elcsúfításomat”. Szerinte Édesapuka nem szerette a saját nevét, hogy világéletében Jani volt, meg Jankó, semmi áron nem akarta, hogy elsőszülött fiacskáját is így verje a sors, de Édesanyuka akkor még, a nagy szerelem kellős közepén, semmi mást nem tudott elképzelni, mint hogy Édesapukának ily módon is folytatását biztosítsa, a név által, és hihetetlen módon, talán mégis be nem vallott, vagy soha nem tudatosult hiúságból, Édesapuka ebbe bele is egyezett. Ám amint fizimiskámból adódóan ráakadt erre bizonyos Vezéremre, valóban megszűntem számára Jancsikának lenni, és akárhogy is erőltetem az eszemet, nem tudok felidézni olyan alkalmat, hogy így nevezett volna - egyetlen esetet kivéve.

Mivel ez egybeesett azzal az egyedül álló eseménnyel, hogy Édesapuka megvert, szeretet-vizsgálatom során nem térhetek ki előle, hogy újra *elképzelm*, mi is történt azon az estén, karácsony után négy nappal, de még a régi évben, nem abban, amikor örökre eltávozott a pöfögő autóval. Otthon volt, szabadságon, ha ugyan az ő esetében egyáltalán létezett effajta időminőség, kérdés, ő mikor érezte magát szabadnak, egyáltalán szabadnak érezte-e magát bármikor is. Ezt talán már sohasem fejtem meg, annyi bizonyos csupán, hogy koraeste élt a szülői szabadság jogával, ami annyit jelent (ó, vajon így van-e, mert leírva, törvénybe szedve nincs ez sehol!), hogy egy apa azt tehet a fiával amit akar. Bár ez nagyon komolyan és kérlelhetetlenül hangzik, alapvetően nem tartom túlzásnak (pláne nem annak fényében, ami néhány héttel később történt...).

Édesapuka valahogy nem találta a helyét a lakásban. Az újsággal már rég végzett, délután még szundított is egyet, aztán csak kóválygott a szobából a konyhába, ahol kinyitott egy sört, de láttam, hogy csak egy kávéspohárral ivott (én vízért mentem ki), dugót nyomott az üvegbe, visszarakta a hűtőbe, bejött a szobába. Megállt az íróasztalom előtt, ahol olvastam A tizenöt éves kapitányt, nem szokott ilyet csinálni, csak állt, éreztem, hogy néz, fel kellett pillantsak. Akkor azt kérdezte, de mintha zavarban lett volna:

- Hát te, mit csinálsz?

Mi az ördögöt válaszolhattam volna mást:

- Olvasok.

Talán elszégyellte magát e teljesen nyilvánvaló körülményen, és szinte mérgesen folytatta:

- Csak olvass! A te korodban én is olvastam, Vezérem. Bárcsak most is olvashatnék.

Nem mertem azt mondani, hogy nyugodtan olvashatna most is, én ugyan nem zavarom, mert akkor már elfordult az asztaltól, átment a boltív alatt, és bekapcsolta a tévét. A tévében azonban semmiféle műsor nem ment még, csak a szürke csíkok látszottak a képernyőn és bűgött. Édesanyuka jött be, megkérdezte, mi lesz, Édesapuka valamit motyogott, hogy teremfoci, de csak később, mire Édesanyuka csak annyit mondott: Akkor? Akkor Édesapuka szinte odaugrott a tévéhez, megnyomta a piros kikapcsoló gombot az ingatag lábakon álló készüléken:

- Tessék!

Bújtam tovább Verne Gyulát, miközben Édesanyuka felállította a vasalódeszkát, egy lila műanyag kosárban odakészítette a tiszta ruhát, Édesapuka pedig alig pár perc múlva újra bekapcsolta a tévét, ahol Takács Marika sorolta a műsorokat, majd felhangzott a Telesport zenéje, és az összes idétlen sportoló beleugrott a kamerába. Jézusom..., ha ezt mind ennyire tudom, lehet, hogy egyáltalán nem is olvastam?

Leült a fotelba, és odakiáltott nekem, hogy jöjjenek, a Fradi játszik a Vasassal, bár mondhatott volna Juventust és Bayer Münchent, akkor se izgatott volna fel jobban, a foci nekem már akkor is olyan volt, amit csak sokkal-sokkal később hallottam egy általam *képességeim szerint* nem szeretett, engem nevelgetni óhajtó férfiútól: huszonkét ember kerget egy labdát, aztán ha valamelyikük utoléri, megint elrúgja. Ezért (bár most már egyáltalán nem tudom, hogy valóban olvastam-e) nem válaszolhattam mást, mint negyedórával korábban, igaz, ezúttal halkán, bűnbánóbban, hiszen most visszautasításról volt szó:

- Olvasok.

Édesapuka, akarattal-e, netán (nem jellemző módon) hogy rajtam gúnyolodjon, vagy mert ez a kijelentés belőle automatikusan ezt a választ váltotta ki, de megint csak ennyit fűzött hozzá:

- Hát csak olvass...

Nem folytathatta, bár hangjában még mindig ingerültséget éreztem, ami persze, zavart, mert Édesanyuka, aki nekilátott, hogy bespriccelje a ruhákat, bedugta a vasalót is, közbevágott:

- Mért ne olvashatna!

Édesapuka:

- Ezt mondtam én is.

A családi idill beállt tehát: Édesanyuka a vasalódeszkát kissé nyikorgatva, a műanyag spriccelőt sercegetve vasalt, Édesapuka a piros mintás fotel karfáján zongorázva a szinte némaságig lehalkított tévét figyelte a teremfocit, én olvastam. Ezen megint megakadok, mert valóban kétséges ez az olvasás, ha közben százfelé figyeltem, hiába haladt végig a szemem a sorokon, nem igazán tudhattam, miről volt szó, mint ahogy azt sem tudhattam, a szobában miről volt szó...

Édesapuka néha felkiáltott, de nem azon a joviálisan méltatlankodó szurkolói hangon, amellyel ugyan mérgelődünk, amiért valaki mellé rúgta a labdát, ne adj isten, büntetőt hibázott, ám mindezt végtelen tudásunk és bölcsességünk révén mégis megbocsátjuk, nem, Édesapuka továbbra is türelmetlenül morgott a képernyőn ugrabugráló futballistákra, mint aki tisztában van vele, hogy ugyan nem tudná jobban csinálni, de éppen ezért várja el, hogy legalább azok, akiket a fociért fizetnek, kifogástalan munkát végezzenek. Elvégre a maga szakterületén ő sem hibázhatott, s mint ilyen, természetes jogot formálhat, hogy feléje is a maximumot nyújtsák.

Nem emlékszem, mennyi idő telhetett el, amikor nem is tudom, milyen indítatásból ott hagytam törzshelyemet, és mint akit végtelen bolyongásra ítélt elsősorban a saját lelke, szép sorjában felkerestem a lakás legkülönbözőbb helyiségeit. A hallból ki- és bejövet, ha nem is túlzottan zavaróan, mindenképp Édesapuka látóterébe kerültem, aki nem is volt rest rám szólni.

- Ül már le és nyughass. Olvass vagy nézd a meccset.

Erre Édesanyuka azonnal a fém tartóra rakta a vasalót nagy csörömpöléssel, mint aki hirtelen megvilágosodásban részesült, felpattant a hokedliről, és mindennek a konyha felé indulva adta meg a magyarázatát.

- Éhes szegénykém. Megyek, előveszem a hűtőből a kocsonyát, ne legyen jéghideg.

Édesapukának ez sem tetszhetett különösebben, talán arra gondolt, hogy olvasásban meg se lehet éhezni igazából, de ez az ellenvetés nem mondatott ki, csak az órájára lesett, és annyit közölt a tévére meredve:

- Még hat sincs.

Lehet, végül is azért indultam el feléje, jobban mondva a tévé felé, hogy ennyi apró jel hatására megadván magamat végül is odaüljek a másik fotelba, és megnézzem, mit játszik a Fradi a Vasassal kispályán, hátha ez valamiért mégis csak fontos lesz életem további alakulásában. Egyszerűen annyi történt, hogy Édesapuka mellett elsündörögve, a másik fotel irányába, egy egészen apró lökés hatására a jobb karfára állított pohár, félig sörrel, Édesapuka ölébe fordult.

Ekkor kiáltotta el azt a szót, amit tán soha életében nem használt, és egészen biztosan, hogy utoljára:

- János!

Felpattant, hallottam, hogy a pohár tompa koppanással tovább pottyant a szőnyegre, ám a következő pillanatban már ösztönösen összehúzódtam, mert hihetetlen módon megéreztem, egészen mélyen, a szívemnél is mélyebben, hogy Édesapuka ezek után, hogy János-nak ordított, meg is fog verni. Emelte a kezét, a bal füle alól lendítette, majd felém suhintott, láttam kézfejen a szőrszálakat, szinte egyenként, ütött, éreztem a szelét. Csak a szelét, mert akkorra hátraugrottam. Hátraugrottam, ezzel a fal felé löktem a vasalódeszkát, a vasaló a falnak csapódott, onnan vissza, majd zuhant lefelé, rá a lábamra.

Egy vékonyat visítottam (vélem), lerogytam a padlóra, és onnantól kezdve néma, belém szakadó zokogással fogtam a lábfejemet. De nem lehajtott fejjel, hanem közben Édesapuka arcába bámultam, majdnem azt mondanám: merészen és kihívóan, látod, mit tettél velem, de nem *csak* vádlón, hanem enyhe meglepettséggel is, mármint a jövőre nézve, látod, ezt is lehet tenni egy gyerekkel.

Nem tudom, milyen kamaszkorom lett volna Édesapuka mellett a következő évek során, vajon hasonló jelenetek megisméltódtak-e volna, folyton martuk-e volna egymást, és vajon én is meg akartam-e volna ölni őt, mint minden valamire fiúgyermek. Ő persze mindez elől még időben elmenekült, lehet, már ekkor tudta, hogy elmenekül és ezért engedte meg magának ezt az utolsó kísérletet, felvérteződni a soha nem ismert érzéssel, milyen is az *kegyetlenül* megverni a fiát. Bizonyára nem akart *kegyetlenül* megverni, lehet, megverni sem akart, ám hogy mégis így történt, valamiféle tökéletesség felé való törekvés nyilvánult meg a véletlenek összjátékában, és talán épp ezért nem tudtam sohasem haragudni érte, az én tökéletesre csiszolgatott Édesapuka-képembe épp úgy beletartozik, mint Édesapuka minden vétké, bűne, gyengesége. (Eszembe jut: aznap este, mikor a két férfi, aki Édesapuka után érdeklődött, - akkor már egykori - kollégájuk felől, akire ők maguk is hasonlítottak kissé felnagyított halántékukkal, tarkójukkal, s engem kérdezgettek, talán szólnom kellett volna erről az incidensről, hogy ugyan senki nem telefonált, senki gyanús alak nem jött látogatóba, de az én Édesapukám karácsony után a negyedik napon úgy bánt velem, mint előtte soha. De nem szóltam, sőt mindez akkor, pizsamásan a két férfi *társaságában* eszembe se jutott, nem nyilallt bele semmilyen érzés a lábamba, amin akkor még be se hegedtek a sebek.)

Nem is tudom, melyikünknek fáj jobban az a valami, szemben egymással, a szobában, nem tudom, melyikünk sejtette kevésbé, mi is történt egy pillanattal azelőtt.

(Még egy beszúrárs)

Édesanyuka erről az esetről sem tud, vagyis merőben nem úgy, ahogy megtörtént - és éppen ezért, tényleg felesleges szépítgetni, nem tud róla. Amit tudhat, hogy levertem a vasalót, ami egy helyen, igaz, hosszú, kanyarodó csíkban kiégette a linóleumot, de az sosem ütött szöveget a fejébe, hogy Édesapuka, aki a vasalódeszkának háttal ült a teremfociba mélyedve, vajon miképp tudott ott teremni egy pillanat alatt, hogy a vasalót felvegye a földről. Napokig azt se vette észre, hogy a lábfejemen csúnya, mély seb van, nem is az égéstől, hanem a zuhanástól, amit valamiféle rosszul értelmezett hősiességből (amit manapság szégyenérzetnek neveznék, egy gyerek szégyenének, akit - persze, hogyan is sejthettem! - búcsúzóul pofonvágott az apja) titkoltam előtte, és csak egy, már az újévben zajló esti zuhanyozás alkalmával meredt a lábfejem vörös forradására: Bogárkám, kiáltotta, veled meg mi történt?

Édesapukának végül is nem maradt más választása, mint hogy a maga módján kiengeszteljen, ami semmiféle érzelmős pátyolgatást nem jelentett, a tett helyszínén, mintegy cinkostársként, súgva kérdezte (elvégre akkor már tudta, hallotta, vagyis *nem* hallotta hiteles beszámolómat a történetekről), hogy nagyon fáj-e, amire én csak a fejemet ráztam, akkor még némán, ám amikor este, lefekvés után, amúgy nem mindennapi szokásaként bedugta a fejét a szobámba, a szokott módon feltartott hüvelykujjával jelezte, minden rendben, és jó éjszakát kívánt, én is felkönyökölttem a magam alá gyömöszölt párnahegyen, és hivalkodóan erős hangon, mintha ugyan nekem lett volna megbocsátanivalóm, én is szép álmokat kívántam neki, s bár a sebes lábamat alig mertem mozditani a paplan alatt, átjárt valami ismerős, mégis folytonosan vágyott melegség, hogy engem mennyire szeretnek.

Ami megdöbbsent, hogy töprengéseim során egyre több Édesanyukával - így kell mondanom: - szembeni titkom derül ki, a magam számára is, végül azt kell gondolnom, hogy egyáltalán nem ismer engem úgy, ahogy mindketten bizonyosak vagyunk ebben. Hiába állítottam azt nagypapa nagytója kapcsán, hogy származás pária az az ember, aki semmiféle titokkal nem *rendelkezik*, amit talán egyszer majd meggyón, ha úgy hozza a sorsa, de minden valószínűség szerint nem annak gyónja majd meg, akivel szemben titkolózott...

Erről a vasalós estéről, ha egyáltalán szóba került néha, Édesanyuka megmondta a maga véleményét, tudniillik, hogy *Apád!* világ életében ilyen önző volt, csak bámulta a vacak tévét, miközben a fia összeégette magát, talán már akkor is azon törte azt a gonosz fejét, miképp szökjön meg néhány nap múlva, mintha élete értelmét valósította volna meg e szökéssel, ami nem volt más, mint a mi megalázásunk és nyomorba döntésünk. Érdekes, Édesanyukának e simpfoló szavak szinte mindig akkor jöttek a szájára, mikor a vasalódeszka mögött ült és nekilátott, hogy a bespriccelje a már megszáradt ruhákat, én pedig a piros mintás fotelben ücsörögve, háttal a tévének, olvasni próbáltam. Édesanyuka azt is állította, hogy az a seb a mai napig meglátszik a lábamon, én ilyenkor a könyvet az ölemben engedem, és tagadom, dehogy is, réges rég begyógyult, ha akarja, leveszem a zoknimat, nézze meg, nyoma sincs.

- Nyoma sincs - mondja ilyenkor Édesanyuka különös hangsúllyal, mintegy magának, és spriccel tovább.

(Gyerekek - kettő)

Az új iskola annyira más világ volt, mintha a Marsra költöztünk volna. Minden addigi tapasztalatom, kialakított rituálém, minden, amit elszenvedtem és elértem, egy pillanat alatt lenullázódott, és valóban úgy álltam ott egy frissen elkészült épület mézszagú falai közé a legkülönbözőbb helyekről összeterezt kétezer gyerek között, mint aki annyit se számít, mint egyetlen gyerek... Miközben Édesanyuka duruzsolásaiból úgy tudtam, hogy csakis én számítok, és ez a töméntelen gyerek az, aki le van ejtve.

Ebből a második négy évből iskola-szinten semmi, illetve senki más nem érdemel említést, mint az Örsi-ikrek, az Andrea és a Judit (és véletlenül sem Jutka, mert akkor jaj nekem!). A legelső napon, a legelső órán, a legelső sorakozónál tudtam, ami, ugyebár, annyit jelentett: megéreztem, hogy az Örsi-ikkal történni fog valami, éspedig az történt, hogy szerelmes lettem beléjük. „Szereti a tyúk a meggyet, ketten szeretünk mi egyet!” - üvölti egy mulatságos filmben a lerészegedett vőlegény a boldog arát azonnal elcsábító bűdös bakterrel együtt, no hát az Örsi-ikkal az volt a helyzet, hogy *egyen (ti. egyedül) szerettem én kettőt*. Egyetjű ikrek voltak, és úgy hasonlítottak egymásra, mint egyik lépcsőfok a másikra azon a lépcsőn, amely a szerelem nevezetű létállapotba vezetett, miközben a vágyakozás, a nevetségessé válás, a megalázottság és konok elszánás grádicsait másztam, egészen az általános iskola befejezéséig, amikor még mindig nem tudtam, kibe, azaz melyikükbe vagyok szerelmes, arról nem is beszélve, hogy: miért?!

Az Örsi-lányok a tornatanárunk lányai voltak. Ez egyáltalán nem mellékes körülmény, mert Örsinél kegyetlenebbül vérengző tornatanárt még nem hordott a hátán a föld, hát még a mi újonnan alakított iskolánk. A lányai ugyanúgy rettegtek tőle, mint bárki más, jöllehet mégis egészen másképp rettegtek, hiszen ők az édesapjuktól rettegtek, míg mi csak a tornatanártól, és bizonyára az ő rettegésüket azért esetenként kiegészítette, vagy inkább meg-megszakította némi öröm vagy szeretet-fellángolás, ami a többi diák számára teljesen elképzelhetetlen volt.

Még nem volt kész a tornaterem parkettázása, mikor a tanév elkezdődött, ezért az első órán Örsivel látogatást tettünk az épülő csarnokban. Át kellett öltözni, fehér trikó, kék gatya, fehér dorkó, a lányokon kék dressz virított, így masíroztunk be az épp csak elkezdett parkettás részre. Munkásokat láttunk, deszkákat, feltornyozott, majdan leszögelendő parkettákat, sörös-üvegeket, szemetet. Nem túl szórakoztató látvány, nem is ismeretlen, hiszen lakótelepünkön minden sarkon hasonló díszletek tették teljessé mindennapjainkat, és Örsi üvöltve előadott „idegenvezetése” se kötötte le a kompániát.

- Csönd lesz? - kurjantotta el magát, egy másodpernyi szünetet tartva.

Nem sokáig tartott a csönd, és mintha álmodtam volna, egy szinte himbálózó, bizonytalan képen azt láttam, hogy Örsi bordó melegítőjében, síppal a nyakában egyenesen felém tart, vörös fejjel üvölt, ami nem jutott el az agyamig, és abban a pillanatban, amikor élem ér, torkon ragadja a mellettem álló, kese, mindig felmeredő hajú fiút, mint valami játék plüssállatot, hanyatt vágja a padlón, befekteti két, a terem hosszán végigfutó párnafa közé, mintha egy halottat passzintana be egy kissé szűkre sikeredett koporsóba. Aztán felkapott egy parketta-lécet és tovább ordított, hogy a nyakán kidagadt egy ujjnyi vastag ér.

- Végigszögellek ezzel, te szaros, hát mit képzelsz, ki vagy te, hogy pofázol itt nekem, ha anyád nem tanított meg, hogyan viselkedj, én majd megtanítalak, de abba beledöglesz!

Örsi mindezt egy szuszra rikoltotta el, a jelenet sokkal borzalmasabb volt, mint bármi, amit eddigi életemben láttam, mert közben tökéletesen tudatában voltam, hogy én is fekhethnék ott a felálló hajú társam helyén, Örsi szinte csak mellényült, én is pofáztam, ha csak annyit is, hogy

ne pofázzanak... Az is elgondolkodtatott, még ott, amíg a szintén kővé dermedt munkások szeme előtt a fiú reszketve kimászott jelképes sírjából, valóban, minek megtanítani valakit bármire is, ha abba úgymint beledöglük, és miféle tudás az, aminek egyetlen értelme és jutalma - ezek szerint - a halál?

Próbálom behatárolni az Örsi-lányok helyzetét egy ilyen atya árnyékában (mert ez biztos, hogy árnyék volt, semmiképp sem mondhatom, hogy egy ilyen atya fényében). Nem hiszem, hogy szégyenkeztek volna, röstellték volna apukájuk viselkedését, mint mondjuk egy szülő röstelli gyereke faragatlanságát, mert azt hiszi, arról elsőképpen ő maga tehet. Az Örsi-lányok mit tehettek volna apjuk „bűneiről”, ha ugyan így gondolkoztak, ezekben a kevésbé emelkedett pillanatokban ők is csak egyek voltak (ketten) a többi közül, akik legfeljebb könnyebben megsejthették, hogy egy-egy felcsattanó szó, grimasz vagy éppen vészes csend után mi következik.

Lestem Andrea és Judit arcát, a két teljesen egyforma lánypofit, de ők is rezzenéstelennek tűnő, elfehéredett ábrázattal nézték, mint kelt ki a felálló hajú legényke a tornaterem-sírból, remegő alsó ajakkal, miközben mindenki úgy tesz, mintha semmi rendkívüli nem történne, elvitathatatlanul a világ menetéhez tartoznának az efféle lelki keréketörések, semmi újság nem volt ebben az Örsi-lányok számára.

Nem szívesen okoskodom megint utólag, három évtizeddel később, de ez ügyben is kezdek gyanús lenni saját magam számára, és azt hiszem, hogy az Örsi-lányokba szánalomból szerettem bele, úgy tűnt, Édesapuka távoztával bőven akadnak szeretet-tartalékaim, amiket a saját apukájuktól szenvedő lányoknak ajánlottam fel, még ha a legnagyobb titokban is. Édesanyuka sose érdeklődött afelől, vajon vannak-e barátaim az iskolában, s bár bizonyára aggódott, hogy ezen az új helyen miképp állom meg a helyemet, a „váltás” - amiképp emlegette - mennyire ráz meg, ez az aggodás mintha csakis a tanulmányi előmenetelt érintette volna, mert amúgy Édesanyuka szilárdan meg volt győződve róla, hogy támasznak, társnak és barátának ott van nekem ő, ki is merne vagy tudna konkurálni véle. Ami meg a lányokat illeti, Édesanyuka rájuk ekkoriban még egy fikarcnyit sem gondolt, nem úgy mint később - de erről majd később...

Ami ennél különösebb, hogy a zord atya ellenére az Örsi-lányok (egy emberként) szinte az osztályalakulástól kezdve és attól fogva egyre növekvő mértékű népszerűségnek örvendtek, és mint számomra hamarosan fájó módon kiderült, a vadember tornatanár mintha valami furcsa mazochizmust lobbantott volna néhányunk lelkében, azokéban, akik szeretni kezdték az Örsi-lányokat (egyiküket, ha ugyan sejtették, melyiküket), mert azt bizonyosan lehetett tudni, hogy ez a szeretés nem termel viszontszeretetet, netán hálát, csak extra fájdalmat és megaláztatást jelent majd.

Részemről semmiféle udvarlásnak nem láttam értelmét, nem mintha tudtam volna, hogy az udvarlás a mindennapokban mit jelent, eltekintve azoktól a filmjelenetektől, amik e témakörrel foglalkoztak, és mert Édesanyuka elfeledkezett róla, hogy én is a tévé előtt kuporgok, megtekinthettem, Latinovits Zoltán értelmiségi attitűdnek szánt folytonos cigarettafüstbe burkolózva miképp csapja a szelet Ruttkai Évának. Én persze közel sem voltam Latinovits, még csak nem is gondoltam magamról, és a két Örsi-lány együttvéve sem tett ki egy Ruttkai Évát (bár lehet, ezt állítva eléggé igazságtalan vagyok).

Itt a helye, hogy megkíséreljem *leírni* őket, holott ez lehetetlen, bármennyire is nevetségesnek is tűnök magam előtt ezzel a jobb híján szerelemnek nevezett egykori érzelm-csomóval a mellemben, mégis csak ők ketten voltak az első lány(ok) az életemben. Andrea és Judit - a sorrend teljesen mellékes, legyen ABC-rend - magas volt, a lányok között a legmagasabbak a

tornasorban (csak hogy rögvest megint ide lyukadjak ki), és a mai napig is élénken emlékszem, hogy hosszú combjukon pontosan ugyanazon helyen, néhány ujjnyival a tornadressz alatt, mintha vonalzóval mérték volna ki, három egyforma, már-már feketés anyajegy (vagy apajegy lett volna? - még gondolatnak is rémes!) díszlett, mintha filctollal pöttyintették volna oda őket. Lám-lám, ez jut elsőre eszembe, nekem, aki tudvalevőleg folyton női combokon legeltetem a szememet, hát nem is csoda... Hajuk sötét volt, sportosan rövidre vágott, de még ebből is csináltak maguknak egy csutka copfot gumival, mert az Őrsi-lányok mindig nyargaltak valahová, ugrottak, szökelltek, és zavarta őket szerterebbenő frizurájuk. A szemük barna volt és picit ferdevágású, némely pillanatban úgy hatottak, mint egy-egy nem túl távoli keletről való szépség. Kérdés, hogy valóban szépek voltak-e, vagy csupán a sok furcsaságból, szánni és rettegni való körülményből összeálló helyi értékük sugárzott egyfajta pszeudo-szépséget - és amikor erről szólok, sose szabad elfelejteni, hogy ketten voltak, s minden, ami belőlük áradt és velük volt kapcsolatos, duplán számított. Engem - ha komolyan utánagondolok - tán pont ez a dupla kiadás bódított el, az, hogy igen, a lányok ilyenek, akik egymagukban vannak, kevésbé számítanak, az Őrsi-lányokból azért akad több, mert jobban sikerültek. Tehát nekem ők kellenek.

...ők kellenek, mondom ma, mikor ez így sose hangzott el, még némán se, még este se, az ágyban, a kispárna fülébe súgva, avagy kiadva parancsba a Rókának és a Farkasnak (én életem akkori másik párosa), miként is legyen. Talán csak zavart, hogy mindig rájuk kellett gondoljak, miközben az iskolában más fiúk csapták nekik a szelet, más fiúk kergették-fogdosták őket és gumiztak velük, és éppen ezért más fiúkat árultak be otthon az Őrsi-lányok a vadállat apukájuknak, aki a következő tornaórán ezeket a fiúkat kínozták halálra, kent le nekik akkora nyakleveseket, hogy még másnap is látszott az arcukon az öt piros ujjfolt. De mégis ezek a más fiúk voltak az igazi lovagok, mert elszenveték, eltűrték a kínzást és megaláztatást, csak azért, hogy ne kerüljenek ki az ikrek látóteréből, továbbra is előlük meneküljenek sikongatva, és továbbra is őket árulják be otthon, hogy nem hagynak nekik békét.

Az egészet csak az ötödik osztályos húsvét miatt kezdtem el.

Édesanyukát Édesapuka valaha mindig szódásszifonnal köszöntötte húsvét hétfőn, még az ágyban, jómagam hátul somfordáltam, mintegy bűnrészesként, a kiadós zuhanyban az én locsolásom is benne foglaltatott, Édesanyuka kettőnkre kevésbé mert mérges lenni, rám képtelen volt haragudni, csak megborzolt, sőt, emlékszem egy alkalomra, amikor a kispárnájával Édesapuka felé legyintett. Aztán, hogy magunkra maradtunk, nem is tudtam mit kezdeni a húsvét hétfővel, felkeltem hajnalok hajnalán, mint aki nem tudja, mit tesz, kitámolyogtam a konyhába, leültem a hokedlire, és mintha tovább álmodnék, csak bámultam a szódásszifonra, bár jól tudtam, hogy soha nem lennék rá képes, hogy Édesanyukát, akit kifacsarnak a „húsnál”, és most végre pihenhet egy igazit, orvul lelőjem egy adag szódával. Nem, mert ezzel Édesapukára vagyis arra a szörnyetegre emlékeztetném, és még mérgesebb lenne, mint amikor Édesapuka saját maga spriccelte le, és tudtam, ezért lenne a legmérgesebb, mert már nem ő spricceli le. Talán még a hajamat sem borzolta volna meg, csak szótlanul kimászott volna a csuromvizes ágyneműből és elkezdte volna kigombolni a huzatot - és ezt nem nagyon lehetett volna kibírni.

Ezzel szemben Édesanyuka maga jelent meg ilyenkor a konyhaajtóban, kócos hajjal, hálóingben, csípőre tett kézzel, de mosolyogva, és azt kérdezte, egészen vidám, mondhatni, régés-régi hangján:

- Hát én már elszáradhatok?

Felpattantam, de a következő pillanatban megint megmerevedtem, mert locsolóeszközként csakis a szódásszifonra tudtam gondolni, egészen biztosan elpirultam, Édesanyuka kaján kacajra fakadt, talán még illegette is magát, úgyhogy - leszámolva minden következménnyel - felkaptam a piros-fémesen csillogó kis kerek szódát, és feléje tartva megnyomtam. Szerencsére alig fröccsentett valamit Édesanyuka hajára, mert szörcsögve-hörögve adta tudtul, hogy kifogyott belőle a folyadék, és a következő másodpercben Édesanyuka forró karjai között éreztem a jobb halántékomon a szíve verését, valamiért nagyon hevesen vert a szíve, nekem pedig kiesett a kezemből a szódásszifon, majdnem a pucér lábfejemre.

Húsvét hétfőink azóta sokkal bágyadtabbak és megszokottabbak, mi több, húsvét hétfőn mindig úgy érzem, hogy egyik ilyen nap a másikat éri, mintha csakis húsvét hétfőből állna a világ, amikor nem engedhetem meg magamnak, hogy ne én keljek fel elsőnek, és ne tegyem meg a megfelelő előkészületeket a locsoláshoz. Édesanyukának azóta kedvenc parfümje van, természetesen Gabynak is volt kedvenc parfümje, de valami más, úgyhogy ezekkel kellett felfegyverkeznek a fürdőszobában, s aztán ügyelni, hogy amikor hozzájuk lépek, a megfelelő illatkölteményt húzzam elő a frottírköpeny (Gaby varrománya) zsebéből. Édesanyuka már rég nem borzol, nem illegeti magát, csak a szemembe néz mérthetetlen szeretettel, két tenyere közé fogja az arcomat, és azt mondja:

- Ki másnak virágozzak, mint neked...

És megpuszil.

Nem tudom, előre elhatároztam-e, hogy elmegyek meglocsolni az Örsi-lányokat. Sokkal valószínűbb, hogy aznap reggel, amikor túlesvén Édesanyuka felvirágoztatásán, - ahogy mondani szokás - hirtelen felindulásból összeszedtem minden bátorságomat, és amikor a fürdőszobai kis szekrény feltúrása közben megkérdezte, mit keresek, már nem köntörfalaztam, megvallottam a teljes igazságot, valami illatszerre lenne szükségem, hogy azzal illő módon meglocsolhassam az Örsi-lányokat.

Édesanyuka nem tudhatta, kik azok az Örsi-lányok, és bár bizonyára izgatott lett e hír hallatán (efféle tapasztalataim a későbbiekben még bőven akadtak), nem szólt semmit, csak a szekrényhez lépett, és biztos mozdulattal kiemelt a helyéről egy lapos, kerek üveget, ami leginkább egy apró kulacsra hasonlított, és még majdnem tele volt sárga folyadékkal.

- De ne pazarolj vele!

Ennyi fűzött hozzá az akcióhoz, és én ennek megfelelő óvatossággal rejtettem el az üvegcsét az orkándzsekim cippzáros zsebében, miközben - megvallom - eltöprengtem azon is, hogy Édesanyuka, aki évente, ha egyszer csöppent parfümöt a nyakába, vajon ezt a kis flaskát még Édesapukától kapta-e, mert ha igen, talán ez az egyetlen emlék, amit *rajtam kívül* megtartott magának mindabból, ami egykori (talán: másik) életére emlékeztetheti.

Az Örsi-lányok ugyanabban a lakótelepi utcában laktak, amelyikben mi, csak az utca legvégén, egy bordó erkélyű tízemeletesben, a tizedik emeleten. A lift nem működött, amit szinte természetes penitenciaként fogadtam, aki efféle bűnre adta a fejét, mi mást is remélhetett volna, ugyanakkor nagyobb elszánással kezdtem neki a kettőszáznegyven lépcsőfok megmászásának, mint Edmund Hillary a Csomolungmának.

Az ajtón zöld műanyagszalagba géppel belenyomogatott betűkkel állt a név: Örsi Samu, és ezen mélyen megdöbbsentem, mert bár bizonyára hallottam már, hogy az Örsit Samunak hívják, azonban soha senki nem emlegette „Samu bácsi”-ként, és csak most szembesültem vele magányosan, egy pillanatra eltöprengvén, hogy ezt az embert Samu névvel verte a sorsa, s tán ez magyaráz meg mindent, a bántást, a kínzást, az üvöltést, hiszen ez az ember, ez a

szerencsétlen tornatanár maga elől menekül, aki Samu, semmiről sem tehet, őt bántották a leginkább. Édesanyuka által erőltetett, amúgy semmi különös, mondhatni, hétköznapi János nevemet hirtelen nagyon megbecsültem, és tudtam, hogy semmi pénzért nem cserélném el Samura, még akkor se, ha - mint sejtettem - a samuság erőt ad, alkalomadtán kegyetlenséget is, amire néha titkon vágytam, elvégre nem véletlenül voltam én a világ ura, aki a Róka és Farkas asszisztenciája mellett, ha bölcsen is, de bizonyos szigorral intézte a dolgokat.

Becsöngettem. A berregés éles volt, mintha megéreztem volna az ajtón innen, hogy most, fél kilenc felé is álmokba hasít belé, végignyargal egy lakás szentélyén és megkeresi az itt-ott pihenő fülkagylókat, beléjük mászik, hogy szétrobbantsa azokat a különleges világokat, amiket éppen álmodnak. De küldetésemben kérlelhetetlen voltam, ahogy Édesanyuka egy alkalommal mondta rólam: János olyan lelkiismeretesen végzi a feladatát (s bár tudtam, hogy ez a megfogalmazás kissé túlzó, repeső, nem is nekem, hanem az ismerős néninek szólt, jól esett, mert mégis csak kimondatott, és Édesanyuka mindig igazat beszél). Lehet, most mégis lelkiismeretlen módon cselekedtem, amikor másodszor is csöngettem, ezúttal hosszabban, és a végére még odapötytyintettem egy pötytyyi berregést.

(Jézusom, eszembe jutott Édesapuka jobb hüvelykujja. Ő mindig a hüvelykujjával szokott csengetni, egy hosszút, két rövidet, ez volt a családi jel - különös, ez megmaradt, Édesanyuka is így csenget a mai napig, hát mégis csak akad Édesapukának hagyatéka, ennek a szörnyetegnek, ilyen szörnyű dolgok, mint a csengetés -, és látom magam előtt a hüvelyujját, egészen felnagyítva, ahogy a gombra támaszkodik. Édesapuka hüvelykujján, valamivel a körömágy alatt nagy bütyök piroslott, amiről néha kapargatta is a bőrt, de ezt se tudtam tőle soha megkérdezni, vajon mitől nőtt a bütyök az ujján. Később hallottam, hogy az írók kezén, ujján, akik egész nap írnak, szintén bütyök nő a toll meg a ceruza görcsös szorításától, az ihlet prézelésétől, de azt mégse gondolhattam, hogy Édesapukának az ujján - bármilyen szorgosan körmölt is esetleg oldalakra rúgó jelentéseket, mint az sejtenivaló - valódi íróbütyök díszelgett volna. Az én ujjam vaskos, sima, szinte teljesen barázda nélküli, nem hasonlít semmiben Édesapukáéra.)

Bentről, nagyon távolról, mintha nem is ebben a lakásban, nem is ebben a házban történne, motozás, zörgés hallatszott, ami lépések döndülésébe váltott át, és ezek a lépések - az ajtó innenső oldalán, ahol álltam - heves szívkalapálást, a torok gombócba szorulását eredményezték. A következő pillanatban ott állt előttem Örsi, a tornatár, a vadállat apa, atlétatrikóban, bő alsógatyában, mezítláb, máskor hátranyalt haja kócosan lógott, és ahogy hatalmas kezét végighúzta az állán, a borosta olyan hangot adott, mintha padlót súrolnának.

Nem szólt semmit, csak gyanakodva húzta össze a szemét, és most a nyakát vakargatta, ami szintén hangosan sercegett. Ettől fogva nagy vagányságomban nem mozoghattam többé szabad pályán, hiszen köszönnöm kellett, és kinyögni jövedelem, minden jel szerint felettébb korai alkalmatlankodásom okát, amit önkéntelen mozdulattal megerősítettem akkor, amikor a kabátom zsebéből előcibáltam a kis üvegcsét, és felmutattam jószándékom ékes tanújelül.

- Döglenek még - morogta Örsi, majd a nyitott ajtóból elfordult, indult befelé a lakásba. Mivel érzékelte, hogy e jelenés láttán mozdulni is képtelen vagyok, hátranézett, és suttozva, közben egy sürgető kézmozdulatot téve folytatta:

- Mire vársz? Tedd be az ajtót, aztán gyere!

A lakásban az álmok nehéz vegyületei keringtek, s amint a sötét és szűk előszobán, cipőket kerülgetve - mint kiderült - a konyha felé haladtam Örsi nyomában, egy pillanatra behunytam a szemem, és szinte beleborzongtam, hogy valamelyik ajtó mögött ott alusznak az Örsi-lányok,

én pedig itt vagyok *mellettük*, talán még azt is elhittem egy pillanatra, hogy pontosan arról álmodnak: itt vagyok.

A konyhába érve Örsi becsukta az ajtót, egy székre bökött, hogy oda üljek, majd a szekrényben kezdett el kotorászni, sokáig zörgött, amikor egyszerre csak lábujjhegyre állt, és a fal felé fordítva a hátsó felét, kiadósat szellentett. Rám se nézve pakolt tovább, de néhány másodperc múlva mégis megszólalt.

- Emberek vagyunk. A nagybátyám egyetlen tanácsot hagyott rám, ami úgy szól, hogy tüsszentést és fíngást sose szabad visszatartani. Kilencvenkét évig élt.

Ahogy ezt elmondta, Örsi valószerűtlen gyorsasággal megpördült maga körül, és a szekrényből egyetlen mozdulattal az asztalra koppantott két kupicát, az egyiket elé, a másikat nagyjából maga elé. A hűtőből átlátszó üveget szedett elő, amiben vízszzerű folyadék lötyögött, majd a fogával kiszedte belőle a dugót, s úgy, a dugóval a foga között mondta.

- Körte, Zalából - Aztán már dugó nélkül. - A legelső osztályomba járt a Kován Pista, ő hozta. Diszpécser-főnök a Volánnál. Úgy lőtt kapura az gyerek kezében, hogy öröm volt nézni. Húsz éve. Most meg egy kövér disznó. Na akkor, ahogy Kun Béla mondta: be a szervezetbe!

Soha nem ittam addig pálinkát, se zalai körtét, se egyebet, így aztán a gyors, s leginkább elkapkodott mozdulat, amivel a szájamba, illetve azonnal a torkomba zúdítottam a szeszt, egyszerre akasztotta meg bennem a levegőt, kezdett el köhögtetni és csalt bőséges könnyáradatot a szemembe.

- Aki locsolkodni megy, kell, hogy bírja az ivást! - közölte Örsi, de másodszorra csak magának töltött még egy keveset, és az üveget visszatette a hűtőbe.

Bennem szétáradt a pálinka jótékony melege, az izgalom szívverése átalakult a soha nem tapasztalt kellemes létállapot szívverésévé, ami lehet, tényleg csak egy rettegett tornatanár igénytelennek mondható, szűkös, rossz levegőjű konyhájában történhet meg, amikor olyan helyzetbe kerülünk mind a ketten, amire semmiféle előzetes recept nincs. Érzékeltem, hol vagyok és mi történik velem, bár egyre kevésbé tűnt valószínűnek, hogy mindez velem esik meg, mégse bántam volna, ha az életben soha semmi egyéb nem jut ki osztályrészemül (nagyon is helyénvaló kifejezés!), mint együtt ücsörögni Örsivel és várni, hogy a lányok felébredjenek, noha a legideálisabb az lenne, ha nem ébrednének fel - nem halnának meg, természetesen, csupán az életük álommal telne, miképpen én is álmodok, noha ébren, a konyhájukban.

Nem tudom, honnan szedtem a bátorságot, ki vagy mi mondatta velem, mért zökken tettem ki magam ebből kellemes ücsörgésből, minden esetre váratlanul kérdés intéztem Örsihez:

- Tanár úr is fog locsolni?

Behúztam a nyakamat, mintha valami fertelmes bűnt követtem volna el, éreztem, hogy a kellemes szívdobogás visszavált izgatottsá, és lestem, mintha csak a tornaórán állnék (lehet egy tornaórán ülni?), mi lesz e vadállat apának a reakciója. Örsi az ujjai között görgetett kupicás-pohárról lassan rám emelte a tekintetét, tényleg olyan volt, mint legkegyetlenebb dühkitörései előtt, ám nem szólt, csak nézett, majd egyszer csak, felülről öt ujjal fogva odakoppantotta a kupicát az asztal viaszosvászon terítőjéhez.

- Kit locsoljak? Ezeket a kis kurvákat? Nem az én dolgom. Az anyjuk meghalt. Már csak a sírját lehet locsolni. Ahhoz meg nem kell húsvét.

Ennyit mondott az Örsi, és a következő pillanatban köhögési roham kapta el, bár az is lehet, csak ő erőltette ezt a köhögést, mert nem akart többet mondani, azt is, ami elhangzott, ezzel az egyre kínzóbb, szárazan ugató köhögéssel akarta elhessegetni, felállt, a kezével legyintett, és az

a kéz, ami azokat a halálos pofonokat osztogatta az iskolában, most mintha erőtllenül, ernyedten lógott volna a vaskos, szőrös kar végén, végül az ajtót kivágva kiment a konyhából.

Hát ők is árvák, mint én, repesett a szívem az Örsi-lányokat illetően, végtelen sorsközösséget éreztem irántuk, mert bár Édesapuka távozása (más megvilágításban: árulása) csak szimbolikusan jelentett halált, sőt, akkoriban teljesen biztos voltam benne, hogy egy szép napon - mert lehet-e szebb nap annál? - visszatér hozzánk, most mégis szívesen, és talán könnyelműen, minősítettem át magamat árvává, csak azért, hogy osztozhassak az Örsi-lányok sorsában. És minden elborzasztó tapasztalatom ellenére az a furcsa érzés is vibrált bennem, hogy az Örsi mellett nem is lehet olyan borzasztó árvának lenni, egy ilyen hatalmas és erős ember tudja, mi az élet, mi minden kell ahhoz, hogy egy árva megállja a helyét, azzal együtt, hogy ebbe a „mindenbe” természetesen beletartoznak a kiadós pofonok, adott esetben rúgások is. Édesanyukának bizonyára nagyon rosszul esett volna, hogy árvaságomban megirigyeltem egy vadállat apát, az ő kényeztetése és - hadd fogalmazzak így: - különleges bánásmódja, minden igyekezete ellenére, ezek szerint hagyott némi űrt maga után (vagyis mellett), amit csak egy kívülről jövő erő, energia tudott volna kitölteni.

- Most már felkeltem őket, mégis csak disznóság ennyit horpasztani - szólt be hirtelen az ajtón Örsi, láttam, már a haját hátrasimította, melegítőnadrágot húzott, és erre azonnal felpattantam, készenlétbe helyeztem a parfümös üvegcsét, tudtam, hogy ettől fogva visszatérünk a könnyörtelen valóságba, ami semmi egyébről nem szól, mint hogy húsvét hétfőjén eljöttem meglocsolni az Örsi-lányokat (mindegy, hogy árvák vagy sem).

Valóban ez történt, a fürdőköpenyt öltött, álmoskás Andrea és Judit a sötét előszobában szinte ismeretlen lényekként álltak előttem, vihorászni sem volt erejük, miközben elrebegtem a világ legidétlenebb versikéjét, miszerint zöld erdőben jártam, meg ami utána jön, némi erőlködés után sikerült lecsavarnom az üvegce kupakját, megszórtam a hajukat, elvettem tőlük a nekem dukáló két szem piros tojást, és már azon voltam, miképp kerülhetnék az ajtón kívülre.

- Mars öltözködni! - könnyítette meg a búcsúzkodás kínjait Örsi, immár a jól ismert, tornaórai hangján, a lányok el is tűntek a szobájukban. Aztán - a félhomályban alig lehetett látni - valamit felém nyújtott, amit minden vívódás nélkül, hiszen inkább parancsot teljesítettem, amikor elfogadtam, zsebrevágtam (mind kiderült, hatalmas pénz, egy megtépázott kék papír húszas volt, Dózsa Györgyöstől, ami otthon bevándorolt a sok csicsedli apró közé a faperselybe, ahol - tudom, hihetetlen - könyvekre gyűjtöttem).

- Mégse két bűdös tojással menjél haza - mondta Örsi, majd hozzátette: - Rendes volt tőled, hogy eszedbe jutottak - és kezet adott. Azóta, hogy Édesapukáról azon a januári éjszakán egykori kollégái nálunk érdeklődtek, senki nem fogott velem kezet. Örsi keze hatalmas volt, száraz és hűvös, ám roppant ereje ellenére mégsem azt éreztem, hogy pusztán manccsal képes lenne szétropogtatni a csontjaimat, hanem olyan érzésem volt, ez a kéz meg tudna tartani, ha az átélt izgalmaktól egyszerre összezsugorlanék.

Másnap kiderült, az osztályból egy sereg fiú körözött Örsiék háza tövében, volt, aki bement a lépcsőházba, sőt akadt olyan is, aki a nyolcadik emeletig merészkedett zihálva, és onnan fordult vissza, de végül senki nem merte megkockáztatni, hogy becsöngessen, zsebében a maga kis üvegcséjével, és az Örsi szemébe mondja a nagy igazságot, hogy kérem szépen, tanár úr, itt vagyok, jöttem locsolni! Az általam végbevitt misszió, amit az Örsi-lányok unottan válaszolva, mint akiknek nem sok dicsekednivalójuk van a látogatásommal, megerősítettek, hihetetlen hőstettnek számított. Különösen azok után, hogy a következő tornaórán, vagyis kedden, az utolsó órában Örsi engem zavart fel a korlátra elsőként, hosszú botjával, aminek a végén piros gumicső fityegett, és amit ő hű famulusaként „Bergman úrnak” hívott, szokásához híven

szilajul csapkodott az egyenes tartást és leszorított lábfejet illetően, de szinte vigyázva, hogy még véletlenül se üssön meg, csak a korlát fáján csattogott élesen a gumi, majd amikor nagy huppanással a narancssárga huzatú matracon landoltam (ha nem is valami tökéletes beleállással), Bergman urat a vállamra tette, és azt mondta:

- Tetves banda, így kell ezt csinálni.

Ott álltam, és egy pillanatra (ami egyébként eléggé hosszúvá nyúlott, ha jobban belegondolok, néha szeretném ezt hinni, még ma is tart) elhittem, hogy tényleg így kell, elhittem, hogy tudom, miképp kell a dolgokat intézni, sőt, csakis én tudom, mert mint árvaságom egyetlen támasza, Édesanyuka meggyőződött róla, egyedül csak én számítok. Meg néha azok, akik nekem számítanak.

Egy biztos, az Örsi-lányok szemében ezzel a bizonytalan beleállással és a nyakamba sózott, Bergman úrnál is nagyobbat szóló dicsérettel egy életre elvágtam magamat, és a további évek minden próbálkozását, incselkedését csak úgy tűrték, mint a vadállat apa kiválasztottja által gyakorolt különleges jogokat. Locsolni továbbra is egyedül én jártam hozzájuk, a húsvétjaiknak ugyanúgy része lettem, mint a sonka vagy a piros tojás (jöllehet fogalmam sincs róla, vajon Örsi főzött-e nekik sonkát, azt még nehezebben tudom elképzelni, amint a tojásos láboska vizébe a piros, NDK-s festőlapot beleereszti, de tény, hogy piros tojás az Örsi-lányok portáján négy éven át bőven akadt, mintha sorban álltak volna a locsolkodók), ám az év további háromszázhatvannégy napján csak úgy koslattam Andrea és Judit után (majdnem mindegy), mint aki egy távoli, sötét világ gonosz erőjeként mindig figyelmeztetem őket: van valaki, akinek parancsolata szerint történik úgymint minden, s amíg ők itt fickándoznak a többi idétlen lánnyal és fiúval, látszólag szabadon, sorsuk már rég eldöntött.

(Beszúrás - nem fáj, csak furcsa érzés)

Igen, néha nekem is eszembe jut, amikor, úgy tűnik, semmi más értelmes gondolatom nincsen, hogy milyen lenne mindent újra kezdeni, mit csinálnék másképp, hogyan tudnám - a mai eszemmel - megváltoztatni, vagyis nem ilyenné tenni az életemet.

Elkezdem sorba venni a határköveket: ha ekkor ezt mondtam volna, ha akkor azt tettem volna, most bezzeg... De egy idő után mindig megállok ebben a végtelen rombolásban, ami a töprengésem kezdetekor rendszerint valami eszményi rend teremtésének szándékával indult, abbahagyom saját világom és történelmem szétcincálását, mert rá kell jöjjek, mi mindent vesztettem volna azzal, ha ami történt, nem úgy történt volna ahogy.

Le tudnék-e mondani róla, hogy Édesapuka azon a karácsonyt követő délutánon ne kiáltsa felém a János!-t, ne üssön felém? Milyen ember lennék enélkül a tapasztalás nélkül? Ki tudnám iktatni az életemből azt a pillanatot, amikor a piros mintás fotelen térdelve, mintegy szórazásképp elnézegettem, mint száll be Édesapuka az erős szélben az autóba? Mit tennék? Vajon odarohannék-e, kérném, könyörögnék-e, hogy ne menjen sehová, ne hagyjon itt minket, mert szeretjük, nagyon szeretjük és rettenetesen hiányozna, ha megszökne tőlünk? És ha meg is tenném mindezt, ott kint, a jeges utcán, vajon változtatna-e ez bármit is a későbbiek menetén, vagy Édesapuka ismét János!-t kiáltana, ellökne az autó ajtajából, és aztán minden ugyanúgy zajlana, amint zajlott?

Mi történne, ha elmondanám Édesanyukának az összes titkot, szépen, időrendben, vagyis akkor, illetve egy pillanattal azelőtt, hogy titokká válnának?

(Csak én)

Belefájdul a fejem, magamról ugyan mit is mondhatnék el?

Kezdve azon a világba ordító marhaságon, hogy vajon mire is *vittem* az életben, vagyis sokkal inkább az életemben, ha ugyan ez értelmes kérdés, és nem azt kellene mégis csak firtatni, mire *vitt* engem ez a bizonyos enyémnek hitt élet. Ám ez már nagyon afféle „jobb kezemmel a bal fülemet fogom” okoskodás, amit egyre inkább rühellek, mert miközben teljesen a tudatában vagyok, hogy világosan, örökérvényűn, végképp eldöntve semmiről nem lehet, és ezért tán nem is szabad nyilatkozni, egyfolytában olyan aranyigazságokra vágyom, amit feltétel nélkül képes lennék elhinni - mondhatni - vakon, közben mégis azzal az érzéssel, hogy ez a látók bizonyossága.

Arra vittem hát, jelenthetem ki legalábbis magam előtt, hogy temérdek olvasmányomba bebalzsamozódva esetleg mégis van valami, ami véd - ha nem is megvéd - a kívülről érkező roncsolásoktól, nem mintha bárki is, magának kipécézve, az életemre törne módszeres pusztítással, csupán - hogyan is mondják elegánsan és szakértően? - a napi amortizáció erői csúsznak el jobban ezen a burkon. Vélem én, bizonyára végtelenül balgán és leginkább nevetségesen, hiszen valószínű, hogy nincs olyan mondat a világirodalom egészében, amit valódi pajzsként emelhetnék magam elé - jóllehet, bizonyosan tudom, hogy vannak ilyen mondatok!

Lám, arra vittem, hogy magam is mondatokat gyártok, rengeteg szót gyűjtögetek egymás mellé, szavak sivatagát varázsolom magam köré, hogy a kellő pillanatban ebbe a szó-homokba dughassam a fejemet. Kíváncsi lennék: ugyan, egy strucc meddig bírja ki így, hogy meg ne fulladjon...

Mert érzem néhanapján, hogy a szavakba bele lehet fulladni. Anélkül, hogy a feltételezett titok (nem titkok-e a szavak?) nyitja akár csak egy pillanatra is felvillant volna a messzeségben.

Mégis, tán, ez lesz a nagy feladat, az örökség: titkosítani az életet, s ekképpen „vinni valamire” annyit tesz: titokká válni még élő mivoltomban, próbálkozni a tökély közelítésével, ahová - már-már hajlandó vagyok ezt hinni - Édesapukának sikerült eljutnia azáltal, hogy eltűnt.

(Amit a kártya mutat)

Hiába jártam iskolába, hiába léteztek, ugye, az Örsi-lányok (és mellettük eleven szellemként maga Örsi), hiába létezett a „húsnál” a feldolgozócsarnok, hiába volt „ott fönt” - mármint az igazgatóságon - Iván bácsi, mindezek az emberek nagyon messze léteztek, és ennél fogva Édesapuka távozta után mi Édesanyukával ketten éltünk ebben a világban. Ott voltunk egymásnak örökre, ma talán már úgy egészíteném ki (vélem: mind inkább törekedvén az igazságra, ám tiszteletben tartván a titkokat), hogy ketten voltunk egyedül, és ez az állapot, így, önmagában, alapvetően mind a mai napig tökéletesen működik - még akkor is, ha immáron (legalábbis én) minden csapdáját ismerem, ismerni vélem.

Nem tudom, Édesanyuka vajon tett-e bármiféle szent fogadalmat, hogy én ezt a gyereket csak azért is békében, boldogságban nevelem fel, apja helyett apja leszek, amellet, hogy a természet áthághatatlan törvényei szerint amúgy az anyja vagyok. Az az egy biztos, nem úgy tengettük

egymás mellett a napjainkat, mint két szerencsétlen, akiket a sors a végletekig megpróbált, és a továbbiakban saját és egymás sebeinek nyalogatásával töltik az életüket. Ha igazságos akarok lenni, Édesanyuka eleinte eléggé gyakori és kemény, de nem őrző gyűlölettől átítatott, Édesapukát minősítő ítéleteitől eltekintve (hát, ugye, kérdés, mégis csak, el lehet-e tekinteni tőlük?) úgy éltünk, mintha semmi sem történt volna, mintha Édesapuka egy végtelen hosszú kiküldetésre ment volna, ahonnan - én úgy véltem - egyszer úgyis hazavetődik, és feltartott hüvelykujjal, kicsit biggyesztett alsó ajakkal jelzi, hogy kemény volt a buli, de megcsinálta. Néha eszembe jut, és egyre inkább bizonyosan érzem, egyszer az életben meg kell majd kérdeznem, valóban így volt-e, Édesanyuka a szitokáradatával maga sem tett mást, mint meddő várakozását, reménytelen reménységét igyekezett palástolni, rejtegetni, kimért gyűlöletbe bugyolálni, mert talán... talán... tényleg nem tudom, hogy így könnyebb lett volna.

Nem tudom megmagyarázni, mért érzem ma is, hogy valóban úgy éltünk, mintha mi sem történt volna. Lehet, csak az idő múlása, az emlékképek kimerevedése hozta azt a valamiképp megnyugtató érzést, hogy ugyan azt mégse állíthatjuk, hogy nem történt semmi, de tán ami történt, az többé-kevésbé helyesen történt, és éppen ezért annak revideálására, visszaválttatására sincsen semmi szükség...

Édesanyuka hazajött a „hústól”, bevásárolt, főzött, végigkérdezte az iskolai ügyeket, fürödni küldött, levágta a körmömet, könyveket vásárolt a számomra, elmeséltette saját magának, esti meseként, amit olvastam, és villanyt oltott. És ott maradt még mellettem a sötét szobában, mert talán azzal tudott némi boldogságérzetet csiholni a szívében, ha arra gondolt: lám, itt vagyok én, ez az éjszakában szuszogó kis szerzet, aki majd az ő gondoskodása nyomán beteljesíteni minden álmát.

Borzadva gondolok arra, hogy semmit sem tudok Édesanyuka álmairól, és sejtelmem sincs róla, vajon, miféle „jobb sorsot” szánhatott nekem ezeken a csendes gyerekkori percekben, a sötétben, ugyanabban a szobában, amit most is birtokolok, és ahol én magam sem vágytam soha semmivé sem lenni, mert csuda magabiztosan azt hittem, már vagyok valami - legalábbis valaki.

Amikor a hatodik osztály után az iskolai takarékbélyegeket beváltottam, és az Édesanyuka által adományozott egy- és kétforintosokból összegyűlt majd' kettőszáz forintot kézhez kaptam a takarékpénztárban, együtt vonultunk végig a sétálóutcán, hogy kiválasszuk a megvásárolandó - végül is - ajándékot. Nem tudom, mi szállt meg, de világosan tudtam a sportbolt kirakata elé lépve, hogy semmi másra nincs szükségem azon a égetően meleg júniusi délutánon, mint hogy azonnal magamévá tegyek egy két pakliból álló römikártyát, amihez finom, műbőrből készült, patentos fekete tok is dukált. Édesanyuka már-már gyanakodva, többször is rákérdezett, biztosan ezt szeretném-e, eldöntöttem-e végleg, majd igenlő válaszaim nyomására, számomra is teljesen váratlanul, mint akit nagy jó ért, üdvözült mosollyal indult a pénztár felé, majd néhány perccel később, az utcán elárulta, mennyire örül a választásomnak, mert annak idején otthon, vagyis az ő otthonukban nagypapával, egy Misi nevű motorszerelő fiúval és egy másik öreg bácsival sokat römiztek, ám az a kártya nagypapa halálával úgy eltűnt, mintha csak magával vitte volna a sírba az elkoszolódott, zsíros lapokat. Édesanyuka hazaérve rég látott (rég...?, töprengék el, talán illőbb lenne, noha jóval túlzóbb, azt mondani: soha nem látott) izgalommal maga bontotta ki a kártyát, a kék és piros hátlapú paklikról egy mozdulattal letépte a celofánt, és a „húsnál” kivörösödött, felpuhult ujjaival látható élvezettel teregette szét a friss, emberi kéz soha nem érintette, még senkinek szerencsét vagy szerencsétlenséget nem hozott lapokat. Leültünk az asztalhoz, a kilencedik emeleti ablakokon dőlt be a késő délutáni fény, a függöny mintáit eltorzítva vetítette a terítőre, és Édesanyuka, anélkül, hogy egyszer is átsuhanat volna a fején, vajon ismerem-e a römikártya szabályait, elkezdett keverni, aztán emelésre

szólitott fel, és kiosztotta a tizennégy lapot. Lehet, akkor is azt füllentettem volna, merő büszkeségből, hogy tudok játszani, ha megkérdezi, de semmit sem kérdezett, én pedig arra voltam kárhoztatva (igaz, fenemód büszkén, elvégre egészen ügyesen el tudtam rendezni legyező alakban a temérdek lapot a kezemben, végül is - hittem -: römiztem!), hogy lessem, Édesanyuka mit csinál, és igyekezzem utánozni. Édesanyuka nem a jól ismert gondterhelt koncentrációval fürkészte a zárt rendben maga elé tartott kártyákat, hanem a homlokráncolásában, a szemöldökszálainak borzolóadásában volt valami játékosság (játszottunk, elvégre!), felszabadult töprengés, egyben pajkosság, mint aki jóleső csínyet visz végbe - szóval, mondanám, a boldogság halvány fénye ült ki az arcára, ha lehetne mindig ilyen nagy és főleg értelmezhetetlen szavakat használni.

Húzott, majd dobott, ennél fogva én is húztam és dobtam, és ez így ment egy jó darabig, teljes némaságban. Azt észleltem, hogy egyes lapok felvétele után Édesanyuka bőszen rendezgetésbe kezd a kártyái között, egy lapot a két ajka közé vett, majd valahova középre visszaillesztette, és egyáltalán nem ugyanazt hajította el, amit felvett. Fogalmam sem volt, mindez mit jelenthet, minden esetre én is buzgón machináltam, és evett a fene, hogy vajon a sok számozott, és J, Q, K és A jelű lapjaim között fellelhető Jolly Joker felirattal illetett csörgősipkás bohócot vajon el merjem-e dobni? Édesanyuka mindenféle rendű és rangú lapokat dobált, de Jolly Joker egy sem volt közöttük. Ha ő nem tette, éreztem, nekem kell felvállalnom ezt a nemes és ezek szerint nagy bátorságot igénylő feladatot, és az egyik körben főúri gesztussal ejtettem középre a bohócot.

Sose felejttem el, ahogy rám nézett.

- Te eldobod a Jokert? - kérdezte a döbbenetnek olyan hangárnyalatával, amit se előtte, se azóta nem használt, de talán azért, mert ennél meglepőbb dolgot soha nem vittem végbe az életemben, és ha ez így van, akkor már nem is fogok.

Ám mindez egyetlen másodperc volt csupán, mert egyszerre szeretetteljes és huncut mosoly, amit már-már vigyorként is minősíthetnék, terült szét az arcán, s szinte azonnal, egyetlen mozdulattal összezárta a kezében tartott kártya-legyezőt, és azt mondta:

- Akkor most megtanítalak, hogyan kell römizni!

És barna szemében olyan fények cikáztak, mintha végtelen testi és lelki örömeket jelentő rejtély nyitjára készülné rávezetni.

Végigrömiztük a nyarat, ráadásul Édesanyuka meglepett még egy kártyakönyvvel is, és immár saját erőből, mondhatni „szorgalomból” kitanulmányoztam - merő véletlenségből, talán mert aznap ott nyílt ki a könyv - a pasziánsz szabályait is, ami remek döntésnek bizonyult, mert ha be akarom vallani minden bűnömet, az egyik fő helyen kell szerepeljen, a társasjátékot is leginkább egyedül szerettem üzni. Az iskolakezdés idejére valóságos mestere voltam ennek a pasziánsz-passzióknak, s bár sose voltam az a dicsekvő, magamutogató gyerek, valahogy természetesnek tartottam, hogy már az első iskolai nap alkalmával a könyvek, füzetek, tolltartó mellé a táskámba süllyesztettem a patentos römitokat.

Ha mélyen a lelkembe nézek, akkor sem kell megvallanom, hogy irigyeltem azokat, akik korábban, és az új tanévben is ádázul verték az autós kvartett lapjait, üvöltve, sőt képesen arra, hogy könnyekre fakadjanak, ha a csatában elvesztették az amúgy verhetetlen, és ezért biztos adunak számító zöld színű Lola T versenyautót. Tudomásul vettem, hogy ezekből a partikból kimaradok, de végül is ez a magam szándékából történt, semmiféle kirekesztés, kicsinyeskedés, bosszúállás nem húzódott meg mögöttem egyik fél részéről sem - szokásom szerint olvastam a szünetekben. Ám mégis munkálhatott bennem egyfajta *kártyairigység*, ezt bizonyítja, hogy az első adandó alkalommal magammal vittem a römit, és - belátom - akaratlanul is arisztokratikus

gőggel, a nagyszünetben szépen elkezdtem magam elé a rakosgatni a lapokat, pontosan úgy, amint a vakáció hosszú délutánjai során. Hamarosan kisebb tömeg gyűlt össze körülöttem, a fiúk úgy hajoltak fölem, mintha valami szent iratokat tanulmányoznánk közösen, a lányok szalvétába fogott tízóraijukat majszolva a második sorból követték figyelemmel e különös történéseket, amik az ujjaim és lapok táncából a számukra kibogozhatatlanul zajlottak.

Navratil, akinek tengerészkapitány volt az apja, és ezért feljogosítva érezte magát, hogy az osztályon, de a fiúk kompániáján mindenképpen úgy uralkodjék, mint az alája tartozó legénységen, kijelentette, hogy ő is akar játszani, és egyben felszólított, hogy tanítsam meg a szabályokra. Semmi egyebet nem válaszolhattam, mint a teljes igazságot, miszerint a pasziánszot arra találták ki, hogy az emberfia képes legyen egyedül elszórakoztatni magát. Tehát, mindezek fényében a továbbiakban is csak egyedül tudom üzni e titokzatos játékot (mélyen hallgattam, persze - de mért is „persze”? - a rómi adta lehetőségekről, már ami a játék lehetséges társas mivoltát illeti), ám ha Navratil is beszerez egy, uszkve két pakli francia kártyát (ó, volt itt előkelő fogalmazás, mindenre kiterjedő, szakkönyvből merített alapos tudás!), semmi akadálya, hogy elmagyarázzam neki is a szabályokat.

Nem tudom, mi böszíthette fel ezt a pufók képű, tuskére nyírt hajú, amúgy vadállati erejű és hirtelen haragú fiút: a kérése elől végül is visszautasítás-számba menő finom kitérés, a kivihetetlennek tűnő vásárlásra való felszólítás, avagy minden szavammal jelzett békés felsőbbrendűségem, elég az hozzá, hogy a felharsanó becsöngetés felharsanó Navratil egyetlen mozdulattal lesöpörte a pad tetejéről a szépen alakuló sorozataimat, pontosan azzal a mozdulattal, vélem ma, mint amilyenvel ötven évvel korábban egy skatulya lekváros süteményt borítottak ki egy hálóterem közepén, vagyis egy regény elején. Amikor a tanár, szegény, szerencsétlen énektanárunk, a Kopasz belépett (természetesen tar koponyája miatt akasztották rá ezt roppant eredeti csúfnevet), még mindig a padlón guggoltam, s próbáltam legalább összesöprögetni a szerteheverő lapokat. Kopasz, barna köpenyében, füle mögé tűzött ceruzával (amilyet más élő embernél csak a hentesnél lehetett látni...) megállt előttem, lefelé nézve egyre csak csóválta a fejét, tudtam, ebben a mozdulatban nincsen felháborodás, se méreg, csak végtelen sajnálkozás, amiért engem ilyen átok természettel vert meg sors, lám, még azt sem tudom, hogy a tanárt nem úgy fogadjuk az óra elején, hogy a földön hentergünk, mindenféle szétdobált papírfecnik között (mert abban is biztos lehettem, hogy a Kopasz nem ismerte fel a kártyalapokat). Tehát nem szólt semmit, csak csóválta a fejét tovább, egyrészt saját sanyarú sorsán szomorkodva, amiért így kell elteljen az élete, másrészt mert tudta jól, ezzel legalább a büntetést elintézi az osztály, amikor harsány és kárörvendő (magyarán: idióta) röhögésben tör ki e meghitt jelenet láttán.

Így váltam a francia kártya mártírjává, ami eredményezhette volna azt is, hogy egy életre hátat fordítok csúfságom okának és tanújának, ám a tudatalatti választás gyorsan és egyértelműen a másik irányba történt, semmi mást nem eredményezvén, mint hogy a továbbiakban, legalább is önmagam előtt, a rómi és pasziánsz felkent papjaként egy még éteribb és a földiekkel valóban csak égi tüneményként játszó világba léphettem át.

Ugyanebben az időben történt, hogy Édesanyuka, talán a közös, immár az engem is felnőtt-számba vevő kártyapartikon felbátorodva, hogy úgy mondjam, társként kezdett el kezelni. Ennek egyik első, komoly megbízatással járó jele volt, hogy egyik hajmosása alkalmával, mivel épp ott oldalogtam el a fürdőszoba ajtaja előtt, mintegy játékosan megkérdezte, nem lenne-e kedvem segíteni megszáritani a haját. Hogy is ne lett volna! Addig egy-egy bevásárlástól eltekintve megkímélt mindenféle házi-házifeladattól, holott, nem is tudom, miféle lelki defektusoktól indítva, kifejezett vágyat éreztem, hogy, például, porszívózhassak, s amikor ő végezte ezt a munkát, az ágyamra dőltem, behunytam a szememet, és szinte egész testemben

borzongtam ettől a valamiért nagyon különösnek tetsző bűgő hangtól, s valóságos fizikai fájdalmat éreztem, ahogy a zsongító zümmögés félbemaradt, rám szakadt az üres csönd, és ismét fel kellett nyissam a szemem - de ennek ellenére, vagy tán éppen ezért, sose mertem volna szólni, hogy ezt a földi csodát, a porszívózást magamnak követeljem, elvégre minden kétséget kizáróan Édesanyuka *kiváltsága* volt. Ugyanilyen kiváltságnak gondoltam - sok egyéb, amúgy kevésbé vonzó, vagy éppen észre sem vett házimunka mellett - a hajszárítást is, hiszen még az én hajamat is Édesanyuka szárította meg. Ezért, vidám, ismét már-már pajkosnak, vagy - tán nem túlzok vele - cinkosnak tűnő hangon tett invitálása egyetlen pillanat alatt egy képzeletbeli kaput nyitott ki előttem, ami mögött ott fényeskedett egy másik világ, egy még vágyini is alig mert Paradicsom, ahol az *ember*, lám, kezelheti a hajszárítót, s ha ez így van, még az sem lehetetlen, hogy egy szép - még szebb - napon a porszívó csövét is a kezébe foghatja.

Első hajszárításom, mit kerteljek, ha a pusztá tényeket nézzük, úgy sikerült, ahogy. A tükörből szemlélve önmagam és a hokedlin ülő Édesanyukát, aki hátranyúlva különböző vastagságú kefékkel és tekerőkkel bajmólódva igazgatta vizes fűrtjeit, nem mindig oda irányítottam a hajszárító fűvókáját, ahova épp kellett volna, szétfújtam Édesanyuka haját, vagy a fülét, a nyakát égettem el. Mindezek ellenére Édesanyuka a mű elkészültével nagy-nagy szeretettel ölelt magához, és kijelentette, hogy rég volt ilyen szép, amit én siettem megerősíteni, minden tekintetben szinte már túlcusdulásig boldogan, elvégre ezen a délutánon Édesanyuka nekem is úgy tetszett, mintha egészen *más* Édesanyuka lett volna, mint máskor, s ráadásul ez a csodálatos átváltozás az én kezem (no és a lelkem!) munkájának gyümölcse - persze, egy női frizurát elég fura gyümölcsként emlegetni, bár azóta megtudtam, hogy nem is kis számban vannak olyan rajzok és festmények, amelyek nem csupán a hajzatot, hanem az egész emberi fejet gyümölcsök vagy éppen zöldek pompás együtteseként ábrázolják, csupa olyasmiként, amik oly rövid ideig szépek és ízletesek, és oly hamar asznak össze, rohadnak el...

A második hajszárítás azonban kis híján tragédiába torkollott. Immár új tisztemben teljesen meggyökerezve, azt lehet állítani, lassan-lassan szakavatott mozdulatokkal forgattam fehér színű hajszárítónkat, az NDK könnyűipar e jól bevált, s ezért kiváló darabját, amikor először egy iszonyú csattanás hallatszott. Abban a pillanatban valami egészen furcsa borzongás futott végig rajtam, egészen más - hogy így mondjam: - típusú, mint a passzívan élvezett porszívózás esetében, majd a hajszárítóból lángnyelv csapott ki, amire olyan messze hajítottam, amennyire csak tudtam, illetve a fürdőszoba mérete megengedte. Édesanyuka is felsikoltott, becsavart frizurával felpattant, két kezében fésűkkel megragadta a fejemet, a szemembe nézett, nem is tudom, miért, tán ellenőrizni akarta, hogy rá tudom-e még emelni őket, majd mindketten megkövülve a sarokban füstölgő, a végénél összeolvadt hajszárítóra meredtünk, akár egy házunkba betört gyilkosra.

Ám ez a merényletes intermezzo nem tántoríthatott el a megkezdett útról, és hamarosan a konyhában is segédkeztem már, ügyefogyott mozdulatokkal ugyan, de először paníroztam magamnak a rántani való húst, szállt a fehér porfelhő a lisztes tálka fölött, lötyögött jobbra-balra a felvert a tojás, amint a hússzeleteket úsztattam, és csomósodott szépen a zsemlemorzsa. A következő alkalommal a sistergő disznózsírba már magam engedhettem bele panírozótudományom produktumait, és hősies elszánással, csupán két - gyorsan hideg vízzel kúrált - égési sérülést szerezve állítottam elő az ebédemet.

Mindezen előmenetek fényében többé nem lehetett tőlem elvitatni a jogot, hogy vészesen közeledve el kell érkezzen az a nap is, amikor a porszívózás mindennél fennköltebb tevékenységébe is belekóstolhassak. Nem akarok árulója lenni önnön magamnak, „nagy ésszel” kinyilatkoztatni egy kiskamasz érzélemvilágáról, mert a mai napig érzem a lelkemben az egykori

porszívós titok misztériumát, ám - ha lehet ilyet tenni egyáltalán - józanul nézve, az egész érthetetlen. De talán nem érthetetlen az mélységes csalódás, ami a porszívással való fizikális találkozást jelentette. A plátói szerelem után fikarcnyi beteljesülés sem következett, csak álltam a szoba közepén, a zsinór vége már bedugva konnektorba, kezemben a bumfordi és ólomnehéz cső, és amikor a lábam rátettem a piros bekapcsoló gombra, egy tört másodpercre ugyan átfutott rajtam a jól ismert remegés halvány sejtelve, de a következő pillanatban már csak egy hirtelen gonosszá változott, hideg szoba piszkosságát láttam, és azonnal rá kellett döbbenjek, hogy hunyt szemmel képtelenség porszívózni, és a torontáli szőnyeg mintái között megbúvó szöszök, ördög tudja, honnan oda került cérnadarabkák, morzsák végtelen alattomosággal ragaszkodnak a helyükhöz, és miközben a nehéz csövet, a fél tepsinyi szívófejet emelgetem, s rángatom magát a porszívót, csak röhögnek rajtam, némán, de számomra mégis jól hallhatóan röhögnek.

Édesanyuka nagy-nagy örömét lelte szép lassan mindennapossá váló segédkezésemben, ölelgetett, dédelgetett, kis bogárkájának nevezett, és egy-egy hosszú nap után, amikor az ágyam szélén ücsörgött a sötétben, mind gyakrabban felsóhajtott, jaj, mivé is lenne nélkülem.

Ma is fel-felsóhajt, de milyen más már ez a sóhaj! Nem azt mondja, mivé lenne nélkülem, hanem, hogy *már nem is lenne nélkülem*, és ilyenkor erőnek erejével kell visszatartania a könnyeit. Nem tudom, miképp lehet azt elképzelni, hogy én nem vagyok, és ettől Édesanyuka sincs. Magam, minden esetre, sose tudtam volna, és nem is tudom elképzelni Édesanyuka nemlétét, mert akkor - hát, igen - se a nap, se a hold, se a csillagok... Gabym nemlétét sem képzeltem el soha, amit minden biztonnyal helyesen tettem, mert a történetek sem jelentik azt, hogy ő többé ne lenne, csupán másképp van, mint eddig, elvégre az emlékezés a létezés egyik leggyönyörűbb és kiirthatatlan formája.

(A harmadik - egy)

Édesapuka távoztával (izé, úgy szeretném - miért ilyen megrögzötten? - szépítgetni a valóságot, tudniillik, hogy árulásával) Édesanyuka leszámolt a férfi nemmel. Merész döntés kellett ez legyen a részéről, elvégre arról mégse feledkezhetett meg, a legerősebb akarattal sem, hogy egykor imádott fiacskájából férfi cseperedik majd, aki - rémképek, ó, hagyjatok nyugodni! - esetleg egyre inkább hasonlít majd *arra*, aki mégiscsak az apja volt. Ellenben az is lehetséges, hogy mivel ezek a hasonlatosságok, magam is úgy vélem, egyáltalán nem következtek be, Édesanyukának megvolt a saját, nagyon is acélkeményre kalapált férfiképe, és ez biztos, hogy nem Édesapuka negatív mintája volt, amibe engem, a készülő férfiembert csak bele kellett volna önteni. Nem ám, sokkal inkább arról volt szó, hogy a hasonlatosság leghalványabb sejtése is eloszlássá, amely törekvés alapvetően arcpirítóan sikerült. Ez esetben, természetesen, az én arcom kell piruljon, mert ha Édesapukát, vonakodva ugyan, de folyton árulónak kell bélyegeznem, én se kerülhetem el ezt a felettébb súlyos minősítést: azzal, hogy semmiben nem hasonlítok rá, csupán biológiailag vagyok folytatója kényszerűen, és ő maga, mosolyával, mozdulataival csak emlékképekben lebeg, még ha a lelkem mélyén is, egészen bizonyosan én is árulást követtem el - és egyáltalán nem esne jól azt állítani mindenképp fényében (inkább árnyékában, sajnos!), hogy kvittek vagyunk.

Egyetlen délutánra emlékszem, amikor hazatértemkor a nagyszobában egy kopaszodó, pajeszos férfi ücsörgött az egyik fotelban, barna öltönyben, Édesanyuka a puffon foglalt helyet vele szemben fél fenékkal, kávékat ittak. A férfi, akit Édesanyuka Fejes elvtársként mutatott be (visszagondolva, ez baromi jól hangzik, miközben rettenetesen igaz; továbbá eltöprengék,

vajon Édesanyuka meghunyászkodásból emlegette így a férfit a jelenlétemben, avagy pontosan ellenkezőleg, némi élt csempészett a hangjába, csak kérdés, minek, mert én aztán ezt nem tudtam kihallani belőle), nem állt fel, úgy nyújtotta a kezét, annyit mondott, „Szevasz, öcskös”, ami az én szememben már akkor sem számított túlzottan behízelt üdvözlésnek, és alapvető érdeklődésekképpen megkérdezte, vajon hogy’ ityeg a fityeg.

Semmi nem történt. Mint megtudtam, a zuhogó tavaszi zápor egy perccel a műszak vége után érte Édesanyukát a nyílt utcán és a fröcskölő autók miatt a fal mellé szorította, és csodák csodájára, Fejes elvtárs, aki szakszervezeti bizalmiként fejtette ki áldásos tevékenységét, az autójával (Édesanyuka, persze, nem tudott referálni róla, milyen típusú volt) megállt, és felajánlotta a hazáig történő fuvarát. A szomszéd szobából elefántnyi nagyra nőtt fülekkel próbáltam elkapni a kettejük között zajló beszélgetés minden foszlányát, de vagy nem beszélgettek, ami elég furcsán vette volna ki magát, vagy suttogóra fogták, minden esetre, amit végül hallottam, immáron az előszobából, hogy Fejes elvtárs azt mondta, „Akkor holnap találkozunk”, amin egy pillanatra megrökönyödtem, mert azt hittem, eszerint megint itt találom majd a nagyszobában kávézgatva, de mivel ezen a bejelentésen ő és Édesanyuka is nevetgélt, rájöttem, hogyne találkoznának, hát a „húsnál” ez minden bizonynyal elkerülhetetlen, főképp ha a szakszervezeti bizalmi (istenemre: *borzalmi*-t írtam) súlyt fektet rá, hogy a dolgozó rétegek bizalmába férkőzzön.

Édesanyuka becsületére legyen mondván, Fejes elvtársat soha az életben nem láttam többé, és még csak nem is emlegettük, vagyis nálunk való jelenésével, illetve távozásával olyannyira átkerült a nem létező egyének kategóriájába, amennyire - szerencsére - Édesanyukának sem sikerült. Azonban, nincs egy fél éve, a fővárosba vonatozva Sárbogárdnál felszállt egy férfi, és letelepedett velem szemben: kényszerűen végigtekintettem rajta, és attól fogva alig-alig tudtam levenni róla a szemem. Minden ruhadarabja barna volt vagy annak valamilyen árnyalata, és ránézésre egyikük se újabb keletű harminc évnél. A férfi nyomasztóan ismerősnek tetszett, egyre hátra felé túrta alig őszülő haját, igazgatta barna, fürdőköpeny-övhöz hasonlatos nyakkendőjét, majd teljesen kinyúlt gumizású, lötyögő (és persze barna) zokniját húzkodta. Mint ilyen lélekpróbáló esetekben már máskor is, behunytam a szememet és úgy próbáltam meg az arc mását az emlékezet végtelen mocsarából lidércfényként a felszínre hozni, de csak nem és nem sikerült. Körülbelül két nap telt el a találkozás után, amikor álmomban megint tizenhárom éves voltam, és a nagyszobába belépve magam előtt láttam a kávézós jelenetet, de Fejes elvtárs helyén a vonatbéli barna figura ücsörgött, fogai között öles résekkel vigyorgott felém, és csak annyit mondott: „Öcskös, nem szép, hogy már meg sem ismeresz”. Rossz álom volt, olyan, ami után képes vagyok elhinni, hogy nem megfelelően teszem a dolgomat az ébrenlét során, ezért nincs kegyelem - nem kegyelmezhetek magamnak. Arról, hogy ez is a titkok szégyenletes sorát szaporítja, szinte nem is kellene megemlékezmem, pedig... Ugye, arra gondolok, mégis csak szabadott volna megkérdezni Édesanyukát, emlékszik-e arra az először esős, majd kávézós délutánra, és *különben* vajon mi történt Fejes elvtárssal, nem költözött-e merő véletlenségből Sárbogárdra, legfeljebb gazdagabb lennék egy felszíkrazó, veséig ható tekintettel, ahogy Édesanyuka amúgy már mióta nem nézett rám..., utoljára tán akkor, amikor arra a kérdésre, Gaby miért nem jön vacsorázni, azt találtam felelni, hogy az utolsó vacsora tegnap volt, ám csak ma derült ki...

Hát igen, s ha még mindez valóban ilyen egyszerű lett volna!

És akkor, szintén, mintha a semmiből bukkanna elő, egyik nap lett nekünk Vera néni, ám ő Fejes elvtárssal szöges ellentétben nem volt férfi (khm...), és tán ez lehetett a legfőbb oka, hogy nem csupán egy tűnő álomkép lett a mi kis családuk fölé boruló különös térképzetű égboltozaton.

Vera néni, mint hamarosan a tudomásomra jutott, valaha Édesanyuka osztálytársa volt, mi több - állítása szerint, amit Édesanyuka nem sietett még megerősíteni - a legjobb barátnője, csak valahogy az élet elsodorta őket egymás mellől, és utóbb akkor sem találkozhattak, amikor egy üzemben dolgoztak évszámra. De eljött a napja, hogy a női munkaerő az üzemorvosi rendelőbe rendeltetett, ahol az aznapra beidézetteket névsorban szólították, tekintet nélkül rangra, beosztásra. Édesanyuka és Vera néni az iskolában is egymás után következtek a névsorban, Lábady, Lánzos, az osztálynévsor évtizedek múltán is úgy pattog az ember fülében, mint egy különös imádság, vagy éppenséggel definíció, amit a régi tanárok idióta intelme szerint fejáttűtetés közben is fűjni kell, de álmunkból fölkelte mindenképpen. Édesanyuka és Vera néni is álmából ébredt ezen az üzemorvosi délelőttön. Egymásra néztek, és abban a pillanatban, mint a sok-sok földtörténeti réteg alatt fortyogó magma, feltört belőlük az egymás iránti - ezek szerint sosem feledett - szeretet, és ahelyett, hogy a harcias üzemorvosi nővérke parancs-
szavának engedelmeskedve besomfordáltak volna a vizsgálóba, akaratlan sikolyt hallatva felugrottak a maguk alatt melengetett műanyagszékről, egymás nyakába borultak, és úgy elkezdtek sírni, mintha annyi, de annyi magányosan töltött év után végre megtalálták volna rég elveszett társukat.

Nem tudom, honnan szedem mindezt, ennek a - ráadásul úgy képzelem: homályos, folyosóvégi - jelenetnek a leírását, mert ennyire részletesen, ezekkel a szavakkal biztos, hogy egyikük sem számolt be a megrázó találkozásról. Könnyű szívvel megbocsátom magamnak, ha minderről szólva túloznék, mert ma már nagyon is tudatában vagyok, mi kezdődött el ezzel az egymásra leléssel, illetve - nem lehetek oly naiv, hogy ne ismerjem el - mi folytatódott. Ugyanis az elkövetkező évek nem álltak másból, mint hogy Édesanyuka és Vera néni, ha nem is éppen tudatosan, de mindenesetre azt mondhatom, módszeresen bányászták elő a múltból harminc évvel korábbi vágyait, és ha átértelmezve, átszínezve, valamennyire a körülményekhez igazítva is, de elkezdtek ezeket az ősi kamaszálmokat megvalósítani - bevonva engem, talán egy valahai osztálytárs alteregójává előlépet gyermekem.

Vajon, vajon... - ha lett volna még az életben egy másik üzemorvosi rendelő, vagy bármilyen lehetetlen, kötelezően látogatandó intézmény, ahol egy nap egyszerre kiáltja el valaki Édesanyuka és Édesapuka nevét, és ők a helyükről felpattanva egymáshoz lépnek, vajon akkor is elkezdődött volna azoknak az álmoknak a megvalósítása, amelyeknek szerény személyemben csupán egy kis töredéke voltam?

Aznap Vera néni már ott ült nálunk, de nem ám a kényelmetlen nagy szobai puffon, hanem a konyhában, Édesapuka helyén (ugyan ő soha nem járt ebben a lakásban, itt a magasságos kilencediken, de mivel Vera néni se nem Édesanyuka, se nem az én székemen, hanem az egyetlen szabad hokedlin foglalt helyet - a negyedik asztalélhez a fal simult... - számomra egyértelmű volt, hogy Édesapuka helyén ül), és mind a hárman egy soha nem látott dínom-dánom fölött hadartunk, röhigcséltünk és malackodunk összevissza, immár több órája. A munkaidő után Vera néni elcipelte Édesanyukát a 17-es busz végállomásánál nem rég megnyílt supermarketbe, ahol mi még sosem jártunk, elvégre a „kis bolt”, ahogy neveztük, tökéletesen megtette tej-, kenyér-, kefir-, parizer- és Mackó sajt-ügyekben, és Édesanyuka erőtlén tiltakozása mellett Vera néni csurig pakolt egy bevásárlókosarat mindenféle finomsággal. Műanyagdobozban hoztak franciasalátát és svéd gombát, camembert-et (amiből egy falást sem ettem, talán nem voltam eléggé bátor ehhez a „titokzatos”, mert megpenészedett, régivé vált sajthoz). És füstölt tarját is vett, mert Vera néni, ugye, nem a soron dolgozott, és még nem utálta meg teljesen a húst a „húsnál”, bár azt sokkal később megtudtam tőle, hogy a főnöke őt is csak husikának hívta, ha nagyon kedves akart hozzá lenni. Volt ott még sprotni és ruszli, desszert gyanánt pedig csokoládés gesztenyeszív (külön nekem, Vera néni egyet nem állhatott, a csokoládét, valósággal borzadt tőle - egy kicsit rossz előérzetem is volt emiatt, talán mégsem

olyan jó felnőttnek lenni) és képviselőfánk, és hogy mindezen javakat legyen mivel leöblögetni, maguknak Vera néni egy üveg szovjet pezsgőt vett (amit gyorsan a mélyhűtőbe dugott, olyan mozdulattal, mint aki világéletében ezt a konyhát és hűtőszekrényt használta), én pedig, bár már akkora volt a hasam, mint egy perzsa pasának, elkortyolgattam egy liter Traubisodát, ami megszólalásig hasonlított a pezsgőhöz, sőt, be kell valljam, a fejembe is szállt... Mi szállhatott a fejembe? Egy furcsa érzés, vagy még az se, csupán egy sejtés, hogy ilyen lehet, ha az embernek van családja, mert - Édesanyukám, jaj, ezt sose szabadna megtudnod - két ember nem lehet család, a család legalább három ember, amikor az egyik helyett egy másikhoz is lehet szólni, s nem csak a puszta fal marad körülöttem, ha az az egy valaki kimegy a szobából. Vera néniről semmit sem tudtam még abban a pillanatban, de mint ahogy ő akként nyitogatta a hűtőt és a konyhai fiókokat, mint aki ide hazaérkezett, én is úgy tekintettem rá, mint akit mindig is ismertem, vigyorogtunk egymásra (szemben ültünk, köztünk Édesanyuka), és egyre kevésbé diszkréten böfikéztünk a sok szénsavas italtól.

Próbálom magam elé idézni Édesanyukát erről az első estéről, és borzadva kell beismernem, hogy egyáltalán nem emlékszem, tett-e, mondott-e bármi érdekeset, különöset, se arra, miből, mennyit evett-ivott, mert Vera néni mellett mintha megszűnt volna létezni. Tudom, mert sehogy másképp nem történhetett, hogy este, amikor végre ágyba kerültem, ugyanúgy odabújt hozzám, megsimogatott, megcsókolt, mint tizenhárom éve minden este, de mégis csak az a kép maradt meg bennem, hogy Vera néni megáll a szobám ajtajában, az előszobai fény az arcára esik, nálam már sötét van, kezében ott a pezsgősüveg, aminek már alig kotyog az alján néhány kortynyi, és széles hahota közepette azt kiabálja felém némileg akadozó hangon: „Kis vezérem, álmodj rémeket!” Még csak belegondolni is borzongató, honnan vehette ezt a szájára.

Nem tudom, aludtam-e akár előtte, akár azóta olyan mélyen, megbékélve a világgal és saját sorsommal, mint azon az éjszakán. Nem, biztos, hogy nem, mert amikor az én Gabymmal a legnagyobb szerelem első éjszakáit töltöttem együtt, akkor is fájt a boldogságtól a szívem, és talán attól a tudat alatti félelemtől, hogy nem lesz ez mindig így; azóta pedig, megint Édesanyukával kettesben töltött éjjeleim olyanok, mint egy végtelenített automata élet sötétbe mártott pillanatai, hiszen mindegy is, milyen napszak van, az se biztos, hogy bármikor véget ér, ha meg mégis, ugyan ki veszi észre?

Ez az éjjel megmutatta, hogy nem fontos mindent agyonálmodni, végtelen távlatú fennhatóságom a Róka és a Farkas tettei fölött semmit sem érnek ébren, ám ha valaki türelmesen vár... szóval, ha türelmesen várok, mindennek eljő az ideje, igaz, ez egyáltalán nem az én választásaimon múlik majd.

Reggel Édesanyukát a konyhában találtam, az esti lakoma romjait tüntette el. Bent, a hálósobában az annyi év után megint kinyitott ágyon Vera néni aludt kiterülve a paplan alatt, a fejét nem láttam, csak két kilógó lábát, persze, ő könnyen húzta a lóbórt, fél nyolcra kellett bejárnia. Álltam némán az előszobában, abban a sarokban, ahonnan a konyhába és a hálóba is beláthattam, csak egyetlen kis fejmozdulatot kellett tenni hozzá. Nem moccantam, nem ugortam segíteni, ahogy máskor tettem volna, talpamon a hús linóleum érintésével megvártam, amíg Édesanyuka csak egészen kis korholással a hangjában végre megszólítson:

- Késésben vagyunk.

Ez az, amit egyáltalán nem éreztem akkor. Sőt, bár biztos nem tudtam volna elmondani, de úgy tűnt, végérvényesen megbizonyosodtam róla, hogy nem késtünk még le semmiről.

(Választás - egy)

Édesapuka után két tárgy maradt, amikről sose került szóba, hogy az övéi lettek volna; egyszerűen használtuk őket, a lehető legtermészetesebb módon. A gramofon annyira az övé volt, hogy még a szóhasználat is megmaradt utána, soha nem hívtuk ezt a idétlen kis szürke dobozt lemezjátszónak, aminek a karja, amit a lemezekre kellett tenni, egy repülőgép elejére hasonlított, a fehér „törzset” fekete, kúp alakú „orr-rész” zárta le, csak annyiban volt elfuserált ez a repülőgép, hogy az egész meg volt hajlítva.

Édesapuka tánczenei lemezeit azonban Édesanyuka sosem hallgatta, számomra jelentett egy-egy titkos órán borzongató kirándulást az, ha egyedül voltam a lakásban, és feltettem Máté Péter vagy Korda György bakelitkorongját. Ugyan semmiféle zenei élménnyel nem ajándékoztak meg ezek a hallgatóságok, hiszen azt figyeltem leginkább, hogy nem zörög-e odakint a lift, nem nyílik-e a zár, azonban az esztétikai hatás elmaradását jócskán kárpótolta az a tudat, hogy ezen muzsikák által Édesapuka szellemével egyesülök. Édesanyuka csodák csodájára a gramofont nem úgy kezelte, mint Édesapuka átkos örökségét, amit tüzzel-vassal kellene irtani, hiszen akkor ez a holmi ide sem került volna a kilencedik emeletre. Sőt, néhanapján ő maga állított be egy új lemezzel, amit ki tudja, milyen indíttatásból vásárolt, bizonyára azokon a számomra mindig is misztikus bevásárló útjainak során, amikor a nekem szánt könyveket is vette. Furcsa elképzelnem, hogy Édesanyuka ott áll hetek hosszat a „húsnál” a szalag mellett, és mint aki hirtelen nem bírja tovább, egy bizonyos délutánon nem a megszokott útvonalon indul hazafelé, hogy a nap további óráiban is ugyanazt tegye, amit az előző nap és majd a következőn, hanem nyakába veszi a várost (már amennyire az egyetlen sétálóutcát bárki is a nyakába veheti), és különösebb cél nélkül, a sors szeszélyének engedve vásárol. Elvégre nem valószínű, hogy Édesanyuka előre elhatározta volna, ha törik, ha szakad, megveszi egyetlen kis bogara számára, mondjuk, az Albert Schweitzer életéről szóló könyvet, vagy *magunknak* Händel Vízizene című lemezét, fehér borítóval, rajta arany hajóval.

A szekrény kinyitható, mágneses ajtaja mögött egyetlen rekeszben tartottuk a lemezeket, és én személyesen rendeztem őket úgy, hogy az Édesapuka örökségeként fémjelezhetőeket balra döntöttem, és amiket Édesanyuka vásárolt, azokat jobbra. Hosszú évek teltek el, míg a jobbra dőlő tömb mennyiségben megközelítette a balra dőlőt.

Édesanyuka elmesélte nekem, hogy a Vízizene azért olyan szép, mert Händel ezzel a muzsikával kért bocsánatot kegyes uralkodójától, aki jó volt hozzá, és ő mégis megbántotta. Sose gondolkodtam el egy király és művész közt fennálló kapcsolaton, csak az ivódott belém mélységesen a Vízizene hangjai mellett ücsörögve, államat a két öklömre hajtva, úgy szemlélve, amint a „repülőgép” egyre beljebb halad a fekete korongon, hogy bocsánatot kérni valami nagy művészi teljesítmény lehet, sőt, bocsánatot kérni jó, felemelő és nemes érzés. Sose szégyelltem magam, sose féltem senkitől bocsánatot kérni, még akkor se, ha bizonyos esetekben a bocsánatkérés bizonyult a sutább, kínosabb és legfőképpen vesztes megoldásnak, minden elméleti nagyszerűsége ellenére. Kár, hogy soha nem voltam művész, és bocsánatkéréseim e nagyszerű gyermekkori indítás ellenére sem lehetettek többek, mint bárgyú ábrázattal, bűnbánó tekintettel elmotyogott unalmas emberi szavak, akármennyire is őszintén gondoltam őket.

A szekrénybeli kutakodás eredményeképp előkerült Édesapuka másik öröksége, egy barna bőrtokos Zorkij típusú fényképezőgép. A széken álltam a szekrény előtt, még nem teljesen értem fel a felső polcot, először a bőrszíjat kaptam el, annál fogva rántottam ki a masinát, ami aztán kevéske súlyával himbálózott a kezemben.

- Mi ez? - kérdeztem feleslegesen, hiszen láttam, hogy mi.

Édesanyuka épp csak felpillantott a vasalásból, arca semmit nem tükrözött, láthatólag semmiféle hatást nem gyakorolt rá a jó ideje nem látott, és kizárólag Édesapukával azonosítható tárgy. Egyszerűen megmondta, hogy egy fényképezőgép. Én pedig, mint mindent, ami - jobb szó híján - apai örökségként értelmezendő, kérdés és engedély nélkül besoroltam saját holmijaim közé, tudván tudva, hogy bármi, ami Édesapukával kapcsolatos, sokkal jobb kezekben van nálam, mint Édesanyukánál, még akkor is, ha bizonyos tárgyakban nem feltétlenül látja az áruló végképp eltüntetendő nyomait.

Egyetlen fotóalbumunk volt, amit szintén egy magánexpedíció adott a kezembe, ám semmiféle további kincsekkel nem ajándékozott meg, mint amiket ismertem: Nagypapáról és réges régi házáról bűjt ott néhány fénykép, amik Édesanyuka pénztárcájában is benne voltak, továbbá Édesanyukáról, amint fehér ruhában áll, nagyjából tíz vagy tizenkét éves korában, és ennek az a titka, hogy Édesanyuka nem tudja vagy nem akarja megmondani, hogy milyen alkalommal készült. Akad még a házban egy nyűtt, szakadozott konyakosmeggy-doboz, amiben szintén hever néhány régi, megsárgult-megbarnult fotográfia, ám Édesanyuka állítása szerint ezeken a képeken kizárólag olyan ezer éve élt emberek láthatóak, akikkel ő sosem találkozott, mind meghaltak már, nem is érti, miért őrizgeti őket magánál, talán azért, mert van ezekben a rég elporladt, bamba arcokban valamiféle megnyugtató bizonyosság, tán mégsem olyan rémes se az élet, se a halál. Édesanyuka e filozofikus gondolatokat mindenféle megindultság nélkül mondta, a következő pillanatban már be is csukta a dobozát, és a kezembe nyomta azzal, hogy tegyem szépen vissza a helyére.

Tudtam, hogy az év elején kellett volna jelentkezni, de én most zarándokoltam el Csucusi bácsihoz, az öreg biológia-tanárhoz, aki a fotószakkört is vezette. Arról volt nevezetes, hogy hadart, továbbá minden halandót „Fiacskám”-nak hívott, és ezt a szót még a átlagosnál is gyorsabban mondta, így csak annyit lehetett kivenni belőle, hogy „Ficska!”, de ezt öt másodpercenként ismételte. Miután meghallgatott, hogy a keze alatt kitanulnám a fotografálás szent tudományát, megszemlélte a Zorkijomat, s bólogatott közben. Kék köpenye zsebében zörögtek a tollak.

- Ficska, ebben van ám film, kicska, tudad te azt, miféle film ez, kicska, na látod, kicska, hát oda kell figyelni, de ahogy nézem, van még rajta legalább tíz üres kocka, kicska, az se menjen pocsékba, csinálj gyorsan egy-két szép képet, kicska, a házatokról.

Ha valaha is volt küldetésem, amit kötve hiszek egyébként, Csucusi bácsi szavai ilyesfajta érzést váltottak ki belőlem (utólag belátom: rémes érzést, mert akit *küldenek*, nem önmaga ura, ugyebár, csupán mások játékszere, bármi nemes cél érdekében is). Még aznap elkészítettem remek sorozatomat, igaz, nem a házról, hanem fentről, a kilencedik emelet magasából, a falatnyi kis erkélyről kattogtattam a Zorkijt, ha odalent az utcán jött egy busz, vagy feltűnt egy bilisizakos motoros.

Aznap is, mint egy idő óta szinte mindig, ott járt nálunk Vera néni, és amikor az erkélyről bejöttem, illetve előadtam neki, hogy beiratkoztam a fotószakkörre, a szokásos módon összecsapta pirosra festett körmű kezét, határtalan lelkesedésben tört ki, mert Vera néni Édesanyukával ellentétben mindent csak határtalanul tudott csinálni, és azt közölte velem, hogy ennél jobb foglalatosságot nem is választhattam volna. Örvendtem a dicsérő szónak, mint akit hájjal kenetnek, holott egy percig sem volt szó itt választásról, az örökölt hagyás, a testálás akkor még beazonosíthatatlan csapdájába estem, ha ugyan tényleg csapdáról beszélhetünk. Vera néni csak azon sértődött meg fél pillanattal később, hogy lám, egyetlen filmkockát sem tartogattam a számára, holott ha valaki igazán érdemes itt a megörökítésre, akkor minden kétséget kizáróan ő az. Édesanyuka a mosogatásból felnézve rám mosolygott, bátorítóan, és

csak annyit mondott, ha betelt a film, vehetek újat, és egy pillanatig sem ütött szöget a fejébe, miképp lőhettem el néhány perc alatt az erkélyről egy egész tekercset.

Csucsú bácsi szakkörvezetése nem sok energiáját emésztette fel, amint hamarosan meggyőződhettem róla, mert amikor másodízben tettem tiszteletemet a tornaterem előtere fölé kiugró galérián, ahol a sötétkamra helyet kapott, egy fáradt fejrándítással rábízott egy *ötödikesre*, ő maga mint valami kocsmában, az asztalra könyökölve hallgatta tovább a rádiókabarét.

Most nem részletezném, milyen különleges élmény volt önmagában az is, hogy egy sötét szobába zárva varázslásra adhattam a fejemet, és leshettem káprázó szemmel (mégis részletezem..., gyöngé vagyok..., nem: erős vagyok), amint a hívófolyadékban lötykölt pusztapapiroson a múlt tejfehér ködéből előválnak a kontúrok, a vonalak, az alakok, az *élő* emberek. Az ötödikes a nagy spórolásban apró darabokra szabdalta fel az írólap nagyságú fotópapírokat, és ezekre a kis, féltényérnyi felületekre vetítődtek rá Édesapuka réges-régi pillantásai, amiket az *én* börtokos Zorkijommal követett el.

De nem is jól mondom, mert rögtön az első kép nem Édesapuka műve volt, hiszen őt magát ábrázolta. Nagyokat kellett nyelnem, mert amint a fehér maszk lassacskán leolvadt róla, és a semmiből néhány homályos vonal vált ki, ahogy az ötödikes a csipesszel ide-oda húzogatta a lében a papírkát, rögtön tudtam, hogy ez ő, Édesapuka. Jön felém a végtelen messzeségből, szinte bemutatkozik, mert ilyennek soha nem ismerhettem. Fiatalkori képe volt, és amúgy is olyan rég találkoztunk... Illik, hogy üdvözljön, egy pillanatra megállva, ballonkabátjának a gallérja feltúrva, bal kezével valaminek támaszkodik, de nem tudni, mihez, mert a csuklója fölött véget ér a kép. A haja oldalt elválaszt, a feje félrebillentve, és bár a szája jobbik szélé kissé felhúzódik, koránt sem mondhatni, hogy mosolyog, sokkal inkább komoly, s ez a kis grimasz is tán a koncentráció, az odafigyelés jele: valamit mondana is, ha egy fénykép meg tudna szólalni.

(Azért is elképzelem, most, mindenhez képest későn, megkésve és oly nagy tudással felvértezve, mit mondhatott volna nekem akkor Édesapuka, kibugyborékolva a hívóból, ügyet sem vetve az ötödikesre:

- János... - igen, kimondta volna, másodszor is, de nem a „kedvemért”, hanem mert bárhol is kódorogjon a világban vagy a világon kívül, így gondol rám: az én édes fiam, a János. - Látod, sose hagylak el. Apa és fia ugyan nem élhet le egy életet összeláncolva, sokkal nagyobb annál a világ, mindkettőnk számára. Valahol lennünk kell, és ez nem biztos, hogy a szomszéd szoba, mint korábban oly sok éven át. De figyelünk egymásra. Nézzük egymást. Hogy milyenek voltunk, és milyenek lettünk. Az igazság szerint - és ezt még akkor se vedd mentegetőzésnek, ha mérges lennél rám *amiatt* - ennél sokkal több nem is történhet két magunkfájta, konok férfiember között.

Ezt persze én mondom, a fiú, aki a tékozló Édesapukát bármikor kész lenne visszafogadni, és most mondom, immár idősebb fejjel, mint Édesapuka akkor volt, amikor eltűnt az életünkből.)

A többi lenagyított kép mindehhez képest kutyafüle volt. Gonosz vagyok, amikor ezt ilyen pikírt lesajnálással kijelentem, hiszen minden egyéb felvétel kincsszámba ment. Képek Édesanyukáról, szám szerint három. S ha úgy veszem, a legkorábbi képek *rólam* ugyanis Édesanyuka a képeken terhes, valahol, egy általam ismeretlen kerítés előtt állva (egészen bizonyos, hogy nem nagypapa házáról van szó) mosolyog, kezével a kerítés párkányának támaszkodik, a sarus jobb lábát keresztbe rakja a bal előtt. A hasát már-már kevélyen előre dugja, úgy, mint amikor a szerénység is kevélységnek, de legalábbis büszkeségnek képes látszani. Csoda? Lehetett-e nagyobb boldogsága, deli férje oldalán, várni engem?

Képek egy idegen nőről (kettő), a készítés sorrendjében közvetlenül az Édesanyukát mutató felvételek után. Tupírozott haj, macska-szemüveg, szigorú arc, kicsit csücsörítő száj, de ezzel együtt keményen csücsörít. Ismerve Édesanyukát és ismerve Kati nénit, és elképzelve és elméletben bebarangolva a nőiség köztük elterülő széles mezejét, nem tudom feltételezni, hogy Édesapukának a csücsörítő nőhöz bármi köze lehetett volna, már *úgy*. Főképp annak fényében, hogy a következő képek - négy darab - nagyon furcsa és minden esetben sebesült arcú férfiakat ábrázoltak. Édesapuka munkájából addig, míg velünk élt, én csupán az autót láttam, ami érte jött, illetve két ízben találkoztam azokkal a férfiakkal, akiknek körében ő Kobra névre hallgatott, és valamelyest hasonlítottak rá, hiszen a halántékukon és tarkójukon hasonlóképpen volt felgépelve a haj. E fényképek birtokában azonban sejtenem illett ennyi idősen, hogy a férfiaknak (és én itt, lehet, önkényesen a csücsörítő nőt is a kompániájukhoz csaptam) is lehetett valamely közülük Édesapuka titokban végzett feladatához... És lehet, hogy őket ez szomorúsággal és fájdalommal töltötte el... Bántalmazták őket, amitől szenvedtek. Az arcuk tehát nem gonosz vagy visszataszító, hanem elkínzott, rettegő. Sebeik tán gyógyulóban, de ki tudja, mikor ejtenek rajtuk újabbakat, mikor veszik el az életüket, és akkor már csak ezek a régi képkockák őrzik majd a jelét annak, hogy ők is világon éltek (eszembe se jutott, hogy szerte az országban, szekrények mélyén celofánbetétes fényképalbumok rejtezhetnek, amikben e marcona férfiak pendelyes kisbabaként rugdalóznak, tágra nyílt szemmel ijedeznek egy falusi fotográfus műtermébe elcipelve, oldalról behajolva cakkos szélű iskolai fotográfiákon vágnak komoly képet, és még komolyabbat bakaruhában, egy nappal a frontra indulás előtt, vagy immár a népi hadsereg kötelékében büszkélkedve).

Féltem ezektől a képektől, amiket az ötödikes minden (jogos büszkeségtől fűtött) ügybuzgó-sága mellett unott arccal nyalt fel a hideg csempére, mielőtt bedugta volna a szárító óriási tükörhengere alá.

Féltem tőlük, mert amikor titokban (megőrülök: mindig, minden titokban zajlott, ami fontos?, senki nem tud rólam semmit, senkiről nem tudhatok semmit?!) nézegettem őket, az ismeretlenségből egy még inkább ismeretlen, ám ami fontosabb és súlyosabb: ismerni sem akart Édesapukához vezetnek volna. Így kerültek az íróasztalom alsó polcának legmélyére, ahol a mai napig kitartottak, annak a legkisebb esélye nélkül, hogy valaha is előkerüljenek.

Édesanyukának csakis saját gyártású lakótelepi képeimet mutattam meg, és a régiek közül azt a nyolc felvételből álló sorozatot, ami egy hegyvidéket ábrázolt.

- Kiküldték továbbképzésre - lapozta végig Édesanyuka fénykép-nagyító művészetem első termését. Arcán semmiféle izgalom vagy egyéb érzelem nem látszott. - A Tátrába ment, vagy hová - tette még hozzá, és már nyújtotta is felém a paklit, mint aki igyekszik minél előbb megszabadulni annak ékes bizonyítékától, hogy tessék, a sors nem ismer pardont kifürkészhetetlenség terén: apa és fia közös időtöltésre adták a fejüket, s kettejük - immár közös - műve elfér egy tenyéren.

Magam csodálatosnak tartottam Édesapuka természetfotóit (*természetesen*), a havas hegy-csúcsok, a libegő lanovka, a fekete fenyőerdők, a meredek sziklaoldalba épült menedékház képei egykettőre rátelepedtek az arcokra, sikeresen elhomályosították (mert így akartam) azt az Édesapukát, aki más, idegenebb volt annál is, aki engem pofon vágott.

Csucsú bácsi csak hűmmögött a lakótelepi fotók fölött, amit így és úgy is lehetett értelmezni. A javát (amelyekről kiderült: a fergese) laza csuklómozdulattal félredobta, ám kettőre rábökött a mutatóujjával, és azokat el is sülyesztette a köpenye zsebében. Végül azzal bízott meg, hogy most az egészet csináljam meg előlről, majd meglátom, mi lesz a régi és az új képek között a különbség. Továbbá arra utasított, hogy a következőkben legkedvesebb tárgyaimat örökítem

meg. Mert ez a legnehezebb, ficska, dörmögte hadarva (igen, létezik ilyesmi), normálisan megfénnyképezni egy kanalat, ficska. Ezt kapásból nem hittem el neki, mint ahogy a rajztanárnak se, hogy a világ leginkább embert próbáló feladata a kockát lerajzolni térben, nem is rajzoltam soha kockát, inkább havas hegycsúcsokat, szépen satírozva az árnyékos oldalt, és a csúcs felé félúton odabiggyesztve egy menedékházat.

Lehet-e szebb, mint egyszer az életben ide eljutni, s ha nem is a csúcsig, mert minek telhetetlenkedni, legalább a házig, ahol a finom melegben átfagyott tagjainkat masszírozgatva kortyolgathatok egy csésze forralt bort... Talán forró csokoládét.

(A harmadik - kettő)

Ha Vera nénit veszem állandónak, hiszen állandóan beszélt, akkor ehhez arányítva mi Édesanyukával egész életünkben némán éltünk egymás mellett. Ez amúgy nem volt igaz, hiszen a beszédben sosem a szavak száma számít, mi több, a nem-beszéd a kommunikációnak (óh!) legalább olyan fontos, adott esetben - mint miénk is - meghitt eleme, amire különben sem gyártott még szavakat az emberi elme. Mégis, Vera néni elemi erővel rám zúduló szóözüne új minőséget, új tudást, s egyben új feladatokat is jelentett számomra. Mindjárt leragadván e legutóbbinál, meg kell hagynom, Vera néni beszédére figyelni kellett. És egyáltalán nem azért, mert a gyermeki illem, ne adj' isten, félelem megkövetelte volna, hanem egészen egyszerűen azért, mert Vera néni mindig valami érdekeset mesélt. Úgy tűnt számomra, hogy Vera néni sokkal többet élt Édesanyukánál, mert bármi került szóba, a vele megtörtént esetek hosszú tárházát vonultatta fel, pontos leírást adva a körülményekről, az időpontról és az emberi jellemvonásokról - egyszerűen látszott, hogy Vera néni minden tud a világ menetéről, szemben Édesanyukával, aki bizony nem ritkán ütötte el egy-egy kérdésem, tán oktondi értetlenkedésem azzal, hogy Jaj, bogárkám, hát mik nem jutnak az eszedbe?

Ez az, ami teljességgel felügylhetetlen, hogy tizennégy évesen mi jut bele az észbe, egyáltalán, mi való oda, s mit lenne hasznosabb onnét egy életre kihányani.

Tény, hogy Vera nénit efféle megfontolások soha nem ejtették gondolkodóba, s miután Édesanyuka előtt is többször kinyilvánította szilárd meggyőződését, hogy én immáron magam mögött hagytam a pisis gyermekkort (tudta... de honnan tudhatta, elvégre ettől még nyugodtan bevizelhettem volna apátlan árvaként), s fülemnek ennél fogva bírnia kell a „fatökű”, a „szarjankó”, a „kutyabassza” (egyben) magyar nyelvi kitételeket, Hát azt hiszed, hogy a suliban nem hall ennél ezerszer különbeket? Tudván tudtam, hogy Édesanyuka nagyon is azon a véleményen volt, hogy az iskola (miképpen a lakásunkon kívüli élet) szükséges rossz, ahol ugyebár nem tanároknak, hanem az életnek tanulok, de hát mint minden bölcs mondás, ez is sántít, hiszen az életet nem lehet megtanulni, Édesanyukának sem sikerült. Az életet visszamenőlegesen (esetleg) lehet tudni, de előre sosem, és akkor meg minek. Mégis elfogadta, hogy Vera néni megelőlegezze nekem ezt az amúgy értelmetlen erőlködésnek tetsző élettanítást, s talán azért, mert félt, hogy efféle vértetzséget soha senki mástól nem kaphatok, elsősorban ötöle nem, aki maga is teljességgel vértetetlen.

Ha nem lenne fura mellékszöngéje, azt kellene állítanom, hogy egy idő után Édesanyuka életében Vera néni lett a férfi, az a lény, aki nem úgy, mint egy főnök, nem úgy, mint egy üzemi portás, de tudta, miképp kell történnie dolgoknak, amit Édesanyuka is kapisgált a maga módján, hiszen máskülönben minimális létszámúra fogyatkozott családunk nem állt volna ilyen szilárd lábakon fél évtizeden át. Az Édesanyuka-féle tudás azáltal volt bölcs tudás, bár Vera

néni bölcsességével szöges ellentétben, hogy ha ki nem mondottan is (ha kimondja, összeomlik az építmény), de tisztában volt vele: ez így még sincsen teljesen jól.

Vera néni, megadom, miután Édesanyukával újra találkozott és visszarévedt a néhai iskoláskor idilljébe, nem hökkent meg azon, hogy egykori osztálytársa mellett talált egy új jövevényt, egy „új fiút”, aki ugyanúgy iskolás, mint „ők” - kicsit mimóza, hát istenem, fiú, de olyan helyeske, ki tudja, mire lesz még jó. Nem túlzás azt állítani egy percre sem, hogy Vera néni betoppánásával nem pusztán Édesanyuka régi barátnéja, hanem az én új (és egyetlen) barátném, sőt: barátom jelent meg a színen, aki, jóllehet merő véletlenségből, de talán félig-meddig méltó módon foglalt helyet Édesapuka feltételezett helyén a konyhaasztalnál ama első estén.

Éppen ezért Vera néni jelenléte mint életünk alkotóeleme már a második naptól (lőn este és reggel, tehát már nem álmodtunk) olyan természetesnek tűnt, hogy köztem és Édesanyuka között Vera néni ott léte, jövelete, vagy éppen nem ott léte és nem jövelete soha, semmilyen ellentétet, de még csak kérdést sem szült. Ellenkezőleg, ahogy Édesanyuka az első perctől természetesnek vette, hogy kies kis lakásunk, annak minden tárgya, kettőnk által kialakított légköre, vagyis addig élt életünk egy csapásra Vera néni élete is lett, úgy eszébe sem jutott volna tiltakozni, hogy én, eladdig abszolút személyes tulajdona, most már Vera nénihez is tartozom, vagyis ő tartozik hozzám, bár ez ebben az esetben egy és ugyanaz volt.

Vera néni is imádott römizni. Vagy, lehet, hogy nem imádott, de amikor megtudta, hogy nálunk a rómi a meghitt együttlét csimborasszója, amidőn anya árva gyermekével a Vízizene lágy aláfestésével, egy drapp selyem burájú lámpa meleg fényében ücsörögve rakosgatják a lapokat, azonnal csatlakozott a társaságunkhoz. Erős töprengésre ad okot, most, negyedszázaddal később, vajon miért nem érzékeltük csorbulásként, veszteségként, hogy ebbe a mesés, zenélő csöndbe odatelepedett egy idegen, akinek játék közben sem állt be a szája egy másodpercre sem (okafigyottá is vált a háttérzene hamarost), a lapokat csapdosta, a sarkukat hajlítgatta, és eleve olyan kitételeket kürtölt világgá, mint: Jól elkalapáljuk anyádat!, vagy amikor lerakta kezéből a sorozatokat, imígyen szerénykedett: Egy kis szopika, cummantás, bittesőn. Nem állítom, hogy a kártyajáték akár írott, akár íratlan, ámbátor mégis csak valamilyen képp a lovagiasságot feltételező szabályai ezt tolerálták volna, és a jó ízlésről sem kívánok vitát nyitni még önmagammal sem, az az egy biztos, hogy eme tirádákat vesztésként is harsány röhögéssel voltam kénytelen akceptálni, míg Édesanyuka, szája sarkában egy leplezni próbált pajkos mosollyal ingatta a fejét, és kizárólag arra tett néha megjegyzést, hogy ennek a Vera néninek milyen disznó mázlija van.

Azt hiszem, Vera néninek és nekünk is disznó mázlink volt, hogy ez a három fő (beh hivatalos!) akkor és ott (no persze: itt!!!) egy asztalhoz ülhetett kártyázni - azaz egymással játszadoxni.

Vera néni lakásán is én jártam először, ráadásul ez az alkalom egybeesett azzal, amikor tizenöt évesen először láttam meztelen nőt elevenen. Egyéb korábbi, inkább nevetségessége miatt szégyellnivaló kitekintéseim a ruhátlanság világába szinte említést sem érdemelnek (azaz ennyi említést: nem érdemelnek), ám egy biztos: Édesanyuka és én, ha nem felöltözve mutatkoztunk egymás előtt (inkább én öleltem, mint fordítva), még csak azt se jeleztük egymás felé, hogy egy emberi test, minő csoda, két ruhásan töltött állapot között megmarad meztelennek, amiképp a világra jött. Édesanyuka, ha néhanapján lelassult öltözködésem miatt egy szál gatyában látott meg a szobában vagy a fürdő felé csámborogva, csak annyit jegyzett meg, hogy igyekezzek, mert felfázok (nem a legkedvesebb szavaim egyike, mindig is idegenül hangzott számomra ez a „fel”, ugyan hová, milyen magasra lehet felfázni - akár az égig is?; bizony, akár az égig is, angyalok). Viszont vele ilyesmi sose fordulhatott volna elő, egyrészt mert Édesanyuka sose

totozódott időpazarlón a sötét előszobában, másrészt a fiúi szeretet - ma már főképp tudom! - nem abban nyilvánul meg, hogy szülőanyját a (fel)fázástól félti.

A nőknek megnövekedett melle van (ezért mondják rájuk, hogy „nő”?) és nincsen fütyülőjük. Puncijuk van. Ez teljesen nyilvánvaló tudás, mint ahogy a vadkörtefán, ugye, nem terem őszibarack, és nyáron általában nem esik a hó. Ha esne, az legalább akkora baj, mintha egy nőnek mégis csak van fütyülője.

Vera néninél leszakadt a csillár, ami egyenlő azzal, hogy a nap lezuhan az égről, ha valakinek egyik pillanatról a másikra eltűnik az édesapja (még ha árulás folytán is), és ettől pedig a jóisten mentsen meg. Vera néninek egy Tóni nevű férfi ígérte meg, hogy elvégzi a szükséges reparatúrát, felszereli a lámpát a helyére, mert csodával határos módon csak karjai görbültek össze kissé. Vera néni némileg tartott a Tónitól, mert amikor Vera néni megkérte erre a műveletre, Tóni dalra fakadt, azt dudorászta, hogy Szerelem, szerelem, naná, hogy megszerelem, kisnagysád, és közben furán (Vera néni szerint kétértelműen) ingatta a felsőtestét, és lapát kezével olyan mozdulatokat tett volna, mintha egy természetes tomport simogatott volna - ez utóbbit én gondoltam hozzá, ráadásul most, annak ellenére, hogy Vera néninek soha nem volt természetes tompora, csupán Tónit, ezzel a lehetséges mozdulattal (és szándékkal) ruháztam fel (hogy ne legyen meztelen...). Vera néni azért hívott magával, hogy pusztá jelenlétemmel védjem meg a lámpaszerelő Tónitól, nehogy az egyes szám első személyű ige bármilyen formában is főnévi alakot öltjön a csillár fényében, azaz sötétjében.

Időben érkezünk meg, még bőven világos volt, Tóni ötre ígérte magát, így aztán Vera néni úgy döntött, hogy a Tónit minél kevesebb csábításnak tegye ki, gyorsan átvedlik takarítónőnek, hiszen segítenie illik majd a munkálatokban.

Sötétbordó és barna szín között játszó kötött kosztüm volt rajta, amit két mozdulattal ledobott magáról, melltartóban, harisnyakötőben, bugyiban és harisnyában nekiállt kutatni az alsó szekrényben, ahonnan sárga pólóinget és fakó kék bermudanadrágot halászott elő. Álltam a dohányzóasztal csücskénél, a lábamat nekitámasztottam az élének, hogy szinte belevájt a sípcsontomba, és közben balra pillogtam, egy fekete keretes festményre, amelyen a kusza foltokban egy napernyőt véltem felfedezni, alatta pedig vad mozdulatokkal kavargott az élet.

Ám ez a kép, amit én festek, csalóka, mert úgy tűnik, hogy mindez némaságban, valamiféle szent ihletettségben zajlott volna, mármint Vera néni Tónit váró ripsz-ropsz átöltözése, pedig dehogy is! Vera néni mondta a magáét, az elbujdokolt ruhadarabokat szidta, avagy Tónit magát, de ez egyszer nem tudtam odafigyelni, mert hirtelen minden porcikámban azt éreztem, egy nő is lehet érdekes, bizsergetően érdekes csupán azáltal, hogy nő, és megszabadult sötétbordó és barna szín között játszó kötött kosztümjétől. Mi több, furcsa felismerésként meg kellett állapítsam, hogy Vera néni is nő, de korántsem úgy nő, mint Édesanyuka, hiába testi-lelki jó pajtások, Vera néni női mivoltában ezerszer érdekesebb.

Maga elé tartotta a sárga pólót és a kék bermudát, elég csinos leszek?, mire csak bólogattam, hogy is mertem volna kifejezni amúgy sem egyértelmű új tudásomat, hogy Vera néni csinosabb így, hiányos öltözetben, mint bármely elegantos ruhájában.

Tóni úr valóban nem tudta eltüntetni a mélységes csalódást az arcáról, amikor betoppanva ott lelt Vera néni erénycsőszeként, pedig - hát hogy is ne érteném meg e férfilelket a mai eszemmel! - a szerszámostáskája mellett egy üveg finom szovjet pezsgőt is elővarázsolt, előre gondolván a jól végzett munka után esedékes, bár kevésbé kiszámítható, csupán remélt örömekre. Akár csak Fejes elvtárs, Édesanyuka - ugyan mért ne mondhatnám így: - lovagja, Tóni úr is zsigeri gyűlöletet érezhetett irántam, és mintha előírás lett volna, hogy a magányos hölgyekre kiéhezett bácsi rituális módon csakis így szólíthat meg egy sarokban mélázó, teljesen felesle-

gesen létező kamaszt, azt vakkantotta felém, Na öcsi, hogy ityeg a fityeg. Ha jól számolom, három év telhetett el Fejes elvtárs nálunk tett röpke vizitje óta, ám ezen háromszor háromszázhatvanöt nap elteltével (lőn este és reggel, számlálatlanul) sem változott a fityeg ityegésére vonatkozó alapvető tudásom, ezért aztán Tóni úrnak sem tudtam érdemben mást - legfeljebb pozitívan viszonyulva - válaszolni, mint hogy: Jól, és ő ezt, becsületére legyen mondvá, a többi körülménnyel egyetemben megadóan tudomásul vette. Se szó, se beszéd, hozzálátott a szereléshez, miközben Vera néni, mint akinek ezek után már semmi sem drága, agyba-főbe dicsérte Tóni kezeügyességét, szakértelmét és gyorsaságát, s hogy mind e szavaknak nagyobb nyomatékot adjon, bizony nem volt rest kipukkantani a dugót a pezsgősüvegéből, s míg Tóni úr a létra tetején dolgozott, mi alulról szemlélődve, mintha egy végtelen hatalmú istenség lábai előtt ámuldoznánk, szép lassan szopogattuk a pezsgőt.

Aztán Tóni úr anélkül távozott negyedórászkával később, hogy csak egy kortyot is ízelt volna az általa hozott, és szebb pillanatok előrebocsátására szolgáló sárgán gyöngyöző italból. Bezzeg Vera néni, ha már Tóni úr megszerelte helyette a csillárt, úgy vélhette, cserébe kutya kötelessége meginni Tóni úr nevében a pezsgőt, és ez maradéktalanul sikerült.

Őrző-védő feladatom ekképpen véget is ért, Vera néni még megkért, Pucuskám - mindenkit így szeretett szóban, Puciból, Pucusból vagy Pucuskából (fokozás!) állott számára ilyenkor a világ -, a létrát dobd már ki a kamrába, és én mint a szófogadás mintapéldánya, kivonultam a létrával, nem dobtam, mert a létra nem dobálózásra való, hanem óvatosan beállítottam a fal mellé a felmosóvödör, partvis és porszívó mellé, ahogy szoktam - vagyis inkább voltam megrögzött, mint szófogadó.

Amikor a szobába léptem, Vera néni akkor kanyarította le a foteltámlára támaszkodva hátra emelt jobb lábáról a bugyiját, és ott állt előttem vénusi meztelenségében. Csak egy másodpercre láttam talán, mert hirtelen valami vörösen vibráló máz folyt a szememre, tán be is kellett hunynom, csak tűnékeny körvonalak mozgását láttam, s bár úgy tűnt, egyben hallucinálok is, a hang, amit hallottam, Vera néni teljesen hétköznapi, tényközlő hangja volt, Phü, megizzadtam ebben a nagy munkában, ezen mintha kacarászott volna egyet, megyek, kiáztatom magam, ha dolgoz van, Puci, menj isten hírével, de ha ráérsz, nem bánom, ha beszappanozod a hátam.

Nem emlékszem, válaszoltam-e erre valamit is szóban, az biztos, hogy a sístergő vörösből, amit addig láttam, Vera néni körvonala eltűnt, irány a fürdőszoba, és mint egy rossz álomban, ám mégis végtelen elégtételt csepegtetve a szívembe, felderengett néhány, számomra máskor nem is létező arc, a Kolnayé, a Barabásé és még a Niedermülleré, akik egyfolytában a „szépséges” angoltanárnő, a Vaálné hátát akarták megmosni. Sose hittem volna, hogy ez a hátmosás ilyen fergeteges dolog, ha az ember a saját hátát nem mosogatja, hogy’ jutna eszébe megmosni a másét?

Tisztult valamelyest a fülem és a szemem, egyre hangosabban hallottam, hogy a közeli helyiségben zubog a víz, és visszanyervén a látásomat, megállapítottam, hogy Vera néni teljes, addig magán viselt ruhatára a fotelban és mellette, a földön hever. A vékony kis fehér hurkává hengeredett bugyi látványa olyan feszültséget gerjesztett minden porcikában, legfőképpen egy központi elhelyezkedésűben, hogy lépni alig tudtam. Jössz, Puci?, szállt felém Vera néni vizes hangja a fürdőből, így hát mit tehetett volna a szófogadás mintapéldánya, nem az ő választásán múlt, ment, legyőzni minden útjába állított fizikai és élettani akadályt.

Ezen a napon mondta nekem Vera néni azt figyelmeztetés, ami végül is, lehet, nem nagy bölcsesség, de mivel ő és ezen a napon mondta, számomra mindennél többet ér. Lenni vagy, Pucikám, ezen a világon, nem pedig nem lenni.

A kádban ülve Vera néni teljesen elpilledt, hosszú percekig nem szólt egy szót sem, én is csak ültem a csempével kirakott peremen, egyszerre kiszállt belőlem a korábban érzett, furcsán kellemes és ijesztő (most miképp mondjam máshogy:) erotikus érzés, már nem érdekelt, hogy egy meztelen nővel vagyok egy helyiségben, egyszerűen ültem és... vártam. Igen, azt hiszem, vártam. Vera néni megkért, hogy esetleg még a nyakszirtjét nyomogassam meg, meszesednek öreg csontjai, valami ilyesmit mormolt, ahogy előre hajolt, a haja belelógott két oldalt a vízbe, nem látszott az arcából semmi. Így kezdte el mondani.

- Senkinek se könnyű... Á, hülyeségeket beszélek, anyád meg te is, hát hogyan tudnátok, jó hogy nem akarok prédikálni! - Itt belebugyborékol a vízbe. - Elmondok valamit, nem titok, csak éppen nem szoktam beszélni róla. A saját anyámról szól, isten nyugosztalja szegényt. Ő 1915-ös születésű volt. Fent laktak Komárom megyében, sose jártam arra. Nagypapa a csodával határos módon épp csak visszatért a frontról, azt hiszem, valahol Lengyelországban vagy Ukrajnában harcolt, akkor az még mind Monarchia volt, és erre kitört a kommün, én csak így hallottam emlegetni. Anya négy éves volt, nyár volt, ez fontos a későbbiek miatt. Egy kisvárosban sokszor nagyobb buzgóság uralkodik el forradalmak idején, mint, mondjuk, a fővárosban, így volt ez náluk is. A kertjük felfutott egészen a domboldalra, ahol afféle löszpincéket fűrtak, én nem tudom, mire való az ilyesmi. Anya úgy emlékszik, nagy demonstráció volt aznap, a vörösök ide-oda vonulástak, amit egy ideig ő is nézett, majd megunt és elment játszani, pont oda fel, a löszlyukakhoz. Arról képzelgett, hogy a barlangban sárkány lakik, akitől ugyan kicsit félt, de lány létére királyfinak hitte magát, aki alkalmas pillanatban majd végez ezzel a sárkánnyal. Volt egy fakardja, amit az apja elégetett, amikor hazajött a háborúból, látni sem bírta a gyilkoló szerszámokat, még játékként sem, anyának nem volt más választása, mint hogy egy közönséges botot nevezzen ki kardnak. És aznap előbújt a barlangból a sárkány... Először csak mocorgást, zörgést hallott, meg zihálást, talán nyögést, rettenetesen megijedt, persze, de moccanni sem bírt. Csak akkor, amikor a sötétből egyszer csak előderengett egy arc, egy sovány, szakállas, csapzott hajú, szürke arc. Lehet, hogy anya a sárkánytól nem ijedt volna meg ennyire, mint ettől az arctól. Rémllett neki, hogy ez az arc még mondott is neki valamit, ne fuss el, vagy ne félj, kislány, de lehet, ezt csak évtizedekkel később hallotta a lelkében. Eszelős sikoltással rohant lefelé, a két telek közti keskeny úton, Itt a sárkány!, Itt a sárkány, ezt kiabálta, amikor kiért az utcára, és már zokogott. A vörösök nagy éberren felfigyeltek erre a zajra, és még mielőtt nagymama a házuktól odaért volna, az egyik katona kezelésbe vette, kikérdezte, miféle sárkányról van szó, de anya nem tudott szólni semmit, csak rémülten hüppögött, és a botjával, amit még mindig a kezében szorongatott, a löszlyukak felé bökődött. Nem is kellett ezeknek több, vagy fél tucat vörös fegyvert ragadott, és megindultak fölfelé. Mire nagymama magához szoríthatta anyát, aki továbbra is csak azt motyogta a kötényébe, hogy sárkány, a vörösök már hozták is ezt a nyomorult „sárkányembert”. Negyedóra sem telt belé, és fölakasztották az egyik kőrisfa erős ágára, mint a néphatalom árulóját. Az a katona, akinek anya szinte karjai közé rohant, odament hozzá, és egy szelet csokoládét dugott a kezébe, Nesze, azt mondta neki, amiért ilyen ügyesen segítettél elfogni a sárkányt, vigyorgott, és megsimogatta anya haját. Anya emlékezett, hogy még akkor is remegtek a kis ujjacskáik, amikor a csokoládéről lehántotta az ezüstpapírt. Aztán beleharapott, de ahogy felnézett, és a könnyein keresztül megint meglátta az akasztott ember, ahogy lógott, mint egy sötét felkiáltójel - esküszöm, ezekkel a szavakkal mondta! -, megállt a majszolásban, és szívében egy soha nem érzett sejtelemmel megértette, hogy most valami nagyon rossz történt, aminek akaratlanul ő is része lett, négy évesen, nem azt a sárkányt győzte le, amelyiket kellett volna. És a csokoládé maradéka a tűző napon olvadt, maszáldódott szét a kezében, egykettőre barnásfekete, ragacsos lucsok lett mindene. Attól kezdve anya számára, egész életén át a csokoládé volt maga a bűn, a sár, a bemocskolódás.

Vera néni felemelte a fejét, a hajáról csurgott a víz.

Egész gyerekkoromban egy falat csokoládét nem kaptam. Tudom, hogy önmagában nem égbekiáltó tragédia, de mégis. Nem sejtem, miképp tudtam megállni, én, a nagy renitens, hogy anya tiltó szava ellenére... Az egészet a halálos ágyán mesélte el, talán az utolsó napon, amikor még tiszta volt a feje. És tudod mit, azóta én is irtózom a csokoládétól. Mintha valóban az emberi szennyet, a szart akarnák megcukrozva megetetni velünk...

Vera néni egy pillanatra elhallgatott, majd - úgy éreztem, ezúttal erőltetnie kell magát - elmosolyodott.

Kipurcant a kezed, mi? Nem könnyű ám egy ilyen öreglányt végigmasszírozni, Pucikám. Na, sipirc haza, anyád a végén még azt hiszi, elraboltalak.

Kérdezem magamat, vajon mennyire szerettem Vera nénit, vagyis mennyire szeretem, hiszen attól, hogy ő már bizonyosan nincs az élők sorában, ez a szeretet nem változott. Édesanyuka melletti életemben nagy feladatok vártak rá, anélkül, hogy erről hármunk közül bárki is tudott volna. Azt kellett megmutassa, hogy létezik más, mint mi ketten, ez a furcsa, édeskés, felfelfénylő, összességében tán mégis inkább komor, Édesapuka emlékétől lassan, de biztosan dohosodó, két emberre méretezett világ, ahonnan jogos önvédelemként szorult ki minden és mindenki hosszú éveken át. Vera néni természetesen nem lett Édesapuka, hiszen olyan nincs, hogy valaki az édesapjának mossa meg a hátát, egy magamfajta fiú legfeljebb az édesapa fényképének hátán húzhatja végig az ujját s állapíthatja meg, hogy jólesően borzongató por tapad a bőréhez. Pedig Vera nénit már csupán azért is lehetett szeretni, hogy van, és nem valamelyik tulajdonságáért vagy cselekedetéért, nem a hangosságáért, nem a habzsolásáért, nem pusztán azért, mert mi nem ilyenek vagyunk, és nem is azért, amit ezzel a hangossággal és habzsolással leplezett (volna), saját, egyszemélyes magányáért.

Két dolog biztos. Az egyik, hogy amikor „a változó világ kihívásaira válaszolva” (és ilyesmiket komolyan tudott gondolni) ott hagyta a „húst”, és egy világceg területi képviselőjeként szolgálati autójával együtt maga alá darálta a régi világot szimbolizáló (de még meddig!) - szó szerint - féke veszett pótkocsis IFA-teherautó, nem arra gondoltam, hogy lám, így jár, aki túl merészet álmodik, és területi képviselőségért kapaszkodik, hanem perverz módon még kicsit irigyeltem is Vera nénit, akit választott céljának suhanása felé ért a halál. Abba sose mertem belegondolni, hogy abban az utolsó pillanatban mi futhatott át a fején, amikor látta, az IFA nem tud megállni. Jó hinni, hogy valami „Pucikás” félmondat hagyta el utoljára a száját, amit vagy nekem küldött, vagy Édesanyukának, vagy éppen a teherautó sofőrjének, ismeretlenül is.

A másik még egyszerűbb és még fájóbb - bár ne akarjam a fájdalmakat rangsorolni. Vera néni halálát követően, azt hiszem, a helyére ültettem be Gabyt. Mindig is úgy hittem, egyrészt, mert Édesanyuka legtöbbször ezt vágta a fejemhez, no meg így a legkényelmesebb, hogy Gaby választott engem, „kisdéd játszmáihoz játékszerül” - hallottam ezt is, de hányszor! -, azonban azt mindenképp el kell ismerjem, Gaby nem választhatott volna, ha - kinézetében nyilvánvalóan kevéssé - nem egy pszeudo-Vera néni, egy menekülő, de harsány szóval, Zrínyiként hősiesen előre menekülő típus, aki nem tud soha célba érkezni, onnan is elmenekül, ahol jól megy a sora.

Gaby szótárából egyetlen szó biztosan hiányzott: a Puci. Úgyhogy továbbcsavarítani sem tudta. Csak amire azt a tengernyi szót átbogarásztam, amennyi a Gaby fejében és lelkében összesen fellelhető, s rájöttem, hogy a Pucit nem lelem, eltelt hét esztendő. Hét esztendő Vera néni halála után. Szűk vagy bő, oly mindegy, hiszen az esztendőkkel is az a helyzet, akár a ruhával: az se jó, ha szűk, se az, ha bő. Passzent legyen. Ha már egyszer lenni vagyok ezen a világon.

(Jövő - egy)

Mivel a múlt, a jelen leginkább Édesanyukából és belőlem állott, nem sejtettem, hogy a jövőről úgy kellene gondolkodnom, hogy az nem belőlem és Édesanyukából áll majd. Vagyis életem tényei, kötelességeim, kikerülhetetlen iskolai kapcsolataim csak annak függvényében léteztek, hogy mindezek Édesanyukához kötnek-e vagy tőle inkább eltávolítanak. A könyvek, a temérdek olvasmány érdekes módon nem tanított meg arra, hogy a regények életokról szólnak, amik véletlenszerűségükben, egyediségükben is általános törvényszerűségek, vagy legalábbis szokások szerint haladnak előre (ami, mondjuk felettébb kétséges), és ez, a legprimitívebb szinten azt jelenti, hogy a gyermekek többnyire felnőnek, vagyis felnőtté válnak, lesz belőlük valami, amivel - jobb híján - megjelölik őket: ez ő.

Sokáig nem tudtam, mi akarok lenni, mint ahogy ma sem tudhatom, mi lettem. Ugyanis csak vonakodva hiszem el, hogy mindaz, ami az emlegetett „törvényszerűségek” és „szokások” szerint történt velem, én magam lennék. Sőt, jobban örülnék, ha mindez nem is lenne tudható, nagy patetikusan beléphetnénk végre a jól eső titok birodalmába, lehetnék önmagam titkos ügynöke. Aki a titokzatosság büvfényébe vontan lebeg még e földi világon valameddig, amíg - az édesapukai törvényszerűségek ösvényén tapodva - el nem tűnik.

Talán a vágy, mint olyan, a vággyal lehet valamit kezdeni.

Édesanyukánál kevés holmi után könyörögtem, már-már szerzetesi pökhendiséggel merném hirdetni magamról, hogy földi hívságok sosem vettek le a lábamról - aztán tessék. Megtetszett a padszomszédom töltőceruzája. Megmagyarázhatatlan, miért, hiszen ceruzát legfeljebb mértanórán használtunk, néha rajzon, minden épeszű ember tollal írt, efféle drága szerszámra bizonyosan semmi szükségem nem volt. Talán azt értékeltem benne, hogy időtálló: nem fog el, csak meg kell nyomni a végén lévő réz gombocskát, és elől kibújik a hegye, amit, ha eltompult, letekervén ugyanazt a réz gombocskát, tűhegyesre ki lehetett faragni. Egy állandó darab, véltem, akár a könyv, akár a fénykép, és mi más számítana az életben, mint az állandóság? Amikor minden marad, van, nem tűnik el, mint, mondjuk, Édesapuka.

Édesanyuka születésnapomra hosszú évek után nem könyvet vásárolt, hanem töltőceruzát. Igen ám, de nem olyan okkersárga lakkozású, arany bevésséses Koh-i-Noor-t, amilyen a szívem vágya volt, és a legközelebbi Piért kereskedésben bizony kemény 190 forintért lehetett kapni, hanem valami kékre fújt alumínium típust, ami a szememben annyira hasonlított a másikhoz, mint a valamikori autókártya Moszkvicsa ahhoz a bizonyos Lola T-hez (ha már hasonlítani akarok: csak komolyan érdemes!).

Megköszöntem, „örültem” neki, és elzarándokoltam a papírboltba, ellenőrizni, hogy kék ceruzám csupán 85 forintba kerül, tehát ennyi érek, jó, ha a felét, Édesanyukám, sose tud meg, milyen árva a te drága magzatod!

Csucsú bácsira gondolva, az azóta is folyamatosan készülő-bővülő „Tárgyaim” sorozatba azért lefényképeztem a töltőceruzát is: nyitott füzetre, félig írt lapra helyezve, mellette odavetve egy radír. Katt. Álmomban Csucsú bácsi csak forgatta a fotót, Hát ez mi a csuda, ficska, hogy kell ezt nézni, ficska, tudom, hogy viccelni akart, mégis biztos voltam benne, hogy nem ismerte fel, akkor meg minek, még csak a bajusz alatt motyogni sincs értelme, Izé... nem tetszik látni? Töltőceruza...

A harmadik napon szereltem szét a kék töltőceruzát, méghozzá biológia órán, amikor a domináns és recesszív öröklődés titkát próbálta vázolni vörös kontyos tanárnőnk a táblán. Ha jól rémlik, vetített is, kis babáknak tűnő kromoszómapárok táncikáltak a falon, dorbézoltak a nukleinsavak, amik az életet adják tovább, amik kitalálják, milyen lesz majd az a híres-nevezetes jövő, például a szent döbbenettel emlegetett huszonegyedik század.

Darabokban feküdt előttem a kék töltőceruza, a hengercső, a bele való alumínium csövecske, annak a hasában a grafitcsál, egy rugó, a lecsavarható, kúp alakú orr-rész, és a tüskés vége, amivel faragni lehet.

Soha többé nem tudtam összerakni, pedig minden valószínűség szerint pofonegyszerű szerkezet volt, kicsit kellett volna odafigyelnem (mennyire akartam hinni, hogy figyelek!), s nyilvánvaló lett volna, ahogy a nukleinsavak sem jöhetnek akármilyen sorrendben, a töltőceruza elemei is csak egyfajtaképpen illenek, ám ez a kék vacak - igen, mit szépítgessem annyi idő után - nem az életre, nem az én életemre volt szánva, ha ugyan ezt törvényszerűségként könyvelhetem el, és nem - lehetséges lenne? - választásként.

Az alkatrészeket a zsebembe süllyesztettem, és hazafelé menet, az AFIT Autójavító hátsó udvara mentén, ahol a drótkerítés mögött lélekemelő kis roncstelep virágzott az utolsó tízemeletesek tövében, minden lépés után behajítottam a roncsok közé a töltőceruza egy-egy darabját, amit taláломra szedtem elő a zsebemből. Mire a telep kerítése véget ért, a töltőceruza elfogyott a zsebemből, még a grafithegyeket tartalmazó toktól is megszabadultam.

Édesanyuka, noha amennyiben könyvet kapok tőle ajándékba, mindig érdeklődik, tetszik-e, elmesélteti, miről szól, soha egy szóval nem kérdezte, vajon szeretem-e a kék töltőceruzát, jó-e vele írni, bevált-e a használatban.

Azt csak jóval később tudtam meg, hogy a Koh-i-Noor nem csupán egy cseh ceruza- (és radír! - mert csak így érvényes bármi is, ha megszüntethető, kitörölhető) gyár neve, hanem így hívják a világ legnagyobb gyémántját.

Nem tudom, célszerű lenne-e bármikor is (avagy: végre) belátnom, hogy nekem gyémánt nem dukál.

Ha csak ez a gyémánt nem maga Édesanyuka.

(Jövő - kettő)

Néha szeretném tudni, mi lelt engemet, hogyan készültem, miféle kikristályosodott véletlen vagyok én magam. Nézem az ujjaimat, még csak egymásra sem hasonlítanak, ugyan miképp hasonlítaniának máséra? A jobb hüvelykujjammal meg vagyok elégedve, annak a formája, rajta a köröm, a redők, ha nem is szépek, de élesek, tiszták, arányosak, míg a bal hüvelykem bumfordi, girbe-gurba, zavaros. A jobb kezemen ezen túl csak a gyűrűsujj ér valamit, és nem azért, mert a mai napig ott hivalkodik rajta Gaby gyűrűje, mintha mi sem történt volna, hanem mert az is egyszerűen ujjnak való ujj; a bal kezem úgy ahogy van, csúnya.

Édesapuka keze: mennyire más ember volt ő, milyen más ujjak, körömök - mennyire nem ismertem őt, nem hagyta magát... A kezekről is fényképet kellene készíteni, akár az arcokról, nagyon fontosak a kezek, beszédesek, hiszen mindenről tudnak, szinte mindig ott járnak, ahol a gondolatok, úgy tesznek, hogy a gondolatnak jó legyen, igyekeznek szegénykéik.

Hányszor nézem és nem látom Édesanyuka kezét, ahogy ül mellettem, könyökölve fogja két tenyérrel a bögréjét, s néz el a fejem fölött, a kilencedik emelet magasában, ki az ablakon. És még soha, semmi nem jutott eszembe az ujjairól.

(„Sztori” - egy)

Az a hét, amit Édesanyukával tölthettünk a „hús” üdülőjében a Balaton partján, az érettségi előtti év nyarán, úgy él bennem, mint egyetlen összefüggő történet, ami akkor kezdődött és ott is lett vége, s bár előzménye ugyanúgy, mint utóélete én magam volnék, ha beszélek róla, legszívesebben úgy, mintha valaki mással esett volna meg, akihez azonban - hát létezik ilyen! - felettébb bensőséges szálak fűznek.

Édesanyuka egy csúnya, szeles áprilisi napon állított haza azzal a hírrel, hogy az üzemi szakszervezeti tanács számára egyhetes balatoni beutalót szavazott meg, ami természetesen két főre szól, elvégre mindenki tudta, hogy Édesanyuka családját én képezem; bizonyára hallottak Édesapuka sorsáról is, legalábbis addig a pillanatig, míg ez a sors számunkra meg nem szakadt, illetve csakis a mi szomorú sorsunkká alakult át - és talán ezért is nem ment (mehetett) Édesanyuka és árván maradt gyermeke nyaralni azóta se.

Vera néni tapsikolt örömében, pezsgőt bontott, fogadkozott, hogy elintézi, hadd jöhessen ő is abban a turnusban, de ebből végül nem lett semmi, közös életünkben sose vakációztunk együtt Vera nénivel, mintha mindannyian megelégedtünk volna otthoni jelenlétével, az volt a mindennapos nyaralás, ha hozzánk jött. Azt minden esetre nem állhatta meg, hogy amikor anyuka nem hallotta, a nyakamnál fogva magához ne szorítson, egészen le, a melléhez, s így, fölülről súgja, nem is a fülembe, inkább a hajamba, hogy ott a Balatonon biztosan „becsajozok” majd, mert erre valók a füledt tóparti éjszakák, és csak nyomott a két melle közé, legyen valami fogalmam a közelgő tóparti éjszakák mibenlétéről. Vera nénivel a Tóni uras eset óta, és ami utána következett, különösen bensőséges viszony alakult ki köztünk, mintha többé nem csupán Édesanyuka kajla kamasz fiát látta volna bennem, hanem olyasvalakit, akinek az élete már megér és elbír egy másik életet, ezért is mesélte el a sajátját („sztori” - haha!), ha egyszer úgy sincs gyereke, akinek elmesélhetné.

Hosszú.

Igaz, lehet, hogy az édesanyák nem is mesélik el gyerekeiknek az életüket, amolyan leülősen, A-tól Z-ig, vagyis mesélés napjáig, mert a gyerekek ismerik édesanyjuk életét - csak édesapjukét nem ismerik.

Vonattal utaztunk Balatonberénybe, egy forró bűdösséggel telt kupében, ahol hiába húztuk le az ablakot, visszacsúszott fölfelé, és egy kopasz úr, aki teljesen kigombolta az ingét, úgy ücsörgött velem szemben nagy lyukú atlétatrikóban, hiába peckelte ki a mozgó ablaktáblát Berkesi András vastag, keménytáblás regényével, néhány perc múlva a vonat hatalmasat döccent a váltókon, a könyv kiesett, és attól kezdve a kopasz negyedórán át szidta a MÁV kurva anyukáját meg annak a kurvaságra használatos testrészeit. Ezt nem volt kellemes hallgatni, bár a bácsi kétségtelenül értünk is hozott áldozatot, és elhullott könyve számunkra is veszteségként jelentkezett (én magam az Igézőt csomagoltam be, ezt a vékony kis kötetet - Édesanyuka figyelmeztetett, felesleges cipekedni, az üdülőben működik könyvtár -, és eszem ágába sem jutott volna, hogy ablaktámasztéknak használjam). Kissé féltem, hogy Édesanyuka kedvét a csúnya beszéd az indulásnál tapasztalt borongásnál is jobban elrontja, ám amikor görbén, alulról lestem rá, csodák csodájára egy alig-alig ismerős szemöldök-emelintéssel

jelezte, hogy leginkább nevetni volna kedve. Örsi hajdani tanaival teljes párhuzamban Vera néni is arra okított, hogy egy néhai plébános nagybácsikája szerint két dolog visszatartása isten elleni véték: a szellentése és a tüsszentése, de Vera néni hozzátette, hogy tapasztalata szerint a nevetés visszatartása is végzetes következményekkel járhat - egy idő után elfelejtünk nevetni! Véletlenül sem akartam, hogy Édesanyukával ez a műhiba történjék meg, olyan ritkán látom nevetni, kacagjon, ha kell, kicsoda, miféle illem parancsolhatná másképp! Elkezdtem mesélni, hogy az osztálykiránduláson, Szegeden, Csúzyék vidám csapata valami kerthelyiségben vagánykodott, és a szüleiktől kicsikart pénzen vidám korsó söröket eregettek le a torkukon, számolatlanul, és amidőn az addig a háttérben cincogó cigánybanda primása úgy érzékelte, hogy eléggé emelkedett a hangulat, előmerészkedett az asztalukhoz, s megkérdezte, amúgy évdve kicsit a becsicscentett ifjúsággal, Mit húzhatok, méltóságos urám?, Csúzy fel se nézett, sőt, inkább leszegte a fejét, és úgy rikoltotta orrhangon, A beledet, de gyorsan!

Mindezt tán sose beszéltem volna el Édesanyukának, de ott, a szobán röpködő lóalkatrészek és a Berkesiéjéért óbégató kopasz úr társaságában teljesen szalonképpessé vált, és Édesanyuka úgy kacagott rajta, kezét szégyellősen a szája elé téve, hogy a könnye is kicsordult, magához ölelt, majdnem úgy, mint Vera néni, de mégsem úgy, Te, te, bikfic, ezt sutyorogta a fülembe, és hirtelen borzongató volt érezni a szeretetét, ez volt az a szeretet, amit otthon, úgy látszik, sose érezhettem eléggé, el kellett utazni onnan, ahol a szeretés történik. Biztos voltam benne, hogy az előttünk álló hét csodálatos boldogságban telik el, amit életünk végéig úgy emlegetünk majd, mint a földi Paradicsomot: Emlékszel, azon a nyáron Balatonberényben... Már az odaúton is az a kopasz ürge a könyvével...

Minden rendjén ment, szép szobát kaptunk, az első csoportba osztottak be az étkezésnél, négy fős asztalnál ültünk ketten. Az nyitó vacsora töltött hús volt krumplival és friss paradicsom-salátával.

Este sétáltunk egyet a parton, amikor hűvösre fordult, Édesanyuka felment a szobába. Én felfedező túrára indultam a házban, elsősorban azt szerettem volna tudni, merre találok a könyvtárat, ám erre a sötétben nem jöttem rá, ellenben akármerre indultam, a földszinti társalgóban kötöttem ki, aminek a végéből nyílt a tévé-szoba. Németország játszott Franciaországgal a futball-világbajnoki döntőbe való bekerülésért. Nem tudom, mi vonzott oda, de beléptem a terembe, és ott maradtam hátul a három részes üveges ajtó csukott szárnyának döntve a hátamat.

Az ősidők végtelen kódébe veszett az a nap, amikor utoljára focit néztem, illetve foci ment otthon nálunk a tévében. Édesapuka nézett meccset, amikor felbőszítettem az olvasásommal, de végképp csak akkor telt be a pohár, amikor kiborítottam a sörét, és vágott pofon, János!-t kiáltva.

Milyen... milyen szép is volt, dideregtem bele az emlékezésbe a forró hangulatú terem sarkában állva. Hallottam megint a szakértői odamondásokat, Hová rúgod, te gyökér!, Ne azzal, a másik bal lábaddal!, Jó focista nagyot rúg!, ott ült előttem a sok-sok édesapa, kezükben vagy a kezük ügyében a sörrel, többnyire félmeztelenül, egy szál fürdőgatyában, felugráltak és hadonásztak az üveggel, amiért a német csapat kapusa szabályszerűen letaglózta az ellenfél teljesen tisztán előretörő csatárát, és majdnem minden édesapához tartozott egy-egy gyerkőc, akik ugyanúgy sikonyáltak, ahogy az apjuktól látták, ugráltak és izgatottan szorították a műbőr fotel karfáját, és néha-néha ütögették a mellettük ülő férfi vastag vagy sovány karját, okoskodtak, igyekeztek, Apu, apu... hát nem igaz, ennyire béna hogy' lehet valaki...!

Valamit nagyon nem tudtam, vagyis... semmit sem tudtam ezekről az emberekről, holott tán ott lett volna a helyem köztük, Édesapukával együtt, aki, ha berzenkedtem is ellene, idővel meg-

szerettette volna velem a focit, legalább a jelesebb csapatok összecsapásait megnéztem volna, pláne a világbajnokságot, még ha ki is estek a magyarok, ültünk volna ketten, a fiúk, mert egymásból sarjadtunk, és csak együtt érünk valamit, hát kell-e ezt bizonygatni bárkinek is... Az Igéző ugyan várhat, majd sor kerül rá, még Édesanyuka is várhat, még szép, vár is, mindig vár az ő férjeurára és szép szál fiára.

Az Igéző várt, úgy éreztem, nehéz szívvel, nem várhat tovább. Már kifordultam félig az ajtón, amikor tisztán hallottam egy mély, erős hangot, János!, s úgy penderültem vissza, mint akibe tűt döftek, de semmi, semmi nem történt.

Annyi János van világon.

Szeletrúgáshoz készülődött az egyik játékos.

Szentül meg voltam győződve róla, hogy a franciák diadalmaskodtak, valahogy egyértelmű volt, szeretem a Marseilles-t. A reggelinél értesültem róla, mert minden más asztalnál erről beszéltek, hogy tizenegyesekkel a németek jutottak a döntőbe.

(Választás - kettő)

Ki az, aki választ, miféle énem, akit nem ismerek, és csodálkozom a művén?

Ó, mennyi, de mennyi tárgy, dolog, amik ennek az ismeretlennek a tevékenységét jelzik. Holmik, töltőceruzák, cuccok, kártyák, fotók, amik a választás előtt és abban a pillanatban roppant fontossággal bírnak, majd szép lassan (gyorsan?) jelentőségüket veszítik. És csodálkozom azon, aki választott, és szégyenkezem, vonakodva, mert hát... rossz folyvást bűnbánatot gyakorolni.

No és az emberek? Egy család, jesszusmária, a család nem választás, se a felmenők, se az utódok, a boldog ősök, az unokák - ők vannak, akár egy-egy kő.

És ez sem igaz, mert a követ el lehet hajítani. És az akkor már választás.

Édesanyukát? Elhajítani őt? Soha.

Édesapuka, lám, ezt választotta. A hajítást. Még mindig repülünk. A kő pedig nem úgy repül, mint egy madár, bizony. Egyszer nagyon becsapódik.

Néha, amikor senki se látja, igyekszem aggodalmas képet vágni (miközben kerülöm a tükröt), s felteszek magamnak két rafinált kérdést, amelyekre - erősen reménylem - nem sikerül megelnem a választ, mert a válasz, félő, kegyetlenebb lenne, mint a kérdés:

1. Sose én választottam, hanem helyettem valaki más?
2. Mindig is én választottam, csak éppen mindig rosszul?

A lényeg, hogy keserűen kínzatok. Ami természetesen csak akkor igaz, ha én gondolom.

(„Sztori” - kettő)

Hétfő reggel az üdülő igazgatója járult az asztalunkhoz, a perzselő melegben is mindig nyakkendőt és kockás zakót viselt, kilenc ujjából (ennyi volt neki) ötön hordott kisebb-nagyobb kövekkel ékesített gyűrűt, s mintha valamiért folytonosan izgulna, ezt a sok-sok gyűrűs ujját tördelte. Tőlünk, illetve, javítok, Édesanyukától is így érdeklődte meg a legnagyobb tisztelet hangján, hogy elhelyezheti-e asztalunknál két, nem mostanra várt vendégét?

Édesanyuka kissé riadt tekintete egy pillanatra felém vágott, de én lesütöttem a szememet, így hallottam halk, beleegyező válaszát. Azt hiszem, Édesanyuka soha nem tudott volna ellenkezni olyan férfiakkal, akik nyakkendőt és zakót viseltek, Édesapukát is mindig így láttam, még meccsnézés közben is, azaz „készenléti állapotban”, mert egy férfinak mindig készen kell lennie, ha vinni akarja valamire - bár Édesapuka esetében mások vitték őt.

Néhány perc múlva az igazgató úr atyáskodó kíséretében asztalunkhoz lépett egy magas, kopasz, bajuszos férfi, aki szakasztott Károlyi Mihályra hasonlított (ő is öltönyt viselt és nyakkendőt ebben a fürdőgatyás-strandpapucsos társaságban), két kezét a szék támlájára tette, röviden biccentett, és csak egy érthetetlen szót mondott: Godai.

Hippodrom, jut eszembe most. Noha csöppet sem volt vicces jelenet.

Édesanyuka zavarában félig felállt, de a széket nem tudta kitolni maga alól, visszazötytyent, közben mondta ki az asszonynevét, amit Édesapuka távozta óta soha nem hallottam tőle.

És ekkor, Godai-Károlyi Mihály teljes takarásából előbújt egy lány. Vállig erő, göndör, sötét-barna haja volt, barna szeme, és a férfivel ellentétben egy szál matrőzpólót viselt, ami majdnem a térdéig leért, amúgy mezítláb volt. Széles mosollyal előbb Édesanyukához lépett, nyújtotta a kezét, majd nekem, ám mind a kétszer Godai-Károlyi mondta helyette a nevét, az „r”-eket jól megropogatva:

- Ő Bärenkopf Renáta.

Vera néni intő szavára (vagyis eszerint inkább: jóslatára) nem is gondolva, egy pillanatra otthoni, immár évek óta az ágyneműtartó alján raboskodó gyerekkori macim jutott az eszembe, majd mint aki a gyors véleményalkotás és döntések bajnoka, magamban megállapítottam, hogy ilyen szép medvefejet még életemben nem láttam.

Leültek, s valamennyien enni kezdtünk egy szó nélkül. Bärenkopf Renáta velem szemben. Nagyon malac módon sikerült elköltenünk első közös reggelinket, mivel - legalábbis számomra - megmagyarázhatatlan módon rendre rá kellett nézzek, miközben hüledezve tapasztaltam, hogy ő sem tesz mást, mint egyfolytában engem bámul.

Tökéletesen illő szó ide a „bámul”, mert ha eleddig nagy ritkásan megesett volna, hogy egy-egy lányon felejtettem a szememet (semmi kocsányon lógás, de a szolid felejtés fennállt), legtöbbször azt kaptam meg, Na, mit bámulsz?

Bámultuk egymást, mintha külön-külön más bolygóról származó marslakók lennénk, az egyik olyasfajta, mint egy barna hajú, szeplős orrú, égő tekintetű lány, a másik meg egy széles képű, tömpe orrú, vastag szájú fiú, és mindeközben kiborult a tea, leesett a kiskanál, az abroszra pötytyent a lekvár.

Nem tudom, Godai úr mivel foglalatoskodott, gondolom, kimért tempóban rágott, majd kávé kortyolt, de Édesanyukát idegesíthette, hogy egy szem magzatát ennyire összezavarta az asztalunknál feltűnt jelenés, aki a számára nem lehetett több, mint aki volt: egy matrőzpólós lány. Amikor másodszor borítottam fel a cukortartót, mert úgy nyúltam felé, hogy oda sem

néztem (máshová néztem), kezét a karomra tette, és úgy mondta, Vigyázhatnál egy kicsit, bogárkám.

Bogárka voltam tizenhét éven át, semmi se szerettem lenni jobban, mint bogárka, Édesanyuka bogárkája, de ebben a pillanatban, mint Gregor Samsa, aki bogárkaként ébredt, felébredtem én is ott, az asztal mellett, és Bärenkopf Renátára pislantva úgy éreztem, nem sokra viszem *ebben* az életben bogárkaként.

A karomat a kelleténél bizonyára nagyobb rándítással húztam ki Édesanyuka keze alól, de most semmi sem borult fel, a mozdulatnak célja és értelme volt, hogy eldugjam az asztal alatt.

A délelőtt az üdülőben olyan, mint egy vasárnap, nincs teendő, délig, magyarul az ebédig (amit nem nekünk kell megfőzni) az idő végtelennek tűnik, ebbe bele kell férjen a világ összes, eddig elmulasztott tevékenysége. Ám amivel nem számoltam, hogy mennyire elmulasztottam a szerelmet, ugyebár (zavart köhörészés, még ma is), s amit nem tud(hat)tam, miszerint a szerelem nem tevékenység, s nem művelhető időbeosztással, nyolc órától nyolc harmincötig, azt is reggeli örve alatt, bármilyen váratlanul is esett.

De jól esett, mert ettől kezdve én, aki szentül hittem, hogy Édesanyukát soha nem hajítanám el, mint egy követ, most mégis „dobtam”, és az a vonatkupéban oly boldogságosnak képzelt hét egészen más boldogsággal kezdett feltelni, a fizika törvényei szerint kiszorítva belőle azt, ami ha nem is volt, de lehetett volna.

Mennyire bíztam benne, hogy Bärenkopf Renátát a könyvtárban találom majd, elbeszélgetünk a könyvekről, olvasnivalót ajánlok neki, amit ő elolvas, és azokon a bizonyos beharangozott fülldt éjszakákon megvitatjuk, hogy s mint tetszett neki az olvasmány. De nem várt rám ott senki, úgyhogy - hihető ez?, én voltam egyáltalán? - nem is kölcsönöztem ki egy könyvet sem, azzal okolván meg magam felé, először végezmem kell az Igézővel.

Kóválygásaim közepette meg-meglátogattam Édesanyukát, akin tanulmányoznom kellett volna, milyen is az, amikor ő „üdül”, amikor talán életében először valóban vasárnap délelőtt van a számára, s nem úgy, mint otthon, amikor főzött, vasalt vagy varrogatott, és egyben azt is tapasztalhattam volna, hogy Édesanyuka unatkozik, vagyis csak unatkozna, ha közben nem izgatná magát, vajon merre járok.

Közben, a nagy fene helyzet az volt, hogy Bärenkopf Renáta - avagy, vélhetőleg Godai úr - gondoskodott róla, hogy két étkezés között a színüket se lássam az üdülő területén, se a part menti sétányon, nem is szólva az út szélén felhúzott butiksorról, ahol úgyszólván lehetetlen lett volna bárkit is meglelni a hömpölygő tömegben. Viszont a közös, asztal melletti ücsörgés annál intenzívebb élménynek bizonyult, főképp azok után, hogy rájöttem: vélhetőleg csak ez a háromszor félóra adatik számomra Renátából, akit - bár nem is szóltunk egymáshoz, köszönésképp is csak révülten biccentettünk - e rövid idő alatt egy csöppet sem zavart Godai és Édesanyuka jelenléte, a szemével, a mozdulataival többszörösen elmondta mindazt, amit szavakkal úgyszólván csak sugallni lehetett volna.

Édesanyuka részben tartózkodó - ha lényétől amúgy nem lenne teljesen idegen, azt kellene mondanom: hideg - kívülállással szemlélte néma románcunkat, s bár intézett hozzám néhány kérdést, tette a megjegyzéseket az ételre, Lehetne egy kicsit puhább a májgombóc, nem?, Lemész fürödni délután is?, de ösztönös ráérzéssel többé nem mondta hozzá azt a bizonyos „bogárkám”-at, ami nélkül pedig mintha nem is Édesanyuka beszélt volna hozzám. Igyekeztem egy szavas válaszokat adni, amikből Édesanyuka akár azt a következtetést is levonhatta volna, hogy udvariatlan vagyok, terhemre van az örökös kotyogásával, ne adj’ isten, csak azért mert mást (is) szeretek, őt már nem annyira.

Ez a szerelem, ugyebár. Az a helyzet, hogy így neveztem el ezeket a pillanatokat, szemben ülve a brunette madonnával, mert csak ez a látszólag ismerős hangsor, ez a szó maradt számomra a teljesen ismeretlen érzelemtolulás jelzésére.

Godai látszólag egyáltalán nem adott az asztali etikett azon íratlan szabályaira, hogy a társaságunkban lévő hölgyet illik szóval tartani, némán táplálkozott, mozdulatai lassúnak és megfontoltnak tündek, ám roppant gyorsan tüntetett el mindent a tányérjából, semmit sem hagyott meg, mégis elsőként végzett minden fogással, a Károlyi-hasonmás ellenére nem is jutott volna eszembe, no lám, hát így eszik egy gróf. Viszont teljesen kiszámíthatatlanul, reggelinél, ebédnél és vacsorakor is egyszer mindig lecsapott kést-villát, amivel azonvást kivívta figyelmünket, és amikor odakaptuk a fejünket (Renáta sosem), megpróbált elmosolyodni, és Édesanyukához intézve szavait, megkérdezte, Kellemesen tetszik körünkben pihenni?, mintha *mi* Godai úr körében töltenénk a vakációnkat, és mondjuk nem fordítva, de akárhogyan is, egyik sem stimmelt volna. Minden esetre Édesanyuka is leeresztette az evőeszközét, rám pislantott, és úgy válaszolt megilletődött hangon, Ó hogyne, nagyon szép itt..., amit én is csak megerősíteni tudtam, de nem Édesanyukára, pláne nem Godai úrra tekintve bólogattam, bizony, nagyon szép itt.

Renátáék mindig előttünk távoztak az étteremből, s mire mi is végeztünk, és Édesanyuka utamra bocsátott, már sehol sem leltem őket. Nem volt más választásom, mint hogy magamban Sherlock Holmes-i erényeket fedezve fel, nyomozásba kezdjek, bár koránt sem remélhettem, hogy Édesanyuka bármilyen tekintetben is hajlandó eljátszani doktor Watson szerepét az oldalamon. Sőt, a negyedik nap estéjén, ugyanúgy mint otthon, immár az ágyban - ki-ki a magáéban, a szoba két szemközti sarkában -, a sötétben (és ez most zavart: mért csak a sötétben?!) egy nagy sóhajtást követően megszólalt, Helyes ez a kislány, mondta fojtott hangon, hogy is hívják? Megmondtam: Bärenkopf Renátának. Édesanyuka kivárt egy kicsit, míg fel nem tette a következő kérdését, Vajon jelenthet valamit ez a Bären... izé? Bärenkopf, vágtam rá rögtön, mert Édesanyuka soha nem szokott „izézni”, rosszat sejtettem, és azt se helyeselttem, hogy valakinek a nevével játszadozzunk, a név az ember maga, semmi mást nem jelent, nem lehet csak úgy dobálózni vele! Elárultam, hogy pontos fordításban medvefejet jelent Renáta neve, amire Édesanyuka kicsit megint hallgatott, majd lassan, mint aki már félig alszik, de érthetően motyogta, medve..., hát jobb, mintha kutyafejű lenne.

Csak néhány pillanatig vártam, lesz-e még további kérdés, de mivel nem jött, illetlenül annyit mondtam, Jó éjszakát, ám lehet, olyan halkán, hogy Édesanyuka nem hallotta meg, vagy addigra tényleg elnyomta az álom.

Ez volt az első este, hogy nem búcsúzott el az ő kis bogárkájától, lehet, csak azért, mert nem volt már bogárkája, csak rémisztő medvefejük és kutyafejük sötét serege vette körül.

(Sötét - egy)

Nem tudhatom, van-e Isten. Annyi bizonyos csak, hogy egyes napok végső története mélységesen függ attól, hogy este, az ágyban, a sötétben *én* mit gondolok az eltelt huszonnégy óráról, mielőtt megkezdődne az álom. Ez a gondolat, elgondolás viszont szinte semennyire sem függ tőlem, csak várni és remélni tudok. Mint egy igazi hívő. Aki rettenetesen önző.

(„Sztori” - három)

Sherlock Holmes annyit derített ki, hogy Renáta Godaival együtt lakik az igazgatói vendégszobában, ami valóságos kis lakosztály, sokkal elegánsabb, mint az üdülő többi lakóhelyisége. Azt viszont továbbra sem lehetett tudni, hogy az étkezések közötti időt ők ketten vajon odabent töltik-e a rezidencián, avagy távoznak az üdülő területéről, csak az az egy nyert bizonyítást, hogy se a strandon, se a parkban, se a közös helyiségekben nem mutatkoztak, és a következő etetéskor úgy jelentek meg - legalábbis nekem ezt volt a benyomásom - mintha semmi sem történt volna velük. Godai továbbra is mindig szigorúan zakóban, nyakkendőben ült az asztalhoz, arca nem tükrözött kedélyváltozást, míg Renáta már-már igéző tekintettel meredt rám, de szinte összeszorított szájjal, nehogy kiejtse az a minden bizonnyal felesleges szót... amit végül is sikerült nem kiejtenie.

Az ötödik napon, azt a bizonyos „medvefejes” sötét (és fülledt? - istenem, Vera néni, ez aztán a bogár, amit a fülembe ültettél, immár az én bogárkám!) estét követően Édesanyuka, különös elszánással a mozdulataiban és a hangjában, nem várta meg, amíg Godai úr felteszi a menetrendszerű, Szinte már tűrhetetlen ez a hőség, nemdebár?-típusú kérdését, hanem egyenesen a balján ülő Renátához fordult, és kerekperec megkérdezte:

- És mondd, kislányom, te hányadikba jársz?

Renátát mintha megbántotta volna a kérdés, alig észrevehetően összerázkódott, de nem lehetett ezen eltöprengeni, mert Godai úr, meglepett krákogással indítva, szinte rikoltva közölte Édesanyukával a választ.

- Tizenöt éves. Most megy középiskolába.

Némán ettünk tovább, Renáta szokása szerint mosolygott, kicsit, épp csak észrevehetően, tán ingatta a fejét, s néha, amikor ebben a mozgásban megállt, egy pillanatra összehúzta szépen ívelt, pihés szemöldökét.

Aztán befejeződött a vacsora, Godai úrék annak rendje s módja szerint felálltak az asztaltól, székgigazítás közben mintha megtette volna ismerős, merev bólintását, Renáta már hátrált, így szokott búcsúzni tőlem, hogy néhány lépést hátramenetben tett meg, ez idő alatt se veszítsük egymást szem elől, és csak az étterem ajtajában fordult sarkon, amikor Godai úr a vállára tette a kezét. Ezúttal viszont Godai úr két méter után megtorpant, egy másodpercre lábujjhegyre állt, majd egy nagyot lépve ismét ott termett asztalunknál, kezét a széke támlájára helyezte, és kicsit előrehajolva halkán szólt Édesanyukához. Renáta is lecövekelt a terem közepén, és csak nézett, nézett rám.

- Ne szóljon Renátához. Felesleges. Nem beszél, nem hall semmit. Így van ez már több, mint egy éve, amióta a szülei és a bátyja meghaltak autóbalesetben. Csak mered maga elé, ezzel az egzaltált tekintettel, és egy kiválasztott személyre mosolyog, akár egy démon.

Édesanyuka könyöke megrándult, leverte egy villát, végre félrenézhetett egy pillanatra, de Godai úr nem zavartatta magát, ha már egyszer elszánta magát erre a vallomásra, folytatta.

- Senki nem tudott eddig segíteni rajta. Ne nehezítsék meg, kérem, a dolgomat. De ha kíváncsi, átülünk egy másik asztalhoz.

Nem tudtam egy szót sem kinyögni, bámultam az étterem közepén álló Renátát, aki keresztbe tette a lábát, és kissé félrebillentett fejjel nézett, csak ráztam a fejemet, miközben Édesanyuka mondta ki helyettem a szükséges szavakat.

- Istent ments. Szívesen vagyunk az önök... - itt egy pillanatra megállt, mintha a leginkább idevaló szót keresné - ...körében.

Édesanyukára lestem, arca merev volt, valami furcsa, régi kép táncolt elém, azokból az időkől, amikor Édesapuka távozása túl eleven emlék volt, akkor Édesanyuka ugyanilyen keménység mögé bújt.

Godai úr felegyenesedett, úgy mondta, Köszönöm, és azonnal az ajtó felé tekintett, csak hogy ő is láthassa, amint Renáta ebben a szokásos mélázó-ácsingózó pózban megfeszül, és a következő másodpercben mindenkinek hátat fordítva elkeseredetten nekiiramodik, két karját a teste mellett egyenesre feszítve, a kezét ökölbe szorítva.

Édesanyuka nem mert rám nézni, mint ahogyan én se őrá, azt vettem észre, hogy görnyedten ülve mereven magam mellé ereszttem a karomat és a kezemet ökölbe szorítom. Színfoltok vibráltak a szemem előtt, de közel sem úgy, mint Vera néninél tett első látogatásomkor, próbáltam *belenézni* ebbe a idegőrlő kavalkádba, hátha történik valami a villódzások és ugrálások mélyén, van valami értelem bennük, ami az érzelmek viharáról csak így képes hírt adni, de nem volt. Egyedül, mintha nagyon messziről, mindenkinél messzebből szólt volna, Édesanyuka gyöngye hangja kúszott el a fülemig. Nem kérsz többet, bogárkám..., kérdezte, és erre egyszerűen nem volt mit válaszolnom. Mert az, hogy kérek valamit, hogy bármit is szeretnék, rá kellett döbbenjek, ott, egy Balaton-parti, füledtnek ígérkező éjszaka kezdetén, semmit sem számít a világ menetében.

(Leszámolás)

Voltak pillanatok, amikor igenis azt hittem (képzetem? - vajon itt melyik az erősebb?), hogy dacára annak, ami történt, mégis csak Édesapuka szeret engem a leginkább, és én őt, e vággyá átlényegült személyt szeretem a legjobban a világon. Mert nem tudom, ki ő. A titok a legtöbb, amit adhatott, s jó lenne ehhez hasonulni. A szerelemnek vélt érzés-többletemmel nem tudtam mást kezdeni, mint hogy kidobjam az ablakon, egy képzeletbeli ablakon persze, amelyik a végtelenre nyílt, s e végtelen rejtette Édesapukát.

Mint ahogy az igazi szerelmet is a múltból és jövőből összevegyülő végtelen rejtegette, jóllehet rejtőzködése közben még hosszú ideig elég karakteres arcvonásokkal rendelkezett: pisze orrú, kicsit szeplős, örökkön örökké mosolygó brunette madonnára emlékeztetett, és csak nagyon lassan, egyáltalán nem fénysebességgel távolodott arról horizontról, amelyet lehunytt szemmel láttam magam előtt.

Édesanyuka biztatott, és biztatott Vera néni - mindketten vérmérsékletük és a *dologról* való tudomásuk szerint. Édesanyuka talán sajnált egy kicsit, amiért így sikerült, de azt egy csöppet sem sajnálta, hogy nem sikerült (hogy mi, azt, a történetek fényében nem tudhattam, legfeljebb a korábbiakhoz képest némiképp árnyaltabban sejthettem). Mivel Renátáról soha többé nem esett szó, ami bizonyára az én hibám és árulásom is önmagammal szemben, Édesanyuka nem vigasztalt, hanem buzdított akkor, amikor az elkövetkező időkben, szinte kötelességszerű rendszerességgel elmondta: valahol egy kislány (mert mindig „kislányokról” volt szó, Édesanyuka már ekkor is, a későbbiekben is irtózott a nagylányoktól) már vár rám, és amikor leendő szerelméről álmodozik, akkor - hát ide kell egy *voltaképpen* - énram gondol. Természetesen nem fehér ló és szőke herceg összefüggésben, Édesanyuka irántam való imádata mindig is a realitás talaján (ha van ilyen hely) állt, de azt minden esetre szilárdan hitte, hogy a legkülönb lányok

(akik szintén nem kényeskedő hercegkisasszonyok) is örülhetnének, ha álmaik valósággá válásakor engem kapnának ajándékba egy életre - az élettől. Vagy Édesanyukától?

Vera néni csak annyit kérdezett, Na?, és a válaszhoz való nekikészülődésem első pillanatában tudta: igen, történt valami a füledt éjszakákon, de azt is tudta, hogy amit ő mindent megelőlegezendően „becsajozás”-képp ígért, nem teljesen fedte a valóságot. Ilyesmi lehet - vélem -, a gyónás, ahogy Vera néninek, mindenféle pezsgő nélkül előadtam a hiteles történetemet, és azért gyónás gyanánt, mert bűnösnek hihettem magamat, önző módon bűnösnek önmagammal szemben, én vagyok én, aki a galibát okozta. Ha ugyan igaz, hogy a Renáta nevű mosolygó arc nem tudott, nem tehetett semmiről.

Vera néni velem szemben ült, és figyelmesen hallgatott egészen addig, amíg oda nem értem, hogy Godai úr befejezte halkán előadott tájékoztatóját, s a következő pillanatban Renáta megfordult, majd kirohant az ajtón. Mint akkor, itt is azonnal eljött a következő pillanat, Vera néni felém nyújtotta a kezét, először csak a kezemet fogta meg, aztán egyre feljebb csúszott a karomon, a vállamig, onnan átsiklott a mellkasomon, fel a nyakamon, az arcomra. Kis árvaságom, majd én szeretlek téged, ne félj, nem leszel boldogtalan soha, amíg engem látsz, mondta és húzott, egyre erősebben húzott maga felé, azzal a felindult erővel, amivel csak azok bírnak, akik pontosan tudják, mi a boldogtalanság.

Akkoriban kezdtem azt álmodni (már rég nem tartozott szűk szellemi körömhöz a Farkas és a Róka, talán ezért voltam minden addiginál árvább), hogy Édesapuka egykori munkatársai közül valaki, aki kicsit, mint tudjuk, hasonlított hozzá a felnyírt tarkója és a pajesza miatt, meglátogat, és korántsem gyászos hangon, inkább megkönnyebbülten, mint rég várt eseményt jelenti be, megoldódott Édesapuka rejtélye, felesleges e perctől visszavárni, mert minden kétséget kizáróan bebizonyosodott, hogy Édesapuka meghalt. Álmomban e közlést én is mindannyiszor megnyugvással vettem tudomásul, olyannyira megkönnyebbültem, hogy minden ilyen alkalommal felébredtem, és az álom ígézetének tovatűnte után néhány másodperccel keserűen és csalódottan döbbentem rá, hogy megint itt ülök a fene nagy várakozásban nyakig, mint annyit hosszú éve már, árván és mégsem úgy, elhagyatva és ugyanakkor folyton magamon érezve valakinek (ó, hogy az a...!) a tekintetét.

Se Vera néni, se más nem tudhatta, hogy ez az árvaság, ami miatt sajnálnak, nincs, nem hiányról van szó, hanem létezésről, csak éppen meg kéne nevezni, mi vagy ki a csuda az, ami létezik.

(„Regényem”)

Kati néninek írt leveleimet nem másolom ide, elvégre mindent elárultam róluk, több titkuk nincs, különben sem konkurálhattak volna eséllyel Édesapuka és Kati néni titkával, még akkor sem, ha esetleg - vér nem válik vízzé alapon - magam is megvalloim Kati néni iránt lángoló szerelmemet.

Viszont itt van ez a színes, írországi tájat ábrázoló poszterlapba kötött közönséges iskolai vonalas füzet, amibe pontosan húsz évesen (tehát eddigi emberéltem útjának felén, nagyjából akkor, amidőn - valóban, ám teljes tájékozatlansággal verve - elkezdtem befelé haladni abba a sötétlő erdőbe, amelynek jelen pillanatban a mélyén kóborlok, jóllehet, hadd tegyem hozzá gyorsan, csak mert oly szomjasan áhítom az igazságot, voltak ebben az erdőben üdítő tisztások is - de merre, és mikor!) kezdtem el róni regényem (minden létező értelemben) sorait.

A legtisztességesebb lett volna, ha rögvest felvésem címként „Édesapuka és én”, elvégre mi másról szólhat egy fiúgyermek regénye, ám a fentebb jelzett igazság bajnoka nem forrott ki belőlem teljes mivoltomban. Rejtőzködnöm illett, s mivel akkoriban olvastam II. Rákóczi Ferenc emlékiratait, Mikes leveleit, valamiért magam is roppant szerettem volna egy bukott szabadságharc után bujdokló magyar főnemes lenni, s belefulladni a Rodostóba; sőt, vallanom illenék: úgy éreztem az is vagyok, örökös, egy réges-régi téli nap délutánja óta tartó szabadságharc kisemmizettje, akinek előbb-utóbb fel kell adnia a reményt, s lám, ez a pillanat most következett el. S ha már így van, nem lehet, hogy ez a számlálatlan várakozással töltött perc, igyekezet, vád és önvád, áruló szavak gyakoribbnál is gyakoribb alkalmazása csak úgy semmivé legyen, ne maradjon nyoma.

Édesapukát, aki a titkosrendőrségen dolgozott, tanári álruhába bújtattam, elvégre az én számomra nem titkosrendőr volt ő (jóllehet temérdek titkot vitt magával), hanem folyamatosan tanított valamire. Talán így akartam hálás lenni neki ezért, ám leginkább kíméletlen voltam hozzá, mert mint ahogy ő is kíméletlenül elhagyott, maga számára meghalasztott, a temetésén kezdem regénybéli jelenésemet.

Sajnálom, hogy végül nem lett belőle semmi. Miképpen belőlem sem lett semmi ahhoz a húsz éveshez képest negyven éves koromra, azon túl, hogy az erdő széléről beevett a fene a közepére; bár ez is... tán csak a hiúságomat legyezgetem vele, hogy valaminek a közepében vagyok.

Sajnálom, hogy nem tudhatom meg, mit is gondoltam fele ennyi idősen Édesapukáról, mert az, amiket most gondolok két évtizeddel ezelőtti gondolataimról, mégis csak a mai fejemben kerिंगőznek, még ha régről is... (Túl gyakori a három pont, nem szeretném, ha elszaporodnának. Lehet, persze, hogy egy bizonyos ponton túl már csak az elbeszélhetetlent helyettesítő pontok érvényesek. Pontonhidak.)

Nem félek, hogy valahai „regényem” feltámadását élném meg, s ekképpen balgamód egy elszalasztott lehetőséget próbálok meg az üstökénél jó Münchhausenként visszarángatni a múlt mocsarából, ó nem, ilyen hiú vágyak (ha ugyan ez valaha is vágy volt) nem ösztökélnek. Húsz éve már (vagy még?) megtörténhetett, hogy Édesanyukát *aludni küldtem*, és ő zokszó nélkül vette tudomásul, egy szem fiacskája azon pillanat után is ébrenlétben éli életét, hogy ő álomra hajtotta a fejét, s bele kellett nyugodjon, hogy olyasmiket művelhetek ez éjjeli órákon egy fedél alatt vele, amikről ő még csak álmodni sem merészel.

Ezt, a füzetben tizenhárom A5-ös oldalra rúgó, alapjában véve semmiről nem szóló írást, ha nem csalódom, nagyjából egy hét leforgása alatt követtem el, és ha egy-egy alkalomra bőkezűen másfél órát számolok, összevissza tíz és fél órán át, vagyis még egy fél napot sem felemésztő ideig voltam „író”, ennyit tartottam érdemesnek Édesapukára és önmagamra szánni. Tehát vágy, mint olyan, ami dúl és emészt, ez semmiképp sem lehetett. Ám az írás, legalapvetőbb természete szerint nem száll el, hanem megmarad, és így, csonkán, kezdetlegesen, sután csak azt növeli, azt tartja életben, amit megszüntetni lett volna hivatott: a titkot, ami ott lenge-dezik egy család körül, beszívjuk az orrunkon, megjárja a tüdönket, bekúszik a fülünkön, távo-zik a szájunkon át, s ki tudja, még mi módon - a végén azt hihetnők, ez éltet valamennyiünket.

„Ugyanazt a hideglelős borzongást érezte a combja hátsó felén, mint amikor sebet látott. Tudta is, miért: a frissen ásott sír nem csak a lélek, de a föld sebe is.

Mindenki sáros cipővel és nadrágszárral jött ki a temetőből. Trákóczi Zoltán legalábbis ezt figyelte egy-egy lesunyt pillantás erejéig, miközben átfagyott kezét egy-két távoli rokon és számlálatlan ismerős szorongatta szintén jeges kézzel. Mind azt mondta:

- Nagyon sajnáljuk. Szerettük az öreget.

Tudta, hogy sokan szerették az öreget. Mi több, inkább tisztelték: a tanítványok. Világ életében csak dicsérni hallotta azoktól, akikkel találkozott.

Hetvenkilenc év. Trákóczi Zoltán nem tudta, szeretne-e addig élni. Kereken negyven éve lenne még hátra - előre?

Az első, aki a jéghideg ravatalozóban a ceremónia kezdete előtt ott ült, roskatag öreg néni volt. A plébánost kellett megkérdeznie, ki ő. Margit nővér, mondta az atya, apádnak köszönhet, hogy óraadó tanárként az iskolában tartották énektanárként. Az elődöm, Valér atya mesélte, annak idején, amíg dolgozott, minden áldott nap eljött bűnbocsánatért, és meggyóna, hogy szovjet himnuszt, munkás-gyászindulót és egyéb rémes mozgalmi dalokat énekeltet a gyerekekkel.

A kusza, kopasz ágak, mintha nem lett volna jobb dolguk, az apja arcát szedték göcsörtös vonalakba. Ahogy egyik utolsó találkozásukkor történt. Ült az állólámpa kevéske fényében, két kezét a széttárt ujjak végénél összetámasztott, így tartotta a levegőben, mint mindig, ha magyarázott. Azt a mondatot ismételte el most is, amit életében tán legtöbbet hallott tőle.

- Mi lesz így belőled, fiam?

Trákóczi Zoltán, halkan, mint aki súlyos bűnt vall meg, előtte beszélt el, hogy kilépett a munkahelyéről, mert nem bírja az agyvelő-szipolyozást, amit a műszaki fordítóirodán végeznek vele. Mi lesz belőle? Hm, jó kérdés. Titok, abszolút az. Lehet, jobb, ha nem is tudja. Rémes mindig, mindent tudni. Főképp azt, hogy mi lesz? Akkor mi értelme az egésznek?

Az apja annyit fűzött hozzá:

- Nem erre neveltelek. De nevelésnek már vége. Ne tőlem várd a megoldást.

Dehogyan várta.

Csak most várt, hogy végre egyedül lehessen.

Az ő cipője lett a legsárosabb, nem hiába övé volt a legnagyobb gyász. Keresett egy még tiszta hóval fedett árokszéli részt, ott próbálta lehúzatni a nagyját.

- Zoltánka - hallotta a háta mögött.

Márti néni volt az, ugyanaz a Márti néni, aki évtizedekkel korábban az anyja kívánságára két éven át gyötörte zongoraleckékkel, és akit Trákóczi már akkor is vén banyának tisztelt. Most, feledve a kínzó zeneórák emlékét, hálás kellett legyen neki, hiszen ő volt az, aki gondoskodott az apjáról.

Márti néni ósdi műbőr táskájában kutakodva mondta a magáét.

- Látod, mindenki meghal, a legjobb emberek is! Tessék, itt a kulcs, nekem sajnos már nem lesz rá többet szükségem.

Trákóczi a kezébe fogta a súlyos kapukulcsot, a párja ott lapult a zsebében. Egyedül maradt hát, árván, a maga kulcsaival, amik, ki tudja, jelentik-e bárminek is a nyitját? Erre gondolt, s életének legfontosabb épülete, a szülői ház úgy jelent meg a képzeletében, mint egy vad, sötét, ismeretlen és félelmetes őserdő. Minden ott történt, és minden ott rejtezik a mai napig is.

- Nem költözzöl vissza, Zoltánka? - riasztotta fel Márti néni hangja. Nézte az öreg, töpörödött arcot, a szemeket túlvilágira nagyító lencsét, a műfogsoron szétkenődött rúzszt, a ráncokban lógó nyakra rásimuló kopott műszőrme gallért.

- Nem tudom még, mi lesz, Márti néni - mondta ki a teljes igazságot.

Erős szellőkés csavarodott köréjük. Még egyszer a kopasz ágak felé nézett. De az apja arca már eltűnt a szigorú kacskaringóik rajzából, pontosan úgy, ahogy a szél fújta el.

A veranda, a terasz, az előszoba.

Fázott az előszobában. Karácsony estéjén is mindig fázott, amikor ünneplőbe öltöztetve itt várakozott, míg odabent az angyal serénykedett, és munkája végeztével megrázta azt az üvegcsengőt, amit az év többi napján a vitrinben tartottak a kacsás tál és a furulyázó malac társaságában.

Keze a szoba kilincsét markolta, de még várt egy pillanatot, mert tudta, hogy odabent semmiféle karácsonyfa, semmiféle ajándék nincsen, csak a kihűlt tér, és egyre sötétedő, régi leheletek.

Még egy napja maradt, aztán sietnie kellett vissza a nagyvárosba, ahová valaha annyira vágyott. Sok-sok évig az a megtiszteltetés érte, hogy egy exportra termelő szerszámgépgyár műszaki irodáján angol és német nyelvből fordításokat készíthetett. Igaz, megbecsült, fontos munkaerőnek számított, hiszen hozzá fordultak minden sürgős munkával, mert tudták, gyorsan és pontosan dolgozik.

De ez már csak múlt, mese.

Majd csak lesz valahogy. Az apjával is lett valahogy, lám, eltűnt. Persze, ez az élet titkos törvényszerűsége, amit ugyan elő lehet idézni mesterségesen is, de Trákóczi sose érezte magában a hajlamot az effélére.

Majd csak lesz valahogy.

A régi mesék néha segítenek, ha ügyesen, elég szeretettel meséljük őket: hol volt, hol nem volt... És aztán: boldogan éltek, míg...

Bizonyára ezért kezdte a varrógépszekrényénél, amin az ünnepi estéken a feldíszített fa állt. A virágos fejű kulccsal kinyitotta az ajtaját, és döbbenten kellett konstatálja, hogy a szekrény üres, a varrógép eltűnt belőle. Helyette egy nagy fadobozt talált, s amint előcibálta, rögtön látta, hogy ez az a bizonyos fordítható tetejű láda, amivel az apja az ősidőkben a bentlakásos gimnáziumba járt, illetve ezt a ládát küldözgették nagyszülei elemózsiával megrakodva, majd a visszaúton egészen más természetű illatokat kibocsátó ruhanemű töltötte ki a belsejét. De Trákóczi ezt is csak a mesékből tudta, az ő idejében (később, jóval később) már a karácsony-fadíszelek doboza volt, ahonnan selyempapírosból varázsolták elő a kincseket szenteste. Erőteljes mozdulattal lerántotta a láda fedelét, és újból megdöbben: a díszek se voltak sehol, csak borítékokat, papírosokat látott.

Trákóczi beletúrt a papírhalmomba. A borítékok egy-egy címet viseltek az apja kezeírásával, mint „Régi képek” vagy „Bizonyítványok”. Emlékezett, hogy valaha, gyerekként, amikor nagy ritkán eljátszhatta a beteget, és a villanyégőhöz dugdosott hőmérőn szereplő higanymutatvány meglágyította az atyai szívet, fürdőköpenyesen, meleg zokniban azzal ütötte agyon a hirtelen végtelen hosszúnak tűnő délelőttöt, hogy kutatott. Szekrények, fiókok mélyén régészkedett, de az eléje kerülő iratcsomókból se kedve, se tudománya nem volt kihámozni, hogy rég elporladt kezek miért is vetették vagy kopogták egymás után a tankönyv-unalmú sorokat. Szeretett ugyan olvasni, de számára akkor csak a könyv volt érdekes olvasnivaló, ahol a betűtengert a gonosz Jumurdsák és az elgyötört Krúzó Robinzon rajzolt arcképei tarkították.

Kezébe fogott egy kisebb fajta téglává keményedett és a tenyerét súlyos múltként nyomó levélcsomagot, amit halvány kék spárgával kötött össze valaki - az anyja volt, vagy a nagymama, ki tudná ma már megmondani? Ki kellene bontani a masnit, óvatos ujjhegy-érintésekkel felnyitni a borítékokat, előcsalogatni a leveleket és olvasni, olvasni, akkor tán kiderülne valami. Rémes volt belegondolnia, hányan éltek előtte az évszázadok során, hány embernek kellett megszületnie és meghalnia ahhoz, hogy ő itt guggolhasson egy sötét szoba mélyén.

Visszaejtette a levél-téglát. És aztán mégis folytatta a kötegek, a csomagocskák emelgetését.

Zolika.

Ez állt annak a poros tapintású, drapp dossziénak a fedelén, amelyet vakon, a láda legaljáról cibált elő. Önkéntelenül is végighúzta a tenyerét a kemény kartonon, mintha a végtelen múlt porát szeretne volna letörölni, de tán abban is reménykedett egy öntudatlan pillanat erejéig, hogy a simítása után nem az ő neve díszel ott töltőtollal megvastagított betűkkel. Mert érezte, nem tudja megállni, hogy ezt a dossziét kinyissa.

Az óra méla nyugalommal ütötte a hármat. Aha, szóval tegnap még itt járt Márti néni, és nem felejtette el felhúzni az órát. Hogy mégse álljon meg az élet ebben a házban. És ezentúl minderről neki kellene gondoskodnia!

Nem sejtette, mik bújhatnak itt, elvégre fontosabb iratait, születési anyakönyvi kivonatát, bizonyítványait magával vitte, amikor végleg elköltözött a szülői házból. Ugyan! Lehet-e végleg bárhonnan is elköltözni, főképp a szülők mellől? Lám, nem lehet.

Kis géz karszalagot talált, amire ákombákom vörös fonállal azt hímizte egy sietős kéz: Trák.Fiú. Ez volt tehát ő, néhány perccel a születése után egy trák fiú, akit azonnal megjelöltek, ezen elmosolyodott. Volt ott egy cafatokká szakadt orvosi zárójelentés is, csupa érthetetlen rövidítéssel. „Kora: 7 hó”, állt rajta egy feltehetően háború előtti írógéppel, éppenséggel azzal az Adler-betűtípussal írva, amit Trákóczi szeretett, csak az ő birtokában lévő masina karocskái olyan erővel csaptak a papírra, hogy szinte kilyuggatták.

Mindenről valami más jut eszébe. Ez borzasztó. Sose tudott koncentráltan figyelni semmire. Gyászolnia kellene. Ehelyett mások nemlétét bűnös módon kihasználva csakis önnön magával foglalkozik.

Egy kék, félfamentes borítékon ismét az apja betűit vette észre. Hókuszpókusz - ez állt rajta. Trákóczi érezte, hogy kezd kizökkenni a fásult nyugalomból, amelybe az üres ház, a régi papírok, az óraketyegés ringatta. A hókuszpókusz szóra egy hosszúkás, májfoltokkal tarkított öreg arc villant elé, s hallotta a hangot, ami hirtelen arról beszélt, hogy a régi Kassa nincs többé. Kik ezek? Ernő bácsi, a vén mágus, aki apuka nagy tisztelője volt. Pankráció-bolond és asztrológus, aki úgy szerette e családban valamennyiüket, ahogy csak azokat szeretjük, akiket semmilyen fokon nem kötelező.

És ugye, hogy őt szerette a legjobban, nem szerénytelenség ezt állítani, nem az eltelt évek szépítik meg Ernő bácsi gyakori mutatóujj-rázogatásait: Ej, kópé gyerek, meglásd, te még viszed valamire az életben!

Hát viszi. Most cipeli éppen.

Ugyan miképp is hihette Trákóczi, hogy Ernő bácsi épp az ő horoszkópját nem készítette el?

De hát miért kellett egy ládába bújva, már-már örökre eltüntetve várnia Ernő bácsi végítéletének? Mi az a végzetes bizonyosság, az a veszedelmes titok, amit soha nem tudhatott meg?

Kinyitotta a borítékot, egy mértani rajzra emlékeztető ábrát látott maga előtt, aminek az aljában Ernő bácsi bolha betűivel álltak a magyarázó sorok...”

A többi, ezúttal egészen bizonyosan néma csönd. Még akkor is, ha most (hihetem-e: menteni a menthetőt?) ennyit lotyogok. Mert nincs semmiféle regény, nincs horoszkóp, se titkos napló. Mint ahogy Édesapuka sincs.

S mégis néha arra gondolok, lehet, hogy minden pillanatban egy réges-régi jóslat teljesedik be rajtam. De kinek lehetett ennyire silány fantáziája, ki bosszantotta saját magát ilyen semmitmondó ügyekkel, mint az én életem?

(Választás - három)

Mert aztán mi történt? Hiába olvastam, hiába írtam (no jó...), nem óhajtottak általános iskolai irodalomtanárrá kiképezni. Ültem a tisztelt főiskolai felvételi bizottság előtt, és egy fáradt, félig eresztett szemhéjű, szemüvege szárát szopogató professzor úr arra kért, hogy beszéljek neki egy kicsit Móriczról. Nem tudom, miféle akaratlan izomrándulást látott az arcomon, de a következő pillanatban a professzor úr lecsapta a szemüvegét, és a mutatóujját rám szegezve kiabálni kezdett, Na ez az, amit kimondhatatlanul utálok, ha Móriczra pofákat vág valaki!, és bennem meghűlt a vér, rádöbbsentem, hogy ebben a szent minutumban Móricz Zsigmond sorsfordító módon beleszólt az életembe, s bár úgy tűnhetett, én szemtelenkedtem vele, semmi más nem történt, mint hogy magamra hagyott a szűrős tekintetek keresztútjében. Hiába rebegtem, Én?, Grimaszolni?, Hiszen a novelláit mindennél többre értékelem, és sürgősen kezdtem volna bele a nagyívű feleletbe, ám a professzor koppantott egyet a szemüvege szárával az asztalon, Hagyja el, mondta, elhiszem magának, hogy olvasta a műveket és fel tudja mondani, ami a tankönyvben áll. Nem ez a fontos. Alázat, fiatalember, a lexikai tudás enélkül bakfitty. Így mondta, bár ez a „bakfitty” egyáltalán nem illett hozzá, majdnem szeretni lehetett érte, ahogy biggyesztett alsó ajakkal kiejtette a száján. Köszönöm, bólintott egy nagyot, szinte zuhant a feje az asztal felé, de megállította a mozdulatot, csak a szemüveg szárával mutatott az ajtó irányába.

Néztem az arcomat a tükörben, próbáltam undorodva nézni, kicsit felvonni a felső ajkamat a jobb oldalon, csúnyáskodni. Nem, Móriczcal sosem, az alázat egészen biztosan működött, és ezentúl már az alázottság is, apró tüskéikkel szúrkálva-woodoozva a testemet, ezt a kívül-belül irodalomba bugyolált materiális halmazt.

Vera néni vette a kezébe a sorsom irányítását, ha választottam, hát csak azt, hogy ő legyen az, aki választ helyettem. Soha, a „húshoz” soha nem tehetem be a lábam, esküdözött Édesanyuka előtt, aki már azon töprenkedett, hogy annyi év után ismét Iván bácsihoz fordul protekcióért, legalább biztos helyem lesz, ahol megbecsülnek majd. Vera néni azzal kecsegtetett, hogy beszél a „vén gengszterrel” (róla sose derült ki, kicsoda), aki benyom majd a „kekszhez”, bizonyára kapva kapnak egy olyan fiatalemberen, aki „perfekt” német és angol, elvégre Vera néni mindent csakis háromezer százalékos túlzással tudott előadni. A lényeg: megmártózni a munkásosztály öntudatában, hogy jobbítsunk kicsit a pedigrén, s ha majdan jövőre újból jelentkezek helytállni az irodalom rögzös utakkal szabdaltságon (mi ez, ha nem az?!), akkor a „keksz” személyzetisétől kapott ajánlás komolyan eshet a latba.

Augusztus elseje világon való életemben a legforróbb nyár tündöklését jelentette, azzal együtt, hogy némi hátsó polci szomorúság is facsarta közben, nem állandóan, inkább bele-bele-nyilallóan a szívemet, hogy ez immár az utolsó hónap, utána nincs semmi, illetve ami van, ami jön, az egy ködös-nyirkos, rossz leheletű, hideglelős alagút, kilenc hónap hosszú, és semmiféle

fény nem pislákol a végén. Most viszont az augusztus sem maradt meg. Vera néni diadalittasan közölte, hogy a „keksznél” haraptak rám, neki az ilyesmi amúgy is csak egy szavába kerül, és akkor elsején reggel hatkor várnak.

Reggel hatkor.

Láttam valahol egy fényképet Móricz Zsigmondról, borzolt üstökkel, tömött bajusszal ült a leányfalusi ház dolgozószobájában az íróasztalnál és püfölte az írógépét. Reggel és este hatkor egyaránt.

Lehet, hogy akaratlan, torz rángás futott végig az arcomon, nem tudom, csak azt, hogy amikor Édesanyukához fordultam, azt láttam, könnybe lábadt szemmel bámul rám, sajnál, engem, egy szem magzatát, akivel ezt tették, mintha kopaszra nyírtak volna, mintha drótháló mögé löktek volna, mintha megnyomorítottak volna, sőt, talán még ennél is rosszabb történt velem: a „keksznél” dolgozom tehát, és ennek még örülni is kell. Ha észak felől fűjt a szél, a folyó túlsópartjáról a lakótelep felé hozta az édeskés vaníliaillatot, a rózsaszínre pingált hatalmas betonépületek és a téglakémény már-már olyan képzetet keltettek bennem, hogy az egész egy óriási cukrászda.

Bakonyiné, a Műszaki Tájékoztató Osztály vezetője, a főnököm örült a megjelenésemnek. Egy fénymásolt papírról először németül kellett olvasnom négy sort, majd egy másik papírról hármát angolul, bólogatott, orrán-száján dőlt a füst. Végül megkérdezte, vajon az oroszul is elboldogulnék-e, amely felvetésre, nehogy fájó csalódást okozzak, csak annyi szabódást engedtem meg, kitérőleg, hogy nem volt az erősségem. Bakonyiné elnyomta a cigarettát, figyeltem a sárga, nikotinos körmet, amit láthatólag gondosan manikűrözött (eszembe jutott ez akkor, vagy csak most, mert olyan baromira ráérek emlékezni?), de a cikket nem hagyta békén, nyomorgatta, préselte, mintha bele akarta volna dolgozni a hamutartó anyagába. Elhagyta a férje, tudtam meg néhány nappal később, gyereke nincs, egyetlen szenvedélye a sárkányrepülés, senki nem hinné róla ránézésre, de repülni szeret, suhanni az égben.

Az is hamar kiderült, hogy Bakonyiné csak díszpinty az osztály élén, se németül, se angolul nem tud, oroszul pötyög pár szót. Aki az ügyeket a gyakorlatban viszi, az a Zrínyi. Zrínyinek Bakonyiné mutatott be, az első szobában ült egy pici íróasztal mellett, rögtön szemben az ajtóval. Sovány, ráncos arcú, fehér üstökű férfit láttam, aki lehajtott fejjel ücsörgött és egy tompa ácsceruzával sűrűn telegépelt lapokat javítgatott, jobban mondva firkált és huzigált át. Felnézett, a szeme annyira kék volt, hogy ilyen kéket szerintem még a Bakonyiné sem látott odafönt az égben, röpködés közben. A bemutatásra mintha kicsit összehúzta volna a szemét, bólintott, visszaeresztette a fejét, és így mondta, az arca előtt heverő papírnak, Akkor holnaptól vége a szép világnak.

Zrínyi adta ki a fordítani való anyagot, neki kellett leadni a kész munkát, majd Zrínyi dobta vissza a ceruzás krikszkrakszokkal telerondított dolgozatokat javításra. No persze, már akinek. Laci, a fő oroszos (plusz német és cseh/szlovák) ilyesmit sose kellett megélnen, gyors, pontos és tiszta kéziratot szállított, tehát nyugodtan teázhatott és tarthatott fennhangon felolvasást a Népszabadságból, amivel - vélhette - egyben népnevelést is üz.

Tibivel akadtak gondok, ő volt a kiegészítő oroszos, és valóban annyit tudott oroszul, amennyit a magyar átlagos érettségi megengedett. A döbbenetes méretű Hadrovics-Gáldik (mert az orosz szótár nyomasztóbban volt vastag az Ország-h-féle angolnál és a Halász-féle németnél) mögé bújva próbálta elütni az időt, miközben az írógép billentyűit jóval ritkábban ütötte le, azonban egy lapos üvegből, ahogy az dukál, vodkát szopogatott (mikor derült ki?, sokkal később - és az sokkal később is borzasztó rég volt már).

És Anita, akiről e végtelen idő távlatából csak azt tudom felidézni, hogy rögtön a második napon - nyár volt, ugyebár, édes és fülledt nyár - arról panaszkodott, nem tudja kiborotválni a hóna alól a szőrt, mert ott, a dús bozót mélyén bújik egy málnányi anyajegy, amit már szeretett volna leszedetni a bőrgyógyással, de a férje nem engedi, úgy érzi, megcsonkítaná a feleségét, neki pedig csonka nő nem kell. Anita - szintén jóval (de mi ebben a „jó”) később, mert érdekes módon minden jóval később, vagy ellenkezőleg, szörnyű régen történt - egy ízben, két szendvics bicskával való felszeletelése és katonaként való eltüntetése mellett arról számolt be, hogy a középfokú angol nyelvvizsga-bizonyítványát, amikor még olyan nagyon büszke volt rá, bekereteztette, és a szobája fő helyére, az üveges vitrin fölé akasztotta. Oda, ahová szépen tűzött a meleg napsugár reggel kilenctől délután négyig, és az idők során tökéletesen ki is szíta a nyelvvizsga-bizonyítvány minden egyes, írógéppel ejtett bejegyzését, de még az eredeti nyomdai vonalak, rubrikák is úgy elhalványodtak, hogy a vitrin fölött immáron semmi egyéb nem lógott, mint egy aranyos keretbe foglalt üres, fehér lap, amely a tudást, az igyekezetet, a szorgalmat volt hivatott dokumentálni. Hát ekkora ökör vagyok én, fejezte be Anita a valóságos mesét, és a szájába emelte az utolsó turista szalámival bélelt zsömle-katonát, miközben nem tudtam nem arra gondolni (annyi, de annyi év után sem), hogy e mozdulatnál megremeg a málnányi anyajegy a hóna alatt. Holott nem is sejtettem, melyik alatt rejtezik.

Kérdés, érdekes-e ez a sok csip-csup ügy (néha felötlik bennem a teát szürcsölő Laci fa hangon elővezetett, ám örökérvényű német versfordítása, *Ej, was ist der Stein, Huhnmutter?*, avagy estéli imája, *Ich auch, du nicht, gut auch, du nicht*) mindahhoz képest, amit Zrínyi művelt. Velem vagy magával, vagy netán a magasságos Műszaki Tájékoztató Osztállyal, nem is eldönthető kérdés, minden esetre szavai eminens helyet követelnek maguknak... Hol? Nem másutt, mint bennem.

Első fordításom két nap alatt készült el, hatalmas csarnokok megvilágítására szolgáló ipari lámpatestekről szólt, száraz, dögunalmas szöveg, amibe azért is belecsempészttem némi lírát, mert eszembe jutott, hogy Édesanyuka a „húsnál” talán egy napon ilyen modern, szemkímélő lámpák alatt tépkedheti a cafrangokat, elvégre mindegy, hogy „keksz” vagy „hús”, mégis csak a fény a legfontosabb, hogy az legyen, sok, söt: több fény.

A kettes sorközzel gépelt, összetűzött A4-eseket letettem Zrínyi úr elé az asztalra, nem nézett fel, úgy rakta odébb, neki balra, egy magas stóc tetejére, aztán félre fordulva, a papírkosár fölé hajolva saját bicskájával elkezdte hegyezni az ácsceruzát.

Édesanyuka és Vera néni naponta nyaggattak, hogy’ s mint érzem magam, megy-e a munka, söt - Vera néni-szlengben - a „melcsi”, amit nem is értettem, vissza kellett fordítania emberi nyelvre, miszerint meló. Azt mondtam, semmi probléma, nekem találták ki, egy sima mondat, egy fordított, mint maga az élet, ráadásul ezerszer egyértelműbb és célirányosabb az iskolánál. Minden legépelt fejezet után olvastam húsz oldalt a Száz év magány-ból.

A „keksz” üzemi orvosi rendelője új csodamasinát kapott, afféle röntgengépet, ami az emberekről hőtérképet rajzol, ha mögé állnak, és az elszíneződésekből lehet megtudni, beteg-e a kedves munkatárs vagy sem. Bakonyiné az üzemi főorvos úrnak engem javasolt, hogy fordítanám le a műszer használati leírását, ami nem kevesebb, mint 387, finom műnyomópapírra készült oldalt jelentett (kapitalista angol termék). Átvonultam a végtelen gyárodvaron az igazgatóság épületével átellenben lévő rendelőbe, ahol egy kövérkés, kopasz, ujjain arany- és köves gyűrűket villogtató férfi fogadott fehér, rövid ujjú ingben, ami a köldökéig ki volt gombolva. Megbeszéltük, hogy rögvest nekiállok a használati utasítás fordításának, ám nem kell elkapkodnom, inkább pontos legyek, mint gyors, és ha elkészül egy-egy rész, majd átviszem, hogy a főorvos úr is elkezdhesse a bonyolult műszer tanulmányozását.

Visszatértemkor Zrínyi úr, ismét csak szó nélkül, ám ezúttal emelt fővel, felém nyújtotta a következőnek szánt, fénymásolt lapokból álló anyagot - tartotta, és én nem nyúltam érte. Akár a szent Bibliát, felmutattam a hőtésképes könyvet, és töredelmesen bevallottam, hogy én bizony felsőbb utasításra e mű magyarra való átültetésén fogok fáradozni a jövőben, és a kész munkát közvetlenül a főorvos úr kezébe teszem majd le.

Zrínyi kék szemébe bele lehetett volna fúlni. Meddig?, ennyit kérdezett csak, miközben karja erőtlenül lehanyatlott, és én mit felelhettem mást, mint hogy Ameddig tart. Mert a tartás a legfontosabb.

És az ilyesmi sokáig tart, elvégre egy gépnek is van lelke, főképp az efféle szuper masináknak. A Száz év magány olvasása közben is azt éreztem: sose szabad véget érjen, hiszen száz év rengeteg idő, a magam részéről még csak tizenkilencen vagyok túl, szinte meglepetés volt, kudarc, amikor mégis befejeződött - végül is, ugyanez állt a gépkönyv világára is.

A tökéletes béke hetei következtek, amennyiben az élet bármely pillanatáról ez jó szívvel elmondható a „keksz” falain belül. Mindenesetre úgy intéztem, hogy csönd vegyen körül. Ezzel együtt óhatatlanul értesültem róla, hogy nagyjából ugyanebben a világi létben Anita mennyit fogyott a hét öt napján, majd ebből mennyit hízott vissza a hétvégén; Laci Népszabadság-félórájának szófoszlányai is körbezsongták a fejemet, aminek amúgy örülnöm kellett volna, mert szavaiból kiviláglott, most már valóban a jó világ következik, ami a keresztségben az „emberarcú szocializmus” nevet kapta. Ha Anita nem volt a szobában, az emberarcú szocializmus reális alternatívájaként Laci szexuális kalandjainak plasztikus leírásával növelte a világról való - egyelőre elméleti - tudásomat, mindezt úgy, hogy az íróasztalok elrendezése szerint háttal ültem neki, bámulva falat, ahol semmit sem lehetett látni a sárga festék apró vonalkáin kívül, és mint ilyen teljesen alkalmas volt arra, hogy képzeletem ide vetítse ki azokat a jeleneteket, amikről Laci áradozott.

Néha arra gondoltam, az a lány, akiről Édesanyukának szinte biztos tudása van, miszerint semmi mást nem tesz, mint rám vár, ugyanilyen asztal mögött ücsörög valahol, bámulja a falat, és elképzelem, milyen is lesz majd az (velem, természetesen), amiről egyelőre még csak mások - szerencsésebbek, tapasztaltabbak - elbeszéléseiből értesülhet.

Tibinek továbbra is rosszul állt a szénája, Zrínyi úr (még nem is említettem: a keresztnéve Péter volt, tehát nem a vadkanos az ólomkakkal, hanem a lefejezett összeesküvő) egyre gorombábban bánt vele, egy alkalommal azt vágta a fejéhez, hogy amit fordításként az asztalra letett, az „trágya”, csak nem képzelte, hogy Pirovány főosztályvezető elvtársnak ilyesmit át lehetne küldeni. Anita bizalmas információiból az is kitűnt, hogy bizony már Bakonyinénak is kellemetlen szegény Tibi alkalmatlansága, elvégre idejövetele az ő lelkén szárad: a Tibi felesége nyolcadfokú unokatestvére, ugyanabból a kisalföldi falucskából valók mind a ketten.

Ám mindez a külvilág volt, azt ne mondjam: másvilág, ami ugyan kétségtelenül létezett körülöttem, élte a maga - még az is lehet: - törvényszerű életét, de az ebből kihasított saját szeletem másképp működött. A hőtésképes könyvvel úgy haladtam előre, hogy közben folyamatos megnyugvással pörgettem át ujjaimon a még hátralévő oldalakat, volt belőlük bőven. Két hetente tettem tiszteletemet Kobrizsa főorvos úrnál, aki többnyire konyakkal, kávéval és cigarettával kínált, amiből én egy Márka narancsot fogadtam el, azt nyalogattam, míg a főorvos úr (immár begombolkozva), végignyálazta a kezébe letett fordítást, csóválta a fejét, cöcögött, amiről csak az első alkalommal hittem azt, valamit helytelenít, később rájöttem, teljes érdektelenségét próbálja leplezni, majd végül a paksamétát az asztalra dobta, és így mondta ki a szöveg tanulmányozásából számára kibontakozott végső tanulságot, Nem könnyű az élet, szerkesztőkém. E címet adományozta a számomra, amit akkor kicsit lesajnálónak éreztem, de

utólag nincs vele semmi bajom: legalább egy ember szemében olyasvalaki lehettem, ami sose voltam, és ami miatt (utólag, megint csak utólag gondolva!) kicsit tán tisztelt is.

Két éve hallottam, hogy Kobrizsa, amikor az ő feje fölül is eladták a gyárat, előnyugdíjjal hátat fordított az orvosi pályának, tanyát vásárolt magának, ahol kutyatenyésztéssel kezdett el foglalkozni, míg egy szép tavaszi reggelen a dobbermannjai össze nem fogtak ellene, talán idegesítette őket a cöcögés, jut eszembe gyalázatos módon, és cafatokra tépték kedves gazdájukat, sőt, meg is ették, mert amire a postás, vagy kicsoda, két-három nap múlva benézett hozzá, már csak leszopogatott csontokat talált. Itt meg ott érzek meleget és hideget, miközben ezt írom, bizonyosan változik a hőtésképem, lehet, hogy a szívem helyén a monitor szerint csak egy nagy, fekete folt éktelenkedne.

Mert így van ez, halottakkal van teli az emlékezet, elképzelhető, hogy csak így ér valamit, mert amíg túl sok az élő, nevetséges az egész, elvégre bármikor meghalhatnak.

Éreztem, Zrínyi egyre ellenségesebben méreget, még az is meglehet, utolsó lógósnak tartott, holott láthatta, hogy a főorvos úrhoz vaskos papírkötegekkel indulok, szinte lábujjhegyen osonva el az asztala előtt, nehogy az enyémnél sokkalta komolyabb munkájában egy másodpercre is megzavarjam. Azt persze nem tudtam megúszni (jobban mondva: Zrínyi nem tudta megállni), hogy minden ilyen osonás alkalmával meg ne kérdezze, Vége?, s fullasztóan kék szemét rám emelve várta a feleletet. Én pedig, hogy a gyarló ismétlődés akkor már váljék nemes rítussá, soha nem feleltem erre a Végé-re mást, mint azt: Még hátra van egy kicsi. Ez a kicsi eleinte elég sok volt, majd kétségtelenül fogyni kezdett, de a kicsiben épp az a szép, hogy mindig akad belőle - egy kicsi. Ezt Zrínyi egészen bizonyosan nem így gondolta, mert a magam kis „kicsi”-jét alig ejtettem ki a számon, már elfordult, és girbegurba, egyáltalán nem irodai munkát sejtető ujjával papírokat kezdett el tépdetni, mintha a selejtezést kizárólag ezekre a pillanatokra tartogatta a volna.

Ádvent köszöntött ránk, ami azért volt különleges, mert abban az évben Vera néni egy koszorúval állított be, hozott mellé négy lila gyertyát, és némi megrökönyödésünkre, míg a sublód tetején felállította művét, arról szónokolt, Kutyaabassza, nem telhet az életünk tömény szűrkeségbe fojtva, kell a fény, hát nem, a négy pici gyertyaláng, ami vasárnapról vasárnapra fellobban majd, csak figyeljétek meg, mennyire klassz lesz, hogy lehet várni, mert a várakozás a legszebb az életben, a karácsonyban sem az ajándék ér valamit, hanem a tudat, hogy *jön*, hát Pucikáim, ne bámuljatok már úgy rám, mint egy megháborodottra, na tessék, milyen frankón néz ki, akkor igitunk egyet kortyocskát a nagy ijedelemre.

És Édesanyuka attól fogva minden este, ha csak néhány percre is, meggyújtotta az első gyertyát, amint jelezte (éreztem némi büntudatot a hangjában, mintha nem teljesen azt mondaná, amit gondol), azért, mert Vera néni képes ellenőrizni, hogy égett-e a gyertya, a *gyertyája*, és jaj lesz, ha nem. Nem mondtam, mert ez nem egy „mondanivaló”, hogy már mióta égetek gyertyát a lelkemben, a várakozás kis lángját, ami ki sose huny, amíg lesz várakozás, örökmécs ez a fény, sőt, gyanakszom, ez maga a lélek, a lelkem, ami remeg és lángol - igen, Zrínyi úr - egy kicsit.

A „keksz” vaníliaillatára rátelepedett a tél hidegszaga, ami elegyedett kőszénfüsttel, ráadásul délelőtt kilenc óra tájban valami gyanús szemerklés kezdődött az égből. Vettem a kabátomat, hogy a következő adag elkészült fordítással (szépen, borítékba téve) átballagjak a rendelőbe. És készítettem a mondatot, amit a külső szobában Zrínyi úr kérdésére válaszolni fogok, mert bármily hihetetlen, még mindig nem értem a hőtéskép-gépről szóló könyv végére.

De semmi sem zajlott az előzetes tudásra épülő terv szerint. Osonnom kellett volna, de nem osontam, Zrínyi úr rám nézett, rettenetesen kék volt a szeme, ám a Végé?-vel egy ütemet kivárt, én már megálltam volna a válaszadáshoz, de érzékelvén a felboruló rendet, ismét lendületet vettem, léptem volna, meglepetve és sután - amikor még össze nem cippázóztott kabátom szárnya beleakadt Zrínyi úr asztala bal szélén magasodó irattorony egyik kiálló csücskébe, és a következő pillanatban az egész éktelen robajjal lezúdult a padlóra.

Nem tudom, miképp nézhettem Zrínyi úrra (riadtan?, bizonyára, de nem ez a jó szó rá), ő minden esetre másképp nézett rám, mint eddig bármikor. Felugrott, az arca vérvörössé vált, ettől kék szeme mintha kihalványodott volna, a nyakán kidagadt a verőér, látszott, a kezét meg kellett feszítenie, hogy ne kövessen el valami jóvátehetlent.

Maga... nyavalyás!, sziszegte, Meglátszik, hogy az apja fattya, csak rombolni képes, egy Kun Béla-ivadék. Az ilyenek, mint maga, azt hiszik, hogy attól valakik, hogy senkik!

Álltam dermedten, hirtelen rengeteget kellett pislognom, de nem azért, mert könnyek szöktek volna a szemembe, sőt, inkább kiszáradt a szemem, mintha megszűnt volna bennem minden élet. A nagy boríték kicsúszott a kezemből, arra riadtam, hogy a papírhegy tetejére pottyant, erre gyorsan lehajoltam, de Zrínyi most teljes hangerővel, mint akit tüzes vassal csipdesnek, rám üvöltött, Hozzá ne merj nyúlni!, tegezett már, de még nem fejezte be, Takarodj ki innét, te ávós faszú rohadék, amíg szét nem rúgom a picsádat!

Közben semerre nem mozdult, csak a szája széle és az álla remegett.

Nem tudom kristálytiszta rekonstruálni, miképp kerültem ki az udvarra, hiszen ehhez át kellett menjek az előszobán, majd letántorogni két emeletnyi vaslépcsőn.

Kint álltam a „kekszet” átszelő fő közlekedési út közepén, egy hatalmas kamion jött velem szembe, és dudált szakadatlanul.

(Bizonyos félelem)

Egészen bizonyos, hogy mindezek nem Édesanyuka számára íródnak. Soha nem szabad, hogy olvassa. Csakis abban bízhatom - rettenetes dolog következik -, hogy az élet általános menete szerint a gyermek temeti el majd szülőjét, és nem fordítva, mert máskülönben, nem lehet felőle kétségem, Édesanyuka tudomást szerez róla, hogy árvább voltam, mint ő valaha is gondolhatta volna: néha hajlok arra a gazemberségre, hogy úgy véljem, inkább voltam árva Édesanyuka révén, mivel állandó jelenléte egy bizonyos időn túl, bizonyos, már megtörtént elhallgatásokon túl lehetetlenné tette az őszinteséget - míg Édesapuka, az áruló himpellér emléke lebegtetésével kebelbéli égi társsá alakult át, gerjesztve néminemű divina commediát, de mégis. És a sötétlő erdő meg úgy igaz, ahogy az meg nagyon írva, fentebb, másutt és mindenütt.

(Nem tudnám soha elégetni ezt az *egészet*, mint jeles elődök néhányan útmutatóul megtették. Ennyire nem semmizhetem ki magamat, és nem is hivalkodhatom magam előtt, én, a sziklaszilárd jellemű hős, aki bár szeretné egy mozdulattal - mint formalinba - titokba cseppenteni magát, de mégis csak él, e soha meg nem bocsájto világon él. Ha így kellene történni, nem holmi papirosokat tüzelnék, hanem szépen lelocsolnám magamat egy kanna benzinnel, és így lobognék el a semmibe. De inkább ezt se... nem valami eredeti, sőt, bármilyen nyavalyás poén, azt kellene mondanom e lángokban hentergő testre pillantva (ugyan honnan pillantának?): tiszta égés.

Szóval, ha egyszer, akkor már mindig: ön minden körülmények között ott volt az operában!)

(Választás - négy)

A kamion dudált, az utolsó pillanatban sikerül félreugranom előle, a sofőr lefékezett, félig kiugrott az ablakon, és válogatott szitokáradatot zúdított a fejemre, de mi volt az már nekem Zrínyi szavai után.

Az ellenforradalom alatt ugrált, így mondta Bakonyiné, amikor bent ültem a szobájában, és ugyanúgy a szépen kimanikűrözött, de nikotintól sárga ujját néztem, mint augusztus elsején, arra gondoltam, igazán befesthetné a körmét, valami szolid színű lakkal, ha egyszer ad magára. Aztán lecsukták, ha jól tudom, három évet kapott, folytatta Bakonyiné, utána került ide segédmunkásnak a „kekszhez”. Nem is emlékszem már, ki szólt, hogy van itt egy szaki, nincs még negyven éves, de már teljesen ősz a haja, viszont beszéli a világ összes nyelvét, természetesen a latint és az ógörögöt is. Csak a rendőrség valamiért nem hagyott neki békét, bevitték meg kihozták, utóbb még nálam is járt egy fiatalember..., itt Bakonyiné elharapta a szót, ismét azokkal a csikk-kínzó mozdulatokkal nyomta el a cigarettáját, Szóval neki sem volt könnyű, elhiheti.

A hőtésképem bizonyára rettenetes állapotokat mutatott volna.

Pedig e pillanatban már túl voltunk mindenen, innentől olajozottan, ahogy mondani szokás, mindenki megkönnyebbülésére mentek a dolgok. Bakonyiné értésemre adta, hogy bármennyire is megkedvelt, be kell látnom, hogy ebben a helyzetben - amiről senki sem tehet, jelentette ki, és a kezével olyan mozdulatot tett, mintha egy legyet hessegetne el... mintha valakinek a rossz szellemét üzné messzire! - Zrínyi és én nem dolgozhatunk tovább együtt, ő maga azonban, mint az Osztály vezetője, Zrínyiről nem tud és nem is akar lemondani. Ám, hogy lássam, mennyire nem közömbös számára a sorsom, máris szerzett nekem egy remek kis helyet a Városi Könyvtár gyárvárosi fiókjában, ami több, mint fél éve zárva van, nem találunk embert: az igazgató megígérte neki, amennyiben a jövőben elvégzem a középfokú könyvtárkezelői tanfolyamot, már holnap beléphetek.

Ó, hát én lehetek Gergulics inasa, ha nem is könyvkereskedő-inas, de könyvtáros-tanonc, egyedül, könyvek között, kell-e ennél szebb és jobb? Szerényre formált mosollyal bólogattam, mert Vera néni ezzel a „keksszel” csak kapizsgálta, mi való nekem, de Bakonyiné, ösztöntől vagy emberismerettől vezérelve, pontosan tudta, mit választanék, ha választanék...

Óhatatlanul is levezettem a sort, és Édesapukára gondoltam: ha ő nincs..., ha ő és Zrínyi úr nem kerülnek... kapcsolatba..., akkor Zrínyi úr soha... engem..., és akkor maradhattam volna a „kekssznel”, örök életemre ebbe a velejéig hamis vaníliaillatba burkolózva, a lelki sivatag egyik emberformájú lankájától a másikig csúszva-mászva.

Bakonyiné erősen megszorította a kezemet búcsúzásképp, és egyben tolmácsolta az akkor kivételesen távol lévő Zrínyi Péter üzenetét, aki annyit kívánt, hogy ha tudok, éljek boldogan.

(Bizonyos bizonytalanságok - mint régen)

Feltűnt, milyen hülye hosszú, megszakításokkal tűzdelt, magyarázkodó, kétkedő, önmagukat érvényteleníteni igyekvő, *félős* mondatok sorjáznak hosszú-hosszú oldalakon át. Jóformán semmi állítás. Hát akkor megpróbálkoznék egy röviddel (a létigét hozzá kell gondolni).

NEM.

Azaz nem (van) igaz, hogy mindez múlt idő lenne, nem. Mert ez a sok múlt idő most van, most történik velem (megint), furton furt én történék ezzel a múlttal, én tördelem a múltat, facsárom, hátha van még benne valami, ami mindenképp engem illet - mintha még nem ürítettem volna fenéig a bürökpoharat.

Amúgy megőrültem, ezt bízvást hihetem magamról, hiszen folytonosan úgy beszélek, mintha mindezeket valaha is bárki olvasná majd. Egyetlen mentségem van, maga a „mű” (háromszoros *ah!*): miközben ez lennék én magam, azt is tudnom kell (és éppen ezért tudom, látod, Édesanyukám, most is jól viselkedem), hogy a „mű” pontosan ugyanolyan felesleges és minden bizonnyal semmilyen tanulsággal nem szolgáló betűtenger, mint húsz évvel ezelőtti fordításaim a „keksznél”, trónolva a vaníliaillat kellős közepén.

Minek cifrázni: a „mű” a legfontosabb és elengedhetetlen felesleg.

Egyetlen gyermekem, akit szülök, egyre csak gyúrom össze abból, ami voltam, hogy legyen - mert akkor továbbra is vagyok. És nem lehet abbahagyni a szülést, a szülővé levést, akinek gyermeke van, tudnia kell, a gyermek mindig készül, egy Édesapuka, történjék bármi, Édesapuka marad. Szülő, aki szül. Mert csak így lehet igaz a mese, hogy boldogan élnek, míg meg nem halnak.

(A harmadik - három)

Nem vagyok benne teljesen biztos, hogy ezek a „harmadiknak” elkeresztelt személyek valóban megérdemlik a dobogós helyezést, mert mindig arra kell gondoljak: ezáltal egyenrangúsítom őket Édesapukával, aki ráadásul nem a harmadik volt a családban, hanem az első. Ellenben ha valakinek felesége lesz (támad?), és ez a feleség abba a lakásba költözik, ahol az addigi élet két emberről, Édesanyukáról és rólam szólt, végül is nem helyteleníthető a „harmadikként” való felemlegetés.

Gabyt, fogalmazásom utolsó „tárgyát” kell még végigmondanom, és akkor vége, elérkezem mostani önmagamhoz, amikor már csak a feneketlen (vagy éppen dupla fenekű - mért ne?) titokról lehetne írni, de az épp azért titok, hogy még titkos szavak által se nyerjen látható formát. Kicsit borzongató haladni e különös vég felé, aki itt ülök elevenen. Felötlik bennem a minap látott belvárosi textilüzlet kirakata, neon-narancssárga betűkkel hirdették: „Végkiárúsítás”, hát istenem, egy ilyen boltban mi más? És mindenütt: a véget árusítjuk ki, mert aminek nincs vége, azzal nem lehet mit kezdeni.

Nyolcadik éve könyvtároskodtam, lelkiismeretesen elvégeztem a tanfolyamot, dolgoztam, feltornáztam a taglétszámot „az egekbe”, ezért be szerettek volna vinni a központba, de ellenálltam, mert úgy akartam leginkább könyvtáros lenni, miképp a császár, aki a birodalom első hivatalnokaként tette a dolgát, úgy véltem, méltóbb, ha magam is csak egyszerű olvasó maradok, aki kölcsönadja a könyveit, mert jóságos, nem irigy... Majdnem úgy, mint a Gergulics inasa, a kis könyvkereskedő-segéd, aki ugyan személyes sértésnek vett minden betérő könyvvásárlót, mert állandóan azon mesterkedtek, hogy könyveket - még hogy megveszik! - raboljanak el a környezetéből. Én is leginkább olvasni szerettem volna, de ettől függetlenül nem gurultam méregbe, ha azzal szembesültem, hogy mások osztolni óhajtanak velem ebbéli örömömben. Így aztán, szerénytelenség ide vagy oda, azt kell mondjam (és ezt tudják jól a magasságos központban is), megszerettek a gyárvárosiak. Mindent elolvastam, és ezért mindenkinek tudtam ajánlani valami testre szabottat, nem is kellett sokat magyarázkodnom,

győzködnöm, ha valakinek a kezébe nyomtam egy-egy kötetet, vitte és átrágtta magát rajta - mert egyszerre méltónak érezte szerény személyét arra, hogy megbirkózzék vele.

Én már úgyis étlap szerint fogyasztottam a könyveket, mint ahogy egyik nap gulyáslevest kíván meg az ember, másnap tökfőzeléket, harmadnap (vagy ha mohó, akár még ugyanaznap délután) somlói galuskát, úgy olvastam kedden néhány fejezetet a Švejk-ből, szerdán a Beszterce ostromából, csütörtökön a Száz év magányból (mint desszert... te édes élet!). Édesanyuka nem is vett többé könyvet, nagyon drágák lettek, én hordtam neki haza egyet-egyet, fordult a szereposztás, de őt, ellentétben a gyárvárosi nénikkel és bácsikkal, nem lehetett rábeszélteni a mindenen felülemelkedő, vagyis inkább felülemelő olvasásra. Talán belelapozott az ajánlott kötetekbe, de biztos, hogy nem olvasta végig őket. No, és mi lesz ezzel az Akelbron kisasszonnyal?, Csak nem fojtja meg ezt a szerencsétlen Jadvigát a végén?, ilyesmi megjegyzések kíséretében kaptam vissza Édesanyukától a lelke ápolására szállított műveket, és amikor szégyellős mosollyal, hiszen mégis csak pirongattam őt, felhívtam a figyelmét, hogy talán el kellett volna olvasni a könyveket, Édesanyuka fáradtan felsóhajtott, Mikor van nekem erre időm, bogárkám?, és végigsimított az arcomon. Bogárka maradtam, dehogy is komoly könyvtáros (bácsi), csupán egy könyvmoly, jobb esetben csudabogár, akinek az életből elég annyi, amennyit mások láttak, hallottak, éreztek, csináltak, és erről ugyanezek a mások papíroson számoltak be.

Egy idő után elmaradtak a lélekmasszírozó beszélgetések is (jobban mondva: Édesanyuka beszéde) arról a bizonyos „kislányról”, aki rám vár, bizonyára megunta a várakozást. Később töredelmesen megvallotta, hogy amikor látta, milyen jól érzem magam a könyvtárban, vagyis életem, lám, rendes kerékvágásba került, Édesanyukában felsejlett annak a lehetősége, amennyiben így jól van, illő és üdvös lenne, ha így is maradna, örökre, az idők végezetéig. Ami egyben azt is jelentette, a várakozó kislány(ok) mondjanak le rólam, várakozzanak másra, nincs szükség rájuk, hogy felbolygassák egy olajozottan működő világ menetét, amit amúgy is csak két főre találtak ki (vagy szabtak: ez a többes szám harmadik személy egyedül Édesapukát illetné).

Vera néni ugyan a maga nagyszájú módján folyton „pasit” akart fogni Édesanyukának, nekem pedig a szokásos négyszemközti együttlétek alkalmával, érintéseivel, bűgóra vett hangjával, amikor - nem tudok ettől a gondolattól szabadulni - azokat a rég emlegetett füledt, nyári éjszakákat szerette volna körénk varázsolni, továbbra is „csajokról” regélt, alig diszkrétebb igék és jelzők használatával, mint Lacikám a „keksznél”, úgy tüntetve fel ezt a *dolgot*, mint ami az élet értelmét adja. Ehhez képest Vera néni is teljes mértékben facér volt a velünk, egészen a haláláig töltött évek alatt, pedig miután távozott a „hústól”, új életében minden korábbinál jobban adott magára, és biztos vagyok benne, hogy Laci, bár maga is tíz évvel lehetett ifjabb Vera néninél (s így Édesanyukánál is), nem habozott volna bombázónak minősíteni őt.

A szüntelen olvasás által magamhoz emelt nőalakokon túl néha felderengett Renáta képe, arcán az üdvözült mosoly, amint hátrálva távozik az ebédlő fényességes kapuja felé. Ebbe a látomásba annyi év után is beleborzongtam (hőtérvé!), nem is mentem el Édesanyukával többé az üdülőbe, szégyenszemre rendre egyedül bocsátottam útjára, az utószezonban, hogy senkitől sem zavartatva ki tudja pihenni magát. Derengett, annak idején mennyire reményltem, Renátával majd az üdülő könyvtárban futunk össze, és ekképpen, a könyv, az írás, a szentséges betű lesz az, ami igazán egymáséivá tesz bennünket - no, ez az, ami nem történt meg (vagyis: ez sem).

De ami késik, az nem múlik, és ami múlik, az néha-néha visszacsinálható vagy újra próbálható, úgyhogy tovább lehet vezetni a sort az Édesapukától eredő (eleve) elrendelés útján: mert ha ő nincs (ami abszurdum, amúgy)..., ha ő és Zrínyi úr nem kerülnek... kapcsolatba..., akkor a

„keksz”-könyvtár váltás sincs, nincs hamis vaníliaillat- és édes könyvporszag-váltás, és akkor soha nem tudom meg, hogy könyvtároskodásom nyolcadik évében, december 13-án (szüleim és a saját születésnapomon kívül ez az egyetlen dátum, amit napra pontosan meg tudtam jegyezni), nyitás után egy perccel Gaby belépett a gyárvárosi fiókkönyvtárba.

Mit belépett - bezuhant.

Kétségtelen, a szokásosnál kissé tán magasabb a küszöb, avagy a parketta süllyedt meg az évek során, de ezt mindenki tudta, aki idejárt, az első, legfeljebb második megbotlás után figyeltek rá, emelték a lábukat még az öregek is. Gaby viszont, aki akkor még csak egy kötött sapkát viselő szőke lány volt, teljes svunggal igyekezett befelé, így történhetett, hogy a botlásból esés lett, és az ajtótól jobbra álló A-D-ig polcnak nekitántorodva, hogy az elején kezdjük, főképp Ambrus Zoltánt, Ajtmatovot és Aranyt nagy robajjal a földre lökve ő maga e kötetekből formálódott kupac tetején nyert nyugalmat.

Szentélyem csöndjét így felfelve és belerondítva még soha, senki nem érkezett ide hosszú pályafutásom alatt, ezért mint a fiókkönyvtár vezetője és legfőbb olvasója, úgy vélem, arcomon rosszálló kifejezéssel ugrottam oda, elsőképpen nem is azért, hogy segítő kezet nyújtsak, hanem felmérni a rombolás fokát. Gaby akkor már az ijedelem első másodpercei múltával tápáskodott és hangosan röstellkedett azon, amit tett, miközben (egyáltalán nem emlékszem saját szavaimra, de még magam iránti rossz akarattal sem tudom elképzelni, hogy némán álltam volna ott) vélhetőleg olyasmiket motyorásztam, hogy Ugyan már..., Több is veszett Mohácsnál... (mármint több ember?), esetleg az is beleférhetett, hogy Hadd segítek. Végül is felállni biztos nem segítettem, az első testi érintés nem következhetett be ilyen hamar, teljesen ismeretlenül, de annak is eljött az ideje. Ellenben zavarában Gaby nekiállt a könyveket felszededegetni a padlóról, potyogott belőlük a kölcsönző cédula, rossz helyre dugta őket vissza, úgyszólván kértem, hagyja inkább az egészet ott, ahol van, majd én rendet rakok, úgysem árt néha rendezgetni kicsit az állományt.

A folytatásból most semmi más nem jut eszembe, mint az, amit Vera néni mondott, az a mondat, amivel rám testálta Gabyt, nem sokkal azelőtt, hogy elindult volna végzetes találkájára azzal a bizonyos fékeromlott IFÁ-val. Pontosan ugyanolyan kelekótya teremtés, mint én, jelentette ki Vera néni, hangjában némi cinkos bűgással, és lehet, hogy neki is csak abban a szent pillanatban jutott eszébe, hogy hozzátegye, Mintha magamat látnám húsz évvel ezelőtről.

Én pedig szívesen láttam a huszonéves, azaz *korban* (is) hozzám illő Vera nénit - az oldalamon, fűzném hozzá, ha ezzel megint nem szaladnék előre (abban, ami máskülönben már rég hátramaradt).

Gaby Hans-Georg Gadamer Igazság és módszer című könyvét kívánta kikölcsönözni, az előző nap költözött a Gólya utcai albérletbe, és úgy megörvendett, hogy itt, a szomszédban van egy könyvtár. Könyvtár valóban volt, csak az igazság módszeres keresésére nem nyújtott módot. Akkoriban azt képzelte, az esztétikai tételek studírozása egy másik világba vezetik át, ahol is az itteni, hol a studírozás zajlik, egyszerűen felszívódik.

Nem így történt, történelmileg másképp alakult, s ha igazat szeretnék szólni, e pillanatban vállalva a cinikusság vádját (önmagam felé - önmagamtól), nyugodtan tehetem hozzá: végül is, Gaby szívódott fel, legalábbis abból a világból, amit rólam neveztek el. Illetve én, csakis én váltam oly mértékben titkossá, hogy egy idő után többé nem volt értelme mint jelenvaló lénnel törődni velem.

(Bizonyos bizonytalanságok - örületbe hajolva)

Remélheti-e bárki is, hogy elmagyarázza az életét, azt, amit ugyebár a legjobban ismer? Kezdek belefáradni. Kezdek gyanakodni, vajon mért szeretem ennyire magamat, hogy képes vagyok végigmesélni ezt a lassan-lassan a titok révjébe ért életet, tényleg így akarok szobrot állítani magamnak? Sunyin azt remélem, ez a fejtegetés, boncolgatás, az egyre tekervényesebb, egyre érvénytelenebb emlékezés mégis csak ér valamit, ennyi tengersok szó. Holott ezáltal sincs semmi elintézte, vagy éppen „kiváltva”, mondván: legalább utólag és bölcsen... Akárha egy üres, lelketlen terem maradék, immár semmire nem használható bútorait rakodnám innen oda, egyik pókhálós sarokból a másikba, ezzel is rombolva egy pók tökéletesen megalkotott művét.

Miközben oly büszke vagyok saját, kinkeservvel meghódított titokzatos régiómra.

Minden szeretetbe mártott test annyit vesz a súlyából, mint az általa kiszorított szeretet. Olyan könnyű lettem, akár egy szappanbuborék.

(És fáj, hogy eszembe jut: pontosan tudom, Édesanyuka hová rakta el „jó helyre” gyerekkori szappanbuborék-fűjókámat. Szinte mérges vagyok, sőt: nem is szinte, mert ez az elrakás is szeretet. Felesleges szeretet.

Rettenetesen horkol szegény a másik szobában. Olyasmi hangot ad: hvü-ün szii - vajon van-e a világnak olyan nyelve, amin ez a két szó jelent valamit, s ha igen, mi lehet az?)

Érzem, nem megy ez a Gaby-ügy. Annak elmagyarázása. Mármint hogy ez egy történet lenne a „sok” közül.

Még jobban tartok attól, Gabynak, immár távollétében, igaza van - kezd igaza lenni. Míg a kezdetek kezdetén azért születtek az első sorok (soraim!), hogy majdan (most érkeztem volna ide) bizonyítsam, szeretetem nem szolgált rá a lefokozásra, a vádra, úgy lobog, ahogy... mit mondjak?, annak lobognia kell. De most úgy érzem, hogy az eleddig elősorolt szeretéseket és viszontszeretéseket a Gaby-féle szerelem nem olvasztja magába hatalmas tégelyként, kettőnk közös élete, perceink nem tudtak a többi fölé nőni, az ezernyi pizsmogással telt, felidézhetetlen, időpazarlássá lett órának, fájdalom: évnék.

Édesapuka, Vera néni, Gaby (csupán időrendi sorrendben, de nem az idő-e a legfontosabb az életben, mert amúgy miből készül az idő? - az idő emberből készül) mind *voltak*, és egy bizonyos pillanattól fogva úgy *vannak*, hogy nincsenek, vagyis roppant különleges teremtmények.

Édesanyuka talán van még.

Én biztosan.

(Levelek barátnémhoz - egy)

De hogy annyit se tudjak mondani a legutoljára szeretett lényről, amennyit a „hamis” töltőceruzáról regéltem el?

Ez bánt.

Kell legyenek szavak, hogy ilyen cinikus legyek, belső használatra, amik a belenyugvás szent állapotába emelnek, ahol túl vagyok mindenen, a túlzásokon is, és persze túl a szavakon. Ám ha mindezt megelőzően ezek a fránya szavak nem teljesítik kötelességüket, nem hajlandóak megismételni önmagukat, azokat a szavakat, amiket Gaby és én (no jó, Édesanyuka is) valaha mondtunk egymásnak, azt a látszatot kelthetik, mintha elvesztek volna az őket kimondó emberrel együtt, pedig dehogy is!

A próbálkozás maradt, a szólongatás, egy olyan lény megidézése néha-néha, aki a *többiekhez* hasonlóan csak elutazott, messze, hogy aztán azon a helyen, amit választott magának, örökké éljen. Soha el nem küldendő leveleket kezdtem írni Gabynak arról a sokadszorra tett, ezért különösnek tán nem is nevezhető, mégis mindig megdöbbentő tapasztalatomról, hogy a múltnak éles fogacskáik vannak, amikkel fáradhatatlanul és kíméletlenül rágcsálja a jelenemet, és épp ezért ennek a nagyon illékony és törékeny jelennek pontosan olyan alakzatai lesznek, amilyenre a múlt a fogacskáival megalkotja.

Ami az egész „akció” értelmét illeti, mivel ez esetben teljesen felesleges lenne sikerről avagy eredményről beszélni, bármi is szülessen a szavak sorozata által, egyetlen bölcsességet sikerült háttérként mögéje állítanom, ami így szól: olvasatlanul elégetni lehet bármit is, de megíratlanul bajosan.

1.

Mindig is ragaszkodtál sérelmeidhez, mert azokat jó időben elő lehetett húzni. Feltűnt, vajon miért nem akarsz engem igazából megismerni? Nem a szerelem „eszközeivel”, hanem, ha lehet ilyet mondani, józan emberi ésszel, amikor egyszerűen (ha, persze, egyszerű lenne!) kíváncsiságból feltérképezzük a másikat, a múltját, az emlékeit, a vágyait, tehát mindazt, ami a sejtjein túl egy embert valójában megalkot. Én minden apróságra már-már mániákusan rákérdeztem, ez és az hogy’ s mint volt, amire te sokszor ingerülten válaszolgattál, hagyjalak békén, nem emlékszel, ami nem volt igaz, mert kellő pillanatban mindent kristálytisza emlékezettel elő tudtál sorolni, ám az, hogy ezek az átlagos, mégis mindenkivel oly különösen megcsó dolgok miképp történtek, téged egy csöppet sem izgatott - bőven kielégített saját szenvedésed évtizedekre rügő krónikája, amit, mindig is harsányan zengtél: vigyáztál rá, mindennél jobban, nehogy a sérülések behegedjenek. S miközben azt vallottad olykor-olykor, hogy igenis boldogságra vágysz, - ma már tudom -, ez semmi mást nem jelentett, mint hogy legyen ki ellen harcolj, legyen kinek megmutassad, miképpen törsz majd ki az ő köréből is, s hagyod hátra, mint olyasvalakit, aki - tessék! - méltatlan volt a harcra, azaz a veled való közös boldogságra. Titkon egyszer-egyszer arra gondolok, hátha mégis szenvedsz attól, hogy elhagytál, ám ilyenkor semmi elégtétel nincs bennem, csupán aggodalom.

2.

Melyikünk titkos reménye az emlékezés-képtelenség? Te akarod, hogy ne legyen nyoma, legalábbis az én szavaim által, annak, ami mi ketten voltunk, avagy saját tudatalatti emlékezés-blokádomnak köszönhetek mindent. Azért, mert nagyképűen azt akarnám mondatokba préselni, milyen szépen is tudok megbocsátani, holott nekem is meg kellene bocsátania valakinek - aki én magam nem lehetek.

Beleborsózik a hátam, valahányszor Édesanyuka a konyasztalnál ücsörögve felém nyúl, felpuhult ujjain mindig a zsír érintését érzem, és azt mondja, az utóbbi időben már felém sem nézve, csak bámulva kifelé a kilencedik emeletnyi magasságba, Talán jobb, is hogy ketten maradtunk.

Az egészben a legrettenetesebb az az egy szó: a „talán”.

A többi, ami megtörtént, úgyis bizonyos.

3.

Ahogy a görög bölcse mondta, az életben minden pillanatban véget ér valami, de ugyanabban a pillanatban el is kezdődik valami más - ezt szavalta fennkölt hangon a sasorrú, homlokán borsónyi bibircsókkaal ékeskedő anyakönyv-vezetőnő. Hangosan kuncogtál, meg kellett húznom a blézered alját, utóbb állítottad, váltig állítottad, senki görög bölcse nem mondott ilyen ökörséget. Édesanyuka szerint ez akkor is így van, mert rémes volna, ha soha, semmi nem érne véget. Tovább kuncogtál, egyszer sem beszéltünk róla, de arra gondoltam, Édesanyukát nagyjából egy skatulyába dugtad az anyakönyv-vezetőnővel. Bibircsók ide vagy oda.

4.

Próbálom leltárba venni, mit tudok rólad, Gaby. Egy szőke kislány, pirinyó füllel, egzaltáltan csillogó kék szemmel, a szájad keményen összeszorítva, azt hiszem, ha megöregszel, a szájból csak egy vékony vonal marad, és alulról és felülről is sűrű, vékony ráncok szaladnak majd e vonal felé.

A tested gyönyörű szobor volt - a testedről nem akarok mondani semmit. Vágyakozásom föld alatti magánzárkájában pihen, megbékélve abban a tudatban, hogy soha nem tudja meg, milyen vétkek miatt ítélték örök büntetésre.

(Próba - egy)

Ha egy találkozásból szerelem lesz, a szerelemből együttlét, akkor az a legkevesebb, hogy megváltozik az ember élete. Nesze neked, általános alany: tehát megváltozott az életem, de Gaby ezt nem vette tudomásul, szerette volna, ha ez az élet sokkal inkább megváltozna, sőt: átváltozna.

Ott kellett volna hagynom a könyvtáramat. Olvasni!, hányszor mondta emelgetve szemöldökét, Olvasni minden hülye tud!, ezt volt addigi életemről a sommás véleménye, mert - megadom, nehéz elképzelni - nem hitte el, hogy különül olvasok bárkinél. Ő folyton képezte magát, a főiskola elvégzése után különféle kurzusokra iratkozott be, alig volt otthon, mert sziklaszilárd meggyőződése volt, hogy az élet lehet kemény, mint a gránit, ám vasakarattal és megfelelő felszereltséggel csodálatos szobor faragható belőle. Aláírom, vannak pompás gránitszobrok, hajaj, rengeteg, de egyik sem tud megmoccanni, mindegyik hideg és néma.

Az embernek legyen hivatástudata!, ez volt Gaby életének vezérlőelve, amibe az is beletartozott, hogy a férjhez kell menni, amit lám, szintén tökéletes időzítéssel teljesített. Ha néha megkérdeztem tőle - elképedésem végső stációjaként -, hogy ő mire hajt, mi akar lenni, szikrázó kék szemével szinte felnyársalt, de mindig szó szerint ugyanazt felelte, tehát tényleg komoly elhatározása volt, Ember akarok lenni, érted, ember, ha tudod, mi az. Mindannyiszor némán vettem tudomásul, hogy tehát emberségre készül, bár ez a tény, a szó jelentésével szöges ellentétben, nem töltött el feltétlen megnyugvással.

Igen, ember, mormoltam magamban, embernek lenni, végül az is valami. De eltűnt embernek lenni, az még sokkal tökéletesebb. Mert az feladat. Olyan, mintha valahonnan hívna valaki. Tehát *hívás*.

Nem maradt más, mint megvalósítani a minden eddiginél komolyabb „hivatást” a minden napokban, ami első lépésben számomra nem lehetett más, mint az ősi, édesapukai csábítás: megszemélyesíteni a titokzatosságot. Úgy szerettem volna, ha valami csoda folytán, mint évekkel korábban a fényképezőgépre, ráakadok Édesapuka régi naplójára, és annak nyomán, mintha forgatókönyvet használnék, alámerülhetnék a titokba.

A feladat ezerszer bonyolultabbnak bizonyult, mint Gaby ilyen-olyan fizetős tanfolyamai, továbbképzései és a hétvégéket is rendre felemésztő fejtágítói. Úgy kellett intézzem, hogy a titok jó legyen, elfogadható, olyan, ami a közben tovább folydogáló, „nyilvános” életet sem mérgezi meg. Kicsit attól tartottam, hogy minden, ami titok, az egyben bűn is, de legalábbis szégyellenivaló. Szép titkok kellene, döbbsenem rá, olyanok, amik akár el is beszélhetőek, tehát ha egy örült pillanatomban felfedném őket, akkor se lenne belőlük semmi baj.

Baj, istenem...

Baj volt, hogy Édesanyuka egy vasárnap reggel, amíg a tejeskávém előtt ücsörögtem a konyhában, és ő szokás szerint tett-vett, egyszer csak a hátam mögé állt, hátrafelé magához húzta a fejemet, megsimogatott, és a legtermészetesebb hangon közölte, Őszül az én kis bogárkám, és éreztem, hogy ujjaival a hajam között kotorászik. Gaby felnézett a bős pirítóskenyér-vajazásból, elhúzta jobbfelé a száját (szerettem ezt az évődő mosolyát), Adjon isten, Jani bá', ha megkérhetném, ugyan regéljen má' a régi szép időkrű', amikő' még fiatal vót!

Ezen nevettünk, végre lehetett valamin együtt nevetni, rajtam. Édesanyuka elrendezgette fűrtjeimet, mintha ezzel mindent visszacsinált volna (de csúnya szó!), és a reggeli folytatódhatott.

Abban a pillanatban tudtam, ez lesz az első titok: hogy öreg vagyok. Nem is értem miért, ettől a naptól fogva néha valóban belefájdult a szívem, milyen jó volt régen, mintha tényleg jobb lett volna, mintha minden, ami most van, nem akkor készült volna. Szentimentálisan megálltam vacacságok előtt megilletődni. Ott volt a könyvtáram vécéablaka, aminek a keretéből a kiszáradt gitt az évek alatt szinte teljesen kipotyogott - és rettenetesen vágytam rá, hogy bárcsak ott lehettem volna, amikor annak idején ezt a semmi ablakocskát gittelték, mondjuk, harminc évvel ezelőtt, egy napsugaraktól nehéz nyári délelőttön, itt a kis udvaron, ahol egy félmeztelen szaki betömte, majd lesimította a gittet. És emlékszem arra az ormótlan, a csuda tudja, mire használt, zöldre lakkozott gépre, ami évekig árválkodott a roncsstelep kerítése mellett, mert oda sikerült lehuppanítani, és ott is maradt, és a felém eső oldalán jól látszott a fém lapocska, amit az összeszerelés után utoljára ütöttek rá a belesajtolt évszámmal: 1960. Valami elemésztő vágyam kelt 1960 után. Pedig lehet, hogy iszamós, elátkozott novemberi napon esett meg e nagy tett, és az a munkás, aki olajos körömággal dolgozott vele, a pokolba kívánta az egész masinát a népgazdaság felemelkedésével együtt, vagy már nem is kívánt semmit, csak a nap végét, az itókáját, a feleségét, az ágyát. És mégis szeretnék ott állni, abban az üzemben, és hallani, ahogy kalapál.

Elmentem a fodráshoz, és hajfestést kértem. Néhány éve hűtlen lettem ahhoz a borbélyüzlethez, ahová Édesapukával jártunk, azóta be is zárt, ha jól tudom, játékerem működik a helyén manapság. Magam előtt látom a nyakigláb majmot, a játékomat, amit Manyi nénitől kaptam arra kis időre, amíg ő eltűnt Édesapukával az emeleten, titokban, ugyebár, mert a titok maga az életerő. Beültem egy hajstúdióba, előadtam igényemet a tökéletesen észrevehetetlen hajfestésről, ami eltünteti az ősz hajszálakat, de sem színben, sem fazonban nem okoz egyéb változást, és a rendelkezés kiadásától kezdve semmi más dolgom nem maradt, mint hunyt szemmel alámerülni saját, jól megérdemelt titokzatosságomba. Még tán álmodtam is, nem tudom, hogy merjem-e így nevezni, de láttam magamat, ahogy Édesapukával megyünk

valahova, kézenfogva, amint szófogadó kisfiúhoz illik, amikor beleléptem egy rágógumiba, ami a nyári melegben (nem értem: a múltban mindig nyár van?) nyúlott, tekerőzött, minden esetre képtelenség volt megszabadulni tőle, és Édesapuka azt mondta, Na, szép kis földhöz ragadt emberke lesz belőled, öregem. De ebben az egyben nem szabad igaza legyen, rajta vagyok, hogy megcáfoljam.

A hajfestés, akármilyen hülyén hangzik is, főképp így papírra téve, pompásan sikeredett. Én legalábbis, talán életemben először, gyönyörködtem magamban, hiszen a tükörben azt láttam, szinte semmi sem változott, jöllehet a változás maga tény, mert az a néhány öregség-hírmondó ősz hajszál bizonyosan eltűnt, de még nagyobb változás maga a titok, ami nem csupán a hajamat vagy a fejemet érintette, hanem teljes egészében körbeburkolt, mit burkolt: kitöltött, vagyis biztos lehettem benne, megindultam a hivatás rögs útján. Egy olyan hívás hangjára, amit, ki tudja, mi okból, elhangzása után (ha ugyan elhangzott, és nem pusztán gondolta az a *valaki* - hadd rejtegessem őt) csak hosszú évekkkel hallottam meg.

Mivel Gaby este azzal a megállapítással lepett meg, hogy „jó szagom van”, örvendezve nyugtáztam magamban, lám, a titok illatként is körbeleng, bár azon az estén ennek semmiféle olyan gyakorlati következménye, ami férj és feleség között nagyjából természetesnek mondható, nem lett. Csak Édesanyuka, már sokadik hajfestetésem alkalmával hajolt hozzám közelebb, és kérdezte meg, inkább méltatlankodó csodálkozással, mint dicséretképp (hiába, Édesanyuka és Gaby két külön világ), hogy Neked van ilyen vaníliaillatod?, amire hazug módon azt feleltem, Nem tudom, pedig hogyan tudnám, és nem a fodrázpacsuli miatt, hanem a „keksz” örökségének köszönhetően, úgy látszik, az a sok belélegzett vaníliaillat konzerválódott bennem és megőrzött magának is.

Aztán jöttek az órák. Nagypapa Szputnyikja szorgalmasan keringett önmaga körül a karomon, mutatta a valóságosnak tűnő időt, és ezzel így meg is lettem volna békélve, ha nem történik egy kis baleset. Egyszerűen megbotlottam a járdán (egy helyéről kiszaggatott szemétgyűjtő-edény meredező csonkjában), és a lendülettől fejfel nekizuhantam Tripammer Ede órásboltja kirakatának, ami nagy csörömpöléssel betörött.

Az öregúr fehér köpenyben, méltóságteljesen lépett elő az üzlet sötétjéből, végigmért, mint afféle ordenáré huligánt, aki fényes nappal egy békés kisiparos (pardon: kisvállalkozó) magánszférájába hatol be eszeveszett részegségében. Szerencsére sikerült kimagyaráznom magamat, s mint kiderült, a biztosító minden bizonnyal megtéríti a kárt. Beléptem az órásboltba, ahol legalább fél évszázada semmi sem változott, épp azért nem is járt el felette az idő. Ahol több az óra, ott az idő is több. Csak álltam, lassan forogva körbe, mint egy eleven másodpercmutató, és a sötétbarnára pácolódott falakon függő órákat úgy bámultam, mint a legtökéletesebb múzeumi remekműveket. Tripammer Ede hosszas morgolódás és a kirakat kitakarítása után maga is csodálkozva, sőt, némiképp zavartan vette tudomásul, hogy még mindig ott vagyok, és kényszerű találkozásunk ezek szerint még koránt sem ért véget.

Ugyanazt a kérdést tette fel, ami, úgy látszik ennek a generációnak a sajátja, amit réges-rég már nekem szögeztek egyszer.

- Tetszik valami?

Hogyne tetszett volna, bár hogy micsoda, azt nem tudtam pontosan. Már pedig az órák szeretik a pontosságot, a feleletekben is. A farzsebemben kibírhatatlan módon éreztem ronggyá foszlott bőrpénztárcámat, és erőnek erejével próbáltam emlékezni, mennyi pénz lehet nálam. Gaby eléggé szűkmarkú volt, ez is hozzátartozott a hivatástudathoz, a készpénzt, a családi kasszát, amit egy valószínűleg még szintén nagypapától hátramaradt, ütött-kopott, szürke fém cigarettásdobozban tartottunk, majd' minden este, félhangosan, úgy, hogy én biztosan halljam,

bárhol is lapítok, átszámolta, és sóhajtozott közben, hogy ennyi keresetből a világon nem fogom vinni semmire. Részéről csak egyszer tapasztaltam „vétkes” pénzpazarlást, bár - ha az ő esze szerint próbálok gondolkodni - az is inkább befektetés volt, amikor a fejébe vette Édesanyuka és lehetetlen fia (úgy is, mint férj...) átnevelését, miután kiderült, mindketten abban a kezdeti ősállapotban leledzünk, hogy nem voltunk még McDonald's-ban. Gaby, aki az egyedfejlődés egyik legújabb keletű állomásának tekintette a gyorséttermet, a „praktikus, gyors, higiénikus” hármasjelszó ellenében a drágaságát is megbocsátotta, és mint a hivatás elérésének megengedhető eszközét kezelte. Édesanyukát és engem is megfogott, amikor azt „kérte” születésnapjára, hadd vihessen el minket a Mekibe (csak így említette), mert mégis csak tűrhetetlen, hogy a huszadik század utolsó éveiben olyanokkal kell egy fedél alatt lakjon, akik azt se tudják, *eszik vagy isszák* a McDonald's-ot. Lehet-e ellenállni egy születésnapi kívánságnak, hát persze, hogy nem, így ültünk hármasban egy csomó műanyag- és papírdoboz meg - pohár fölött, ajándékainkat Édesanyukával mindketten elfelejtettük magunkkal hozni, mintha ide nem illene, és biztosítottuk Gabyt, hogy otthon még egyszer felköszöntjük, holott addig egyáltalán nem tettük meg, csupán Édesanyuka dűnnyögött, műanyagvillájával ügyetlenül böködve műanyagtálba préselt salátáját, hogy lám, megint eltelt egy év.

Én pedig automatikusan rápillantottam az órámrá, mintegy ellenőrizendő, hogy tényleg így van-e: fél hármat mutatott.

És igenis, vinni akartam valamire, jobban mondva valamit. Hirtelen és kínzó felismerésből, egy órát. Nagy titokban. Haza. Hogy ne vegye észre senki. Mert az nem járja, hogy úgy teljen el egy élet, hogy egyszer sem vásárolok órát.

Körülnéztem az üveges vitrinben. Tény és való, volt nagyapai óráim, ami méltóképpen hagyományozódott rám (sőt, lehet, mégis méltatlanul, amennyiben most készülök a Szputnyik elárulására), ám az igazán tökéletes az lett volna, ha az atyai arany zsebóra vándorol tovább hozzám, annak rendje s módja szerint.

Nem volt se rend, se mód - arany zsebóra pláne nem.

Ha megfeszülök, se tudom felidézni, milyen órát viselt Édesapuka. Még egy titokkal többje van, mindig is vezetni fog, hogyan is képzeltem, hogy utolérem, a fene *egyen* meg!

Rámutattam az üveg mögötti legszerényebbnek tűnő zseborára, amihez lánc se dukált. Tripammer Ede odahajolt, az üvegben halványan tükröződött az arca, az volt az érzésem, nem is az órát nézi, hanem engem vizslat, így közölte, nagy sokára és lassan, mint aki még e rövid kijelentés során is változtat azon, amit mondani akar, Huszonötezer, és gyorsan elfordult, mintha kerülné a pillantásomat.

Előhalásztam a pénztárcámat, tudván tudva, hogy ennek az összegnek a töredékét sem rejti a szakadozott erszény, mégis alaposan átvizsgáltam, ujjammal morzsolgattam a papírpénzek csücskét. Akkor láttam meg a legalsó polcon egy nagyon bumfordi, négyzet alakú, alumínium órát, amihez egy enyhén elkoszolódott, piros vászonszíj tartozott, és mellette, öreges, szálkás ceruzaszámokkal egy kis cetlin ott virított az ára, háromezer forint.

Ezt... megveszem, hoztam Tripammer Ede tudomására, mert úgy éreztem, valami különleges titok hordozója leszek a csúnyácska óra révén, és az a beláthatatlan idő, amit másoknak mutatott, hozzám költözik, felvértéz.

Nem kell ám minden áron vásároljon, fiatalember, szólt hozzám az órás, és befestett ősz hajszálaim jutottak eszembe erre a megszólításra, és ránéztem, aki teljesen kopasz volt. Szó sem lehetett arról, hogy lebeszéljen, a pultra kiterítettem két darab ezrest és minden egyéb aprót, majd megkértem arra is, hogy a zseborát se adja el másnak holnapig, mert mindenképp

eljövök érte, és kifizetem. Kérem, hajtotta meg magát Tripammer Ede, s hangjába a szigorúság mellé ezúttal mintha némi csodálkozás, sőt, hadd higgyem azt, csodálat vegyült.

Otthon az órát elrejtettem, méghozzá a legméltóbb helyre: ugyanannak a szekrénynek a mélyére, ahol annak idején Édesapuka fényképezőgépét megtaláltam, amely kis lyukat azóta saját territóriumként kezelek, mint a titkok mélységes barlangját, ahová - bár nyugodtan be lehetett volna pakolni ide egyebet is, maradt még hely bőven - más nem tehetette be a kezét.

Reggel pedig a bankkártyáról leemeltem azt a bizonyos huszonöt ezer forintot, amennyibe a legegyszerűbb zsebóra került Tripammer Ede órásboltjában.

Nem emlékszem, valaha is vártam-e ennyire a kölcsönzési idő végét szeretett kis fiókkönyvtáramban, mint ezen a napon. A visszahozott könyveket ott hagytam a gurulós kiskocsiban, nem osztottam vissza őket a helyükre. Az üres percekben, amikor nem volt senki, próbáltam szemezgetni kicsit a Szindbádból, egy kötészetre félretett, ronggyá olvasott példányt, amikor rájöttem, hogy itt is, ott is egész ívek hiányoznak belőle - íme Szindbád, ez a titokzatos úr, amint az olvasók jóvoltából végképp eltűnik, nincs író, aki ezek után kitalálhatná, mi történik vele, szakasztott, akár Édesapuka, hát majd egy szép napon... De előbb az óra, elvégre mindennek eljön az ideje!

Tripammer Ede az órák megszokott pózában, görbe háttal, szemén a nagyító monoklival ücsörgött, és pirinyó csavarhúzójával próbált rendbe szedni egy aprócska szerkezetet, hogy az munkája gyümölcseként méltóképp bánjon majd a másodpercekkel.

Ott álltam előtte, és abban a pillanatban az összes óra, ami a falon lógott, elkezdett ütni-verní, bimbamolni, zenélni. Tripammer Ede felállt, az asztalát borító posztóra hang nélkül hullott ki a kezéből az apró csavarhúzó, úgy tűnt, a következő pillanatban megkérdi, Mi tetszik, de uralkodott magán, tudta már, mi tetszik, egyszerűen csak a vitrinre mutatott némán.

Mint valami szent ereklyetartót nyitotta ki az ajtaját, és emelte ki tenyerén tartva a legegyszerűbb zseborát. Tömör ezüst, szólalt meg végre, Rimaszombati professzoré volt, emelte rám a szemüveg lencséje mögött óriási bogárrá nőtt szemét, felteszem, halott róla, a kórbonctani intézetet vezette.

Szóval egy kórboncnok, nyugtáztam magamban, és az első pillanattól fogva jól esett, hogy *ilyen* története van ennek az órának, habár az nem mondható, hogy sok mindent „látott”, mégis különös és felettébb titokzatos események során verte az időt egy olyan férfi ruhazsebében pihenve, aki minden nap a halállal foglalatkoskodott.

Letettem Tripammer úr elé a pénzt, amit ő számolatlanul elrejtett egy kis fiókban, majd mint aki ezáltal bevégezettnek tekinti közös dolgainkat, visszaült a székére. Rimaszombati professzor zseborájának ezüstje még meg sem melegegdetett a kezemben, amikor áruló módon, újból a vitrin felé fordultam, és a legmélyebb tanulmányozással kezdtem szemlélni az odabent ketyegő többi órát.

Volt ott egy duplafedelű, cirkalmazott arany, ahogy dukál, láncsal. Római számokat festettek porcelán lapjára, amit finom, leheletrajzolatú hajszálrepedések fontak be, és pontosan ezektől lett olyan... igen, mért ne mondhatnék ilyet: szép.

Szép. Lehetséges, hogy egy idő után jobban tetsszen egy óra, mint a feleségem? És ki állítaná, hogy egy feleséget nem lehet felhúzni? Viccelődöm itt...

Tripammer Ede megint felállt, megkerülte a pultot, és szakasztott úgy, mint tegnap, közvetlen mellettem állva odahajolt az ajtóhoz, éreztem a belőle áradó öregszagot. Némán mutattam az üvegre, és ő, már elfordulóban, száraz hangon csak annyit közölt, amennyit szükséges. Száz-

hús, mondta, s nehogy véletlenül kétségeim támadjanak, gyorsan kiegészítette, Természetesen ezer.

Tudtam a sorsomat, azaz az óra a sorsát, de nem voltam benne a biztos, hogy ezt ilyen merészen, kitárulkozva az órasmester tudomására hozhatom-e, de úgy látszik, ismerhette valamelyest az órákba bolondult lélek anatómiáját, mert amikor visszatért a helyére és leült, mintegy búcsúzásképp megnyugtatót, Meg fogja várni, kérem, tessék nyugodtan hazamenni.

Talán kellett is ennyi biztatás, hogy jó úton járok, titkom nem valami rettenet, hanem dicsérnivaló igyekezet. Nyugodtan mentem haza, s rejtettem el első zsebórámat ugyanoda, ahová a bumfordi alumíniumot.

Figyeltem a két nőt: Édesanyukát és Gabyt, vajon melyikük lesz az, aki valamit kapisgálni kezd titokzatosságomból, anélkül, hogy a valós történelekről bármit is sejtethetnének, az a büvfény, amit magamnak az első hajfestés után megelőlegeztem, érzékelhető-e a számukra? Édesanyuka tényleg úgy elfásult volna, hogy egy szem bogárkája már csak annyira érdekes a számára, amennyiben éhes-szomjas, avagy Gaby hosszas távollétei során megkérdezi, suttogva nyitva be egykori szobájába, mintha bűnre csábítana, hogy nincs-e kedvem römizni egyet - és sose felejt el hozzátenni: Mint a régi szép időkben, mintha a kártyalapok szeszélye nem ugyanaz lenne mindig is.

És Gaby, a falusi portáról elmenekült, mindig és makacsul (és bizony, a makacsság: butaság részben), kielégíthetetlenül többre vágyó és törő hivatástudós érzékeli-e rajtam, hogy a nagy változás, kívánsága és útmutatás szerint, a cél felé való lázas igyekezet most történik, most köszöntött be az a szent időszak, amikor már nem csupán szürke kis könyvtáros vagyok, aki hülyemódon olvas, mert annyi könyv között mi mást tehetne, hanem pontos rend szerint igyekszik atyai örökségébe lépni, hasonlulni... önmagához. Persze, lehet, hogy művem tökéletesebbre sikeredett, mint valaha is reméltem volna, és titkom valóban titok maradt, anélkül, hogy valakinek is feltűnt volna, hogy a nagyszobai szekrénysor bal felső ajtaja mögött egyre több óra tiktakol.

Tripammer Ede egy idő után nem csodálkozott, ha boltjának kis csengettyűje megkondult, és immár régi ismerősként én léptem be rajta, erős érdeklődést mutatva a vitrin egy újabb darabja, mi több, a falon lógó időmérő szerkezetek iránt is. És minden alkalommal újabb órával álltam tovább.

Pontosan nem tudnám megfogalmazni, mire is gyűjtöttünk mi ketten Gabyyal, vagyis közös életünk, ha a jövőt tekintem, miképp is kellett volna alakuljon megfelelő mennyiségű pénz felhalmozása után. El kellett-e volna költöznünk egy másik lakásba, ott hagyva Édesanyukát öregségére, a világ legförtelmesebb árulását követve el? A kérdés azonban nem vált kérdéssé, legalábbis ebben a formában nem, mert az órák szaporodtak a szekrényben, lassacskán már magam is elég gazdag kiállítású vitrint nyithattam volna belőlük (érdekes, Tripammer Ede sose fogyott ki a szebbnél szebb órákból), amikor Gaby rájött, hogy a kuporgatott (istenem, milyen kimondhatatlanul utálok ezt szót) pénz sehol sincs.

Nem bánom ma sem, hogy minden így történt, mert legalább láthattam Gabyt a közös életünkben egyszer sírni, vagyis olyasmit cselekedni, amit nem lehet előre megtervezni (a bemutatkozó esést fedje jótékony homály, holott bölcselkedhetnék azon, bizony ő is csak esendő ember...), mert egy csöppet sem része a hivatásnak, hogy egy ember sír, sirat valamit, ami volt, és jelek szerint már nincs. Gaby az ágyon ült, arcát két tenyerébe temette, furcsa, nyüszítő hangon sírt, s nem hinném, hogy azért, nehogy Édesanyuka meghallja, hiszen úgyis minden áthallatszott, a legkisebb pissenés is, a legvalószínűbb, hogy saját sírását nem akarta hallani, azt, hogy így járt, annyi igyekvés, küzdelem, törekvés után itt ül kifosztottan. Eszébe se jutott, hogy

örvendeznie kellene, mert sikerült legmerészebb terve, hogy engem átformál, kimozdít évtizedes tunyaságomból, hiszen valaha azt hittem, hogy élet magától eltelik, mert az a dolga, anélkül, hogy tennék is érte valamit.

Gaby nem szerette a titkokat, rettegett tőlük, s ettől fogva már tőlem is.

Hová tetted azt a temérdek pénzt, te szerencsétlen, kérdezte kisírt szemmel, és én csak a fejemet csóváltam, dehogy is gúnyolódtam rajta, csupán a szerencsétlennel nem tudtam egyet-érteni. Te..., meredt rám aztán, te nőkre pazaroltad a közös jövőnket? Elkurváztad, ugye?, és nem tudtam megállni, hogy ne nevessem el magam, mert ha azzal vádol meg, hogy a holdba utaztam ezen a pénzen, az se lett volna nagyobb képtelenség, mint ez a se hozzá, se hozzám nem illő kurvázás. Lehet, hogy a tudatalatti lelkiismeret-furdalás mondatta vele, jegyzem meg, mert való igaz, házáséletünk ilyen értelemben vett gyakorlati része jóformán a nullára redukálódott, holott korábban sem lehetett volna dicsekedni vele (kinek, mikor?, miféle szavakkal?).

Nem hiszem ma sem, hogy kegyetlen lettem volna akkor, amikor komolyan elkezdett munkámat e kétségkívül nem túl szép emlékü intermezzo után is rendületlenül folytattam. Elvégre itt már nem csupán (sőt: már főleg nem) Gabynak kellett megfeleljek, hanem leginkább magamnak, és - ezt azért félve mondom - Édesapukának, aki mintha mostanában, amióta tudatosan próbáltam az örökébe lépni, jobban odafigyelt volna rám.

Egy ideig nem vettem több órát (aha, tanulási folyamat is ez egyben, titokká átvedleni), ám Gaby elkeseredett vádja a nőkről elgondolkodtatott. Vajon - ha csak eszközként is - nem a hivatás következő, súlyosabb, minden eddiginél nagyobb körütekintést követelő állomását jelezte-e számomra? Nem csupán a vádra akartam most már csakazértis „méltóvá válni”, hanem újból Édesapuka életére kellett gondoljak, ahol a hivatali titok és a magánszféra titkai kibogozhatatlanul gabalyodtak egymásba, és miután Édesanyukának a kezdetektől tilos volt kérdeznie, hát ezt se kérdezhetette. Mégis úgy éreztem, hogy Édesapuka példája legfeljebb séma, nem általános érvényű minta, és nem adhat mindenre automatikus felmentést, hiszen ha folyton az ő életreceptjét követném, azzal nem csupán Gabyt gyalázom meg, hanem Édesanyukát is, akkor pedig számomra sincs irgalom. Ragaszkodom hozzá, hogy a titok tiszta maradjon, emberi vágyakkal megmagyarázható, s bár lehet, hogy nemtetszést szül(ne), mint Gaby esetében az órákra való „pénzkidobás”, meg nem alázhat.

A postaládába naponta begyömöszölt hirdetőújságok hemzsegnek a telefonos ajánlatoktól, egyet magammal vittem a könyvtárba, és akadozó nyelvvel, elvégre egy ismeretlen és némi-képp félelmetes tartomány kapuján kopogtattam, kezdtem el hívogatni a számokat.

A hangok megijesztettek. Durvák és közönségesek voltak. Na monddad, picim, mit akarsz? Lehet, hogy valaki erre gerjed, hajlandó vagyok elfogadni, hogy sokan szeretnének „picik” lenni, de aki egyszer már örökéletű bogárka, mi egyebet kívánhat?

Mindig csak annyit közöltem, hogy A hirdetés ügyében érdeklődöm..., lehet, érezték a megszeppenést, és támadtak, mintha ennek a típusú szolgáltatásnak (ahogy többnyire nevezik) ez a kötelező velejárója kellene legyen, és a gyöngédség, a fuvolázó hang - magam ilyesmit vettem volna szívesen - tökéletesen ismeretlen lenne a számukra.

Kicsit tartottam tőle, hogy a sok mobilszámhívás egyszer csak kiderül a központban, de azt is be kellett lássam, hogy a titok óhatatlanul veszélyeket rejt magában, ráadásul olyanokat, amik még annak is meglepőek lesznek, aki saját akaratából ül nyakig (pedig fickándozni szeretne ám!) az egészben.

De reméltem, egyszer csak megszólal majd az a hang, amelyikben megbízhatok. A várakozás legalább olyan csudálatos, mint bármi egyéb kaland, ezt az elmúlt évtizedek alatt Édesanyuka és Vera néni ígéretésein nevelkedve alaposan megtapasztalhattam.

Amikor ez a nap elkövetkezett, és végül egy egyszerre pajkosnak és szomorkásnak tetsző (igen, tetszett...) hanggal megegyeztem, hogy délután elmegyek hozzá, diszkrét magánlakására, mert ő is olyan egyedül érzi magát, és kellemesen eltöltünk egy órácskát, címként a szomszéd lépcsőház számát adta meg, ahol a név nélküli, pirosra festett kaputelefont kell nyomni.

Sose mertem odamenni, mert nem tudom, hányadik érzékem tette, de biztos voltam benne, hogy a kinyíló ajtó mögött valamelyik Örsi-lánnyal találnám magam szembe, ott, a valahai húsvéti locsolások tizedik emeletén. Hagytam, hogy a titokban ez legyen az igazi titok, ez a kísérteties és varázslatos szomszéd lépcsőház a „rosszlánnyal”, aki tán jobb valamennyiünknel, de szerencsére nem derülhet ki soha.

És akkor utoljára a gyűrű. Édesanyuka örököltette rám azt a vélekedést, hogy utálatosak azok a férfiak, akik pecsétgyűrűt, böhöm nagy aranyakat hordanak (a jegygyűrűn kívül, természetesen), nem tudom, kinek a mintája alapján, de nála ezek az „alakok” - ő biztos így emlegetné őket - egyszemélyben testesítették meg a kispolgári felfuvalkodottságot és a primitív kivagyiságot. Eszembe ötlük, hogy valaha, az a rettentő bácsi, a barna ruhás Fejes elvtárs is óriási pecsétgyűrűt villogtatott a kezén, ami Édesanyukánál eleve kizáró ok volt. Butaság, elvégre egy-egy gyűrűnek csodálatos története lehet, évszázadokról, emberi életokról, szerelmekről, csalódásokról, mindegy, hogy herceg hordja vagy szakszervezeti bizalmi, a gyűrűnek mindenképp titka van, és ettől lesz mégis... szép (már megint ez szó!).

Éreztem, miképp gerjed, formálódik, gomolyog bennem a szomj a gyűrű titka után, sokáig egyszerűen természetesnek vett viszolygásom mint mérkőzik a büntudatot egykettőre maga alá gyűrő áhítattal, és mustrálom a bal kezemet (a jobbon Gaby jegygyűrűjének soha, semmitől se kell félnie, hogy csak azért, mert ő...), miképp is festene rajta egy gyűrű, ami szintén egy jegy, mi más is lenne.

Nem túl proccos, nem vaskos, hanem egy szerény aranykarika, amiben lenne egy aprócska, a legkisebb ribizliszemnél nem nagyobb kő. Piros kő, szó sem lehet feketéről. Egy dolog ejtett gondolkodóba: az órákkal el lehetett követni azt a merényletet, hogy a szekrénybe zártam őket, úgy okoskodván, ott bent, a sötétben is ugyanaz idő telik, mint a világosban, de egy gyűrű csak az ujjon gyűrű, amit viszont Édesanyuka elől lehetetlenség eltitkolni, mégse járhatok folyton zsebre dugott kézzel. Töprenkedtem, vajon végzetes áru-e (elvégre kisebbek megestek már jócskán), ha a fiából, az ő kis bogárkájából olyan férfialak lesz, amiféle ő mindig is megvetett, meg tudnám-e győzni, hogy egy ilyen apró köves gyűrű egyáltalán nem annak a jele, aminek hiszi. Ha viszont belefognék a magyarázkodásba (hiszen ezzel az erővel írományomat is a kezébe nyomhatnám), akkor megszűnik, szétpukkad a titok, és abban a pillanatban a gyűrűnek sem lesz semmi értelme.

Hosszú idő után ismét beállítottam Tripammer Ede órásboltjába. Szokott helyén, az asztalnál ült, de sokkal görnyedtebben, mint néhány hónappal korábban, és ahogy felnézett, látszott, az arca is nyűttebb, beesett. Mégis, amikor egy kis hunyorgás után megismert, most először mintha valami mosolyféle bujkált volna a szája szegletében, s abban a hitben ringattam magam, hogy örül nekem.

Felállt, nagy zörgéssel kitolta maga alól a széket, és végig a pulton támaszkodva körbecsoszogott, egészen a vitrinig, ahol hosszú, hegyes ujjával az üvegen kezdett kocogott, jelezvén, mutatni szeretne valamit. Kíváncsi voltam, mi lehet az, amit nekem szánna, de ural-

kodnom kellett magamon, nem akartam elcsábulni, tudatában voltam, hogy a magam részéről az órák ideje lejárt.

Felettébb udvariatlanul viselkedtem, amikor halkán, a kezemet tördelve elárultam Tripammer úrnak, hogy kivételesen nem órát keresek. Felkapta a fejét, összehúzott szemöldökkel nézett rám, majdnem úgy, mint a legelső alkalommal, amikor betörtem a kirakatát. Nem értette, hogy akkor mi a csudát keresek itt.

- Egy gyűrűről lenne szó - vallottam meg.

- Gyűrű? Azzal nem szolgálhatok - felelte száraz, recsegő, mégis elhaló hangon, és máris sántikált visszafelé, a pult mögé. De amikor az asztalkájához ért, már megenyhülten pislantott rám.

- Azért csak adja elő, hadd hallom, miféle gyűrűre gondolt.

Talán rájött, óra vagy gyűrű egyre megy, a személy a fontos (ilyen szerény vagyok megint), ha most erre van szükségem, meg kell kapjam.

Amennyire szabatosan csak tudtam, elmagyaráztam, mire is gondolok, közben Tripammer Ede lehajtott fejjel hallgatott, mint aki minden szavamat pontosan elraktározza, közben az asztallap posztóján a miniatűr csavarhúzóval köröket rajzolgatott, az éles kis szerszám ki-kitépett egy-egy zöld szálát.

- A jövő héten nézzen be - terjesztette elő ítéletét Tripammer Ede, vagyis meghallgattattam és nem találtattam könnyűnek.

Ebben a hét napban, csodálkoztam is magamon, még mindig piszkált a lelkiismeret-furdalás, arra gondoltam, Édesanyukának semmije sem marad, amit szeretett, ha egyetlen gyermeke átváltozik, régi mivoltában szinte eltűnik a szeme elől, és marad egy gyűrűvel „felékesített”, mind titokzatosabb és ekképp idegen lény, aki csupán abban különbözik attól a pernahajder apjától, hogy fizikailag még jelen van, és téblábol ijesztő módon a lakásban. De Tripammer úr által igazolva láttam magatartásom elfogadhatóságát: ha ő szó nélkül kidobott volna, talán, ha búsulva is, de belátom, a gyűrű már a bűnös titkok tartományába kalauzolna tovább, ám mivel az öreg órás mellém szegődött, mégsem lehetett kétségem afelől, vajon helyesen cselekszem-e.

Esős, szeles időben igyekeztem a boltja felé a megadott napon, a járdára tapadt nedves levelek síkosak voltak, még az is az eszembe villant, jézusom, ha elcsúsznék, megint neki egy kirakatnak, az már nekem is sok lenne, jobban szeretem, ha nem a titok uralkodik el rajtam, hanem fordítva. Elvégre Édesapuka is..., de talán mégsem.

Egy széllokés valósággal betaszított a boltocskába, erővel kellett betegyem az ajtót, a kis harang kétszer is csilingelt. A hangra az asztalka mögötti függöny félrehúzásával azonban nem Tripammer úr lépett elő, hanem egy töpörödött anyóka, amilyenek csak a mesében léteznek, furcsa, valamiféle népviseletnek tetsző, régi ruhában, amivel véletlenül sem szeretném leboszorkányozni, a néni a jóságos anyókák közül való volt, bár eléggé bizalmatlanul méregetett, csontos kezével erősen markolta Tripammer úr székének támláját.

- Az uram nem vállal munkát, gyengélkedik - közölte velem, és nem mozdult.

- Nem is azért jöttem - hebegtem, hiszen erre a baljós fejleményre nem számítottam. - Hanem...
- de nem tudtam végigmondani, mert az anyóka rám emelte a mutatóujját, és csak annyit mondott:

- A gyűrű, igaz?

Bólintottam, és közelebb mentem két lépést.

- Az uram meghagyta, hogy jön egy fiatalember a gyűrűért és adjam oda neki - állt neki a néni az asztal egyik kis fiókjában kotorászni. - Tessék, már meg is van!

És átnyújtott egy aprócska, nagyon réginek tűnő, felettébb kopott kis kék bársonytokot, aminek egy gombostűfejnyi réz gombocskával lehetett felpattintani a fedelét.

Nem is emlékszem, mikor jött rám ilyen heves izgalom, minden esetre remegett az ujjam, amikor a kioldógombot benyomtam. A dobozban sárgára színeződött fehér selyem béleletben pihent a gyűrű. A karika halvány sárga, kissé szélesedik a kő felé, amit körbe kell fognia.

És az a kő. Nem piros volt, mint elképzeltem, inkább zöldes és sárgás, és akármilyen pirinyó, tele volt pontocskákkal és vonalakkal, mintha a világ kuszaságát és kiismerhetetlenségét lett volna hivatott ekkora méretben megtestesíteni. Sőt, ahogy egészen közről megszemléltem, rájöttem, mire hasonlít leginkább: egy szemre, egy egészen apró szemre, mintha egy madáré lenne, egy rémült kis madáré - dehát hol láttam én ilyet?!

El is határoztam, otthon majd nagypapa nagyítójával alaposabban belenézek ebbe a szembe!

- Azt hiszem erről volt szó, nemde bár? - riasztott fel a gyűrűvel való ábrándos ismerkedésből az anyóka.

- Igen, igen, igen - hadartam kissé kótyagos fejjel, és szokás szerint rongyos erszényem után kezdtem kotorászni. - Azt nem tudom csak, mennyivel tartozom?

- Az uram nekem annyit mondott, hogy ezt már elintézték.

- Elintéztük? - csodálkoztam el. - Biztos nem tévedett a Tripammer úr?

- Biztos - felelte az anyóka, s mintha koppantott volna egyet a szék lábával a padlón -, ilyesmiben soha nem szokott tévedni. Mint ahogy másban sem.

A zsebemben vittem haza a dobozkát, bár egy kapualjba húzódva még egyszer elővettem, és kinyitottam, hogy szemügyre vegyem. Megvolt, a madárszem-kővel a közepén, nézett merőn, méregettük egymást, a két egyesülés előtt álló titok. A dobozka felső részébe arany betűkkel ezt nyomtatták a selyem bélésre: „Julius Messner, Juwelier, Leipzig”. Arra gondoltam hirtelen, mialatt a kapualjban is körbefűjt a kellemetlen szél, ha valaha bárhová is elutazom, akkor az a hely csakis Lipcse lehet, semmi értelme mással próbálkozni (Édesanyuka egyszer, amikor húsvétkor vagy karácsonykor a pápai áldást közvetítette a tévé, és mutatták a Szent Péter székesegyházat, felsóhajtott, Róma, istenem, ide se fogok soha eljutni, és megsajnáltam szegényt, miközben csodálkoztam is, hogy ezek szerint van olyan hely, ahová Édesanyuka vágyakozik, ha csak így, egy-egy pillanat erejéig is, a nagy húsvéti vagy karácsonyi ellágyulásban. De immár bizonyos volt: lehet, hogy neki Róma, nekem bizonyosan Lipcse.)

Szabályosan borzongtam, annyira hideg lett hirtelen.

Édesanyuka vasalt, amikor hazaérkeztem, a tévében valami szappanopera ment „háttérnek” (mindig ezzel védekezik, hogy nem akar a saját gondolataiban pácolódni, amíg végzi a monoton házimunkát). És már a vacsoránál észrevette az ujjamon a gyűrűt, egyszerre elkapta a kezemet, hogy kihullott belőle a villa, egészen odaemelte a szeméhez (mellettem állt), nézte egy ideig, majd rám pillantott, s végül úgy engedte el a kezemet, mint aki örökre elejt valamit. Ahogy az asztal alá hajolva próbáltam felszedni a földről a villát, meghallottam Édesanyuka hangját.

- Szép gyűrűd van.

Aztán némán vacsoráztunk tovább.

(Próba - kettő [siker?])

Ez mintha már most lenne. Az utóbbi néhány év. Nincs távolság, múlt, lezáruló fejezetek.

Ülök a fiókkönyvtáramban a jó melegben. Örülhetek, hogy legalább a meleg maradt, miközben annyi minden változott, hiszen a meleg is képes a változásra, például átalakul hideggé.

Könyvre eszerint nincs pénz, bezzeg egy európai uniós pályázaton annyi komputert nyert az önkormányzat, hogy még hozzám is került egy, hangkártyával, internet-használattal. Először, mi tagadás, bizalmatlan voltam iránta, tudhat-e többet, kérdeztem magamban, mint Balzac, Dosztojevszkij és Kosztolányi, meg a többiek együttléve. Nem is tud többet, a világ talán csak annyi, amennyit az írók, legyen: a művészek rögzítenek belőle, mert az már igaz, nincs olyan vacak pillanat, ami ne érdemelne meg legalább egy versikét, az is valakinek az életéből telt el. És egy emberi élet... hű, sóhajtoznom kell ennyi igazmondástól, ahogy Anikó mondta valaha abban az édes „kekszbéli” irodában, *szívdobogásom lesz*, mintha amúgy nem dobogna a szívem, és az élet unalmasabb pillanatait holtan élném végig.

De aztán rájöttem, saját titkom akkor lesz mind teljesebb, ha másokéval egyesül.

Hónapok óta ismeretlenekkel társalkodom az internetes portálok csevegőszobáiban, és olyan életregényekben veszek részt egyre mélyebbre merülve (süllyedve?), amiket nem Tolsztoj írt, se Thomas Mann, hanem eleven női és férfi kezek írnak nekem, és csakis nekem, naponta gyónva, új és új fejezetekkel egészítve ki addigi történetüket, mert nem tudnak mit tenni, élnek tovább.

Anna Karenina helyett Ax. (ez a „felhasználói neve”) írogat szaggatott, hibás mondatokban. Ax. réges rég elvált asszony, aki negyvenöt évesen a fia barátnőjébe szeretett bele. Akkorra már úgy tele volt vággyal, elrontott élete miatti váddal és önváddal, hogy ezt a furcsa, botrányosan idegen, és ettől egyszerre elfogadható szerelmét már nem tudta titokban tartani, nem is akarta, nem is merte, mert kicsit félt saját magától, hogy aki efféle szerelemre gerjed, az az ő, aki ismeretlen saját maga, sokkal rettenetesebb dolgokra is képes. És elszerette a fiától a leendő menyét, és most a megőrülés szélén tántorognak mind a hárman.

Hamisítás és gyalázat részemről ez a kusza, lehetetlenül kibővített mondatba gyömöszölt összefoglalás, mert Ax. élete természetesen ugyanúgy évekből áll, mint az enyém, hiába lehet minden évet, ha akarom, egyetlen szóval összefoglalni: hát, *elteltek*. Ax. még ide, a teljesen ismeretlenbe is rettegéssel és bizalmatlansággal telve ír az irodájából, elvégre az egészről csak egy képernyőt lát, ami kékesen villog, akár egy rettentő szem, aminek „beszédes” a tekintete, amennyiben valahonnan érkező szavak (nem árulom el a lakhelyemet sose) jelennek meg rajta.

Válaszaim hosszúak és kimerítőek, verem a billentyűzetet, akár egy gépírókisasszony, ha néha megpihenek, és átfutom az addigiakat, a gyűrűmet forgatom a bal kezem negyedik ujján, mintha mágikus hatása lenne, abból merítenék erőt. És folytatom, mintha minden élethelyzetre tudnám az üdvöztető megoldást, mintha egy tökéletesen kiegyensúlyozott és (jézusom, ez a szó:) boldog ember osztogatná félelmetes gazdagságának aprócska drágaköveit. Mindez azért, mert aki egyre beljebb hatol saját életével a jól megmunkált titokba, mint tettem én, az ebben a különös birodalomban olyasmikkel is találkozik és olyan dolgokat ért meg, amikre neki magának talán nincs is szüksége, de így felvérteződve javallattal szolgálhat mások számára.

Ez mintha kissé pöffeszkedően hangzana. A titok nem redukálódhat tisztán a tudásra, még annak számára sem, aki a titkot gyártja, másképp mi értelme?

Ax. mindig azt válaszolja, így vele egész életében még soha, senki nem beszélt, épp ezért gondolatai rendre oda futnak ki, hogy le meri írni: Félek tőled, mert nem emberi, amit cselekszel, és különben sem hagyhatom, hogy valaki más rakja rendbe az életemet helyettem, nekem is kellene tennem valamit, mert tudom, egy idő után nem lesz elegendő csodálva és rettegve olvasni Téged.

Mintha valami ilyesmi lenne Arisztotelész szerint a katarzisz, de Gaby sose tudott olvasni bennem, nem csoda, hogy ezt nem érezhette. Szerény is vagyok.

Tonio Kröger helyett Totóval levelezek, akinek a kezében felrobbant egy házilag kutyult vegyszer, mert ő is a megismerhetetlenbe szeretett volna behatolni, és az ilyesmi többnyire végzetes robbanással jár, a legnagyobb körültekintés mellett is. A balul sikerült kísérlet leszakította a jobb alkarját, de szerencséje volt, legalábbis az orvosok utóbb ezt hozták a tudomására, mivel ugyanaznap a kórház mellett két utcával halálos motorbalesetet szenvedett egy fiatalember, akinek a karját mikrosebészeti módszerekkel az ő csonkán maradt végtagjához tudták varrni, szenzációs, tizennégy órás műtét során. Totó először örvendett, hogy a bajban, lám, mekkora mázlija volt, nem lett teljesen nyomorék, van két keze, tornázott, dolgozott az újjal, még a komputer billentyűit is tudta nagy nehezen nyomogatni. De aztán egyre kényelmetlenebbül érezte magát, mert akárhányszor új kezére nézett, émelygés fogta el, hiszen más ujjak voltak a jobb kezén, mint a balon. Nem segített a kesztyű sem, mert egy idő után nem tudott szabadulni a gondolattól, hogy egy halott karja lóg az oldalán, testét kitöltötte a rettegés, hogy ezek szerint ő maga is félig hulla, és amikor már úgy érezte, teljesen begolyózik, elment a tizennégy órás műtétet végző orvoshoz, hogy megkérje: vágja le, amit odavarrt, mert nem mindig az nő össze, ami összetartozik, és nem tud így élni. A professzor ezt természetesen megtagadta, de Totó elhatározása akkor már végleges volt, annak ellenére, hogy sose lett volna bátorsága ahhoz, hogy maga vágja le az idegen kart.

Tanácsot sose adok, de amikor Totó azt kérdezte tőlem, hogy el tudom-e képzelni azt az állapotot, amikor szemmel láthatóan lakozik *rajtam*, és ennek következményeképp bizonyára *bennem* is egy idegen, ismeretlen lény, azt írtam neki, hogy örülhet mindenki, akit az élet egy tökéletes titokkal áldott meg, lám, hányan sóvárognak erre és nevezik valamiféle istennek, akit igazából sose óhajtanának megismerni, inkább imádkozással nyugtatják meg magukat: jól van ez így, a világ menete már csak ilyen az idők kezdete óta.

De Totó félreértett, közölte, nem hisz istenben, tudja jól, hogy egyvalaki segíthet rajta: és ez saját maga. Egyet tehetett, amihez értett, újból összekutyulta a robbanókeveréket, pontosan ugyanúgy, mint annak idején, amikor még azt hitte, egy remek kísérlet során képes lesz egy sejtelen bizonyítására, olyasmire, ami talán még sose volt, de általa megszülethet. Most nem sejtett semmit, ellenben pontosan tudta, mi a feladat, amit el kell végezzen, ami által tovább élhet, mert az életnek csak úgy van értelme, ha társul hozzá legalább egy csipetnyi magunk kivívta boldogság. Mielőtt egyik keveréket a másik lötytybe beleöntötte volna, felhívta a professzort, és értesítette a döntéséről.

Totó azt állítja, hogy fél kézzel és fél szemmel (a második robbanásban az egyik szeme is odalett) sokkal inkább vállalható az élete, mint azelőtt, el se tudja képzelni, milyen álmaik lehetnek azoknak, akiknek a mellkasába új szívet ültetnek, hogy túléljék...

A bejelentkező szavam János, csakis ezen a néven óhajtok létezni, hiszen János vagyok, az emberek úgy találták, Édesapukáék annak idején jól tudták, hogy ez a legméltóbb név hozzám, még Janivá, Jancsivá vagy Jankóvá sem kereszteltek át. De a titkos jelszavam *kiskobra*, mert ezt mérte rám a sors, senki sem tudhatja meg, a kurzor nyomán csak csillagok jelennek meg, nyolc csillag, egy kis darab égbolt.

Ülök a fiókkönyvtáramban, duruzsol a konvektor, rég odahagytam Gergulics inasságát, az sem zavar, ha elvisznek egy-egy könyvet, se az, ha nem hozzák vissza, kiselejtezem, jóformán mindegyiket olvastam már, ismerem a tapintásukat, a szagukat, a bennük bizonyos oldalakon ejtett foltot, hát csak vigyék, új könyv úgy sincs. Illetve minek, vallom már gaz árulóként, amikor itt, a gépben minden pontosan megíratik eleven, hang nélküli nyelven, mégis élő szívek diktálta szavakkal.

Magamról, a titokról semmit sem árulok el, még a messzi idegeneknek se, hiába kíváncsiskodnak. Néha arra gondolok, egyszer Gabyval akadok össze egy chat-szobában (új, fővárosi munkahelyén bizonyára van hozzáférése), és akkor ismeretlenül, minden eddigi tudást sutba vágva, kiderülhetne valami róla és rólam. Ám ez mégse igazi vágy, csak elgondolt, lehetséges titok-darabka, ami valamiképp passzolna a lassan készülő egészbe.

Vagy Édesapuka... De ha olyan vagyok, mint ő, és ezek szerint - vélem, merem vélni - ő olyan, mint én, akkor nem beszél, nem ír, nem lotyog bele a nagyvilágba, mert az évtizedes hallgatás kötelez, kizárt dolog, hogy csak azért, mert esetleg valaki, valahol kérdez (kérdezni mer!), arra könnyű kézzel, a billentyűkön végigtáncolva válaszolna.

Mert - mint ez a több ezer szó is ékesen (höhö...) bizonyítja - nincs semmiféle válasz. Csak megnyugvás. Ha tetszik: *belenyugvás*.

(Levelek barátnémhoz - kettő)

5.

Amióta elmentél, Gaby, Édesanyuka Édesapukát kezdte emlegetni, lehet, helyetted, vagyis mert nem emlegetlek, talán mert ennyi idő után, a te távozásod friss emlékével a lélekben, Édesapuka lett a „kisebb rossz”. Először advent első vasárnapján (egy koszorú Vera néni emlékének, négy gyertyával), vacsora után szólalt meg, Apád ma hetven éves, csak ennyit mondott, kijelentő módban, mint aki szilárdan meg van győződve róla, hogy „Apám” e világ valamelyik szegletében jó egészségnek örvendő, ránk egy másodpercre sem gondolva ünnepli a születésnapját.

Egy hetvenéves férfi, amint negyvenéves, hálósákban rugdalózó kisfia fölé hajol, és abban a pillanatban elemésztí őket a felparázsló szeretet.

Azóta rendre szóba kerül Édesapuka, mintha azáltal, hogy elérte a hetvenedik évét, ebben a formában nyert volna bűnbocsánatot, mert lám (bosszúból) nélküle is kibírtuk, miközben mindahányan valahány évesek lettünk, nehéz volt, de élünk és boldogok vagyunk. Amikor néhány nap múltán Édesanyuka bejelentette, hogy a hétvégén lucskos káposztát főz, szinte automatikusan hozzátette, Apád mennyire szerette, vékony szelet kenyereket pirított hozzá.

És én vékony szelet kenyereket pirítottam, te is biztos emlékeznél, akár csak az aranybarna rántott hús sütésnek, a kenyérpírításnak is meglehetősen bajnoka vagyok. Szinte az egyetlen dolog, amit úgy tudok elvégezni, hogy azt merném mondani: jobban nem lehet.

Csak szorult belém egy csipetnyi földi tökéletesség!

6.

Amikor a papagájod kiszabadult, azaz, voltam olyan ügyetlen, hogy az itató feltöltése címén kieresztettem a kalitkából, ott csimpaszkodott a függönyön, és semmiféle könyörgésre nem óhajtott visszatérni, te nem voltál otthon... Mért kéne egy szuszra végighadarni? Mitől félek, rettegek most is, hogy csak minél gyorsabban a végére jutni ennek a kényes epizódnak, ha már az eszembe jutott... Édesanyuka, aki mindig is a lakásban tartott papagáj ellen volt (megjegyzem, Vera nénit sem tudtam volna elképzelni egy ilyen Lórikával egy fedél alatt, de érted, Gaby, én mindent, ugye, ezt azért nem tagadod?), azzal az ötlettel állt elő, hogy csakis a porszívóval szedhetjük le onnét azt a „dögöt”. Szót tett követett, és Édesanyuka a porszívó hosszú csövével, mint valami rossz kabaréban, közelített a papagájhoz, aki csak gajdolt a karnis fedezékébe bújva. Aztán egy tompa szippantás hallatszott, majd egy furcsa, a gerincvelőben is érzékelhető súrló hang, amint *valami* végigszánkázott a csövön, ott belül, és a porszívó, mintha neki fájna, felsívított.

Tudtam jól, hogy ez a cselekedet árulás veled szemben, bár koránt sem arról volt szó, hogy Édesanyuka *vagy* Gaby, Édesanyuka *vagy* a papagáj, mégis odáig jutottam, hogy azt, ami neked kedves volt, ami nekem is kedves kellett volna legyen, ha egyszer te kedves voltál a számomra, bántottam, kínoztam, ráadásul annak ürügyén, hogy épp most mentem meg az életét.

A porzsákból elevenen került elő a papagáj, Édesanyuka a mosdó fölé tartva tisztogatta róla a szöszöket, az összegubancolódott hajszákkal keveredett porcicákat, majd amikor szó nélkül átadta nekem, hogy tegyem vissza a kalitkába, rossz lelkiismerettel terhelt cinkosok néztek össze, tudván tudva, hogy erről soha, sehol, senkinek nem szabad szólni.

Hiába e vallomás (micsoda alkalmatlan szó erre!), sose fogod megtudni, hogy mi történt, mért kezdett el csuklani a papagáj, mért nem evett, mért nem ivott ettől az estétől semmit, és mért találtad a kalitka alján heverve három nappal később kimúlva, hogy ott helyben megfogadjad, többé nem lesz állatkád, mert úgy érezted, halála több szomorúságot okozott, mint amennyi örömet rövidke élete során adni tudott.

Gaby, néha eszembe jut, hogy van egy hatalmas, vagy éppenséggel pirinyó fényképezőgép, amivel minden pillanatunkról felvételeket készítenek, és pontosan úgy, amint én ráakadtam Édesapuka fotóapparátjára, és a benne rejtőző filmen a képekre, egyszer te is magad elé rakosgatod majd ennek a délutánnak a kimerevített történet-kockáit, azokat, amikről mindenki (még hogy mindenki!, Édesanyuka és én - azaz én nem) azt hihette, olyannyira elfelejtődtek, tán meg sem történt az egész.

Borsódzó háttal kérdezem - dehogy is tőled, csak magamtól kérdezhetek ilyesmit -, vajon azért nem lett gyerekünk: mert féltél, hogy ugyanarra a sorsra jut, mint a kis papagáj?

Én porszívózok azóta is, mint rendesen. A házimunkáért te is mindig dicsértél, vagy mondjuk úgy: néha. Legalábbis emiatt sose volt veszekedés. Ha jól emlékszem, mert lassan már ezekben sem vagyok biztos.

7.

Még aznap, vagyis majdnem most, amikor a papagáj-bűnömet fentebb írásban előtártam, nyomasztó álmom volt.

Az álomban pontosan tudtad, ki a kis madár gyilkosa, itt nem működött a titok. És az „aki kardot ragad, kard által vész el” ősi törvény alapján büntettél meg - elvetted a gyermekemet. Nem sejthettem, hogy terhes vagy, mint ahogy nem sejthettem az után, hogy terhes voltál. Leginkább én voltam terhes a számodra, ám engem azzal büntettél, hogy életben hagytál, tudatlanságban tartottál, majd egyetlen erényemről, a szeretetemről jelentetted ki, hogy nem is létezik, és ezért könnyű szívvel hagyhatsz magad mögött.

Nem így volt, nem így tudom, de az álmaimnak nem tudok nem hinni.

8.

Gaby, nem szeretnék többet írni rólad, rólunk, mert minden kifacsarodik, át- meg átértelmeződik, minden emlék, minden szó, minden pillantás mögött előbb-utóbb találok egy ellenkező előjelű jelentést, a legtökéletesebb néhai pillanatban is hibát fedezek fel, s egy idő után csupa olyasmiről teszek tanúvallomást, ami meg sem történt.

Nem a következményektől tartok, mert most már nem lehetnek következmények, különben is, a papiros jól és gyorsan ég, ám mégis azt hiszem, hogy a leírt sorok hiába hamvadnak el, a lelket (örökké efféle szavakba botlom most már - legyen vége, vége, vége!), mint a szű a fát, összevissza rágicsálják, alattomos csöndben, hogy hallani sem lehet.

Hogy szeretni képtelen vagyok, istenem, mekkora butaság, annyi igaz, hogy a szeretet a legnagyobb titok, és ha egyszer már a titokban verhetetlen vagyok...

Édesanyukának van erre egy, bögresimogatás közben rendszeresen elejtett, amúgy tökéletes definíciója (amikért te amúgy is rajongtál):

- Fura világban élünk.

Holott nem a világ fura, hanem az, ahogy éljük. A többi csak ráadás.

Nagypapa, ha indulatba jött, a jóságos szívével csak annyit morgott az orra alatt, Toll a füledbe, édes fiam.

Lehet, hogy nem is volna butaság szó szerint venni, legalább mulatságos volna néha egy kis közös kacagás.

(Napló)

Elérkeztem hát a mai napig, amikor az egyik pillanatban úgy érzem, nincs tovább, vagyis nincs mit többet mondani, elvégre, minden, ami jöhet még, már végképp titok. De közben, ha néha belenézek ebbe a kásahegybe, azt érzem, amúgy is kezdhethném újra az *egészet*, mert alig-alig igaz belőle valami, azon túl, hogy mint a mesében: élt három ember, Édesapuka, Édesanyuka és a kisfiúk, akik...

Innen folytathatatlan. Vagy...?

Holott folytonosan történnek... furcsaságok, fejezzem ki magam így.

Tegnap, ahogy állok sorban az ABC-ben, a kosaramban kenőmájas, kifli, egy liter tej, fekete cipőkrém, megérezem, hogy néz valaki, pontosan úgy, mint Cecey Éva Konstantinápolyban, amikor Jumurdzsák bámulta; kinézek a nagy üvegfalon, óriásit dobban a szívem: tolószékben ott ült Zrínyi úr. A lába helyén semmi sincs, csak egy orkándzseki alja összekötözve, a keze markolja a gumikereket, és néz, néz engem a halálosan kék szemével, mintha.

A gondolat csak egyféleképpen folytatható, arra *nézve*, vajon mi történne, ha egyszer Édesapuka meredne rám így egy üvegfalon túlról; és dideregni kezdek, mert eszembe kell jusszon az is, hátha (ki tudja?, tudhatom-e?) nézett is már, eljött, keresett, kíváncsi volt rám, csak éppen nem ismertem meg, nem tudhattam, hogy ő az én Édesapukám, mert eltelt annyi év, és már ő sem az a fiatal férfi, aki némiképp hasonlított a kollégáira a felnyírt tarkó és pajesz okán, ilyesfajta *egyén* már soha nem kerülhet a szemem elé, aki nézett - ha ugyan -, egy ismeretlen idős úr volt, aki eljött, hogy megszemléljen egy másik ismeretlent, aki még annyira sem hasonlít rá, mint egy egykori munkatársai közül némely, annak idején.

Igen, be kell lássam - és ezt most Zrínyinek köszönhetem, akármilyen is történt vele, ahogy ott ült a tolószékében -, hogy Édesapukával már soha többé nem találkozhatok, mert amiképp számomra örökre jelenvaló, az egyben azt is jelenti, hogy örökre tűnt el azon a téli délutánon.

Bámulni, ha létezik ugyan, és eközben bámulással tölti a számára kevésbé drága idejét, csak az Úristen bámulhat le rám ugyanúgy, mert... - na, abba is hagyom a bölcsekedést - neki mindegy.

Totó írt megint, megnyugodni látszik a lelke, rájött, az élete *így* tökéletes, már abban is biztos, hogy feleséget is talál majd magának, de nem ám a vakok között, mondván, csak azért, mert a fél szemével köztük ő lenne a király...! A tévében látott egy riportot egy szobrászművésznőről, aki üvegből készít emberi testrészeket, közről mutattak kis tárlókban üvegszemet (kettőt), üvegmelleket, és volt ott egy üvegkar is, gyönyörűen kidolgozva, a mutatóujj valahová a magasba bökött, azt írta Totó: János, látod, ez az, amikor ilyen csodásan átlátszó és átlátható minden, a szobrásznőt úgy hívják, Szvetlana Hajić, ebből a névből azt hallotta ki, hogy *hajíts*, lám, nem cselekedett teljesen hülyeséget, amikor elhajította a kezét és a szemét.

Édesanyuka horkol a szomszéd szobában. De erről már sokszor esett szó, elvégre így van rendjén. Ami aggodalomra okot adó újdonság, hogy egyre többször panaszodik, fáj a bokája, a térd. És azon kapom magamat, nem vigasztalom szegényt, nem sajnálkozom, hanem a bokámra és a térdemre gondolok, ahol hamarosan jelentkezik majd az első alattomos fájdalom-érzet.

Gabyval is álmodtam az egyik éjjel, legalábbis tudtam, a hullámzó test az ő teste, a köldöke, az a finom hullám, ahol a medencecsont átfordul derékká, a comb és a vénuszdomb csodálatos domborzatrajza, ahogy a bőrre simuló aprócska szőrszálak egyenként vetnek árnyékot. Ő volt az, az irányíthatatlan emlékezés egyik gyöngye (vagy inkább örökké tartóan erős?) pillanata, de ehhez a testhez semmiféle arc nem tartozott, hiába szerettem volna „ellenőrizni”, csak a teste maradt méltó az álmodozásra.

Arra gondolok: így segít, hadd legyen ebből is, belőle is méltó titok.

(Vége)

Mindig csak valami nagyot akarni, amihez egy élet sem elég: szeretném így, szeretném úgy, hol Édesapukát megtalálni, hol Édesanyukát mégis csak megvigasztalni, hol egyszerűen fel- (vagy: ki)találni az igazságot.

A titok vajon mikor válik tökéletessé?

És a befejezés: vajon eltűnhetek-e úgy, ahogy kellene?

Ahogy Édesapuka megtette (ha tudta előre, ha nem), mert már ezernyi eltűnés volt a háta mögött, s úgy *tűnt*, mindig visszaérkezik.

Ahogy Gaby szegezte nekem egyik utolsó prédikációjának magvaként, mert azt hitte, most törbe csal, Ha igaz lenne, amit szajkózol, és valóban szeretnél, édes öregem, akkor megtennéd azt a szívességet, amit az apád, és eltűnnél a szemem elől. Örökre.

Édes öregem - ő volt az, Édesapuka.

Aki először készül eltűnni, kelepében érzi magát. Egyetlen alkalom adatik, vélem, ezt elmulasztani lehet-e? Gabynak, lám, ez is sikerült, annyira igyekvő volt a lelkem, hogy még a rám szabott sorsot is beteljesítette maga (noha ő biztos, nem így adná elő). Irigyelnem kellene. Igaz, bármikor fel lehetne keresni, nem úgy mint Édesapukát, *kicsit* csodálkozna, bizonyára megkérdezni, Na, mi van már megint?

Ezért még munkálkodnom kell, töprenkednem: kinek - vagyis: ki elől tűnök el? Nem jön értem semmiféle autó (hívathatnék taxit..., te jó isten!), és az is biztos, Édesanyuka kilenc emeletnyi magasból nem fog ez alkalomból, anyai szívének sejtésére kihajolni az ablakon, hogy tanúja legyen a távozásomnak, de még csak az azóta áruló módon barna kordbársony anyaggal áthúzott, egykori piros fotelbe sem telepedik bele, csak azért, mert ott szokott ülni (azaz térdepelni) az, aki marad, amíg az eltűnő eltűnik.

.oOo.